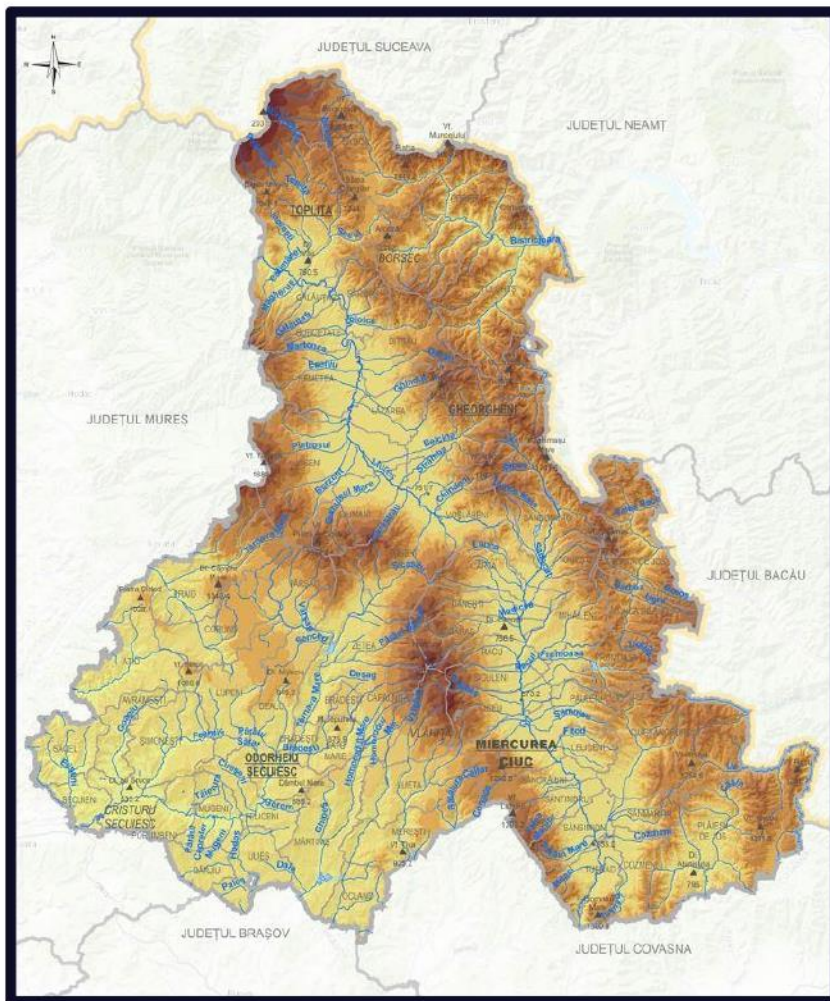

Plan de Amenajare a Teritoriului Județean **HARGHITA**

FAZA I - ANALIZA ȘI DIAGNOZA DEZVOLTĂRII SPAȚIALE ȘI ELABORAREA STUDIILOR DE FUNDAMENTARE

Volumul 1 – Studii de fundamentare

Valorificarea potențialului turistic sau balnear (SF11)

AUGUST 2023

Beneficiar:

**JUDEȚUL HARGHITA PRIN
CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA**

Contractant general:

SC AEDILIS PROIECT SRL

Subcontractant:

SC CIVITTA

STRATEGY&CONSULTING SA

FOAIE DE GARDĂ

TITLU LUCRARE:	Reactualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) HARGHITA
FAZA 1	Analiza și diagnoza dezvoltării spațiale și elaborarea studiilor de fundamentare
Studiu de fundamentare	Valorificarea potențialului turistic sau balnear (SF 11 - TUR)
CONTRACT NR.: PROIECT NR.:	112303/03.02.2023 AED- 008- 2023
BENEFICIAR:	JUDEȚUL HARGHITA PRIN CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA
CONTRACTANT GENERAL:	SC AEDILIS PROIECT SRL
COORDONATOR PROIECT:	Dr. arh. Gabriel PASCARIU
COORDONATOR STUDIU:	Dr. urb. arh. Ana Maria PETRESCU
ELABORATORI STUDIU:	SC CIVITTA STRATEGY&CONSULTING SA: Urb. Bianca HORJAN Dr. urb. arh. Ana Maria PETRESCU Econ. Ecaterina ERMURACHI Geogr. Anamaria PALANICI Urb. Alina DINCĂ
MANAGEMENT PROIECT:	Arh. urb. Dan Florin FLORUȚ Ing. Codruța RADU Ec. Dalina ROMAN
DATĂ ELABORARE:	August 2023

Cuprins

1. Introducere	10
1.1 Obiectivele studiului de fundamentare	10
1.2 Metodologie	10
1.3 Surse utilizate	12
2. Analiza critică a situației existente	15
2.1 Corelarea cu principalele documente strategice la nivel european, național, regional și județean	15
2.1.1 Context european	15
2.1.2 Context național și regional	17
2.1.3 Context județean	22
2.1.4 Context local	25
2.2 Resurse turistice	27
2.2.1 Resurse turistice naturale	29
2.2.2 Resurse turistice antropice	35
2.3 Analiza ofertei turistice	45
2.3.1 Infrastructura turistică din județul Harghita în mediile urban și rural	45
2.3.1.1 Structuri cu funcțiuni de cazare	49
2.3.1.2 Structuri cu funcțiuni de alimentație publică	53
2.3.1.3 Structuri cu funcțiuni de agrement și sport	57
2.3.1.4 Structuri cu funcțiuni de tratament balnear	61
2.3.2 Circulația turistică din județul Harghita	63
2.3.2.1 Sosiri turistice	63
2.3.2.2 Înnoptări turistice	69
2.3.2.3 Durata medie de ședere	74
2.3.2.4 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare	79
2.3.2.5 Elemente legate de sezonalitatea cererii turistice	83
2.3.2.6 Proveniența turiștilor	88
2.4 Stațiunile turistice și balneoclimaterice din județul Harghita	92
2.5 Zonele turistice din județul Harghita și forme de turism specifice acestora	98
2.5.1 Zonele turistice din județul Harghita	106
2.6 Produse turistice specifice – programe, pachete, circuite, evenimente	107
3. Disfuncționalități, priorități și scenarii de dezvoltare	122
3.1 Analiza mediului intern și a mediului extern (SWOT)	122
3.2 Priorități de intervenție și scenarii de dezvoltare, măsuri pentru optimizarea și dezvoltarea potențialului turistic și balnear al județului Harghita	125
4. Elemente de diagnostic, concluzii și recomandări	130
Bibliografie	134
Anexe	140
1. Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita	140

2. Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita	142
3. Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice din județul Harghita	145
4. Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita	147
5. Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita	153

Lista tabelelor din text

Tabel nr. 1: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari în județul Harghita.....	20
Tabel nr. 2: Situri arheologice ce aparțin Frontierelor Imperiului Roman – Dacia, în județul Harghita.....	41
Tabel nr. 3: Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Centru, 2013-2022.....	46
Tabel nr. 4: Infrastructura de agrement și sport din județul Harghita	57
Tabel nr. 5: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de sosiri turistice în anul 2022.....	66
Tabel nr. 6: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de înnoptări turistice în anul 2022.....	71
Tabel nr. 7: Topul UATB din județul Harghita după durata medie de ședere a turiștilor în anul 2022	78
Tabel nr. 8: Topul UATB din județul Harghita după indicele de utilizare netă a locurilor de cazare	81
Tabel nr. 9: Segmente din ruta Via Transilvanica ce traversează județul Harghita	108
Tabel nr. 10: Segmente din ruta Via Mariae ce traversează județul Harghita..	108
Tabel nr. 11: Trasee de Via Ferrata la nivelul județului Harghita	110

Lista figurilor din text

Figura nr. 1: Evoluția capacității de cazare turistică în județul Harghita, număr locuri de cazare, 2013-2022	45
Figura nr. 2: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul urban	47
Figura nr. 3: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul rural	48
Figura nr. 4: Numărul de unități de cazare din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023	49
Figura nr. 5: Capacitatea de cazare turistică din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023	50
Figura nr. 6: Numărul de unități de cazare clasificate din județul Harghita, pe categoriile de confort, anul 2023	52
Figura nr. 7: Numărul de unități de alimentație publică clasificate pe categorii din județul Harghita, anul 2023	53
Figura nr. 8: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul urban, 2023 ..	54
Figura nr. 9: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul rural, 2023	55
Figura nr. 10: Evoluția procentuală a numărului de sosiri în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %	64
Figura nr. 11: Repartiția sosirilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %	64
Figura nr. 12: Evoluția sosirilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022	65
Figura nr. 13: Repartiția sosirilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022, %	69
Figura nr. 14: Evoluția procentuală a numărului de înnoptări în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %	70
Figura nr. 15: Repartiția înnoptărilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022,%	70
Figura nr. 16: Evoluția înnoptărilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022	71
Figura nr. 17: Repartiția înnoptărilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022,%	74
Figura nr. 18: Evoluția procentuală a duratei medii de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %.....	75
Figura nr. 19: Durata medie de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, nr. zile.....	75
Figura nr. 20: Evoluția duratei medii de ședere în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022	76
Figura nr. 21: Durata medie de ședere pe tipuri de structuri de primire turistică în județul Harghita, în anul 2022, nr. zile.....	79
Figura nr. 22: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %	80
Figura nr. 23: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %	80
Figura nr. 24: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita, în perioada 2013-2022	81
Figura nr. 25: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare pe tipuri de structuri de cazare în județul Harghita, 2013 vs. 2022	83
Figura nr. 26: Repartiția numărului de sosiri ale turiștilor în județele din Regiunea Centru, pe anotimpuri, în anul 2022, %	84

Figura nr. 27: Sezonalitatea cererii turistice din perspectiva sosirilor (stânga) și înnoptărilor (dreapta) turiștilor în unitățile de cazare, județul Harghita, anul 2022, %	85
Figura nr. 28: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022	86
Figura nr. 29: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022	86
Figura nr. 30: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, în județul Harghita, în anul 2022.....	87
Figura nr. 31: Sezonalitatea cererii turistice în funcție proveniența turiștilor, în județul Harghita, în anul 2022	88
Figura nr. 32: Evoluția numărului turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, după proveniență, %	89
Figura nr. 33: Evoluția turiștilor sosiți în județul Harghita în perioada 2013-2022	89
Figura nr. 34: Proveniența turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, anul 2022, %	90
Figura nr. 35: Structura turiștilor străini care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de țara de origine	90
Figura nr. 36: Structura turiștilor români care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de județul de origine.....	91

Lista cartogramelor

Cartograma nr. 1: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari din județul Harghita.....	28
Cartograma nr. 2: Ariile Naturale Protejate la nivelul județului Harghita	30
Cartograma nr. 3: Distribuția obiectivelor turistice naturale din județul Harghita	34
Cartograma nr. 4: Distribuția obiectivelor turistice antropice din județul Harghita.....	38
Cartograma nr. 5: Valorile de patrimoniu cultural de interes național, conform PATN – Secțiunea III, Zone protejate (Legea nr. 5/2000), monumente istorice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial	40
Cartograma nr. 6: Distribuția infrastructurii culturale în județul Harghita	44
Cartograma nr. 7: Capacitatea de cazare turistică în județul Harghita, număr total, anul 2023	51
Cartograma nr. 8: Distribuția principalelor unități de alimentație publică din județul Harghita, număr total, anul 2023	56
Cartograma nr. 9: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita, la nivel de UATB	59
Cartograma nr. 10: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB ale județului Harghita, anul 2022	68
Cartograma nr. 11: Înnopțări ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022	73
Cartograma nr. 12: Durata medie de ședere în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022	77
Cartograma nr. 13: Localitățile atestate ca stațiuni turistice, balenoclimatice din județul Harghita.....	94
Cartograma nr. 14: Zone / localități cu potențial turistic, dar lipsite de dotări adecvate, 2023	97
Cartograma nr. 15: Rute cultural turistice dezvoltate pe plan transnațional...	111
Cartograma nr. 16: Rutele cultural-turistice din județul Harghita.....	113
Cartograma nr. 17: Obiectivele incluse în rutele turistice/ culturale în vederea promovării acestora (PNRR)	115
Cartograma nr. 18: Obiective incluse în rute turistice/ culturale în vederea restaurării acestora (PNRR).....	117
Cartograma nr. 19: Distribuția traseelor turistice montane omologate.....	119

Lista acronimelor utilizate în text

ANANP	Agencia Națională pentru Aree Naturale Protejate
DSVSA	Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
HCL	Hotărârea Consiliului Local
INS	Institutul Național de Statistică
MAT	Ministerul Antreprenoriatului și Turismului
MDRAP	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
ODD	Obiectivele Dezvoltării Durabile
OMD	Organizația de Management a Destinației
PATJ	Planul de Amenajare a Teritoriului Județean
PATN	Planul de Amenajare a Teritoriului Național
PGL	Punct Gastronomic Local
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
SAC	Aree speciale de conservare
SCI	Situri de importanță comunitară
SPA	Aree de protecție specială avifaunistică
UATB	Unitate administrativ teritorială de bază
UE	Uniunea Europeană
UNESCO	Organizația pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite

1. Introducere

Reactualizarea PATJ Harghita va avea ca rezultat elaborarea unui document director, ce are ca scop transpunerea spațială a programului de dezvoltare economică și socială, culturală și instituțională a județului, care va armoniza, intențiile de acțiune și proiectele de dezvoltare propuse județului, având ca obiectiv principal valorificarea unor resurse proprii - naturale, economice, turistice, balneare și culturale specifice.

1.1 Obiectivele studiului de fundamentare

Prin studiile de fundamentare se urmărește identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea teritoriului, identificarea problemelor și disfuncționalităților teritoriale, identificarea elementelor de potențial care pot sprijini dezvoltarea durabilă a teritoriului, determinarea tendințelor și priorităților de intervenție la nivel teritorial.

Studiul de Fundamentare nr. 11 TUR – „Valorificarea potențialului turistic sau balnear” are ca principal obiectiv analiza critică a situației existente în domeniul turismului, cu accent pe resursele turistice existente la nivelul județului Harghita. Studiul își propune o analiză critică a situației existente la nivelul fiecărei componente, urmată de identificarea disfuncționalităților, de propuneri de diminuare și/sau eliminare a acestora, precum și de prezentarea unor posibile recomandări de dezvoltare a sectorului turistic:

- Resursele turistice naturale și antropice;
- Oferta turistică privind structurile de primire turistice din județul Harghita (structuri cu funcțiuni de cazare, alimentație publică, agrement și sport și de tratament balnear);
- Circulația turistică din județul Harghita privind: sosirile, înnoptările, durata medie de ședere, indicele de utilizare netă a locurilor de cazare și sezonabilitatea turistică, proveniența turiștilor (nivel național și internațional);
- Stațiunile turistice și balneoclimaterice din județul Harghita;
- Formele de turism practicate în județul Harghita.

Studiul va avea în vedere studierea principalelor documente strategice de la nivel european, național, regional, județean și local, relevante pentru domeniul turismului și pentru valorificarea potențialului balnear.

1.2 Metodologie

În cadrul studiului s-a urmărit identificarea caracteristicilor turistice ale județului Harghita, cu scopul identificării oportunităților de piață și a avantajelor comparative:

- Atractivitatea destinației turistice județului Harghita la nivel național și internațional – s-au urmărit cu precădere următoarele aspecte: sosirile turistice, înnoptările turistice, durata medie a sejururilor, gradul de ocupare a infrastructurii de cazare turistică, comparația cu județele concurente etc.
- Oferta turistică – s-au urmărit cu precădere următoarele aspecte: atracții turistice, stațiunile turistice și balneare existente, capacitatea de cazare și evoluția acesteia, gama de facilități și servicii complementare – structuri cu funcțiuni de alimentație

publică, agrement și sport, tratament balnear, produsele turistice ce se regăsesc pe teritoriul județului Harghita (programe, pachete, circuite etc.).

- Cererea turistică – s-au urmărit cu precădere următoarele aspecte: fluxurile de turiști, sezonabilitatea turistică, comparația cu destinațiile concurente din Regiunea Centru etc.

Metodologia aplicată este cea de colectare și analiză a informațiilor existente în teritoriu pe baza datelor furnizate de către Consiliu Județean Harghita și alte instituții publice, alături de consultarea bazelor de date statistice și a colectării de date din diverse studii de specialitate, publicații de specialitate, document strategice, documentații de amenajarea teritoriului național și județean, surse web. Identificarea atuurilor și a problemelor ce țin de sectorul turistic și balnear s-a realizat atât pe baza datelor statistice colectate, cât și pe baza documentării a altor documente oficiale disponibile on-line.

În vederea caracterizării situației existente, au fost prelucrate date informații furnizate de următoarele instituții: Consiliul Județean Harghita, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Harghita, Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita, Centrul Cultural Județean Harghita, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii, Centrul de Informare Turistică Borsec, Centrul de Informare Turistică Toplița, Centrul Național de Informare Turistică Vlăhița, Direcția Județeană pentru Cultură Harghita.

Analiza critică a situației existente este limitată la nivelul informațiilor regăsite atât în mediul online, cât și în studiile, strategiile și planurile existente la nivelul județului. În cadrul prezentului studiu a fost realizată o analiză calitativă și critică a sectorului turistic și balnear care acoperă o analiză detaliată a resurselor turistice naturale și antropice regăsite la nivelul județului Harghita, o analiză a ofertei turistice din punct de vedere al structurilor de primire turistice din județ, alături de circulația turistică, stațiunile turistice, zonele turistice, formele de turism practicabile și produsele turistice existente.

Pentru o coerență a studiului, acesta se poate consulta împreună cu următoarele studii de fundamentare:

- **SF 1. Cadrul natural și peisajul, condiții geotehnice și hidrotehnice, climatice, pedologice și ecologice** – corelarea cu analiza cadrului natural și peisajului, a resurselor și a ariilor naturale protejate.
- **SF 2. Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural** – corelarea cu analiza evoluției teritoriului din punct de vedere istoric și cultural care a influențat definirea zonelor cu cele mai importante resurse turistice.
- **SF 4. Resurse naturale și economia** – corelarea cu analiza sectorului turistic din punct de vedere economic, respectiv al resurselor umane, cifrei de afaceri etc.
- **SF 5. Organizarea circulației, transporturilor** – corelarea cu secțiunea privind traseele cicloturistice de importanță județeană sau națională, care contribuie la dezvoltarea sectorului turistic.
- **SF 7. Ariile naturale și mediu** – corelarea cu secțiunile care au în vedere cadrul natural, resursele, ariile naturale protejate, regăsite la nivelul județului Harghita.
- **SF 8. Patrimoniul cultural** – corelarea cu secțiunile care au în vedere patrimoniul construit, patrimoniul imaterial, culte, obiceiuri și tradiții etc.

Studiul de fundamentare conține piese scrise și piese desenate, care sunt susținute de baza de date realizată în GIS și materializată spațial prin cartograme, în scopul identificării disfuncționalităților teritoriale și a puneri în valoare a unor resurse proprii – naturale, economice, turistice, balneare și culturale specifice. Prezentul studiu oferă o imagine de ansamblu asupra resurselor turistice naturale și antropice strict din perspectiva atractivității acestora pentru turism, alături de o analiză cantitativă și calitativă a tuturor tipurilor de structuri de cazare prezente în județ, a cererii turistice, a tipologiilor de turism practicate în județ, precum și a stațiunilor turistice alături de structurile și activitățile oferite.

1.3 Surse utilizate

Pentru realizarea studiului au fost folosite atât baze de date statistice, date furnizate de către Consiliul Județean Harghita și instituțiile aflate în subordinea acestuia, primăriile UATB-urilor din județ, a instituțiilor socio-culturale sau care au ca activitate promovarea și dezvoltarea turismului, cât și studii de specialitate efectuate anterior la nivelul județului Harghita, disponibile în mediul on-line sau puse la dispoziție de instituții publice sau specialiști în domeniu.

O parte a datelor au fost corelate prin consultarea bazei de date INS Tempo, a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, ANANP, precum și a site-urilor de specialitate: Visit Harghita, Baza de date Muzeu și Colecții din România - INP (cIMeC) etc. Alături de acestea au fost extrase date și informații relevante în urma analizei surselor documentare în vederea fundamentării și asigurării necesarului de informații și date pentru cercetarea cantitativă și calitativă.

Cadrul legislativ care coordonează activitatea turistică cuprinde actele normative prezentate în continuare, fără a se limita însă la acestea. Unele dintre cele mai importante surse de care s-a ținut cont și au fost utilizate în prezentul studiu sunt prezentate în continuare, iar o detaliere a surselor bibliografice poate fi consultată în secțiunea dedicată din capitolul Bibliografie

Legislația în domeniu:

- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – Zone protejate;
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul modificată și completată cu Legea nr. 289 / 2006;
- Ordonanța de Urgență nr. 57 / 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;
- HG nr. 558 / 2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism – Masterplanul investițiilor în turism – și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism.
- HG nr. 571 / 2019 privind aprobarea Strategiei pentru dezvoltarea turismului balnear;
- HG nr. 358 / 2019 privind aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a ecoturismului – context, viziune și obiective – 2019-2029;
- HG nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;

- HG nr. 898 / 2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură.

Publicații de specialitate:

KÖLLŐ MIKLÓS, Teză de doctorat „Morfologia așezărilor din secuime și tipologiile constructive. Evoluție istorică, situația din prezent. Diagnostic și tendințe, manuscris. Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București, 2023.

Studii de specialitate:

- Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030;
- Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) – Secțiunea a VIII-a;
- Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Harghita 1999;
- Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Harghita 2010-2017;
- Planul de Dezvoltare Regională 2021-2027 Regiunea Centru și strategiile de dezvoltare regională;
- Programul „Regiunea Centru” 2021-2027;
- Strategia de dezvoltare a județului Harghita 2015-2020-2025 – program de dezvoltare economică, socială, culturală și instituțională a județului;
- Strategia Integrată de Turism a județului Harghita 2020-2027;
- Strategia de protecție a monumentelor istorice din județul Harghita (2013-2023);
- Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Harghita pe perioada 2021-2030;
- Strategia culturală a județului Harghita 2021-2030;
- Strategiile de Dezvoltare ale comunelor, orașelor și/sau municipiilor din județul Harghita.

O detaliere a studiilor consultate, alături de implicațiile pe care acestea le au asupra județului Harghita se regăsește în capitolul dedicat Corelarea cu principalele documente strategice la nivel european, național, regional și județean.

Webografie:

Paginile web care au fost utilizate preponderent pentru furnizarea de informații au fost: portalul de promovare al județului Harghita: Visit Harghita, INS – Direcția Județeană de Statistică Harghita, Baza de date a Institutului Național de Statistică, Baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, Baza de date a Agenției Naționale pentru Aree Naturale Protejate (ANANP), portalul România Sălbatică, site-ul Consiliului Județean Harghita, site-ul de promovare a Salinei Praid, site-ul DSVSA Harghita, site-ul Băile Tușnad, site-urile Primăriilor, portalul Ținutul Secuiesc etc.

O listă completă a surselor webografice este cuprinsă în secțiunea de Bibliografie.

Date furnizate de instituțiile publice:

Date furnizate de către Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Borsec prin adresa cu nr. înregistrare 1122/22.06.2023.

Date furnizate de către Centrul de Informare Toplița prin adresa cu nr. înregistrare 1122/22.06.2023.

Date furnizate de către Consiliul Județean Harghita prin adresa cu nr. înregistrare 116660/2023.03.09.

Date furnizate de către Centrul Cultural Județean Harghita prin adresa cu nr. înregistrare 596/23.06.2023 (nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023).

Date furnizate de către Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii.

Date furnizate de către Agenția de Dezvoltare Intercomunitară Harghita.

Date furnizate de către Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita.

2. Analiza critică a situației existente

2.1 Corelarea cu principalele documente strategice la nivel european, național, regional și județean

Prezentul studiu de fundamentare a luat în considerare și a integrat: tendințele actuale și cele de perspectivă în dezvoltarea județului Harghita, problemele majore și potențialul de dezvoltare care ar putea contribui la rezolvarea acestora, strategiile sectoriale relevante, planurile de dezvoltare la nivel local, județean, regional, național și european, planurile și proiectele de mare anvergură care influențează dezvoltarea județului, politicile, liniile directe la nivel local, județean, regional și național, liniile directe ale documentelor strategice și de politici sectoriale la nivelul Uniunii Europene, aspecte majore care marchează dezvoltarea Uniunii Europene, identificarea direcțiilor strategice prioritare în raport cu rolul, locul, atribuțiile, precum și competențele și responsabilitățile legale ale Consiliului Județean Harghita.

2.1.1 Context european

AGENDA 2030 PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A UE¹ reprezintă noul cadru global de dezvoltare durabilă și stabilește 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), în toate domeniile esențiale ale societății umane. Aceasta a fost adoptată de liderii mondiali în anul 2015, iar obiectivele la care agenda face referire pun un mare accent pe sectorul cultural și patrimoniu, vizând așadar, dezvoltarea turismului și promovarea acestuia.

Cadrul acordă prioritate domeniilor care sunt relevante pentru mandatul UNESCO în domeniul culturii și turismului.

AGENDA EUROPEANĂ PENTRU TURISM 2030² descrie acțiuni concrete voluntare pe care statele membre, autoritățile publice relevante, Comisia Europeană și alte părți interesate din ecosistemul turismului trebuie să le ia și să le încurajeze.

Acțiunile și realizările propuse oferă orientări strategice pentru urmărirea progreselor în cinci domenii prioritare: facilitarea cadrului de politică și guvernare, tranziția verde, tranziția digitală, reziliență și incluziune, competențe și sprijin pentru tranziție. În cadrul fiecărei priorități sunt definite mai multe acțiuni relevante pentru sectorul turistic, cum ar fi diversificarea serviciilor turistice între sezoane și locații, reducerea amprentei de mediu și sprijinirea accesibilității turismului. Un alt obiectiv-cheie al agendei este de a răspunde cererii de competențe în ecosistemul turistic prin punerea în aplicare a Pactului pentru competențe (*Pact for skills*)³, un model de angajament comun pentru dezvoltarea competențelor în acest domeniu.

În cadrul celei de-a 3.914-a reuniuni care a avut loc la 1 decembrie 2022, Consiliul a adoptat o serie de concluzii privind Agenda europeană pentru turism 2030. În acest sens, Consiliul Uniunii Europene:

¹ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://sdgs.un.org/2030agenda> [28.04.2023]

² Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/01/new-european-agenda-for-tourism/> [28.04.2023]

³ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=en> [28.04.2023]

- subliniază că pandemia de COVID-19 a avut un efect deosebit de devastator asupra ecosistemului turistic și a dus la pierderi semnificative de venituri, de locuri de muncă și de personal.
- subliniază că redeschiderea și relansarea ecosistemului turistic oferă ocazia de a influența faza de redresare în urma pandemiei de COVID-19 în sensul unei transformări verzi și digitale către un ecosistem turistic mai rezilient.
- Este îngrijorat de faptul că inflația ridicată, creșterea prețurilor la energie și la produsele alimentare, perturbările lanțurilor de aprovizionare și insecuritatea legată de agresiunea militară a Ucrainei impun sarcini împovărătoare asupra furnizării și accesibilității din punct de vedere financiar ale serviciilor de călătorie și de ospitalitate.
- semnalează că limitările în materie de călătorii au efecte grave asupra operațiunilor și a prețurilor transportului de pasageri în toate statele membre, inclusiv asupra zborurilor și a croazierelor, dar fără a se limita la acestea.⁴

În acest sens, Consiliul Uniunii Europene, invită statele membre să aibă o viziune comună pentru anul 2030 și să *facă schimb de cunoștințe și de bune practici pentru elaborarea și punerea în aplicare de strategii în domeniul turismului la diferite niveluri de guvernare, ținând seama de durabilitatea economică, de mediu, culturală și socială a turismului și incluzând perspectivele vizitatorilor și ale rezidenților locali, să organizeze activități de sensibilizare pe teme precum beneficiile transformării verzi și a celei digitale, cererea de oferte durabile, noile nevoi în ceea ce privește competențele și experimentarea în materie de turism, precum și să asigure protecția culturii locale, inclusiv a patrimoniului cultural material și imaterial.*

În același document, Consiliul invită statele membre să contribuie la consolidarea rezilienței ecosistemului turistic în toate sectoarele și în rândul diferiților actori publici și privați, să faciliteze tranziția digitală în turism și să sprijine industria turismului și gestionarea durabilă a destinațiilor, să sprijine dezvoltarea și punerea în aplicare a inovațiilor în sectorul turismului, să promoveze accesibilitatea serviciilor turistice pentru toate grupurile cu nevoi specifice și să se implice, împreună cu statele membre, destinațiile și alte părți interesate din domeniul turismului în punerea în aplicare a Agendei europene pentru turism 2030.

EUROPEAN CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM IN PROTECTED AREAS⁵

este un proces care cuprinde 3 părți, respectiv: I. Destinații durabile, II. Parteneri durabili în zonele protejate și III. Operatori de turism durabili în zonele protejate. În cadrul acestora se propun o serie de principii pentru dezvoltarea turismului în ariile protejate, fiind un instrument practic de gestionare care permite ariilor protejate să dezvolte turismul în mod durabil.

Documentele promovează o serie de principii care ar trebui să reglementeze modul în care turismul este dezvoltat și gestionat în zonele protejate, astfel:

- Îmbunătățire continuă – Dezvoltarea și gestionarea turismului ar trebui să asigure o îmbunătățire continuă a impactului redus asupra mediului, a satisfacției

⁴ Document disponibil la adresa: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15441-2022-INIT/ro/pdf> [28.04.2023]

⁵ Document disponibil la adresa: <https://www.europarc.org/wp-content/uploads/2015/05/2010-European-Charter-for-Sustainable-Tourism-in-Protected-Areas.pdf> [28.04.2023]

vizitatorilor, a performanței economice, a prosperității locale și a calității vieții, necesitând o monitorizare și o raportare periodică a progreselor și a rezultatelor;

- Planificarea eficientă a turismului durabil – Dezvoltarea și gestionarea durabilă a turismului ar trebui să fie ghidate de un plan bine documentat care să stabilească obiectivele și acțiunile convenite;
- Implicarea tuturor părților interesate/stakeholderilor – Toți cei vizați de dezvoltarea unui turism durabil ar trebui să poată participa la deciziile privind dezvoltarea și gestionarea acestuia, iar activitățile de parteneriat ar trebui încurajate;
- Contribuirea la o dezvoltare durabilă – Turismul ar trebui să respecte principiile dezvoltării durabile, ceea ce înseamnă abordarea tuturor aspectelor legate de impactul său asupra mediului, social și economic pe termen scurt și lung;
- Protejarea are prioritate – O prioritate fundamentală pentru dezvoltarea și gestionarea turismului durabil ar trebui să fie protejarea patrimoniului natural și cultural al zonei și creșterea gradului de conștientizare, înțelegere și apreciere a acestuia.

Principalele priorități ale Uniunii Europene se referă la încurajarea competitivității, la promovarea turismului sustenabil, responsabil și de calitate, la consolidarea imaginii Europei ca destinație sustenabilă și la maximizarea potențialului politicilor financiare în scopul dezvoltării turismului.

O serie de **ALTE DOCUMENTE CU CARACTER STRATEGIC LA NIVEL EUROPEAN** reglementează și stabilesc dezvoltarea sectorului cultural și au implicații directe asupra dezvoltării turismului: Noua agendă europeană pentru cultură, Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, European Framework for Action on Cultural Heritage, Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, Agenda 21 pentru Cultură, demers al Comitetului pentru Cultură, Rezoluția Parlamentului European privind promovarea sectoarelor culturale și creative europene ca surse de creștere economică și generatoare de locuri de muncă.

2.1.2 Context național și regional

STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI 2030⁶ stabilește obiective pentru trecerea, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu cadrul natural.

Printre țintele stabilite până în anul 2030, evidențiate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030, se numără și următoarele:

- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică;

⁶ Document disponibil la adresa: <https://insse.ro/cms/files/IDDT2012/StrategiaDD.pdf> [28.04.2023]

- Valorificarea resurselor culturale specifice pe plan local prin protejarea patrimoniului cultural, identității culturale și îndeletnicirilor tradiționale (artizanale, artistice, culinare) sau încurajarea dezvoltării în continuare a agroturismului.

STRATEGIA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI PENTRU DEZVOLTAREA TURISMULUI 2019-2030 este un document strategic format din 2 volume. Pentru a răspunde problemelor identificate, strategia stabilește două obiective generale care să sprijine dezvoltarea turismului:

- Sprijinirea creării de locuri de muncă în comunitățile locale, inclusiv pentru grupurile vulnerabile, precum femeile, tinerii și persoanele din mediul rural, prin dezvoltarea sustenabilă a turismului;
- Creșterea ponderii turismului în economie.

Mai mult, strategia subliniază viziunea ca până în anul 2030, România să fie o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, disponibilă pe parcursul întregului an, valorificând unicitatea patrimoniului său cultural și natural și oferind servicii la standarde internaționale.

PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL ÎN VEDEREA SPORIRII COMPETITIVITĂȚII TURISMULUI (2022)⁷

propune valorificarea patrimoniului național cultural în vederea creșterii competitivității economice și promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate. Prin intermediul a 6 acțiuni principale și 8 acțiuni secundare, care cuprind entitățile responsabile, termenele limită, bugetele și modalitatea de monitorizare, documentul reprezintă abordarea interdisciplinară necesară pentru ca instituțiile publice și mediul privat din România să dezvolte și diversifice ofertele turistice culturale.

Un alt scop este conștientizarea la nivel internațional a faptului că România este o destinație culturală cu obiective și atracții turistice de valoare europeană și universală. Planul de acțiune trasează liniile directe în vederea realizării următoarelor:

- Activitatea de cartografiere a zonelor geografice pentru identificarea destinațiilor optime privind înființarea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinațiilor (OMD);
- Stabilirea locurilor cu impact național și internațional ce pot fi utilizate pentru promovarea turismului în România și care vor contribui la promovarea dezvoltării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate;
- Investițiile finanțate în cadrul componentei C 11 din PNRR privind restaurarea unor obiective unice – bisericile fortificate, , capodoperele arhitecturale din lemn, cetățile dacice, satele tradiționale, cetățile, castelele etc.

⁷ Document disponibil la adresa: <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2022/03/18270a91105dfcca722c6c5007b4c31a.pdf> [28.04.2023]

PROGRAMUL PENTRU DEZVOLTAREA INVESTIȚIILOR ÎN TURISM – MASTER PLANUL INVESTIȚIILOR ÎN TURISM (HOTĂRÂRE nr. 558 din 4 august 2017)⁸

prevede activități majore în domeniul turismului, precum: dezvoltarea turismului de sănătate, a domeniului schiabil, a infrastructurii turistice de agrement dar și dezvoltarea echilibrată și integrată a zonei turistice și cea din zona montană înaltă și, nu în ultimul rând, extinderea infrastructurii de vizitare din ariile naturale protejate, altele decât cele din zona montană.

Programul are ca obiectiv principal dezvoltarea comunităților locale din zonele cu potențial turistic ridicat, prin creșterea investițiilor publice în infrastructura turistică. De asemenea, se urmărește dezvoltarea competitivă a turismului prin identificarea, evaluarea, prioritizarea pe forme de turism și o direcționare eficientă a investițiilor publice, dezvoltarea unei rețele de destinații turistice competitive pe plan internațional, valorificarea durabilă a specificului local și a elementelor de identitate națională prin turism și promovarea unei abordări integrate a politicii turistice la nivelul regiunilor, prin dezvoltarea durabilă a turismului.

MASTER PLAN PENTRU DEZVOLTAREA TURISMULUI NAȚIONAL 2007-2026⁹

prezintă un cadru general al politicilor pentru dezvoltarea și managementul durabil al industriei turismului în ceea ce privește resursele naturale și culturale. Acesta reprezintă politica umbrelă care include diferite planuri și strategii, descrise în așa fel încât să optimizeze contribuția sectorului la economia națională.

Masterplanul pentru dezvoltarea turismului Național al României 2007-2026 cuprinde următoarele obiective: Aducerea economiei și societății românești la nivelul existent în Țările Uniunii Europene; Creșterea calității vieții; Creșterea și încurajarea investițiilor în toate domeniile adiacente ale turismului; Stimularea creării de locuri de muncă; Stimularea dezvoltării; Consolidarea sporirii și păstrării patrimoniului cultural; Contribuția la dezvoltarea și conservarea resurselor materiale și naturale din întreaga țară; Distribuirea beneficiilor turismului în toate regiunile României și Creșterea încasărilor valutare.

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAȚIONAL (PATN) reprezintă sinteza programelor strategice de dezvoltare sectorială, pe termen mediu și lung, iar acesta se întocmește pe secțiuni specializate care se referă la aspectele de interes major pentru dezvoltarea echilibrată și durabilă a teritoriului național.

Secțiunea a VIII-a a fost actualizată conform Hotărârii Guvernului nr. 874/2021 și reprezintă o detaliere a zonelor cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari.¹⁰ Astfel, sunt selectate o serie de areale turistice, în baza unor criterii precum resursele turistice naturale, resursele turistice antropice, infrastructura specific turistică și infrastructura tehnică.

⁸ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://turism.gov.ro/web/2022/10/19/guvernul-romaniei-a-adoptat-programul-pentru-dezvoltarea-investitiilor-in-turism-masterplanul-investitiilor-in-turism/> [28.04.2023]

⁹ Document disponibil la adresa: https://geografie.ubbcluj.ro/ccau/doc_cadru/MPDTR.pdf [28.04.2023]

¹⁰ Document disponibil la adresa: <https://lege5.ro/gratuit/ha3tsobtg3q/hotararea-nr-874-2021-pentru-modificarea-anexelor-nr-1-8-la-ordonanta-de-urgenta-a-guvernului-nr-142-2008-privind-aprobarea-planului-de-amenajare-a-teritoriului-national-sectiunea-a-viii-a-zone-cu-res> [28.04.2023]

Pe teritoriul județului Harghita s-au identificat următoarele unități administrativ-teritoriale cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari după cum urmează¹¹:

Tabel nr. 1: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari în județul Harghita

UATB cu concentrare mare de resurse	Resurse naturale	Resurse antropice	UATB cu concentrare foarte mare de resurse	Resurse naturale	Resurse antropice
Mun. Odorheiu Secuiesc		x	Mun. Miercurea-Ciuc		x
Mun. Toplița	x		Mun. Gheorgheni	x	
Orașul Borsec	x		Orașul Băile Tușnad	x	
Orașul Cristuru Secuiesc	x	x	Dârjiu		x
Orașul Vlăhița	x	x			
Atid		x			
Bilbor	x	x			
Cârța	x	x			
Ciucsângeorgiu	x	x			
Corund	x	x			
Cozmeni	x				
Ditrău	x	x			
Felicești	x	x			
Frumoasa	x	x			
Lăzarea	x	x			
Lelicești	x	x			
Lunca de Jos	x	x			
Lupeni	x	x			
Merești	x				
Mihăilești	x	x			
Păuleni-Ciuc	x	x			
Plăieșii de Jos	x				
Porumbeni	x	x			
Praid	x				
Racu		x			
Sâncrăieni	x				
Sândominic	x				
Sânsimion	x	x			
Sântimbru	x				
Subcetate	x	x			
Suseni	x				
Șimonești		x			
Tulgheș	x				
Zetea	x	x			

Sursa: Ordonanța de urgență nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice

¹¹ Document disponibil la adresa: <https://lege5.ro/Gratuit/geytsnjsg/unitati-administrativ-teritoriale-cu-resurse-naturale-si-antropice-mari-si-foarte-mari-ordonanta-de-urgenta-142-2008?dp=gqzdcnrrgq4dg> [28.04.2023]

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE A ECOTURISMULUI 2019-2029 promovează ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul destinațiilor de ecoturism și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în valorificarea ariilor naturale protejate și a zonelor adiacente acestora și în prosperitatea populației locale.

Obiectivul general al strategiei este de creare a condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor naturale protejate și în zonele din vecinătatea acestora, prin dezvoltarea unei rețele de destinații ecoturistice recunoscute și prin realizarea de produse ecoturistice competitive pe plan național și internațional. Pentru județul Harghita, aceasta oferă drept model de bună practică în privința contribuției turismului la conservarea ariilor naturale protejate.

PLANUL DE DEZVOLTARE AL REGIUNII CENTRU¹² este principalul document de planificare și programare la nivel regional, prin care se vor stabili viziunea de dezvoltare, obiectivul global și obiectivele specifice de atins la finalul perioadei de programare 2021-2027, direcțiile de acțiune și măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor.

Cu un cadru natural generos și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat, atât natural cât și antropic. Formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare în Regiunea Centru sunt: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și turismul rural.

Viziunea care stă la baza dezvoltării regionale este ca, pe termen mediu, „Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean”.

În Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027, unul dintre domeniile strategice importante este turismul și patrimoniul cultural. În acest sens, Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027 propune o serie de priorități specifice pentru domeniul strategic 5. Turism și patrimoniu cultural, dintre care amintim:

P.5.1. Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear.

- 5.1.1 Conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a patrimoniului cultural-istoric.
- 5.1.2 Protejarea și valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural.
- 5.1.3. Revigorarea turismului balnear și de sănătate.

P.5.2. Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice.

- 5.2.1. Modernizarea infrastructurii regionale de cazare și dezvoltarea structurilor de primire turistică în zonele în care se înregistrează deficit de spații de cazare.
- 5.2.2. Modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice.
- 5.2.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret.

¹² Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/versiunea-finala-a-planului-de-dezvoltare-regionala-centru-2021-2027/> [28.04.2023]

- 5.2.4. Reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare.

P.5.3. Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice.

- 5.3.1. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ.
- 5.3.2. Sprijinirea activităților de promovare și informare ale organizațiilor de management al destinației.
- 5.3.3. Dezvoltarea activităților economice conexe turismului.

P.5.4. Asigurarea forței calificate de muncă în turism.

- 5.4.1. Atragerea și menținerea forței calificate de muncă în turism.
- 5.4.2. Pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism.

STRATEGIA DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ A REGIUNII CENTRU (RIS3)¹³ este documentul elaborat la nivel regional în conformitate cu prevederile Ghidului de elaborare a Strategiilor de Specializare Inteligentă și aprobat prin Hotărâre a Consiliului de Dezvoltare Regională Centru. Documentul cuprinde măsurile întreprinse pentru construirea unei culturi economice a inovării, identificând domeniile de excelență pentru o dezvoltare inteligentă a Regiunii Centru.

Turismul este unul din domeniile economice ale Regiunii Centru cu un potențial semnificativ de inovare. Dificultățile anului 2020 generate de pandemie, limitarea drastică a posibilităților de călătorie și de nevoia de securitate a turiștilor și a personalului din sectorul HORECA, au constituit un catalizator puternic, orientând mai clar interesul actorilor din turism pentru inovare ca soluție eficientă și durabilă la aceste provocări. Cele trei coordonate majore de inovare în sectorul regional al turismului: utilizarea pe scară largă a tehnologiilor digitale, dezvoltarea de produse și servicii turistice inovative, dezvoltarea de structuri și instrumente inovative de cooperare între actorii din sectorul regional al turismului.

2.1.3 Context județean

STRATEGIA DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ HARGHITA 2030¹⁴ servește ca un instrument de lucru pentru toți factorii decizionali și actorii economici implicați și interesați de dezvoltarea județului în perioada 2021-2030 și a fost aprobată prin hotărârea nr. 526/2021 a Consiliului Județean Harghita. Aceasta trasează traiectoria de dezvoltare a fiecărui domeniu de activitate (de la economic, social, cultural, al sănătății, turistic etc.) prin valorificarea resurselor materiale, financiare, informaționale și umane de care județul Harghita dispune.

Unul dintre obiectivele propuse prin strategie este și dezvoltarea turismului și trecerea la o abordare de susținere și de valorificare a mediului, resurselor naturale, tradițiilor și moștenirile

¹³ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <http://www.adrcentru.ro/dezvoltare-regionala-cat/specializare-inteligenta/>

¹⁴ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/wp-content/uploads/2021/02/strategia-economica-harghita2030.pdf> [03.07.2023]

culturale existente. În vederea creșterii și dezvoltării turismului în județul Harghita, prioritățile sunt următoarele:

- Amenajarea și valorificarea resurselor naturale și antropice;
- Stimularea dezvoltării structurilor de primire turistică și a infrastructurii conexe;
- Dezvoltarea sistemului organizatoric al turismului, îmbunătățirea managementului destinației turistice;
- Îmbunătățirea condițiilor formării capitalului uman angajat în turism;
- Marketingul destinației Harghita.

Alături de acest obiectiv, strategia își mai propune să promoveze cooperarea și parteneriatele strategice care pot exista la nivelul județului pentru o dezvoltare integrată.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE RURALĂ A JUDEȚULUI HARGHITA 2021 – 2030¹⁵

a fost aprobată la nivelul Consiliul Județean Harghita prin hotărârea nr. 123/2021. Obiectivul general strategiei este o dezvoltare centrată pe om, care să ducă la creșterea calității vieții prin valorificarea resurselor naturale și umane existente, reducând efectele negative asupra mediului, respectiv prin creșterea responsabilității sociale în mediul rural.

Turismul este abordat în cadrul a două obiective specifice, fiind conex atât cu protejarea fondului forestier, cât și cu activitățile culturale și sportive:

- Promovarea tradițiilor – dans, cântec și tradiții, în cadrul căruia este propusă promovarea turismului religios prin punerea în valoare a monumentelor istorice din proprietatea cultelor;
- Pădure ca infrastructură verde – loc de recreere, activități de turism, loc pentru educație ecologică, unde pădurea este considerată un loc oportun pentru amenajarea de trasee turistice, trasee pentru bicicletă, locuri de campare, generând astfel venituri.

În plus, strategia propune orientarea spre dezvoltarea turismului și agroturismului în următorii 10 ani, cu accent pe resursele rurale din județ.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE TURISM A JUDEȚULUI HARGHITA 2020 – 2027¹⁶

structurează politicile județului în domeniul turismului, prezentând o analiză a situației curente. Viziunea pe termen lung a dezvoltării turismului din județ propune dezvoltarea regiunii ca și întreg, într-o destinație competitivă din punct de vedere turistic pe plan național și internațional, valorificând resursele naturale și antropice din județ. Strategia a fost aprobată de către Consiliul Județean Harghita prin hotărârea nr. 125/2021. Obiectivele strategice ale documentului sunt:

- Creșterea circulației turistice și în special al înnopțărilor în toate destinațiile din județ (orașe, stațiuni, destinații agroturistice);
- Creșterea efectelor de multiplicare ale turismului, economice și sociale, printr-o integrare locală cât mai profundă a fenomenului turistic;

¹⁵ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://elemzo.hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2021/04/strategia-rurala.pdf> [03.07.2023]

¹⁶ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/wp-content/uploads/2021/04/strategia-turism.pdf> [03.07.2023]

- Formarea unei imagini turistice diferențiate și atractive, pentru județ sau pentru o altă delimitare teritorială viabilă;
- Dezvoltarea ecoturismului și a turismului activ, în toate dimensiunile sale de intervenție: locații, programe, ghizi, atracții naturale și antropice;
- Dezvoltarea stațiunilor balneoclimaterice și montane: infrastructură, organizații, investiții de specialitate;
- Diversificarea agroturismului: stimularea programelor folclor, divertisment, a gastronomiei locale și îmbunătățirea accesibilității satelor.

Acestea sunt susținute de 5 programe strategice, în cadrul cărora există multiple activități specifice, după cum urmează:

1. Amenajarea și valorificarea resurselor turistice naturale și antropice – prin identificarea, finanțarea și promovarea zonelor naturale și antropice cu potențial turistic și includerea acestora în circuitul turistic național și internațional.
2. Stimularea dezvoltării structurilor de primire turistică și a altor infrastructuri conexe – corelarea structurilor de primire turistică cu nevoile identificate și resursele existente trebuie să fie corelate, astfel încât sprijinirea investițiilor în acest sector să contribuie la dezvoltarea economiei locale, la reducerea șomajului și la îmbunătățirea ofertei turistice.
3. Dezvoltarea sistemului organizatoric al turismului din județul Harghita – presupune o serie de măsuri cu caracter de coordonare, stimulare și facilitare a dialogului dintre actorii locali, microregionali, județeni și regionali ai turismului.
4. Îmbunătățirea condițiilor formării capitalului uman angajat în turism – prin intermediul sistemelor educaționale existente, cu scopul îndeplinirii cerințelor reflectate de tendințele de pe piața forței de muncă.
5. Marketingul destinației Harghita – dezvoltarea măsurilor de marketing, aplicate sau în curs de aplicare, pentru a permite transmiterea informației diferitelor grupuri țintă, folosind toate resursele, inclusiv cele oferite de evoluția tehnologică.

STRATEGIA CULTURALĂ A JUDEȚULUI HARGHITA 2021 – 2030¹⁷ a fost aprobată prin hotărârea nr. 124/2021 la nivelul Consiliului Județean Harghita. Obiectivul general al strategiei este de a asigura consolidarea unui turism cultural bazat pe cerințele culturale multiple ale locuitorilor din județ, alături de dezvoltarea unei infrastructuri moderne, sigure și de înaltă calitate pentru aceștia.

Pentru 2030, județul Harghita va beneficia de o infrastructură modernă, sigură și de înaltă calitate, care va servi cerințele culturale multiple ale locuitorilor din județ, asigurând totodată posibilitatea consolidării unui turism cultural bazat pe festivaluri, evenimente și valori culturale.

¹⁷ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/wp-content/uploads/2021/05/strategia-culturala-1.pdf> [03.07.2023]

2.1.4 Context local

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI MIERCUREA-CIUC PRECUM ȘI A ZONEI URBANE FUNCȚIONALE AFERENTE¹⁸

reprezintă documentul strategic de dezvoltare al municipiului Miercurea Ciuc în perioada 2021-2030, fiind aprobată prin Hotărârea CL nr. 302/04.10.2022.¹⁹ Strategia cuprinde 4 seturi de programe, dezvoltarea turismului fiind abordată în cadrul Programului pentru competitivitate: dezvoltare economică, incubare, digitalizare, turism și propune următoarele proiecte:

- Șumuleu-Ciuc, ca destinație turistică prioritară – prin îmbunătățirea accesibilității șezătorii și a atracțiilor situate acolo, construirea unui nou punct de observare, prezentarea valorilor religioase, istorice și culturale ale sanctuarului;
- Diversificarea tipurilor de cazare turistică;
- Planificarea și dezvoltarea traseelor turistice în oraș;
- Programul de extindere a facilităților de divertisment;
- Construcția de puncte de observare;
- Marketingul turistic;
- Dezvoltarea serviciilor de turism de sănătate în Harghita Băi.

În plus, pe lângă acestea există proiecte conexe atât în programul privind calitatea vieții și bunăstarea socială, precum programul „Miercurea Ciuc verde”:

- Reabilitarea zonei din jurul Castelului Mikó – are ca scop crearea unui spațiu care poate fi folosit pentru activități de agrement, turism și cultură;
- Reabilitarea lacului Suta și a împrejurimilor sale – dezvoltarea de zone de agrement, turism și recreere.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI GHEORGHENI²⁰

reprezintă instrumentul de planificare a localității în perioada 2021-2030, având rolul de a stabili o viziune integrată pe termen lung asupra dezvoltării durabile a comunității, aplicând principiile coeziunii și competitivității economice, sociale și teritoriale, dezvoltării și asigurării de șanse egale pentru toți membrii societății locale, regionale și naționale. Municipiul Gheorgheni își propune prin această strategie ca în anul 2030 să fie „un oraș în care este plăcut să locuiești, cu un turism, care este principalul motor al dezvoltării, un oraș inteligent, care încurajează dezvoltarea locală și crearea de oportunități pentru fiecare cetățean”.

¹⁸ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://miercureaciuc.ro/ro/strategii-de-dezvoltare> [03.07.2023]

¹⁹ Hotărârea nr 302/04.10.2022 <https://hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2022/10/Hot-302-2022.pdf> [20.07.2023]

²⁰ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://www.gheorgheni.ro/wp-content/uploads/2022/08/Aprobarea-SIDU-Anexa-1.pdf> [03.07.2023]

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ A MUNICIPIULUI ODORHEIU SECUIESC PE PERIOADA 2015-2020-2025²¹ are ca scop „transformarea Odorheiului Secuiesc într-un centru microregional dinamic, care are întotdeauna în vedere tradițiile și obiceiurile sale, și într-un oraș atrăgător atât pentru investitori, cât și pentru turiști, precum și într-un oraș cu nivel de trai ridicat”. Strategia a fost revizuită și aprobată în anul 2018 prin HCL nr. 104/2018.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI TOPLIȚA PENTRU PERIOADA 2021 – 2030²² a fost aprobată prin hotărârea Consiliului Local nr. 66/2023 și este construită pe baza a 2 direcții de dezvoltare prioritară (Creșterea nivelului de trai al comunității și Dezvoltarea mediului de afaceri local), la care se asociază 2 obiective de dezvoltare comună (Dezvoltarea durabilă și sustenabilă a teritoriului și Modernizarea administrației publice).

Viziunea pe care strategia o propune pentru municipiu este: „Toplița, municipiu prosper economic și o destinație turistică atractivă, care asigură o calitate ridicată a vieții pentru locuitorii săi”. Astfel, încurajarea dezvoltării turismului reprezintă un obiectiv strategic important, fiind considerat domeniul cu cel mai mare potențial de dezvoltare. Axele prioritare de intervenție cuprinse în cadrul obiectivului sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii turistice.
- Valorificarea turistică a apelor balneare și termale aflate pe raza municipiului Toplița și în vecinătate.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A ORAȘULUI BORSEC²³ este structurată în jurul a 3 direcții strategice, respectiv regenerare urbană, dezvoltarea durabilă a turismului și dezvoltarea economiei locale. Scopul direcției strategice „Dezvoltarea durabilă a turismului” este ca orașul Borsec să devină o destinație atractivă pentru familiile de turiști pe tot parcursul anului. Implementarea acestei direcții va duce la realizarea dezvoltării localității bazată pe turismul de sănătate, reînvierea statutului de stațiune balneoclimaterică a Borsecului pe baza dezvoltării infrastructurii turistice și de servicii, având în vedere și ocrotirea mediului, asigurând prin aceasta posibilitățile de realizare de venituri multiple, diversificate pentru locuitori.

Direcția strategică este alcătuită din 4 obiective specifice și o serie de proiecte, după cum urmează:

- Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii turistice – sunt necesare investiții constând în dezvoltarea de baze de agrement, baza sportivă, reabilitarea căilor de acces, reabilitarea clădirilor etc.
- Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber – promovarea concepției că sănătatea o dobândim prin sport și activități de agrement.

²¹ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://www.udvarhely.ro/wp-content/uploads/2021/03/strategia-integrata-de-dezvoltare-urbana-durabila-odorheiu-secuiesc.pdf> [03.07.2023]

²² Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://primariatoplița.ro/storage/2022/10/SIDU-Toplița-2021-2030.pdf> [03.07.2023]

²³ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: <https://statiuneaborsec.ro/content/docs/VARIANTA-FINALA-STRATEGIE-DEZV.-DURABILA-2021-2027.-15.09.21.pdf> [03.07.2023]

- Turismul activ, ca o direcție modernă de turism – activitățile specifice turismului activ prezintă premise foarte bune de practicare în zona orașului Borsec, constituind o alternativă viabilă pentru dezvoltarea turismului în zonele montane pe tot timpul anului.
- Promovare turistică – sunt necesare a fi adoptate o serie de măsuri în vederea creșterii recunoașterii zonei Borsec pe piața turismului intern și internațional, inclusiv prin introducerea pe scară largă marketingului digital.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A ORAȘULUI BĂLAN²⁴ este un document de planificare strategică pentru perioada 2011 – 2030, conceput în spiritul dezvoltării durabile pe baza a 5 direcții de acțiune: dezvoltarea economiei locale, dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor publice, creșterea calității capitalului social uman, dezvoltarea turismului și protecția mediului și crearea de parteneriate și rețele suport pentru oraș.

Direcția de acțiune ce încurajează dezvoltarea turismului și protecția mediului înglobează 3 obiective specifice, dintre care doar unul are un impact direct asupra turismului, respectiv „Dezvoltarea și promovarea turismului”. Pentru atingerea acestui obiectiv, strategia propune pentru oraș, susținerea investițiilor în turism și conceperea și susținerea unui mecanism de promovare turistică a zonei sau/ și brand-ului local.

2.2 Resurse turistice

Turismul reprezintă un sector de perspectivă, ce poate contribui la dezvoltarea economică a unui teritoriu prin promovarea identității locale a acestuia și a caracteristicilor sale distinctive, precum și prin gradul de atractivitate pe care îl poate determina. Notorietatea turistică a unei destinații se reflectă prin capacitatea acesteia de a-și optimiza gradul de atractivitate pentru vizitatori, în vederea satisfacerii cerințelor acestora prin servicii de calitate, inovatoare și atractive de turism, asigurând în același timp că resursele disponibile pentru sprijinirea turismului sunt utilizate eficient și într-un mod durabil.

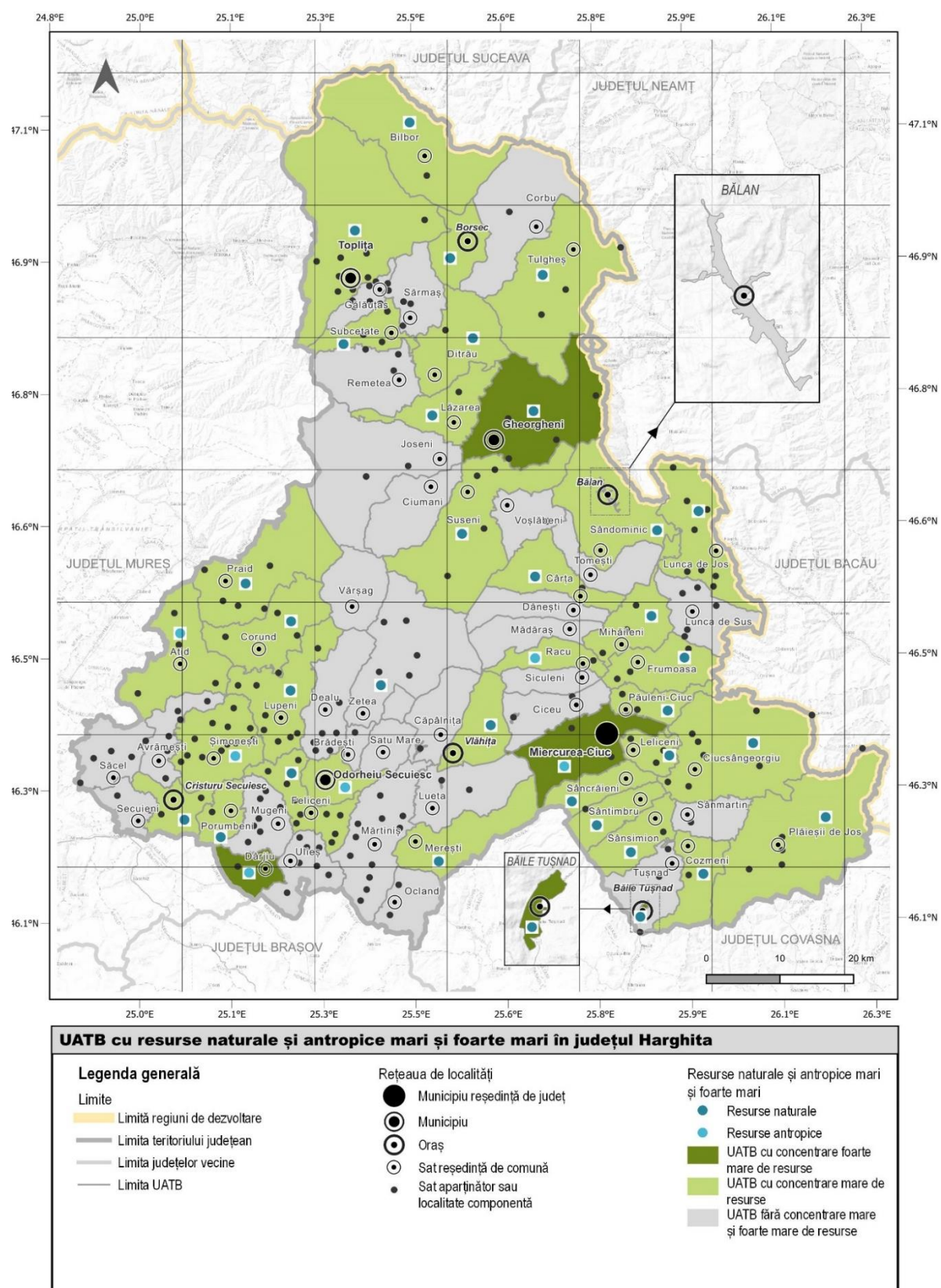
*Județul Harghita dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat, printre formele de relief rezultate, se numără: Munții Călimani, ai căror vârfuri au rămas deasupra ghețarilor de circ, reprezintă singurul masiv din județul Harghita care depășește această altitudine; crestele alpine, care sunt rezultatul acțiunii proceselor de eroziune a ghețarilor din pleistocen, ce s-au manifestat pe ambii versanți a culmilor, rezultând astfel spinări înguste, fragmentate ulterior; circurile glaciare reprezintă forme morfologice de baza a peisajului glaciar.*²⁵

Județul Harghita este o destinație turistică populară, datorită peisajelor, a izvoarelor minerale (circa 2.000 de izvoare), mofete, nămoluri și a monumentelor sale naturale. Cele mai căutate destinații turistice conform căutărilor în mediul online cu ajutorul platformei de căutare Google și a site-ului destinației turistice Visit Harghita sunt: stațiunile balneoclimaterice Băile Tușnad, Borsec, Praid, Lacu Roșu, Izvorul Mureșului, Harghita-Băi; monumentele naturii Lacul Sfânta

²⁴ Mai multe informații sunt disponibile la adresa: https://ina.gov.ro/wp-content/uploads/2018/09/strategie_balanc_print_final.pdf [03.07.2023]

²⁵ Consiliul Județean Harghita (2021). Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020 – 2027. Document disponibil la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/strategia-integrata-de-turism-a-judetului-harghita-pentru-perioada-2020-2027-2/> [28.04.2023]

Ana, Cheile Bicazului, Poiana Narciselor; izvoarele termale, mofete, nămoluri, turbă și rezervațiile naturale.

Cartograma nr. 1: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari din județul Harghita

Sursa: PATN – Secțiunea VIII

Alături de acestea, UATB cu concentrare mare de resurse se regăsesc la nivelul: Municipiului Odorheiu Secuiesc (resurse antropice), Municipiul Toplița (resurse naturale), orașul Borsec (resurse naturale), orașul Cristuru Secuiesc (resurse naturale și antropice), orașul Vlăhița (resurse naturale și antropice), precum și la nivelul comunelor: Atid (resurse antropice), Bilbor (resurse naturale și antropice), Cârța (resurse naturale și antropice), Ciucsângeorgiu (resurse naturale și antropice), Corund (resurse naturale și antropice), Cozmeni (resurse naturale), Ditrău (resurse naturale și antropice), Feliceni (resurse naturale și antropice), Frumoasa (resurse naturale și antropice), Lăzarea (resurse naturale și antropice), Lelicieni (resurse naturale și antropice), Lunca de Jos (resurse naturale și antropice), Lupeni (resurse naturale și antropice), Merești (resurse naturale), Mihăilești (resurse naturale și antropice), Păuleni-Ciuc (resurse naturale și antropice), Plăieșii de Jos (resurse naturale), Porumbeni (resurse naturale și antropice), Praid (resurse naturale), Racu (resurse antropice), Sâncrăieni (resurse naturale), Sândominic (resurse naturale), Sânsimion (resurse naturale și antropice), Sântimbru (resurse naturale), Subcetate (resurse naturale și antropice), Suseni (resurse naturale), Șimonești (resurse antropice), Tulgheș (resurse naturale) sau Zetea (resurse naturale și antropice).

2.2.1 Resurse turistice naturale

Pe teritoriul județului Harghita există în prezent în total:

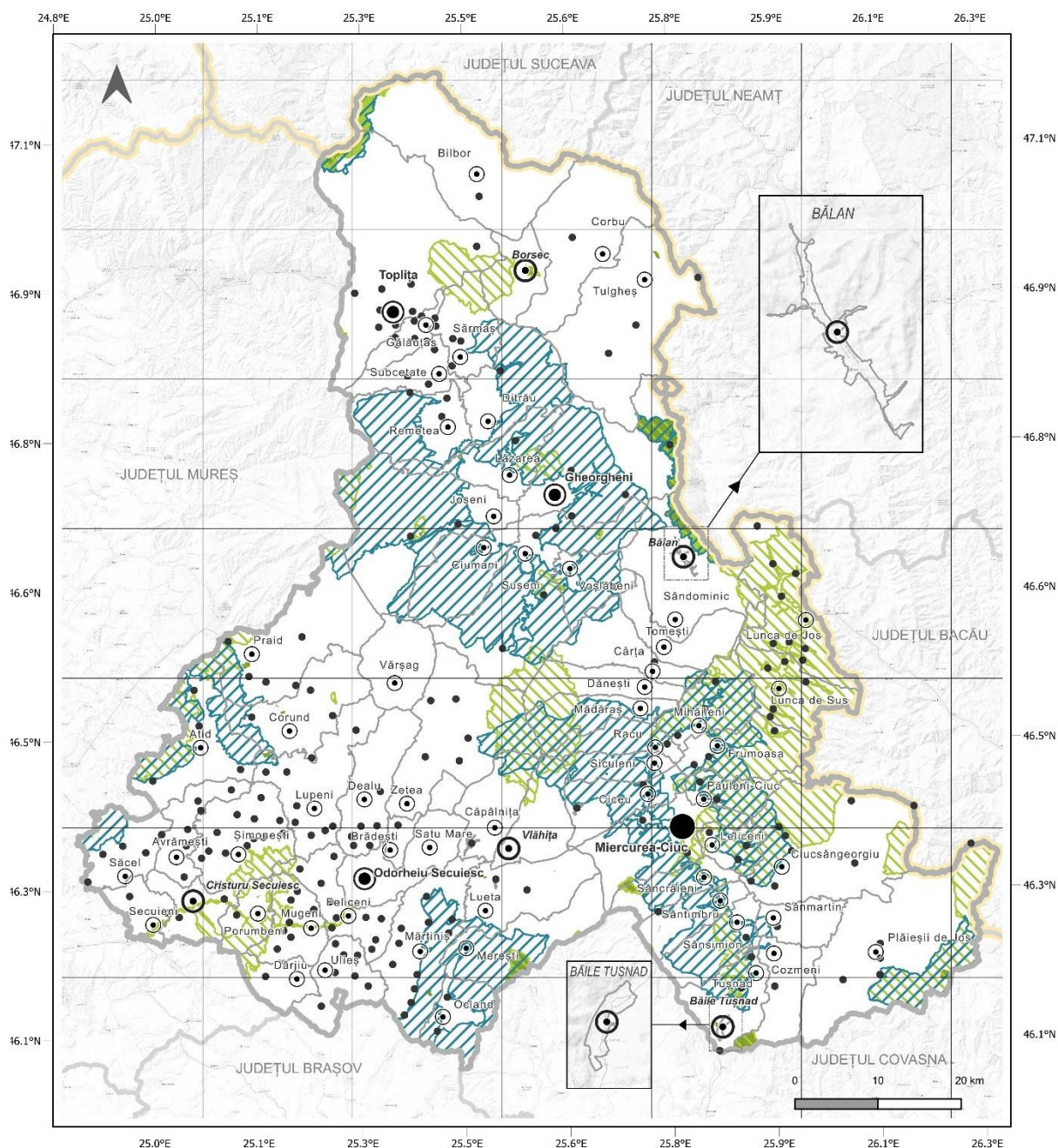
- 2 parcuri naționale;
- 39 rezervații naturale și monumente ale naturii;
- 9 arii de protecție specială avifaunistică (SPA);
- 23 situri de importanță comunitară (SCI/SAC).

Județul Harghita prezintă un **PATRIMONIUL NATURAL** important, recunoscut la nivel local, național, comunitar (european), protejat prin acte legislative specifice. Astfel, diversitatea și valoarea biodiversității din județul Harghita au condus la constituirea mai multor arii naturale protejate.

Siturile Natura 2000 au fost instituite prin Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1964/2007, completat prin Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 2387/2011, respectiv Hotărârea Guvernului nr. 1284/2007.

De asemenea, conform Hotărârii nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, 15 situri de importanță comunitară (SCI) de pe teritoriul județului Harghita devin arii speciale de conservare (SAC).

Sub aspectul managementului ariilor protejate la nivelul județului Harghita se află în custodie 14 arii naturale protejate, iar pentru 9 dintre acestea au fost realizate planuri de management: Dealul Firtuș, Rezervația geologică de la Sâncrăieni, Pietrele Roșii, Lacul Sfânta Ana, Tinovul Mohoș, Muntele de sare Praid, Scaunul Rotund, Mlaștina Valea de Mijloc și Piatra Șoimilor.

Ariile Naturale Protejate la nivelul județului Harghita

Legenda generală

Limite

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități

- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Tipologie arii naturale protejate

- Parc național
- Rezervație naturală și monumente ale naturii
- Situri Natura 2000
 - ▨ Arie de protecție specială avifaunistică (SPA)
 - ▨ Sit de importanță comunitară (SCI)

Cartograma nr. 2: Ariile Naturale Protejate la nivelul județului Harghita

Sursa: ANANP

Ariile protejate regăsite pe teritoriul județului prezintă un potențial important de creștere a atractivității turistice și dezvoltare a economiei locale. Includerea zonelor protejate într-un circuit turistic și dezvoltarea unei infrastructuri turistice potrivite pot conduce la dezvoltarea turismului ecologic în județ.

Printre **CELE MAI IMPORTANTE ARII NATURALE PROTEJATE** care oferă un produs turistic de excepție, se regăsesc următoarele:

Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș – Este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a II-a IUCN (parc național), în arealul grupei centrale a Carpaților Orientali, în Munții Hășmaș, pe teritoriul administrativ al județelor Harghita și Neamț. În limitele parcului național sunt incluse mai multe rezervații naturale – asimilate în zona de protecție integrală printre care: Cheile Bicazului, Lacul Roșu, Cheile Șugăului, Masivul Hășmașul Mare, Piatra Singuratică – Hășmașul Negru, Avenul Licaș, Cheile Șugăului, Cheile Cupașului, Cheile Lapoșului și Cheile Bicăjelului²⁶. Cheile Bicazului au o lungime de peste 5 km și reprezintă cele mai adânci chei din țară. Alături de Lacul Roșu, acestea sunt zone intens vizitate de către turiștii care ajung în județul Harghita.

Parcul Național Călimani – Situat în Munții Călimani și incluzând cel mai mare crater vulcanic din România (stins în prezent), Parcul Național Călimani cu o suprafață totală de 24.566 ha, are în componență: Rezervația geologică 12 Apostoli, Rezervația Științifică Jnepenișul cu Pinus cembra și Rezervația Lacul Iezer.²⁷

Muntele de sare Praid – Rezervația naturală se află pe cursul inferior al Văii Corundului, are o suprafață de 60 ha și este localizată la sud-estul Dealului Sării (576m), pe teritoriul comunei Praid. Acesta acoperă cel mai mare zăcămint de sare din țară și este vizitabil pe tot parcursul anului.

Vulcanii Noroioși de la Filaș – Rezervația naturală reprezintă o zonă mlăștinoasă în arealul căreia sunt prezente patru conuri de vulcani noroioși – unul dintre aceștia având o activitate permanentă (dar scăzută) cu emanații de gaze și noroi.

Lacul Sfânta Ana – Lacul Sfânta Ana, este singurul lac de origine vulcanică din Europa Centrală și de Est, fiind cel mai vizitat obiectiv turistic al Ținutului Secuiesc.²⁸ În cadrul destinației se pot realiza o serie de activități turistice: plimbări pe malul lacului, baie în lac, plimbare cu barca pe lac, vizită la Rezervația Naturală Lacul Sfânta Ana sau drumeție în Munții Călimani.

Rezervația geologică Dealul Melcului Corund – Dealul Melcului – este o rezervație geologică ce se întinde pe o suprafață de 8 ha. Este considerat cea mai mare ocurență de aragonit din România. Rezervația se poate vizita doar pe o potecă special amenajată.

Salina Praid – Salina este situată la baza Munților Gurghiu și face parte din microregiunea „Zona Ocnelor de Sare.” Baza de agrement a Salinei Praid este amenajată la o adâncime de 120 m de la suprafață, iar transportul persoanelor se face cu autobuzele salinei pe o distanță de 1.250 m până la poarta de intrare în baza de agrement.

²⁶ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://romanasalbatica.ro/ro/parc-national/cheile-bicazului-hasmas> [28.04.2023]

²⁷ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://calimani.ro/prezentare-calimani> [20.07.2023]

²⁸ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/lacul-sfanta-ana> [28.04.2023]

„Ținutul Sării deține o serie de zone vizitate de turiști. Una din acestea este canionul pârâului Corund, cu pereți de sare și vegetație halofilă, fiind declarată rezervație naturală pe o suprafață de 60 ha. O altă structură geologică este stânca de aragonit, denumită Dealul Melcilor, situată în colțul sudic al bazinului Praidului, în vecinătatea drumului național spre Corund. Alte obiective din perimetru ar fi: cetatea „Rapsonné” la km 4 spre pasul Bucin, lacul Ursu din Sovata, piatra găurită de lângă Corund și numeroasele izvoare sărate și ape minerale din zonă.”²⁹

Salina de la Praid este cunoscută pentru proprietățile curative pe care aerul din salină le are. Din 2014 s-a deschis un ștrand cu apă sărată, iar la o distanță mică de salină se află cel mai mare muzeu de fluturi din România.

Ariile naturale protejate din județul Harghita sunt importante pentru conservarea biodiversității și pentru dezvoltarea turismului ecologic. Aceste arii naturale oferă o experiență unică de vizitare. La cele menționate anterior se mai poate adăuga: Parcul Național Retezat, Parcul Național Munții Rodnei, Rezervația Naturală Pietrele Mici, Rezervația Naturală Cheile Vârgheșului, Rezervația Naturală Munții Harghita sau Rezervația Naturală Pădurea Bătrânilor.

Diversitatea ofertei turistice prezentă în acest județ este datorată și faptului că aceasta se află într-o zonă predominant montană, cu izvoare bogate și resurse de apă care favorizează atragerea vizitatorilor.

Izvoarele minerale reprezintă o resursă foarte importantă pentru județul Harghita a căror prezență este legată de activitatea postvulcanică cu manifestări în arealul montan dar, și în cel al dealurilor subcarpatice. În prezent aceste ape minerale sunt utilizate atât în scop balnear, cât și pentru îmbuteliere. Resursa de ape minerale este valorificată în prezent în principal pentru îmbuteliere:

- Izvoare feruginoase: Depresiunea Ciucului – la Dănești, Mihăileni, Racu, Miercurea-Ciuc, Sântimbru-Băi, Bancu, Lăzărești și Băile Tușnad;
- Izvoare feruginoase-bicarbonatate: Depresiunile Giurgeu și Homoroadelor;
- Izvoare bicarbonatate calcice: Depresiunile Bilbor și Borsec, iar în Depresiunea Cașin izvoarele au conținut bogat de CO₂, dar unele sunt feruginoase și bicarbonatate calcice;
- Izvoare clorosodice: pe văile Târnava Mare și Corund, la Odorhei Secuiesc, Filiaș și Praid.³⁰

Pe teritoriul județului Harghita se regăsesc o serie de resurse hidro-minerale carbogazoase, hipotermale și mezotermale chiar și hipertermale (precum apele minerale de la Băile Tușnad care ajung la suprafață cu 64 grade C).³¹

Datorită apelor minerale și ale proprietăților acestora, județul Harghita beneficiază în acest moment de 2 localități atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv Băile Tușnad (singura stațiune balneoclimatică din județ) și orașul Borsec, alături de 10 localități atestate ca

²⁹ Conform site-ului de promovare a Salinei Praid: <http://www.salinapraid.ro/istorie-minerit> [28.04.2023]

³⁰ Consiliul Județean Harghita. PATJ Faza I – Studii de fundamentare, analiza și diagnoza – 2010

³¹ Consiliul Județean Harghita (2021). Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020 – 2027. Document disponibil la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/strategia-integrata-de-turism-a-judetului-harghita-pentru-perioada-2020-2027-2/> [28.04.2023]

stațiuni turistice de interes local: Băile Homorod, Ciumani, Corund, Harghita-Băi, Izvorul Mureșului, Lacul Roșu, Praid, Zetea, zona Băile Banddy (municipiul Toplița) și zona turistică a comunei Lupeni.³²

Se remarcă faptul că elementele naturale reprezintă o resursă foarte importantă a teritoriului județean, ele având o contribuție deosebit de importantă în definirea identității turistice locale. Unicitatea acestor elemente naturale constituie o competență distinctivă importantă a județului Harghita din punct de vedere al potențialului dezvoltării turistice. Cu toate acestea, vizibilitatea resurselor turistice naturale este una încă scăzută, majoritatea turiștilor vizitând reperiile turistice naturale majore și intens promovate.

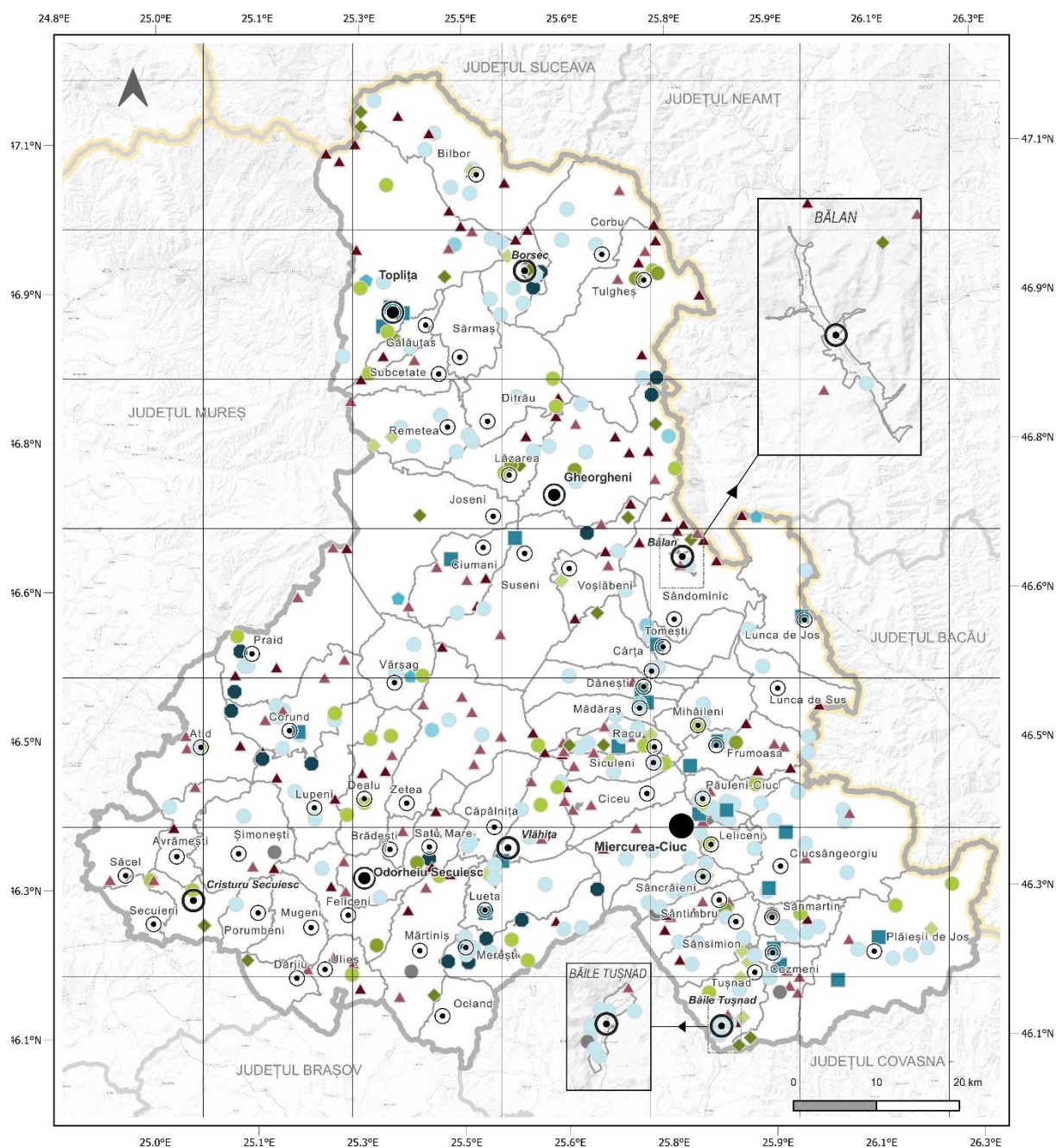
Pe lângă cele prezentate anterior, activitățile în natură, precum: drumețiile, traseele marcate, traseele de bicicletă și infrastructura oferită, posibilitatea de a practica pescuitul sportiv, echitație sau schi în perioada de iarnă, activități de speologice și vizitele în natură, oferă un cadru perfect pentru a îmbina resursele naturale cu oferta turistică a județului.

Au fost astfel identificate pe baza informațiilor oferite de către ADI Harghita și Asociația de Dezvoltare Județeană Harghita, peste 450 de obiective turistice naturale. Acestea au fost încadrate în diferite tipologii: băi naturale și termale, cascade, cetăți, grote și peșteri, izvoare și pâraie, lacuri, mlaștini, mofete, munți și vârfuri montane pe care se practică diferite trasee de drumeție, păduri vizitate de către turiști, rezervații naturale, stânci, pietre sau dealuri. Un număr mare de obiective turistice face parte și din categoria alte obiective naturale, aici fiind incluse fântânile identificate la nivelul județului, poienile, văile sau arborii seculari.

Conform datelor cartate, se constată zone cu resurse turistice naturale bogate, precum zona Miercurea-Ciuc alături de UATB-urile învecinate și o legătură pe depresiunea spre orașul Bălan și municipiul Gheorgheni. Totodată zona Vlăhița și Odorheiul Secuiesc beneficiază de nenumărate obiective turistice naturale care fac parte din tipologia izvoarelor, grotelor și peșterilor, păduri, peșteri și dealuri, rezervații naturale sau alte obiective naturale.

Mofetele au fost identificate cu precădere în zonele care beneficiază și de băi termale sau naturale, inclusiv în zone care au fost declarate stațiuni turistice, fie de interes local sau național precum: UATB Băile Tușnad, Cozmeni, Harghita Băi, Sântimbru Băi, Mărtiniș, Șimonești, Borsec.

³² Ministerul Antreprenoriatului și Turismului. Lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local, actualizare 16.01.2023 [28.04.2023]

Distribuția obiectivelor turistice naturale din județul Harghita

Legenda generală

Limite

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Reteaua de localități

- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună

Tipologie resurse naturale

- Băi
- Cascade
- Grote și peșteri
- Izvor/pârâu
- Lacuri
- Mlaștini
- Mofete
- Munți și vârfuri montane
- Păduri
- Rezervații naturale
- Stânci, pietre și dealuri
- Alte obiective naturale*

*Sunt incluse: fântâni, poieni, văi, arbori seculari.

Cartograma nr. 3: Distribuția obiectivelor turistice naturale din județul Harghita

Sursa: Cartare pe baza informațiilor oferite de către ADI Harghita și Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita

2.2.2 Resurse turistice antropice³³

Aspectele referitoare la cultură și petrecerea timpului liber reprezintă elemente de plus valoare și un avantaj competitiv nu numai la nivel local, dar și la nivel de regiune, acestea putând fi utilizate pentru a atrage atenția și a spori notorietatea județului. Fie că este vorba despre importante resurse de patrimoniu, fie că se remarcă oportunitățile de petrecere a timpului liber din mediul urban și din împrejurimi, toate acestea stau la baza identității turistice a județului, având un rol semnificativ în conturarea imaginii de ansamblu a teritoriului.

De asemenea, depresiunile care au favorizat dezvoltarea localităților – cu un important patrimoniu arheologic și construit sunt: Depresiunea Giurgeului (Gheorghieni), Depresiunea Ciucului (Miercurea Ciuc și Băile Tușnad) și Depresiunea Odorheiului (Odorheiul Secuiesc și Cristuru Secuiesc) – zone delimitate de 2 mari lanțuri muntoase, care au reprezentat și o barieră naturală pentru așezări.³⁴

PATRIMONIUL CONSTRUIT

Oferta culturală a județului Harghita se face remarcată atât prin valorile cultural-turistice pe care le-a valorificat de-a lungul secolelor, precum și prin tradițiile, obiceiurile, poveștile, legendele, natura spectaculoasă și oamenii locului. În acest sens, județul Harghita dispune de o serie de resurse turistice antropice, printre care se disting³⁵:

- **Muzee și case memoriale:** Muzeul Oltului și Mureșului Superior, Muzeul satului Cozmeni, Muzeul Apei Minerale de la Borsec, Muzeul Apei Minerale de la Szejke, Muzeul apelor minerale Tușnad, Muzeul de Aragonit Corund, Muzeul de Etnografie Toplița, Muzeul Haáz Rezső din Odorheiu Secuiesc, Muzeul Márton Áron din satul Sândominic, Muzeul Orășenesc Molnár István din Cristuru Secuiesc, Muzeul Pălăriilor de Paie din Crișeni, Muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea Ciuc sau Muzeul Tarisznyás Márton din Gheorgheni, Muzeul Păpușilor din satul Mădăraș, Muzeul Etnografic Plăieșii de Jos, Muzeul Meșteșugurilor Secuiești din Inlăceni, Muzeul de Fotografie Kováts, Muzeul Etnografic Corund etc.
- **Case memoriale:** Casa memorială Lutița, Casa memorială Borsos Miklós (Borsos Miklós Emlékház), Casa Memorială „Támási Áron”, Casa Memorială „Nagy Imre” etc.
- **Casa muzeale:** Casa muzeală din Bisericani, Casa muzeală din Căpâlnița, Casa muzeală din Cârța, Casa muzeală din Lueta, Casa muzeală din Ocna de Jos, Casa muzeală din Remetea, Casa muzeală din Satu Mare, Casa Tradițiilor din Ciumani, Casa tradițiilor populare ceangăiești, Casa vremurilor trecute, Gospodăria țărănească-muzeu Gălăuțaș-Pârâu, Casă etnografică ceangăiască Păltiniș-Ciuc, Casa Muzeală Satu Mare, Punctul muzeal Armășeni, Casa Muzeală Căpâlnița, Casa Muzeală din Lueta etc.

³³ Această secțiune se corelează cu SF 8 – Patrimoniul cultural, iar o parte din informațiile ce țin de patrimoniul construit și cel imaterial sunt cuprinse și detaliate în cadrul studiului respectiv.

³⁴ Consiliul Județean Harghita. PATJ Faza I – Studii de fundamentare, analiza și diagnoza – 2010

³⁵ Conform informațiilor de pe platforma Visit Harghita: <https://visitharghita.com/ro/places/harghita-culturala-r3a-d7tbnalb3g> [28.04.2023]

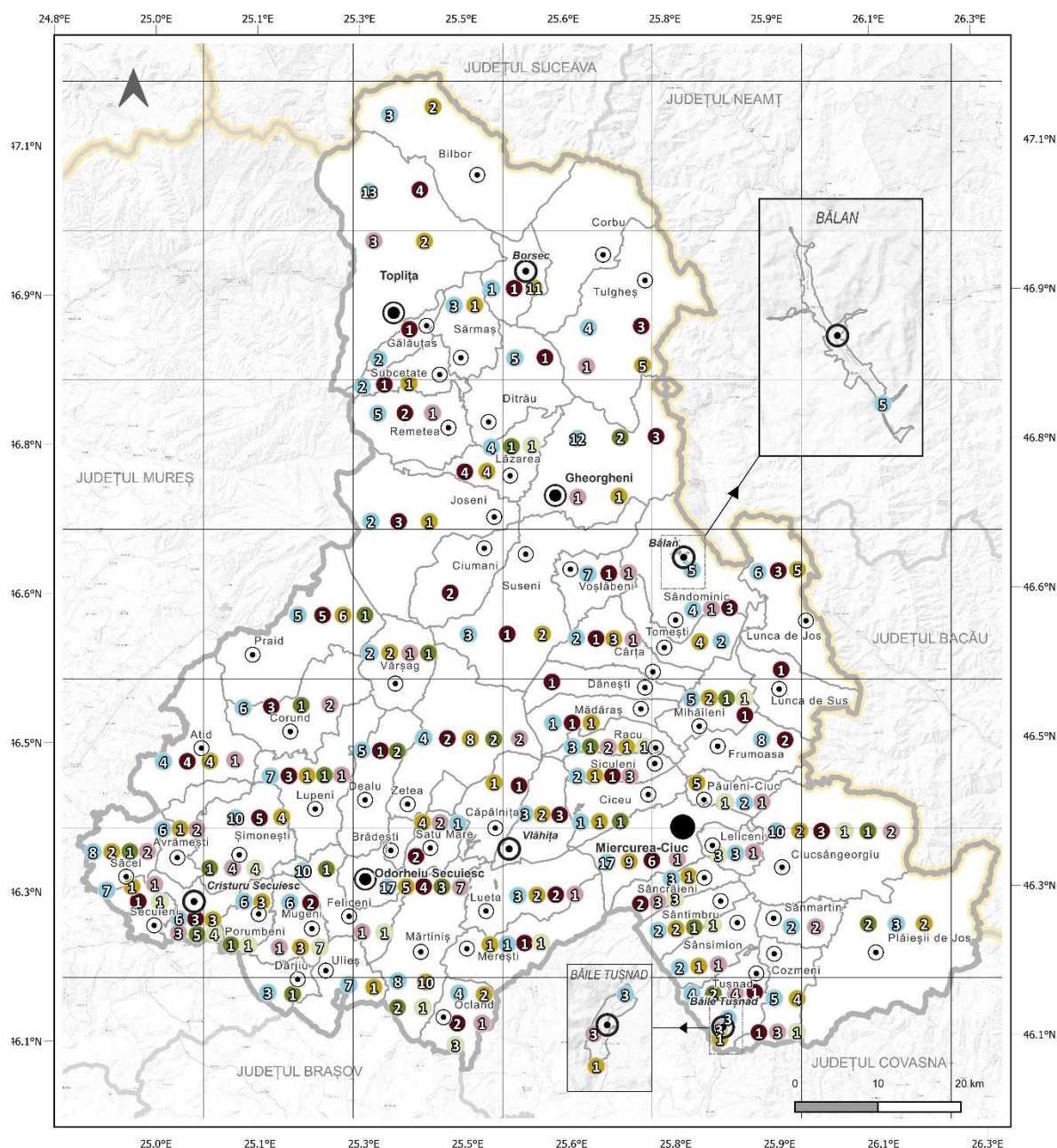
- **Colecții muzeale:** Colecția muzeală a Mănăstirii „Sf. Ilie”, Colecția muzeală sătească Zetea, Colecția muzeală sătească Voșlăbeni, Colecția muzeală sătească Tulgheș, Colecția muzeală sătească Suseni, Colecția etnografică „Casa cu amintiri” – Doina Dobrean, Colecția muzeală sătească Sândominic, Colecția muzeală sătească Sâncrăieni, Colecția muzeală sătească Rugănești, Colecția muzeală sătească Remetea – Casa Muzeală din Remetea, Colecția muzeală sătească Praid, Colecția muzeală sătească Plăieșii de Jos, Colecția muzeală sătească Ocland, Colecția muzeală sătească Merești, Colecția muzeală sătească Lunca de Jos, Colecția muzeală sătească Joseni, Colecția muzeală sătească Dănești, Colecția muzeală sătească Corund – Muzeul Etnografic Corund, Colecția muzeală sătească Ciumani, Colecția muzeală sătească Atid, Colecția muzeală particulară Lueta, Colecția muzeală Mădăraș, Colecția muzeală privată din Sândominic, Colecția de obiecte etnografice „Karada Karoly”, Colecția Etnografică a Liceului Tehnologic Gábor Áron, Expoziția portului popular secuiesc, Expoziție cu machete în Centrul Național de Informare și Promovare Turistică din Vlăhița, Expoziție de broderii domnești din Gheorgheni etc.
- **Expoziții permanente:** Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, Expoziția portului popular secuiesc, Mugeni, Expoziție cu machete în Centrul Național de Informare și Promovare Turistică din Vlăhița, Expoziție de broderii domnești din Gheorgheni, Expozițiile: „Istoria Cetății Mikó”, „Trecerea timpului în Ciuc”, „Valori restaurate ale tezaurul sacral” de la Muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea Ciuc, Tipografia și atelierul de legătorie de la Șumuleu Ciuc etc.
- **Obiective arhitecturale, castele și conace:** Arhitectură populară Comănești, Biserica Mileniului Miercurea Ciuc, Casă răsturnată din Praid, Castelul Lázár din Lăzarea, Castelul Mikó din Miercurea Ciuc, Castelul Urmánczy Toplița, Colegiul Național „Márton Áron”, Inlăceni – satul labirint, Casa Pál Gábor, Parcul Mini Transilvania din Odorheiu Secuiesc, Piața Centrală – Odorheiu Secuiesc sau Satul de Vacanță din Lunca de Jos, Castelul Lázár din Lăzarea, Castelul Mikó din Miercurea Ciuc, Castelul Ugron din Filiaș, Castelul Urmánczy din Toplița, Conacul Balási Imper, Conacul Gyárfás din Cristuru Secuiesc, Conacul Lengyel din Cristuru Secuiesc, Curia Biró-Ugron Mărtiniș etc.
- **Cetăți:** Cetatea Firtușu, Cetatea „Székelytámadt” – Odorheiu Secuiesc.
- **Monumente:** Statuia din bronz a lui Balázs Orbán din Odorheiu Secuiesc, Pasul Cașin – Memorialul eroilor secui, Mormântul lui Orbán Balázs – Porțile secuiești la Băile Szejke, Monumentul Siculicidium din Siculeni, Monumentul lui Tamási Áron din Lupeni etc.
- **Biserici fortificate:** Biserica fortificată de la Cârța, Biserica fortificată din Dârjiu – Cetatea Slăninilor, Biserica fortificată Lelicieni, Biserica fortificată Misentea, Biserica fortificată romano-catolică Sfânta Maria Mică Racu etc.
- **Capela:** Capela Ugron din Odorheiu Secuiesc, Capela Inima lui Isus din Odorheiu Secuiesc, Capela Patimilor Miercurea Ciuc, Capela Romano-Catolică Sfânta Ana din Cozmeni, Capela Salvator/Passió Șumuleu Ciuc, Capela Sfântul Anton Șumuleu Ciuc, Capela Sfântului Ioan de Nepomuk din Miercurea Ciuc sau Capela Sf. Filip și Iacob – Racu etc.
- **Biserici:** Biserica armeano-catolică Nașterea Maicii Domnului Gheorgheni, Biserica Baptistă Voșlăbeni, Biserica catolică Sf. Ioan Nepomuk din Miercurea

Ciuc, Biserica de lemn „Arhanghelii Mihail și Gavril” – Tulgheș, Biserica de lemn Sf. Nicolae Bilbor, Biserica greco-catolică de odinioară din Odorheiu Secuiesc, Biserica Mileniului Miercurea Ciuc, Biserica Ortodoxă Băile Tușnad, Biserica Ortodoxă Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril Voșlăbeni, Biserica parohială romano-catolică „Sfântu Nicolae” din Odorheiu Secuiesc, Biserica parohială Sf. Petru și Pavel din Miercurea Ciuc, Biserica Preasfânta Inimă a lui Isus din Ditrău, Biserica reformată Mugeni, Biserica Reformată Odorheiu Secuiesc, Biserica reformată Porumbenii Mari, Biserica Reformată Rugănești, Biserica romano-catolică Adormirea Măicii Domnului din Tulgheș, Biserica Romano-Catolică Cristuru Secuiesc, Biserica Romano-Catolică din Corund, Biserica Romano-Catolică din Joseni, Biserica Romano-Catolică din Lupeni, Biserica romano-catolică Sândominic, Biserica romano-catolică Sântimbru, Biserica romano-catolică Sf. Anton din Padua, Biserica romano-catolică „Sfântul Ioan Botezătorul” din Delnița, Biserica Romano-Catolică Sfinții Petru și Pavel din Ciumani, Biserica romano-catolică Sf. Ștefan-Borsec, Biserica romano-catolică Voșlobeni (Heveder), Biserica Romano-Catolică Zetea, Biserica Sfânta Maria din Șumuleu Ciuc, Biserica Sf. Augustin din Miercurea Ciuc, Biserica și mănăstirea franciscană din Odorheiu Secuiesc, Biserica Unitariană din Avrămești, Biserica Unitariană din Corund, Biserica Unitariană din Cristuru Secuiesc, Biserica unitariană din Inlăceni, Biserica unitariană Mărtiniș din Petreni, Biserica Unitariană Odorheiu Secuiesc etc.³⁶

- **Mănăstiri:** Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului Izvoru Mureșului, Mănăstirea franciscană din Șumuleu Ciuc, Mănăstirea Franciscană din Lăzarea, Mănăstirea Sfântul Ilie din Toplița etc.

Oferta cultural turistică este completată de mai multe obiective, printre cele mai apreciate resurse turistice antropice fiind și elemente precum: Parcul Mini Transilvania, Casa Fluturilor Praid, cabanele montane panoramice, Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, Statuia Inima lui Iisus de pe dealul Gordon, Trandafirul de aur al Sanctuarului Marian, Pistele de bob de la Borsec, Lunca de Sus și Toplița sau mofetele, precum și multe alte atracții.

³⁶ O analiză detaliată a Lăcașurilor de cult este prezentă în SF 8 – Patrimoniul cultural.

Distribuția obiectivelor turistice antropice din județul Harghita

Legenda generală

- Limite
 — Limită regiuni de dezvoltare
 — Limită teritoriului județean
 — Limita județelor vecine
 — Limita UATB

Rețeaua de localități

- Municipiu reședință de județ
 ○ Municipiu
 ○ Oraș
 ○ Sat reședință de comună

Tipologie obiective turistice antropice

- Castele, cetăți și conace
 ● Lăcașe de cult
 ● Monumente istorice
 ● Muzee, case muzeale, memoriale, colecții muzeale și expoziții permanente
 ● Situri arheologice
 ● Alte obiective arhitecturale*
 1 Număr obiective turistice antropice

*În această categorie sunt incluse: pavilioane de protecție, vile, primării, școli, gospodării țărănești etc.

Cartograma nr. 4: Distribuția obiectivelor turistice antropice din județul Harghita³⁷

Sursa: Cartare pe baza informațiilor oferite de către ADI Harghita și Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita

³⁷ Cartograma conține aproximativ 700 de obiective turistice antropice identificate.

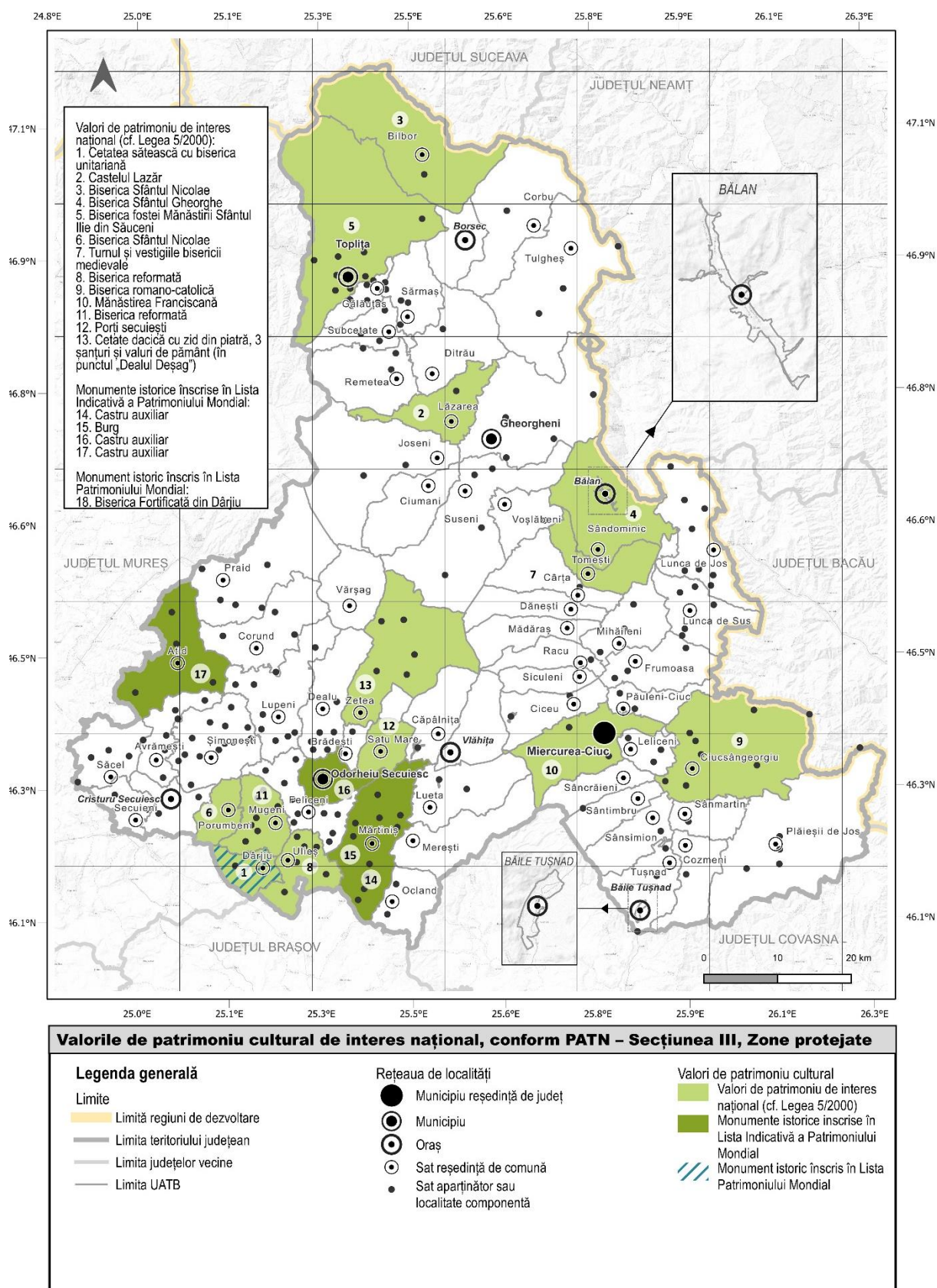
În cadrul Legii nr. 5 din 2000, privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a III-a - zone protejate, actualizată, au fost desemnate, de asemenea, următoarele unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național la nivel județean³⁸: municipiul Miercurea Ciuc, municipiul Odorheiu Secuiesc, orașul Borsec, orașul Cristuru Secuiesc, orașul Gheorgheni, orașul Toplița, comuna Bilbor, comuna Brădești, comuna Ciucsângeorgiu, comuna Cârța, comuna Dârjiu, comuna Ditrău, comuna Feliceni, comuna Gălăuțaș, comuna Lăzarea, comuna Mugeni, comuna Sărmaș, comuna Sândominic, comuna Suseni, comuna Ulieș și comuna Zetea.³⁹

La nivelul județului Harghita au fost identificate 13 obiective declarate valori ale patrimoniului construit de valoare națională excepțională (conform Legi nr. 5/2000):

- **Biserici fortificate – cetăți:** Cetatea sătească cu biserica unitariană (comuna Dârjiu, satul Dârjiu);
- Din această listă de monumente istorice cu valoare excepțională se remarcă **Cetatea sătească cu biserica unitariană aflată în satul Dârjiu**. Biserica din Dârjiu a fost inclusă în Lista Patrimoniului Mondial în anul 1999 în cadrul bunului serial Sate cu biserici fortificate din Transilvania alături de alte 6 monumente istorice din județele Alba, Sibiu, Mureș și Brașov.
- **Castele, conace, palate:** Castelul Lazăr (comuna Lăzarea, satul Lăzarea);
- Castelul Lázár, situat în centrul satului Lăzarea, este unul dintre cele mai vizitate atracții turistice din Harghita. Castelul găzduia anual tabere de creație pentru artiști, lucrările câștigătoare fiind expuse ulterior în castel. Din 2014, castelul este închis temporar, acesta fiind retrocedat foștilor proprietari. Există însă demersuri pentru reintroducerea acestuia în circuitul turistic. **Biserici de lemn:** Biserica Sfântul Nicolae (comuna Bilbor, satul Bilbor), Biserica Sfântul Gheorghe (comuna Sândominic, satul Sândominic), Biserica fostei Mănăstiri Sfântul Ilie din Săuceni (orașul Toplița);
- **Biserici și ansambluri mănăstirești:** Biserica Sfântul Nicolae (Comuna Mugeni, satul Porumbenii Mari), Turnul și vestigiile bisericii medievale (Comuna Cârța, satul Tomești), Biserica reformată (Comuna Ulieș, satul Daia), Biserica romano-catolică (Comuna Ciucsângeorgiu, satul Armășeni), Mănăstirea Franciscană și capelele de pe dealul Șumuleul Mic (municipiul Miercurea-Ciuc), Biserica reformată (Comuna Mugeni, satul Mugeni);
- **Monumente de arhitectură popular (locuințe sătești):** Porți secuiești (comuna Brădești, satul Satu Mare);
- **Porțile secuiești din comuna Brădești** reprezintă un exemplu unic de conservare a patrimoniului cultural secuiesc.
- **Fortificații dacice:** Cetate dacică cu zid din piatră, 3 șanțuri și valuri de pământ (în punctul „Dealul Desag”) (comuna Zetea, satul Sub Cetate).

³⁸ L5/2000, în forma ei consolidată până la data 08.05.2023, Anexa III.

³⁹ Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate – <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21860>

Cartograma nr. 5: Valorile de patrimoniu cultural de interes național, conform PATN – Secțiunea III, Zone protejate (Legea nr. 5/2000), monumente istorice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial

Sursa: Legea 5/2000

La capitolul atracții turistice antropice trebuie menționat și **orașul Băile Tușnad**. Stațiunea a apărut în 1842 și a devenit un reper turistic datorită proprietăților curative ale apelor din zonă. Stațiunea atrage de zeci de ori mai mulți turiști decât numărul de locuitori din localitate. De asemenea, orașul Băile Tușnad este renumit și pentru mofetele sale și este declarată stațiune balneoclimatică.^{40 41}

O altă atracție este și **satul Crișeni** din comuna Atid, ce deține singurul muzeu din România dedicat pălărilor de paie. Tot aici se află și cea mai mare pălărie de paie – cu un diametru de 2.5m ce a intrat în Cartea Recordurilor.

O mențiune specială trebuie acordată și **Programului Național Limes**⁴² inițiat în 2014 (OMC 2812/2014), se urmărește definirea unui sit trans-național al Frontierelor Imperiului Roman (Frontiers of the Roman Empire – FRE) și înscrierea acestuia în Lista Patrimoniului Mondial. În acest scop la nivel național au fost cercetate 364 situri arheologice din perioada romană care fac parte din frontierele Imperiului Roman de pe teritoriul provinciei Dacia.

Siturile arheologice ce fac parte din Frontierele Imperiului Roman – Dacia și sunt localizate în județul Harghita fac parte din tipologia⁴³: **Livezile – Brețcu (Olt)**, zonă montană în care se regăsesc castre, turnuri și într-o singură zonă fiind identificat un val de pământ (Câmpu Cetății, la 10 km est de castrul de la Călugăreni și 11 km nord de Sărățeni). În prezent, 4 din cele 5 situri arheologice din județul Harghita sunt incluse în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial.

La nivelul județului Harghita se găsesc 5 situri arheologice care aparțin Frontierelor Imperiului Roman – Dacia, după cum urmează:

Tabel nr. 2: Situri arheologice ce aparțin Frontierelor Imperiului Roman – Dacia, în județul Harghita

Nr. Crt.	Denumire UATB	Localitate componentă	Nr. Situri arheologice aparținătoare	Tipologie sit arheologic
1.	Comuna Mărtiniș	Satul Sânpaul	1	Castru auxiliar
2.	Comuna Mărtiniș	Satul Bădeni	2	Burg
3.	Municipiul Odorheiu Secuiesc	Municipiul Odorheiu Secuiesc	1	Castru auxiliar
4.	Comuna Atid	Satul Inlăceni	1	Castru auxiliar

Sursa: Documentul: Frontiers of the Roman Empire – Dacia

Elementele ce țin de Programul Național Limes au fost realizate în SF 8. Patrimoniul cultural și poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

⁴⁰ Consiliul Județean Harghita (2021). Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020 – 2027. Document disponibil la adresa: <https://analiza.judetulharghita.ro/strategia-integrata-de-turism-a-judetului-harghita-pentru-perioada-2020-2027-2/> [28.04.2023]

⁴¹ HOTĂRÂRE nr. 898 din 13 iulie 2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/184494>

⁴² <https://limesromania.ro/ro/articole/despre-proiect/>

⁴³ În documentul Frontiers of the Roman Empire – Dacia, sunt amintite șapte tipuri diferite de limes, realizate în raport cu localizarea geografică a acestora. Mai multe detalii la adresa: <https://bit.ly/3Wrv1yJ> [29.05.2023]

Aceste situri arheologice pot genera un traseu turistic axat pe elementele arheologice regăsite la nivelul județului Harghita, alături de siturile din județele învecinate, existând posibilitatea dezvoltării unui traseu la nivel național.

PATRIMONIUL IMATERIAL

În ceea ce privește **patrimoniul cultural imaterial**, acest termen este definit ca fiind „totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor, abilităților – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora pe care comunitățile, grupurile sau, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural. Patrimoniul cultural imaterial este transmis din generație în generație, recreat în permanență de comunități și grupuri umane, în interacțiune cu natura și istoria lor, conferindu-le acestora un sentiment de identitate și continuitate, contribuind în același timp la promovarea respectului față de diversitatea culturală și creativitatea umană”.⁴⁴

Patrimoniul imaterial, este astfel unul dintre punctele de bază în construcția identitară a destinației turistice și una dintre resursele principale pentru dezvoltarea dimensiunii culturale a județului, precum și una dintre premisele dezvoltării unui turism cultural-istoric și ecoturism și turism rural în județ. De asemenea, reprezintă resursa care are potențialul de a prelua din atenția de care se bucură atracțiile turistice statice cum sunt monumentele istorice sau centrele istorice din mediul urban și de a îndrepta atenția către cultura vie și legendele județului.

La nivelul județului Harghita, există numeroase resurse de patrimoniu imaterial care necesită conservare, valorificare și promovare, Centrul Cultural Județean Harghita (CCJH)⁴⁵ jucând un rol important în aceste activități, acesta fiind un centru metodologic și științific pentru activitățile culturale specifice, având responsabilitatea de a cultiva și păstra valorile culturale din județul Harghita. S-au identificat astfel elemente de patrimoniu imaterial în UATB: Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Borsec, Vlăhița, Cristuru Secuiesc, Băile Tușnad, Tușnad, Ciucsângeorgiu, Bilbor, Gălăușas, Subcetate, Lăzarea, Corbu, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Siculeni, Căpâlnița, Praid, Corund, Atid, Dealu, sau Lueta.⁴⁶ O serie elemente culturale reprezentative pentru județul Harghita au fost înscrise în Lista Patrimoniului Imaterial UNESCO din România⁴⁷. Acestea sunt reprezentate de elemente de patrimoniu cultural imaterial:

- Pelerinajul de la Șumuleu Ciuc – Reprezintă un important eveniment religios de confesiune romano-catolică care se desfășoară anual în timpul Rusaliilor catolice la Mănăstirea Franciscană din Miercurea-Ciuc.
- Tradiția creșterii cailor de rasă lipițani – se păstrează în mod activ în UATB Gheorgheni.
- Arta cămășii cu altiță – Răspândirea cămășii cu altiță s-a făcut în secolele al XIX-lea și al XX-lea, iar în județul Harghita a avut loc în localități precum: Bilbor,

⁴⁴ Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial. Publicat în Monitorul Oficial nr. 168 din 5 martie 2008, în forma ei consolidată, Articolul 2, Articolul 3 – <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/90098>

⁴⁵ Centrul Cultural Județean Harghita (CCJH) funcționează ca o instituție de specialitate, cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului Județean Harghita

⁴⁶ Date corelate cu SF 8 – Patrimoniul cultural care poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

⁴⁷ Lista patrimoniului imaterial UNESCO din România, la adresa: <https://bit.ly/3PSorjw> [10.07.2023]

Tulgheș, Plăieșii de Jos, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Voșlăbeni, Hodoșa și Livezi. Astăzi, această tradiție se menține în localități precum Bilbor și Corbu, unde se mai cos și se poartă acest tip de cămăși.

- Tariful tradițional – În județul Harghita se regăsesc 3 tarafuri tradiționale localizate în UATB Lunca de Jos, Subcetate și Gălăuțaș.

Din categoria patrimoniului cultural fac parte și tradițiile, obiceiurile și evenimentele culturale de la nivelul județului Harghita, astfel putem menționa o serie de evenimente care sunt importante pentru comunitatea din Harghita, dar și pentru turiștii care participă la ele în fiecare an. Unele dintre cele mai importante sunt: Crăciunul în Ținutul Secuiesc, Fărșangul de Lăsata Secului (practicat în special în localitatea Armășeni), Ziua celor o mie de fete secuene (Miercurea-Ciuc), Balul strugurilor (se mai păstrează în localități precum Armășeni, Bancu, Ciucsângeorgiu, Ulcani), Festivalul Internațional al Sarmalelor la Praid, Festivalul și Târgul de Varză din Lăzarea, Festivalul de Ceapă (UATB Siculeni), Festivalul Folcloric "Szejke" în Odorheiul Secuiesc (cunoscut și ca Festivalul de muzică și de dans popular din Băile Szejke), Festivalul de Muzică Veche din Miercurea Ciuc, Festivalul ceangăilor A Tatros Forrásánál, Festivalul Ceangăiesc al mămăligii cu brânză (UATB Lunca de Jos), Zilele Ținutului Secuiesc sau Zilele Județului Harghita.

Printre alte îndeletniciri tradiționale practicate în județul Harghita se numără și pictarea mobilierului, olăritul – în special ceramica din Corund, țesutul, torsul, cusutul, bătutul dantelelor, împletitul pănușilor de porumb, dar și coacerea tradiționalului „Kürtöcső”.

Mai multe informații și detalii despre patrimoniul cultural imaterial au fost realizate în SF 8. Patrimoniul cultural și poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

INFRASTRUCTURA CULTURALĂ⁴⁸

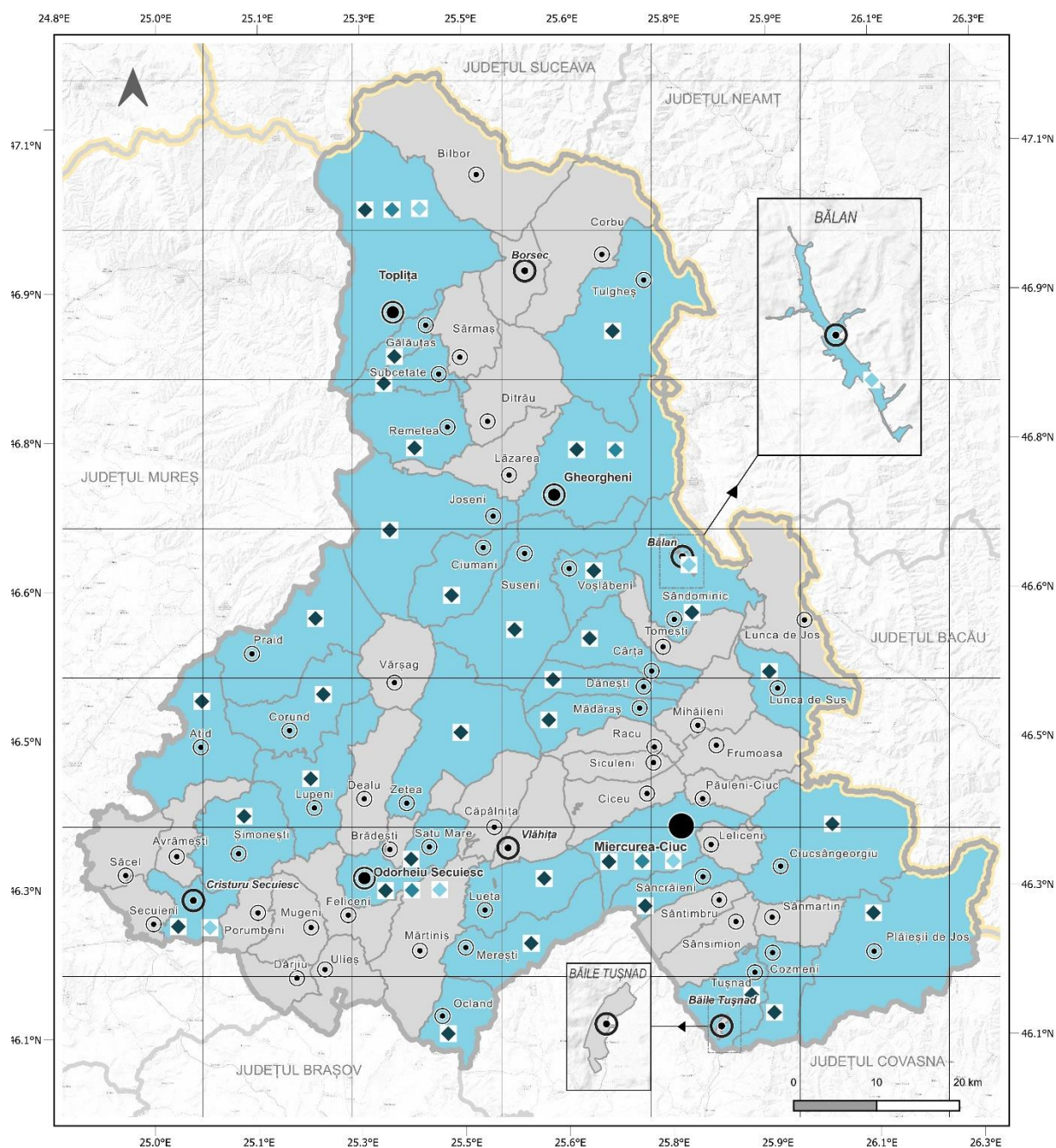
La nivelul județului, toate **municipiile** beneficiază de teatre, muzee. În ceea ce privește cinematografele, singurul municipiu care nu are în acest moment un cinematograful este municipiul Gheorgheni. La nivelul **orașelor**, conform bazelor de date de pe Institutul de Statistică, la nivelul anului 2021 niciun UATB nu prezintă infrastructură culturală de tipul teatrelor, iar muzee au fost identificate doar în UATB Cristuru Secuiesc. Infrastructura de tip cinematografe este prezentă în UATB Bălan și Cristuru Secuiesc.

Astfel, la nivelul mediului urban, din cele 9 UATB, doar 4 dintre acestea au infrastructură culturală dedicată de tipul teatre, 5 UATB prezintă infrastructură muzeală și 5 UATB prezintă infrastructură de tipul cinematografelor. Se constată astfel faptul că mediul urban reprezintă o atractivitate mai crescută din punct de vedere al infrastructurii culturale și o atragere mai mare a turiștilor către evenimentele care se pot desfășura în cadrul acestor infrastructuri.

La nivelul mediului rural, dotările culturale de tipul teatrelor și cinematografelor lipsesc din toate UATB-urile, în timp ce la nivelul infrastructurii de tip muzee și/sau colecții muzeale, case muzeale etc., acestea se regăsesc în 28 de UATB din mediul rural.

O listă completă a principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita poate fi consultată în Anexe, la secțiunea dedicată – 1. Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita.

⁴⁸ În cazul analizei nu au fost luate în considerare căminele și centrele culturale.

Distribuția infrastructurii culturale la nivel de UATB în anul 2021

Legenda generală

Limite

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități

- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună

Tipologie dotări culturale

- ◆ Cinema
- ◆ Teatre
- ◆ Muzee și colecții muzeale

Distribuția infrastructurii culturale la nivel de UATB

- UATB-uri în care se regăsesc dotări culturale
- UATB-uri în care nu se regăsesc dotări culturale

Cartograma nr. 6: Distribuția infrastructurii culturale în județul Harghita

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_ART103D / 104C și Baza de date Muzee și Colecții din România - INP (cIMeC)

2.3 Analiza ofertei turistice

Dezvoltarea turismului este favorizată de existența posibilităților de cazare a turiștilor. Tocmai de aceea, capacitatea de cazare condiționează în cea mai mare măsură volumul fluxurilor turistice într-o anumită zonă turistică.

2.3.1 Infrastructura turistică din județul Harghita în mediile urban și rural

Infrastructură turistică reprezintă un set de facilități și instituții care constituie baza materială și organizațională pentru dezvoltarea turismului. Este alcătuită din serviciile de bază, sistemul de transport, cazare, gastronomie, servicii pentru activități culturale și recreative, servicii de protecție turistică și altele. Atracțiile turistice formează baza principală pentru atragerea turiștilor, oferindu-le un itinerar spațio-temporal. Acțiunile care vizează protejarea și adaptarea la aceste atracții sunt necesare pentru a genera mișcare turistică în teritoriu.

În ceea ce privește evoluția capacității de cazare turistică din județul Harghita, pentru perioada 2013-2022 se poate observa o serie de fluctuații, numărul acestora crescând constant în perioada 2013-2017 (de la aproximativ 8.000 de locuri de cazare, la un număr aproximativ de 9.300 de locuri de cazare), urmând ca în anul 2018 numărul acestora a scăzut (aproximativ 8.900 de locuri de cazare). Astfel, pentru perioada 2013-2022, capacitatea de cazare din județul Harghita a cunoscut o creștere ușoară de doar 9,51% (aproximativ 8.800 de locuri de cazare) la nivelul anului 2022, numărul locurilor de cazare fiind aproximativ cu cel din anul 2018 (aproximativ 8.890 de locuri de cazare).

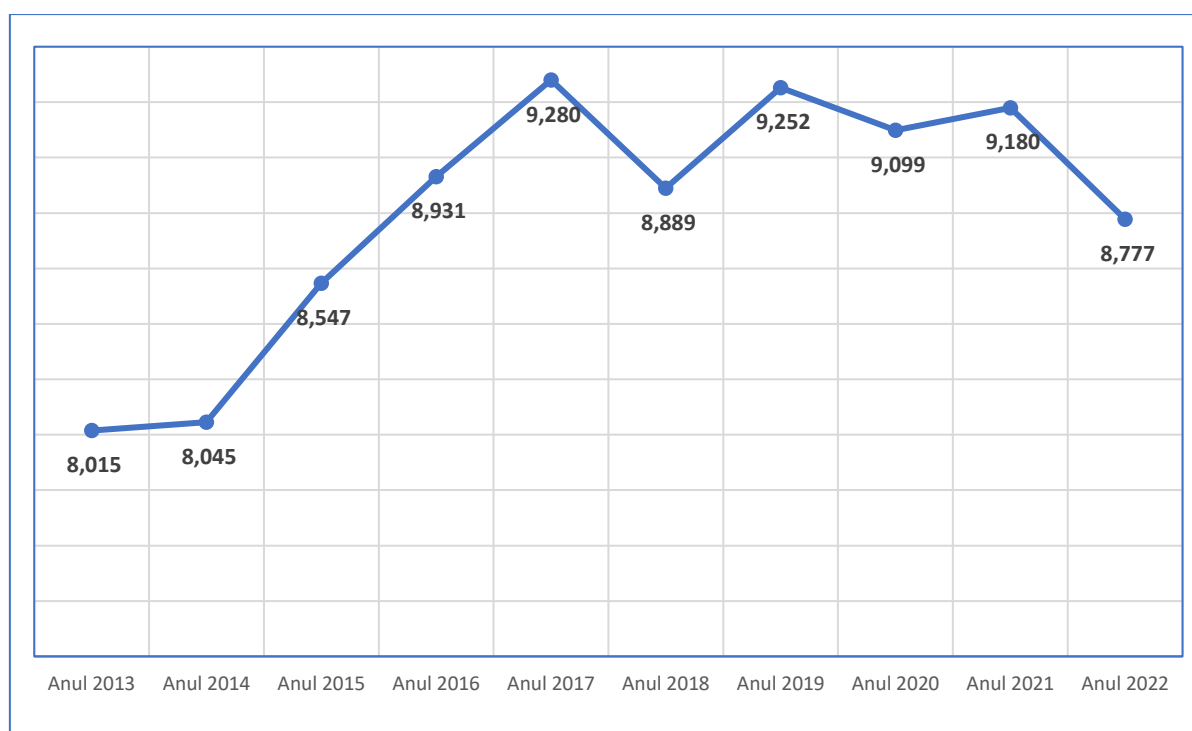

Figura nr. 1: Evoluția capacității de cazare turistică în județul Harghita, număr locuri de cazare, 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR 102C

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Centru, județul Harghita deține un număr modest de număr de locuri de cazare, numărul acestora fiind mult mai scăzut decât numărul locurilor de cazare din județele Brașov, Mureș sau Sibiu.

Tabel nr. 3: Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Centru, 2013-2022

Județe	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022
Alba	3.656	3.858	4.585	4.748	5.176	5.278	5.218	5.688	5.845	6.057
Brașov	25.524	26.145	28.616	28.320	29.811	29.832	29.438	28.726	28.887	28.654
Covasna	4.254	5.552	5.582	4.431	4.378	4.647	4.445	4.838	5.033	4.956
Harghita	8.015	8.045	8.547	8.931	9.280	8.889	9.252	9.099	9.180	8.777
Mureș	9.840	10.450	11.096	11.030	11.491	11.686	10.801	11.276	11.234	11.389
Sibiu	6.247	6.547	10.473	10.036	10.902	10.364	9.959	10.549	11.475	11.015
Regiunea CENTRU	57.536	60.597	68.899	67.496	71.038	70.696	69.113	70.176	71.654	70.848

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR 102C

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Centru, județul Harghita deținea la nivelul anului 2013, aproximativ 13,9% din totalul numărului de locuri de cazare din Regiunea Centru, cele mai multe fiind în județele Brașov (44,4%) și Mureș (17,1%). Acesta era urmat de județele Sibiu (10,9%), Covasna (7,4%) și Alba (6,4%).

Spre deosebire de anul 2013, pentru anul 2022 județul Harghita înregistrează doar 12,4% din numărul total al locurilor de cazare din Regiunea de Dezvoltare Centru, acesta fiind pe locul 4 în clasament, după județele Brașov (40,4%), Mureș (16,1%) și Sibiu (15,5%), față de locul 3 ocupat în anul 2013.

Pentru analiza situației actuale a infrastructurii turistice din județul Harghita, s-a optat pentru utilizarea datelor oficiale puse la dispoziție de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului. Astfel, în cadrul analizei, sunt utilizate tipologiile și categoriile de unități turistice existente în baza de date a MAT, în baza cărora se realizează acreditarea unităților turistice.

În ceea ce privește raportarea infrastructurii de cazare la nivelul județului Harghita, conform datelor puse la dispoziție de baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, UATB-urile din mediul urban au un total de 278 de unități de cazare (41% din numărul total al unităților de cazare din județ), iar UATB-urile din mediul rural însumează 398 de unități de cazare (59% din numărul total al unităților de cazare din județ).

Cea mai mare concentrare a infrastructurii de cazare din mediul urban se află în municipiul Gheorgheni (cu 52 de unități de cazare), urmat de municipiul Miercurea-Ciuc (cu 46 de unități de cazare), municipiul Toplița (cu 45 de unități de cazare) și orașul Băile Tușnad (cu 41 de unități de cazare).

Cele mai puține unități de cazare sunt localizate în orașul Borsec (cu 34 de unități de cazare), urmat de municipiul Odorheiu Secuiesc (cu 34 de unități de cazare) și orașul Vlăhița (cu 22 de unități de cazare). În orașul Cristuru Secuiesc au fost înregistrate doar 3 unități de cazare, iar în orașul Bălan o singură unitate de cazare.

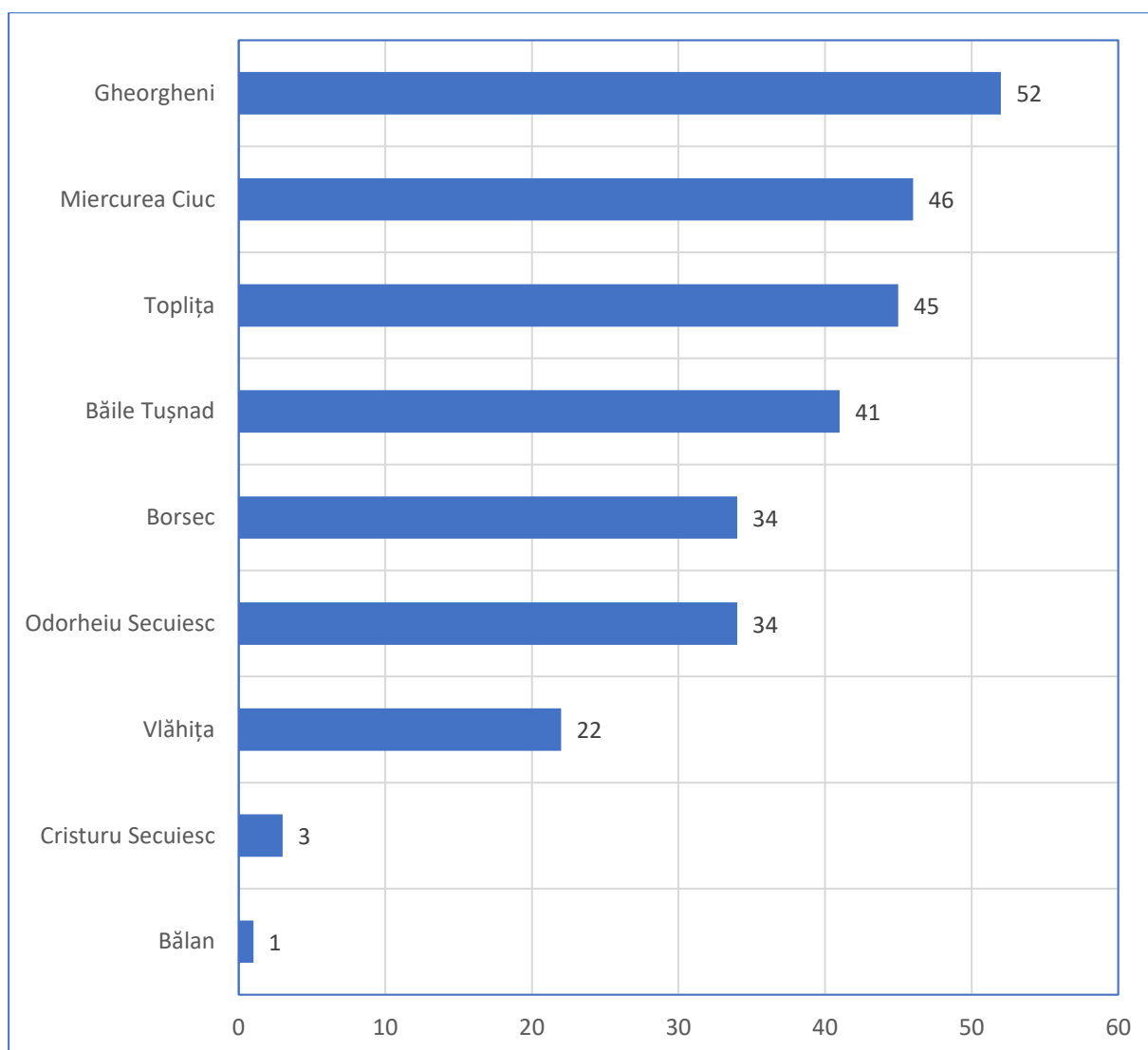

Figura nr. 2: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul urban

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Trebuie menționat totodată și faptul că în prezent există o serie de unități de cazare neacreditate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, acestea regăsindu-se în regim hotelier pe platforme de tip Booking sau Airbnb, iar numărul unităților de cazare din municipii și orașe ar putea fi unul mult mai ridicat.

La nivelul unităților de cazare din UATB din mediul rural, cea mai mare concentrare se află în comuna Praid (cu un total de 110 unități de cazare) – localitate cunoscută ca fiind stațiune turistică datorită așezării și resurselor naturale deținute. Aceasta este urmată de comuna Zetea (cu un total de 58 de unități de cazare), comuna Corund (cu 23 de unități de cazare), comuna Lupeni (cu 19 unități de cazare), comuna Voșlăbeni (cu 18 unități de cazare).

Un număr mai redus de unități de cazare se regăsesc și la nivelul UATB: Joseni (cu 12 unități de cazare), Lăzarea (10 unități), Ciurmani (10 unități), Lunca de Sus (9 unități), Ciceu (9 unități), Căpâlnița (9 unități), Lunca de Jos (8 unități), Siculeni (7 unități), Suseni (6 unități), Păuleni-Ciuc (6 unități), Dealu (6 unități), Mugeni (5 unități), Lueta (5 unități), Vărșag (4 unități), Șimonești (4 unități) și Bilbor (4 unități).

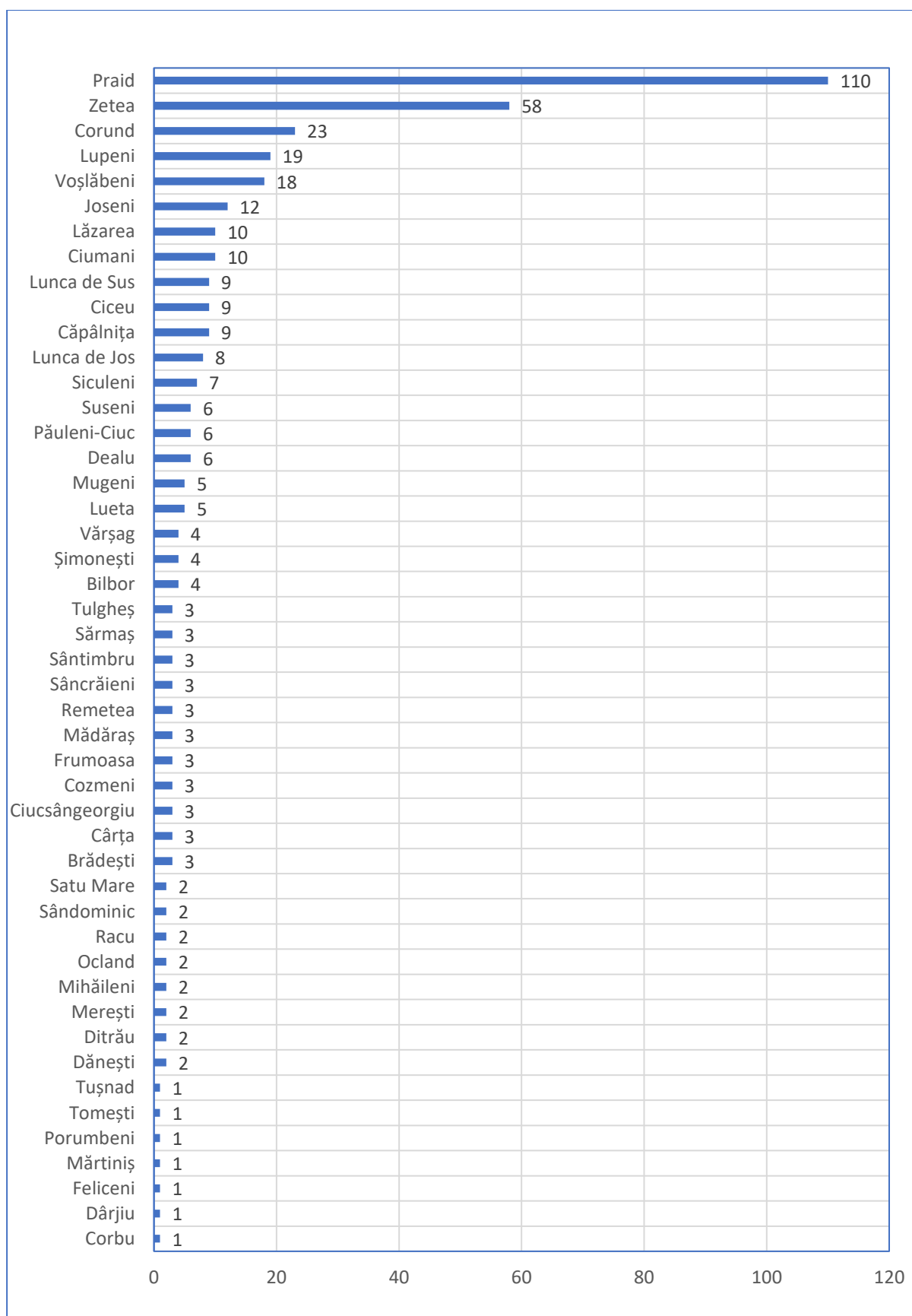

Figura nr. 3: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul rural

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Cele mai puține înregistrări se observă în zone cu puține obiective turistice promovate sau frecventate de turiști precum: Brădești, Cârța, Ciucsângeorgiu, Cozmeni, Frumoasa, Mădăraș, Remetea, Sâncrăieni, Sântimbru, Sărmaș și Tulgheș pentru care au fost identificate 3 unități de cazare în fiecare UATB, urmate de localitățile Dănești, Ditrău, Merești, Mihăileni, Ocland, Racu, Sândominic, Satu Mare care au înregistrat 2 unități de cazare în fiecare UATB.

În final, câte o singură unitate de cazare a fost înregistrată în UATB: Corbu, Dârjiu, Feliceni, Mărtiniș, Porumbeni, Tomești și Tușnad.

2.3.1.1 Structuri cu funcțiuni de cazare

Infrastructura turistică ce susține activitățile turistice este alcătuită în primul rând din unitățile de cazare existente pe teritoriul județului Harghita. La nivelul anului 2023, în această zonă sunt clasificate conform datelor de pe site-ul Ministerului Antreprenoriatului și Turismului un număr total de 676 de structuri de cazare turistică, cu o capacitate totală de 13.692 de locuri de cazare.⁴⁹

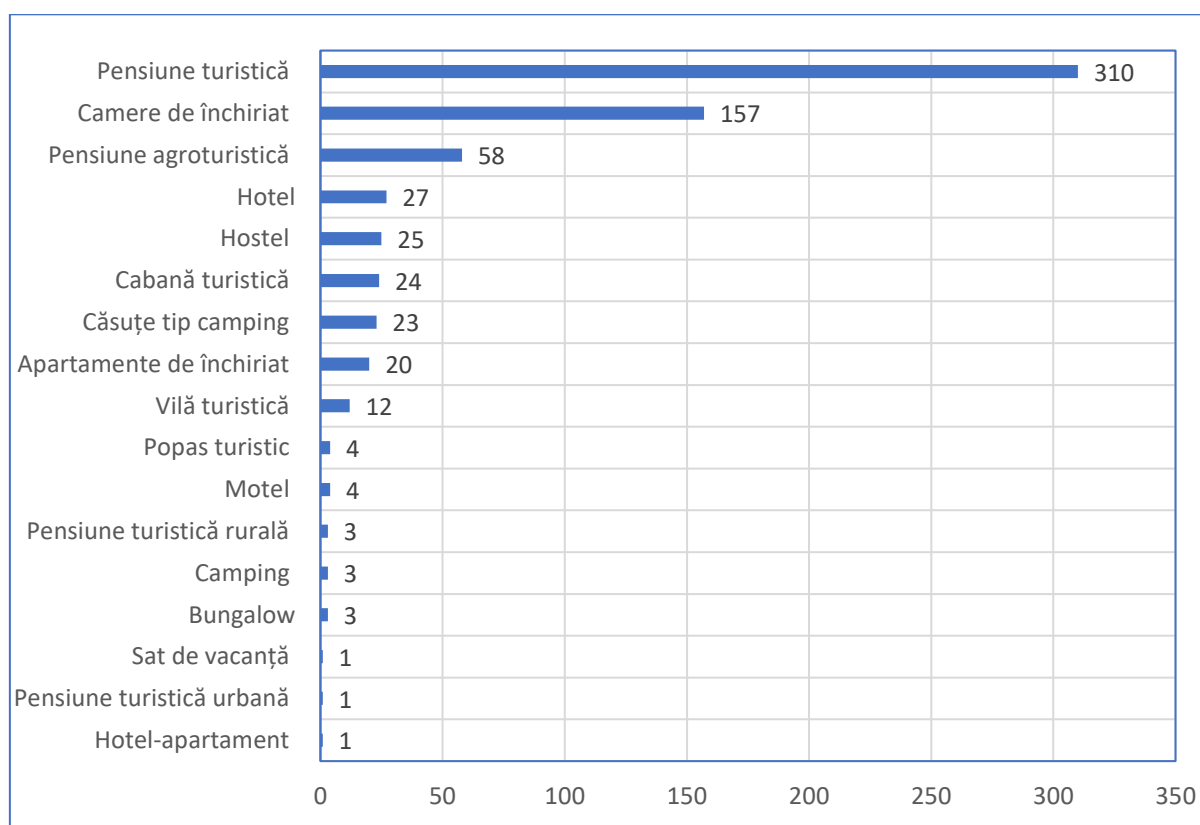

Figura nr. 4: Numărul de unități de cazare din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Din totalul acestor structuri, cea mai mare pondere este reprezentată de pensiunile turistice care însumează un număr total de 310 structuri disponibile și un număr total de 5.476 de locuri de cazare, urmate de camerele de închiriat cu 157 de unități înregistrate ce însumează un total de

⁴⁹ Date prelucrate din baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului disponibilă în data de 21.04.2023

2.243 de locuri de cazare. În top după aceste structuri sunt și pensiunile agroturistice cu 58 de unități de cazare înregistrate și cu un număr total de 664 de locuri de cazare.

Județul Harghita dispune de 27 de unități hoteliere și de aproximativ 2.117 locuri de cazare, fiind urmată de aproximativ 25 de hosteluri ce însumează în total un număr de 796 de locuri de cazare. Acestea sunt urmate de cabanele turistice, cu un 24 de unități de cazare și cu aproximativ 605 locuri de cazare, căsuțele tip camping în număr de 23 de unități de cazare și cu o capacitate totală de 471 de locuri de cazare și structura de tip vilă turistică în număr de 12 structuri de cazare și cu o capacitate de 299 locuri de cazare.

Printre cele mai puține structuri de cazare se înregistrează în cazul popasurilor turistice (4 structuri înregistrate cu o capacitate de 243 de locuri de cazare), moteluri (4 structuri înregistrate cu o capacitate de 166 de locuri de cazare), pensiune turistică rurală (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 28 de locuri de cazare), camping (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 260 de locuri de cazare) și unitățile de cazare de tip bungalow (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 92 de locuri de cazare).

Pe teritoriul județului Harghita mai există, conform datelor analizate, 1 sat de vacanță cu o capacitate de 76 de locuri de cazare, 1 pensiune turistică urbană cu o capacitate de 7 locuri de cazare și 1 hotel-apartament cu o capacitate de cazare de 10 locuri.

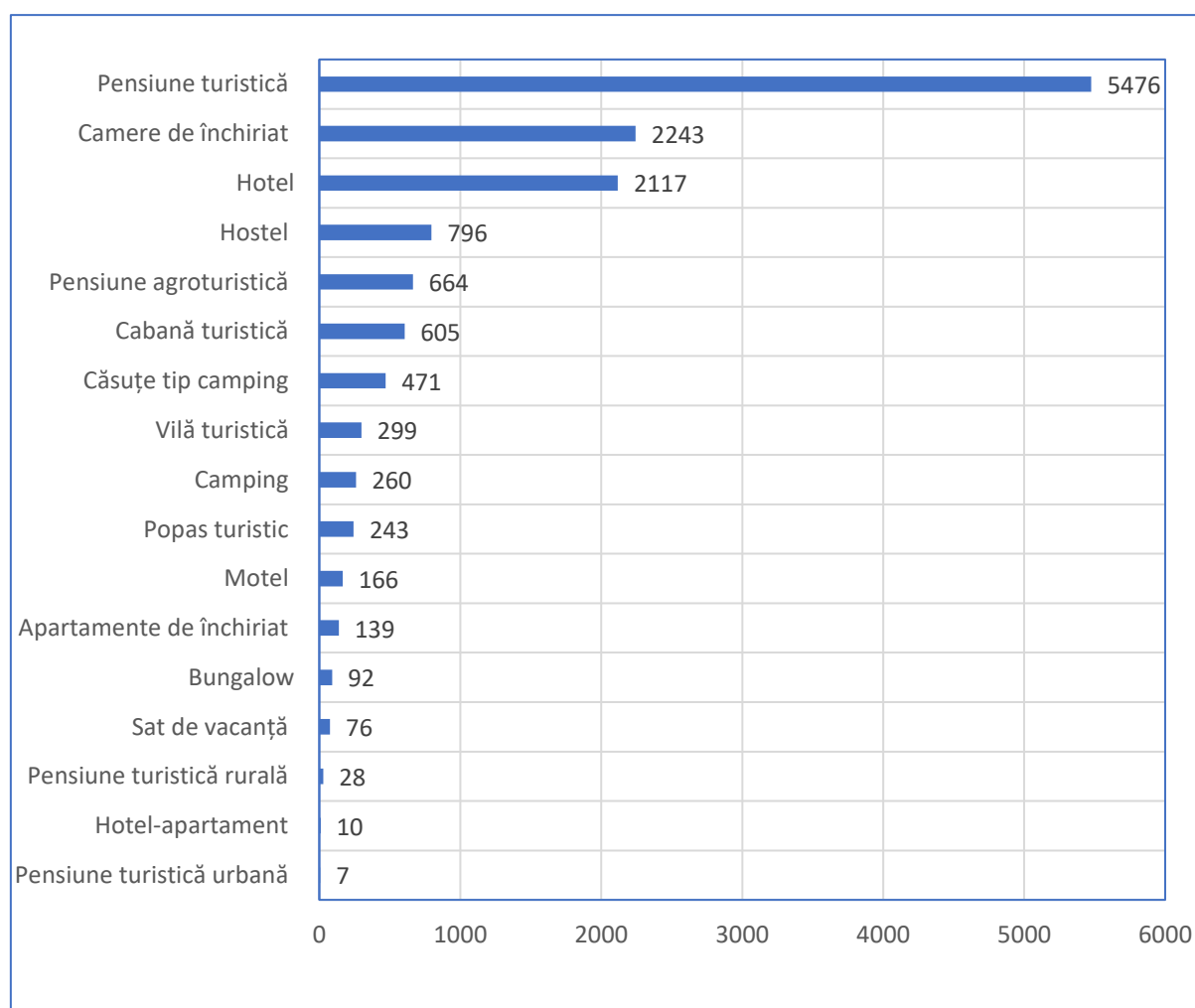
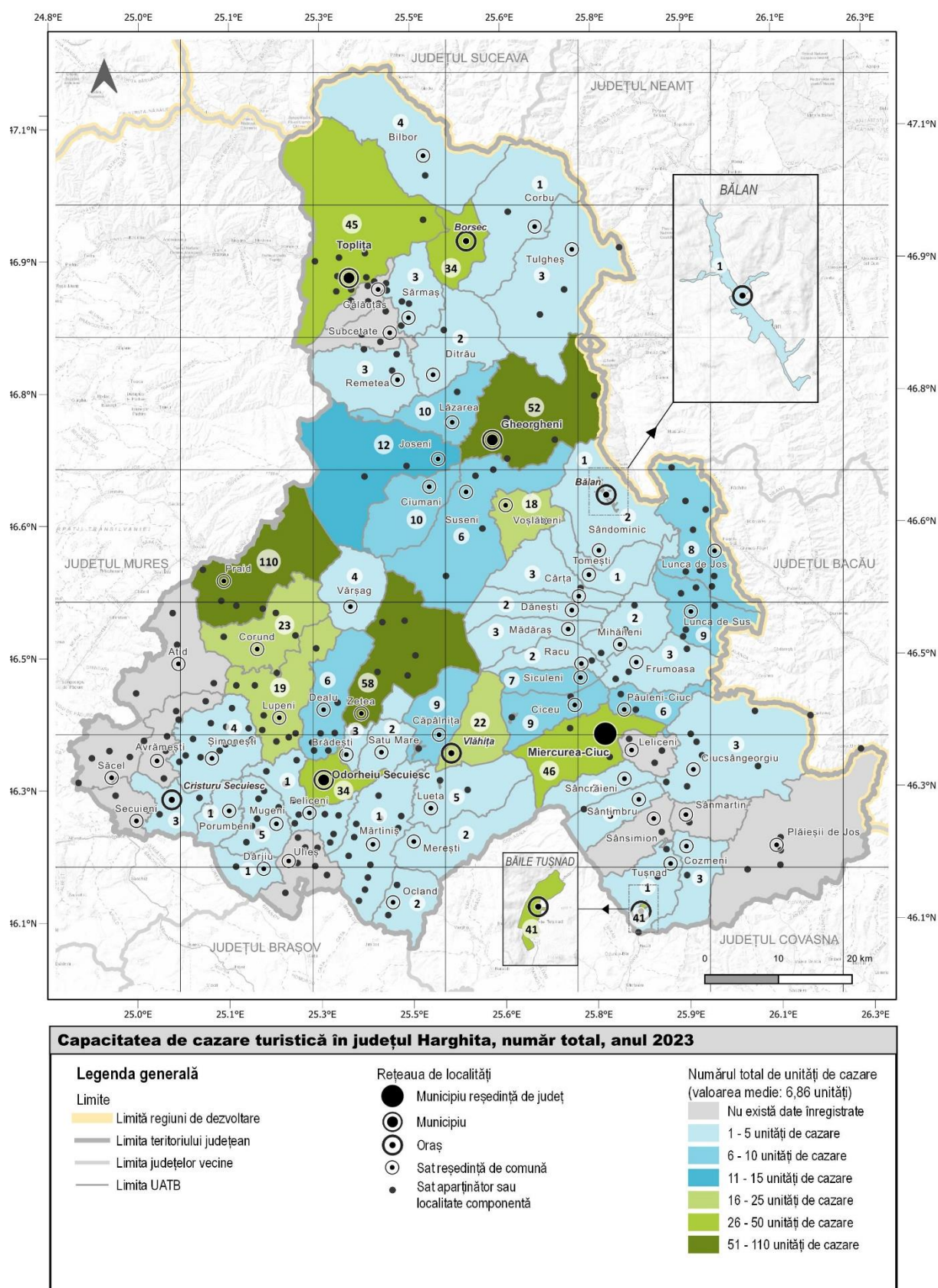

Figura nr. 5: Capacitatea de cazare turistică din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Cartograma nr. 7: Capacitatea de cazare turistică în județul Harghita, număr total, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Diversitatea ofertei de cazare este vizibilă pe teritoriul județului Harghita, și la nivelul distribuției unităților de cazare clasificate pe categoriile de confort. Astfel, din numărul total de 676 de unități de cazare, structurile de 3 stele sunt predominante, înregistrând aproximativ 30% (206 unități de cazare) din numărul total de unități de cazare de la nivelul județului. Sunt urmate de structurile de 3 flori / margarete, cu un număr de 156 de structuri și de cele cu 2 stele cu un număr total de 130 de unități de cazare.

Conform datelor furnizate de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, pe teritoriul județului Harghita există 101 unități de cazare clasificate cu 2 flori / margarete, 60 de unități de cazare clasificate cu 1 stea și 11 unități de cazare clasificate cu 1 floare / margaretă.

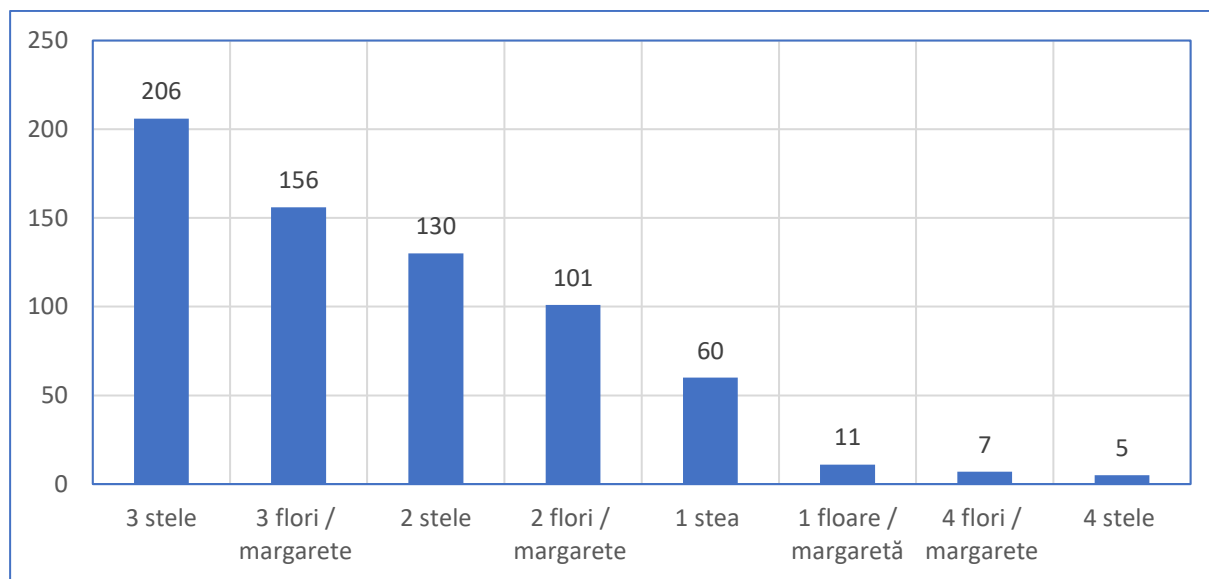

Figura nr. 6: Numărul de unități de cazare clasificate din județul Harghita, pe categoriile de confort, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Se mai observă în același timp faptul că din punct de vedere al calității infrastructurii turistice, pe teritoriul județului Harghita se află un număr destul de scăzut de cazări de 4 stele – doar 5 unități clasificate sau 4 flori / margarete – doar 7 unități clasificate, ceea ce poate reprezenta un dezavantaj în dezvoltarea experiențelor turistice sau în atragerea turiștilor care caută cazări și sejururi de lux. De asemenea, în prezent pe teritoriul județului Harghita nu există, conform bazei de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, nicio unitate de cazare de 5 stele.

Se observă astfel o concentrare mare a unităților de cazare în zonele cele mai turistice ale județului: UATB Praid, Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Zetea, Gheorgheni, Toplița, Borsec, Voșlăbeni, Vlăhița, Lupeni, Corund sau Băile Tușnad. Acestea reprezintă areale cu importante resurse, fie naturale sau antropice.

Există totuși UATB-uri care nu beneficiază de unități de cazare numeroase, deși beneficiază de resurse turistice importante. Un astfel de exemplu este UATB Dârjiu, cunoscut pentru Biserica inclusă în Lista Patrimoniului Mondial și care în acest moment are înregistrată o singură unitate de cazare pentru turiști. Alte UATB-uri pentru care ar trebui alocată o mai mare atenție asupra infrastructurii de cazare sunt: Atid (nu prezintă unități de cazare, dar beneficiază de resurse turistice), Cristuru Secuiesc, Porumbeni, Șimonești, Feliceni, Ocland, Merești, Plăieșii de Jos, Cozmeni, Tușnad, Ciucsângeorgiu, Satu Mare, Sândominic, Cârța, Racu, Frumoasa, Mihăileni, Sânsimion.

2.3.1.2 Structuri cu funcțiuni de alimentație publică

Structurile de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică sunt o componentă importantă a infrastructurii turistice. În timp ce infrastructura de cazare este relativ bine dezvoltată, nivelul de dotare turistică din județul Harghita înregistrează valori ușor mai scăzute în ceea ce privește structurile cu funcție de alimentație publică clasificate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului.

Astfel, la nivelul anului 2023, pe teritoriul județului Harghita se înregistrează doar 178 de unități clasificate cu funcțiuni de alimentație publice, cu un număr total de 14.496 de locuri. Din totalul acestor structuri, cea mai mare pondere este reprezentată de structura restaurantelor clasice, fiind înregistrate 98 de astfel de unități, cu aproximativ 9.921 de locuri disponibile, urmate de structura barurilor de zi, fiind înregistrate 30 de astfel de structuri, cu 974 de locuri disponibile.

Pe lângă acestea, mai sunt înregistrate 13 restaurante-pensiune, cu un total de 964 de locuri, 9 snack-bar-uri cu 341 de locuri și 8 bufet-bar-uri cu 423 de locuri.

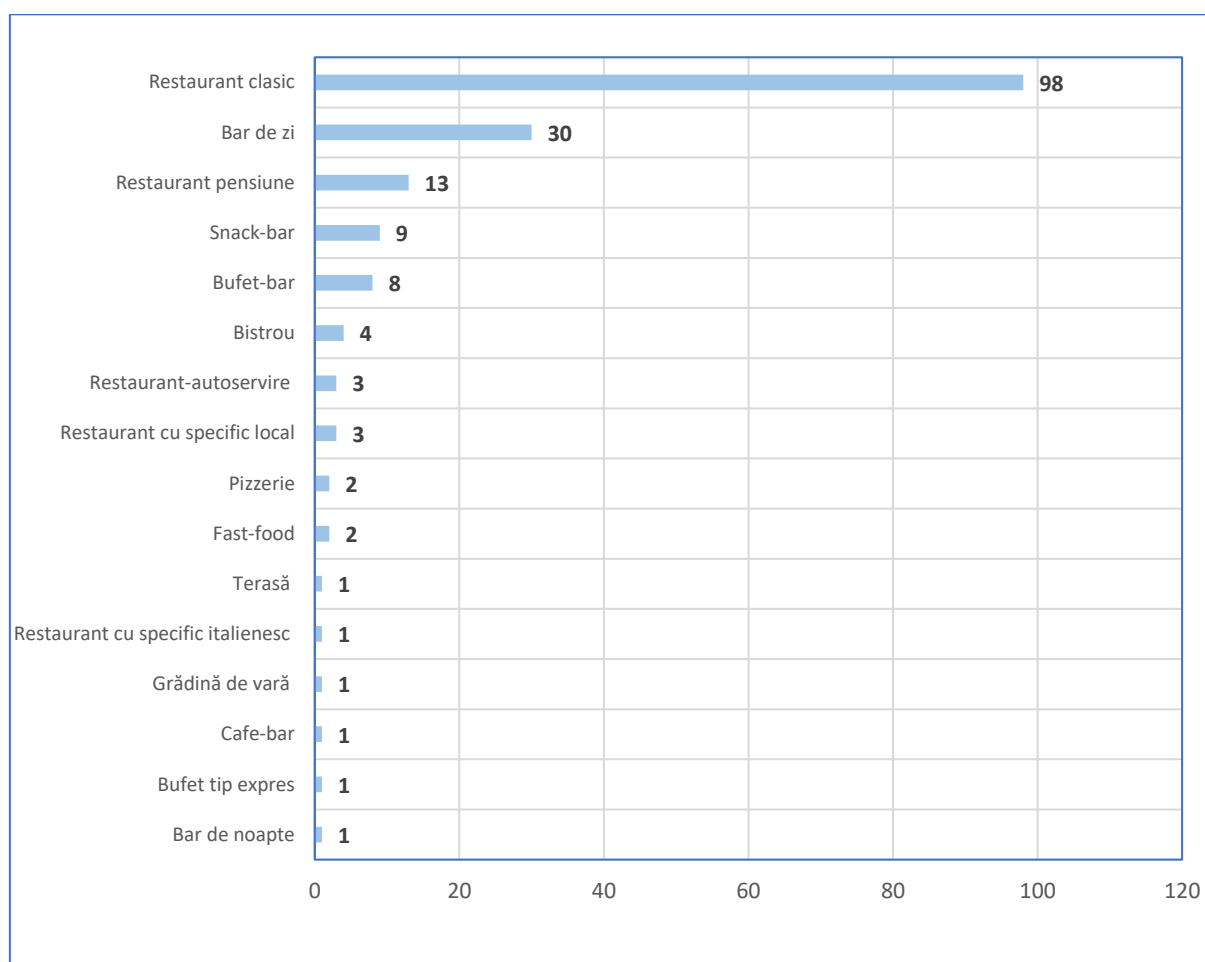

Figura nr. 7: Numărul de unități de alimentație publică clasificate pe categorii din județul Harghita, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

În ceea ce privește distribuția infrastructurii de alimentație publică la nivelul județului Harghita, se remarcă o tendință de concentrare a acestora preponderent la nivelul municipiului Gheorgheni, a orașelor și a zonelor turistice mai dezvoltate din județ. Conform datelor existente în baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, cele mai multe structuri de

alimentație publică din mediul urban se găsesc în municipiile Gheorgheni (25 de structuri) și Miercurea Ciuc (24 de structuri), urmate de orașul Băile Tușnad (18 structuri) și municipiul Odorheiu Secuiesc (18 structuri).

Acestea sunt urmate de orașele Vlăhița și Borsec cu 11 structuri fiecare, iar municipiul Toplița cu 8 structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică.

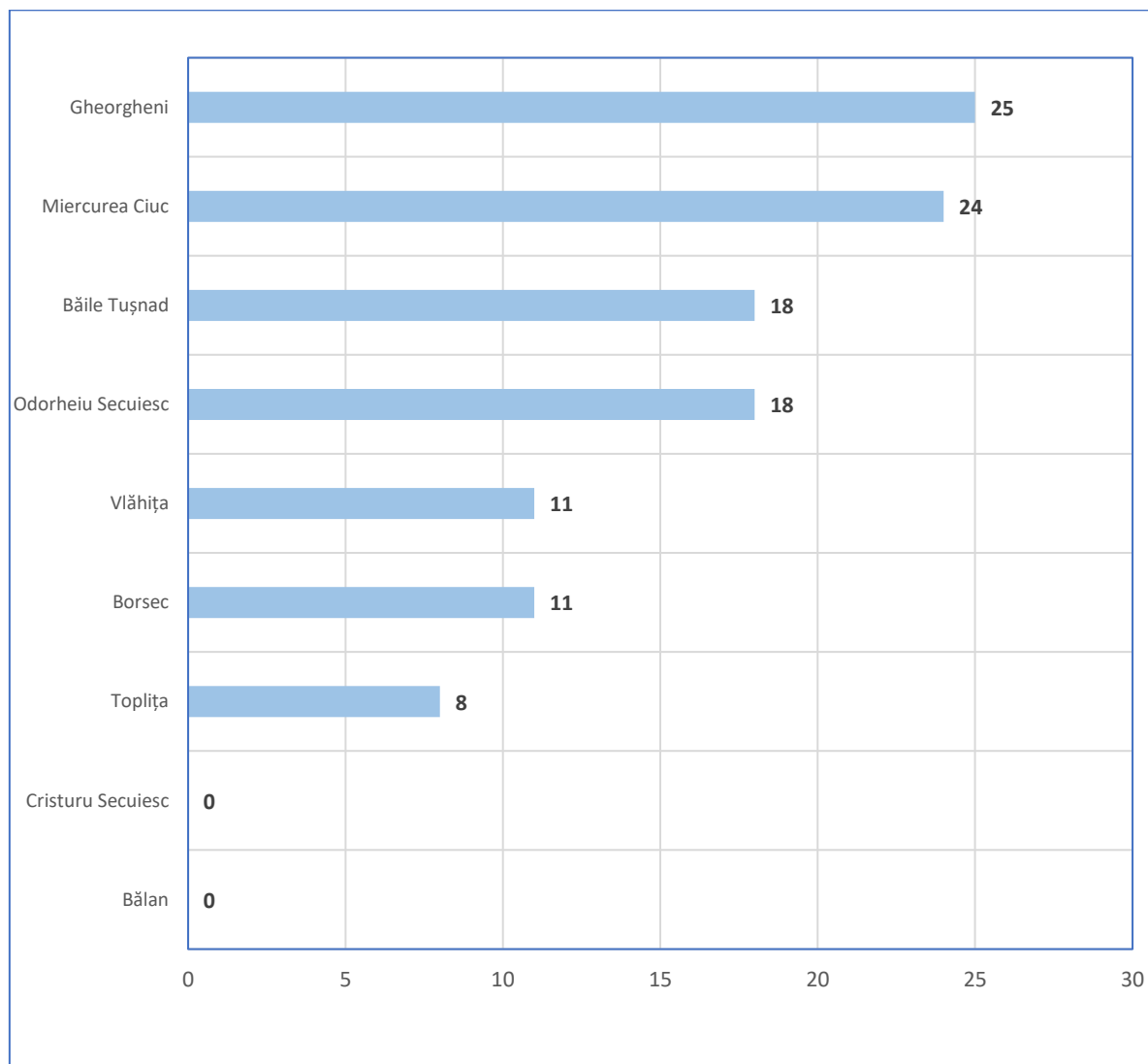

Figura nr. 8: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul urban, 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Din păcate, la nivelul orașelor Cristuru Secuiesc și Bălan nu s-au înregistrat structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pentru luna aprilie 2023.

La nivelul mediului rural, cele mai multe structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică se regăsesc la nivelul UATB Praid, aceasta fiind de altfel stațiune turistică de interes național, recunoscută pentru Salina Praid și apele curative. Totodată, majoritatea UATB din mediul rural au în medie între 1 și 5 structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică autorizate.

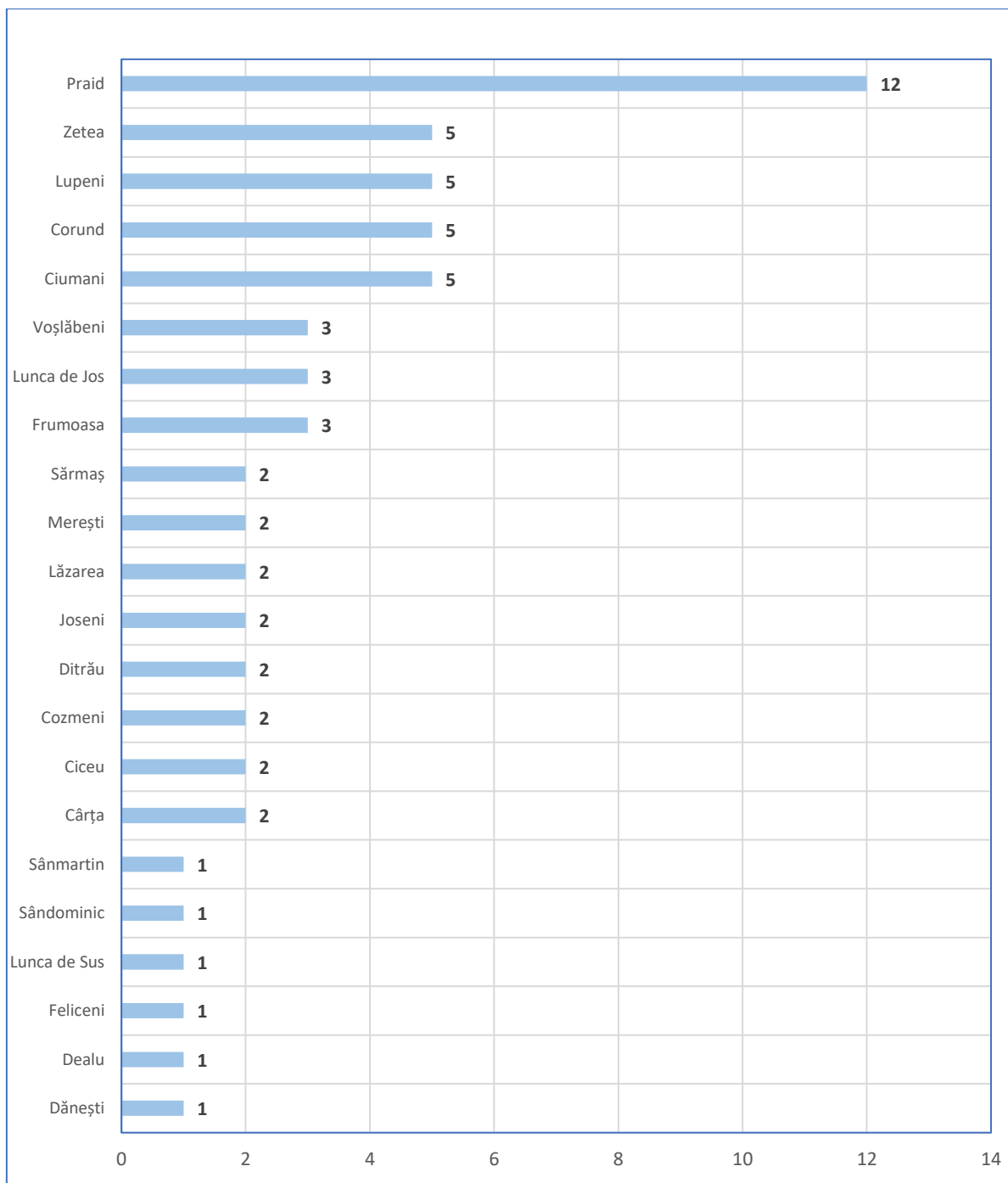
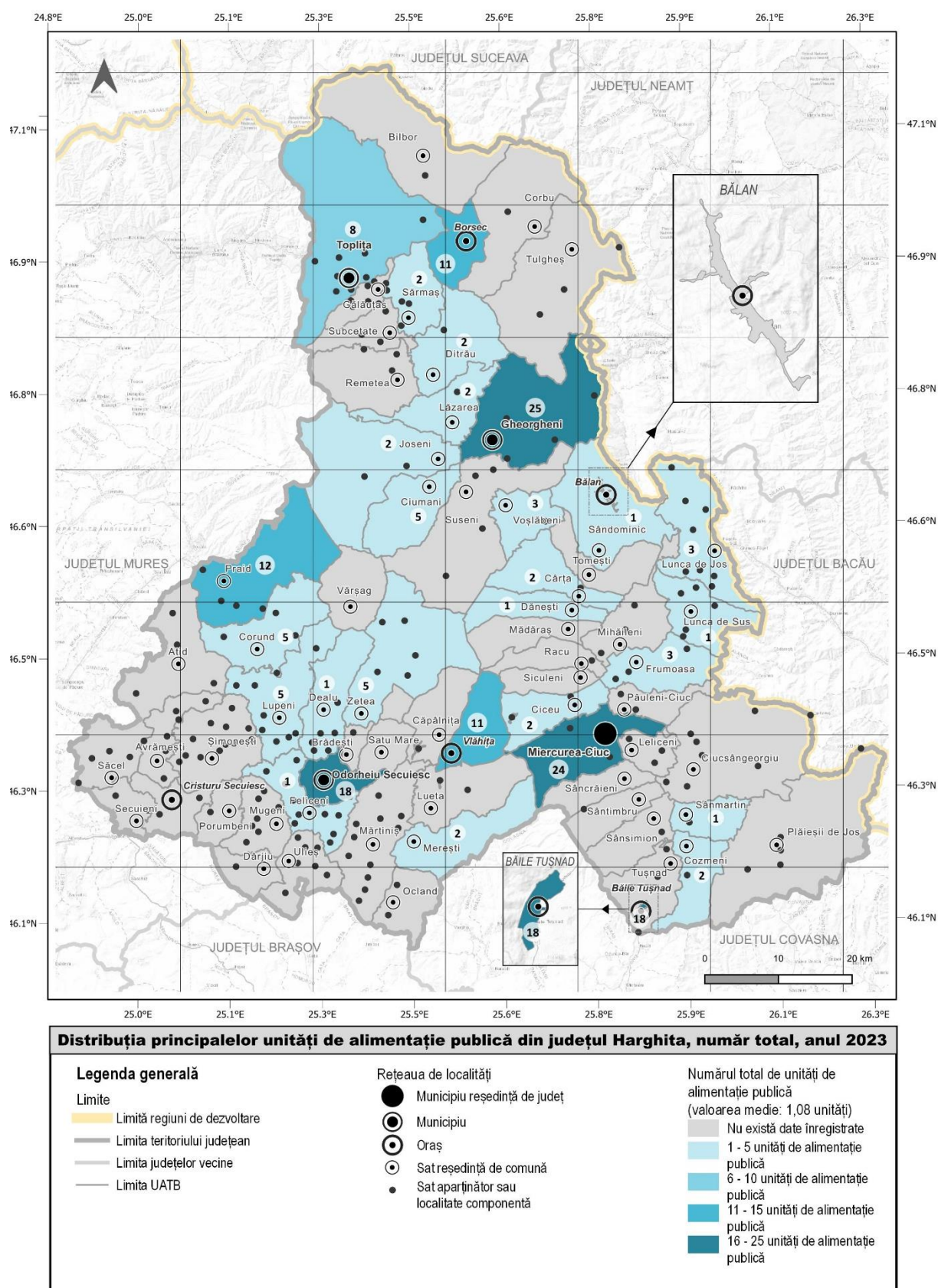

Figura nr. 9: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul rural, 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Unul dintre principalele dezavantaje în relația cu facilitățile de alimentație publică se referă la slaba deservire a mediului rural și nu numai (la nivelul orașului Cristuru Secuiesc nu s-a înregistrat nicio unitate cu funcțiune de alimentație publică acreditată), peste jumătate dintre unitățile administrativ teritoriale din județul Harghita (38 din 58 de UAT-uri), neavând acces la astfel de dotări clasificate. Trebuie menționat faptul că aceste date analizate reprezintă o situație oficială a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică acreditate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului.

Cartograma nr. 8: Distribuția principalelor unități de alimentație publică din județul Harghita, număr total, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

2.3.1.3 Structuri cu funcțiuni de agrement și sport

Serviciile, infrastructura, activitățile și evenimentele destinate petrecerii timpului liber pot reprezenta un mod de satisfacere a necesităților comunității locale, contribuind la menținerea unui stil de viață sănătos și a unui mediu atractiv pentru localnici, dar și pentru turiști.

Județul Harghita dispune de numeroase modalități de petrecere a timpului liber ce sunt pretabile pentru toate categoriile de vârstă și pe toată durata unui an, nu doar în sezonul rece. Printre principalele atracții ale turiștilor se regăsesc: drumeții montane, schiat (județul Harghita este al 2-lea județ din punct de vedere al numărului de pârtii omologate de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, după județul Prahova, cu un total de 65 de trasee dintre care: 7 în munții Călimani, 4 în masivul Perșani, 1 în munții Bodoc, 4 în munții Ciomatul Mare, 24 în munții Giurgeului, 13 în munții Harghitei și 12 în munții Hășmaș), piste de bob, rafting, kayaking sau echitație.

La nivelul distribuției structurilor cu funcțiuni de agrement și sport, s-a constatat faptul că municipiile Miercurea Ciuc, Gheorgheni și Toplița beneficiază de mai multe tipologii de dotări de agrement: stadioane, terenuri de sport, piscine, ștranduri, patinoare, pârtii de schi, piste de bob, parcuri de aventură, centre de spa și wellness, centre de echitație etc.

În mediul urban se regăsesc cele mai multe infrastructuri de astfel de tipuri, în special în localitățile care sunt atestate ca stațiuni turistice de interes național sau local – precum Băile Tușnad sau Borsec care beneficiază de o multitudine de dotări de tip spa, wellness, mofete, băi tradiționale, centre de echitație, alături de alte dotări complementare cum sunt piste de bob (Borsec), pârtiile de schi pentru sezonul de iarnă (Borsec), paintball și parc de aventură (Băile Tușnad).

Tabel nr. 4: Infrastructura de agrement și sport din județul Harghita

Nr. crt.	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*
1	Miercurea Ciuc	x	x	x	x	x	x				x	x
2	Gheorgheni	x			x	x			x			x
3	Odorheiu Secuiesc			x		x						x
4	Toplița	x		x		x			x			x
TOTAL MUNICIPII		3	1	3	2	4	1	0	2	0	1	4
1	Băile Tușnad			x				x			x	x
2	Bălan	x										
3	Borsec						x		x	x		x
4	Cristuru Secuiesc			x				x				

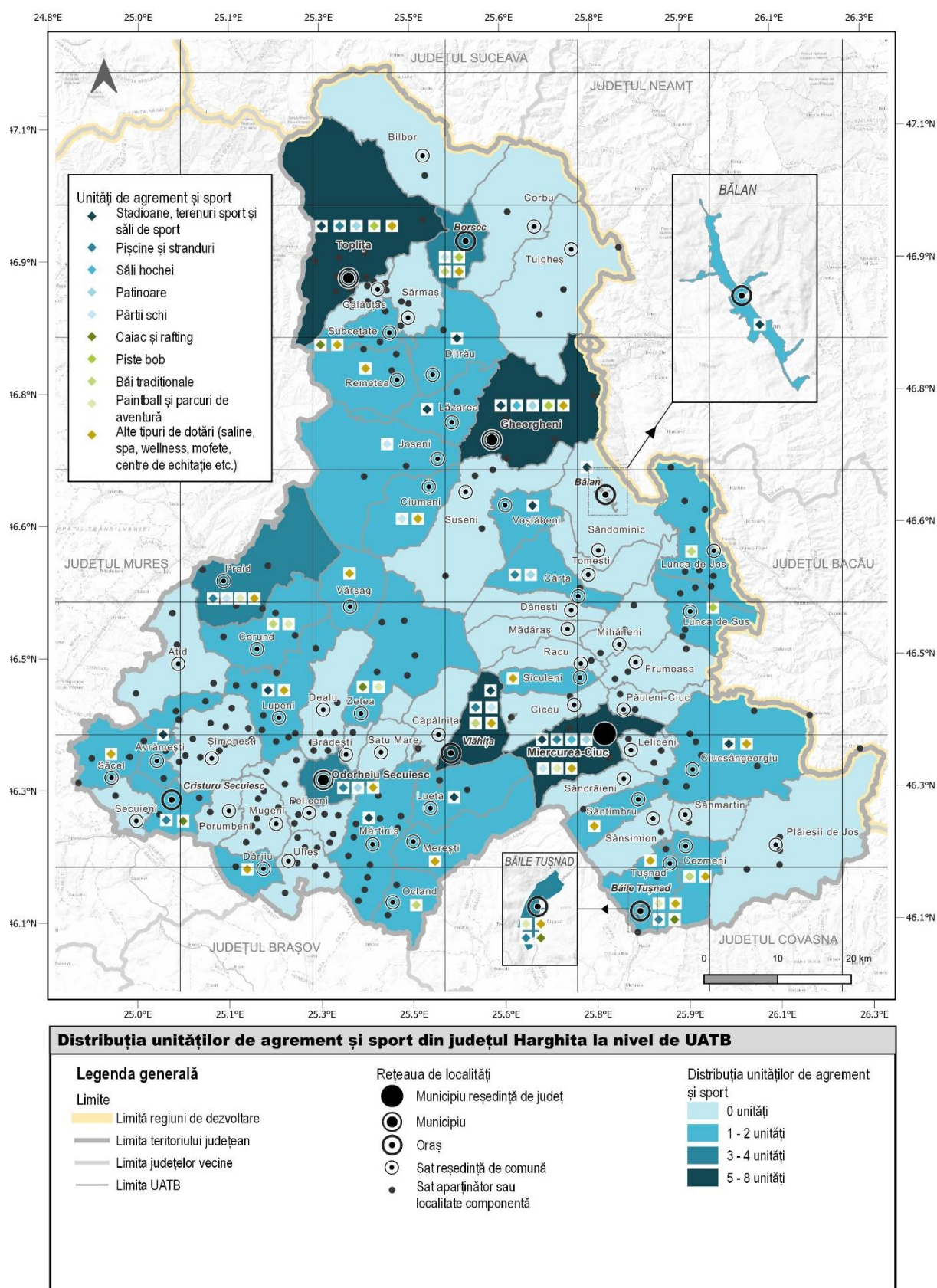
5 Vlăhița	x		x			x			x		x
TOTAL ORAȘE	2	0	3	0	0	2	2	1	2	1	3
TOTAL URBAN	5	1	6	2	4	3	2	3	2	2	7
TOTAL COMUNE	8	0	2	0	1	3	2	1	4	3	4
TOTAL JUDEȚ	13	1	8	2	5	6	4	4	6	5	11

*** saline, spa, wellness, mofete, centre de echitație etc.**

Sursa: Visit Harghita, cercetare autor

O listă completă a principalelor structuri de agrement în județul Harghita poate fi consultată la secțiunea Anexe, la secțiunea dedicată – 2. Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita

Infrastructura de agrement se regăsește și la nivelul UATB din mediul rural, cu precădere în zonele bogate din punct de vedere al resurselor turistice. Astfel de localități sunt: Avrămești, Cârța, Ciumani, Praid, Corund, Cozmeni, Ciucsângeorgiu, Dârjiu, Ditrău, Joseni, Lăzarea, Lueta, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Lupeni, Mărtiniș, Merești, Ocland, Remetea, Săcel, Sântimbru, Siculeni, Subcetate, Tulgheș, Tușnad, Vărșag, Voșlăbeni și Zetea.

Cartograma nr. 9: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita, la nivel de UATB

Sursa: Autorii, date Agenția Județeană de Dezvoltare, date Visit Harghita

În continuare sunt prezentate principalele domenii schiabile din județul Harghita:

- Domeniul schiabil Harghita-Băi – cuprinde pârtiile „Csipike”, „Miklós” și „Kossuth” (acestea prezentând la rândul lor mai multe brațe), care acoperă toate gradele de dificultate și sunt deservite de instalații de iluminare nocturnă și instalații de transport pe cablu. Totalul de pârtii ajunge la 8, acestea acoperind o lungime de aproximativ 4,2 km⁵⁰, și aproximativ 7 km dacă se iau în calcul și legăturile dintre pârtii amenajate ca ski-roads. Pe lângă schi și snowboarding există și posibilitatea de snowtubing.
- Domeniul schiabil Mădăraș – compus din pârtiile „Nagy Mihaly”, „Kicsi Mihaly” și „Sugo”, cuprinzând toate gradele de dificultate și însumând peste 2 km lungime⁵⁰. Domeniul prezintă infrastructura necesară pentru transportul pe cablu și pentru iluminare nocturnă, dar și facilități conexe precum centru de închiriere echipamente sau procurare de lecții de schi și snowboard.
- Domeniul schiabil „Speranța” – situat în Borsec, acesta a fost realizat în cadrul programului național „Schi în România” și e alcătuit din trei pârtii cu nivel de dificultate ușor și mediu („Speranța”, „Prichindelul” și „Verőfény”) deservite de teleschi monopost și care împreună au o lungime aproximativă de 2,22 km⁵⁰. Dintre cele trei, doar pista principală beneficiază de nocturnă. În plus, în cadrul complexului, pe timpul verii este amenajată o pistă de bob.
- Domeniul schiabil „Bogdan” – Praid dispune de un domeniu schiabil format din 2 pârtii omologate, una dintre ele având o lungime de 760 m și un grad de dificultate ridicat, iar cealaltă 560 m⁵⁰ și un grad de dificultate mediu. Cele două sunt conectate printr-un drum de legătura schiabil cu o lungime de 850 m și sunt dotate cu transport pe cablu și tunuri de zăpadă. Pe lângă schi și snowboarding, pârtiile oferă alternative pentru săniuș și snowtubing.
- Domeniul schiabil „Pârtia Toplița” – este poziționat la poalele muntelui Gurghiu și constă în pârtia „Măgheruș” ce are o dificultate de parcurgere medie și o lungime de 860 m și pârtia „Bradul” cu o lungime de 1000 m⁵⁰ și un grad de dificultate ușor. Domeniul este deservit de două instalații de teleschi, de o bandă rulantă și un centru de închiriere a echipamentelor necesare. În plus este amenajată și o pârtie de sanie.
- Domeniul schiabil „Skigyimes” – situat în Lunca de Sus, acesta cuprinde 2 pârtii cu un grad de dificultate ușor și respectiv mediu, fiecare având o lungime de 800 m⁵⁰. Complexul este prevăzut cu pensiune, restaurant, teleschi, nocturnă și un centru de închiriere echipamente.

Alte infrastructuri de agrement și sport sunt reprezentate de:

- Alpine Coaster – cea mai lungă pistă de bob din România (1,9 km)⁵¹ este situată în cadrul Pensiunii Baciș din Toplița.
- Pista de bob din Lunca de Sus – situată în cadrul complexului Skigyimes.⁵²

⁵⁰ Conform Ministerului Antreprenoriatului și Turismului

⁵¹ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/pista-de-bob-toplita> [04.07.2023]

⁵² Mai multe informații se pot consulta la adresa: <http://www.skigyimes.ro/ro/ski-deals.html> [04.07.2023]

- Pista de bob Lacu Roșu – deschisă în luna iunie a anului 2023, pista are o lungime de 940 m, iar operarea este posibilă pe toată durata anului.
- Parcul de mângâiere a animalelor „Babusgató” – un loc în care vizitatorii pot interacționa cu animalele din parc.
- Zbor cu balonul cu aer cald – această activitate este întreprinsă lângă Odorheiu Secuiesc, în Forțeni.
- Piscine și centre SPA – în prezent, la nivelul județului Harghita se regăsesc mai multe unități de cazare sau centre independente care dispun de piscine și centre SPA, cele mai cunoscute fiind în: Borsec, Băile Tușnad, Toplița, Praid, Ciumani, Miercurea-Ciuc, Băile Homorod, Odorheiu Secuiesc sau Cristuru Secuiesc.

În acest moment C.N.I. (Compania Națională de Investiții) derulează o serie de proiecte de investiții în județul Harghita are o serie de proiecte în derulare⁵³:

- Baze sportive: Reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea bazei sportive în UATB Borsec (Str. Stadionului, nr. 19).
- Săli de sport: Sală de sport în UATB Joseni, Sală de sport în UATB Vlăhița (Str. Jozsef Attila, nr. 12), Sală de sport în UATB Mihăileni, Sală de Sport în satul Porumbenii Mari din UATB Porumbeni.
- Bazine de înot: Bazin de înot didactic în UATB Remetea, Bazin de înot în UATB Cristuru Secuiesc (Str. Stadionului, nr. 6), Bazin de înot în UATB Sâncrăieni.

În plus, pe teritoriul județului Harghita există amenajat un aerodrom privat deschis publicului în UATB Remetea care poate susține turismul de afaceri și turismul de agrement. Cu toate acestea, deși pista este amenajată facilitățile conexe ale acestuia lipsesc, făcând ca utilizarea sa să fie îngreunată.

2.3.1.4 Structuri cu funcțiuni de tratament balnear

Județul Harghita este asociat cu imaginea de centru balneoclimatic de la mijlocul secolului al XIX-lea datorită calității și numărului ridicat al surselor de apă minerală. În timp, în jurul apelor minerale curative s-au format stațiuni renumite, printre cele mai vizitate regăsindu-se Băile Tușnad, Borsec, Băile Harghita și Băile Homorod⁵⁴.

Conform Anexei 1 la Hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011, privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură, în județul Harghita sunt atestate doar **2 stațiuni balneoclimatice, respectiv Băile Tușnad și un areal din orașul Borsec, corespunzător zonei Borsecul de Sus.**

Importanța activităților balneoclimatice la nivelul județului este evidențiată și de inițiativa Visit Harghita „2023 – Anul turismului de sănătate”⁵⁵, prin care serviciile de turism care promovează menținerea sănătății și a unui stil de viață sănătos, cum sunt centrele de tratament, centrele

⁵³ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://www.cni.ro/proiecte/proiecte> [04.07.2023]

⁵⁴ Conform Strategiei Integrate de Turism a Județului Harghita 2020-2027

⁵⁵ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/mtaiom1woikv9q#> [04.07.2023]

wellness, sau turismul activ pun la dispoziție diverse oferte de tratare și relaxare (consultații medicale, masaje, kinetoterapie etc.).

Cea de-a doua stațiune de importanță națională de pe teritoriul județului este Borsec, cunoscută pe plan internațional pentru efectele terapeutice ale apelor sale minerale. În Borsec există peste 15 izvoare de apă minerală carbogazoasă naturală, având o compoziție chimică apropiată, stabilă în timp, cu debite variabile, cele mai importante calitativ și ca debit fiind izvoarele 1 și 2.⁵⁶ În cadrul stațiunii, zona Poiana Zânelor este unul dintre cele mai frecventate obiective turistice ale zonei, unde un ansamblu de izvoare minerale sunt amenajate sub forma unor bazine în aer liber și sunt preferate pentru proprietățile curative externe.

Localitatea balneoclimaterică Harghita Băi este cunoscută în special pentru mofetele și pentru apele sale minerale cu proprietăți vindecătoare. Stațiunea este preferat pentru tratarea afecțiunilor cardiace, a bolilor sistemului circulator, dar și a oboselii cronice⁵⁷.

Alte două stațiuni balneoclimaterice de interes local, care cresc în importanță sunt **Băile Homorod și Praid**. În Băile Homorod există 12 izvoare de apă minerală, cele mai cunoscute fiind Lobogo și Maria.⁵⁸

Disponând de o multitudine de obiective turistice destinate oricărui sezon, județul Harghita se bucură și de o gamă variată de unități de cazare, turiștii putând alege să se cazeze atât în hoteluri cu centre de SPA și wellness, cât și în pensiuni tradiționale. Astfel, excluzând unitățile amintite anterior care conțin și centre de tratament, printre cele mai renumite și apreciate unități de cazare de 3 și 4 stele care oferă turiștilor o serie de facilități balenare sunt în UATB-urile: Băile Tușnad (unități de cazare de tip hotel de 3 și 4 stele), Odorheiul Secuiesc (unități de tip hotel de 4 stele sau pensiune cu dotări de wellness de 3 margarete), Băile Homorod (unități de tip hotelier și resort de 3 stele), Miercurea-Ciuc (unități de tip hotelier cu servicii pentru wellness și conferințe de 3 stele), Corund (pensiune cu facilități de spa și wellness de 3 stele) sau Răchitiș (unități de cazare de tip pensiuni turistice de 3 stele cu facilități de spa)

În plus, pe lângă unitățile de cazare ce le oferă servicii SPA și de wellness persoanelor cazate, în județ există centre destinate special acestor activități, precum:

- Centrul Wellness Praid (UATB Ocna de Jos) – piscine acoperite cu apă terapeutică sărată, carbogazoasă, termală cu o concentrație mare de minerale.
- Centrul Wellness Băile Bánffy (UATB Toplița) – cameră de sare, jacuzzi, saună umedă și uscată, sală de fitness, bazin acoperit.
- Baia Ó-Sáros Borsec (UATB Borsec) – băi în apă minerală, saună, masaj, cameră de sare.
- Baia de sare din Merești (UATB Merești) – băi de sare recomandate pentru detoxifiere, neurodermatită, eliberare de stres etc.

Pe lângă apele minerale, județul se bucură și de numeroase mofete (emanații de gaz ce apar prin crăpăturile scoarței terestre în fazele finale ale activității vulcanice, prin foraje, prin

⁵⁶ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <http://www.visitborsec.ro/ro/Descopera/Borsec.html> [04.07.2023]

⁵⁷ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/baile-harghita-2jy5vuzvtmmpzjg> [04.07.2023]

⁵⁸ Mai multe informații se pot consulta la adresa: www.lobogo.ro [04.07.2023]

degazificarea apelor minerale sau în mod artificial) ce conțin gaze rare precum heliu și radon, care ajută la îmbunătățirea efectului curativ și terapeutic. Băile în gaz tratează preponderent afecțiunile cardiovasculare, bolile dermatologice, ginecologice și endocrine, dar și anumite afecțiuni ale aparatului locomotor, precum reumatismele cronice degenerative articulare. În județul Harghita, următoarele **stațiuni balneare dispun de mofete: Borsec, Harghita Băi, Sântimbru Băi, Jigodin Băi, Băile Tușnad, Lăzărești, Bancu și Ciucsângeorgiu** care sunt valorificate la nivelul stațiunilor de tratament.

2.3.2 Circulația turistică din județul Harghita

Analiza circulației turistice se poate caracteriza prin numărul total al persoanelor care călătoresc într-o anumită locație, alta decât reședința sau locul de muncă, pentru o perioadă scurtă de timp, pentru a beneficia de facilitățile turistice existente din locația respectivă. În acest sens, cererea turistică din județul Harghita se reflectă în indicatori ai activității turistice, precum: numărul sosirilor turiștilor în structurile de primire turistică, numărul înnoptărilor în structuri de primire turistică, dar și în durata medie de ședere în structurile de primire turistică ce indică perioada de timp pe care aceștia aleg să o petreacă în județul Harghita în scop turistic sau recreativ.

Conform Institutului Național de Statistică, indicatorii menționați se definesc astfel:

- **Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică** – reprezintă numărul turiștilor cazați în unitățile de cazare turistică ce cuprind toate persoanele, cu cetățenie română sau străină, care călătoresc în afara localităților în care își au domiciliul stabil, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și stau cel puțin o noapte într-o unitate de cazare turistică în zona luată ca punct de reper.
- **Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică** – reprezintă intervalul de 24 de ore, începând cu ora hotelieră, pentru care o persoană este înregistrată în evidența spațiului de cazare turistică.
- **Durata medie de ședere în structurile de primire turistică** – reprezintă numărul de zile petrecute de către o persoană în scop turistic în spațiul de cazare turistică (nr. zile / persoană).

Trebuie ținut cont și de faptul că dinamica cererii turistice dintr-o anumită zonă geografică este influențată de un șir de factori, precum: poziționarea geografică, infrastructura și legăturile de transport, imaginea turistică a județului, resursele turistice naturale și antropice existente, varietatea activităților și oportunităților de agrement sau factori care vizează prețul și infrastructura de cazare existentă.

2.3.2.1 Sosiri turistice

La nivelul Regiunii Centru, din punct de vedere a evoluției procentuale a numărului de sosiri la nivelul județelor din Regiunea Centru în perioada 2013-2022, județul Harghita se clasează pe locul 3 cu o creștere de 75,6%⁵⁹ după județele Alba și Covasna care înregistrează o creștere de 127,4% și respectiv 98,6%.

⁵⁹ Creștere la nivelul Județului Harghita în baza datelor INS Tempo

Județul Brașov se situează după județul Harghita, respectiv pe locul patru cu o creștere de 68,3%, urmat de județul Sibiu (61,5%) și județul Mureș (12,2%).

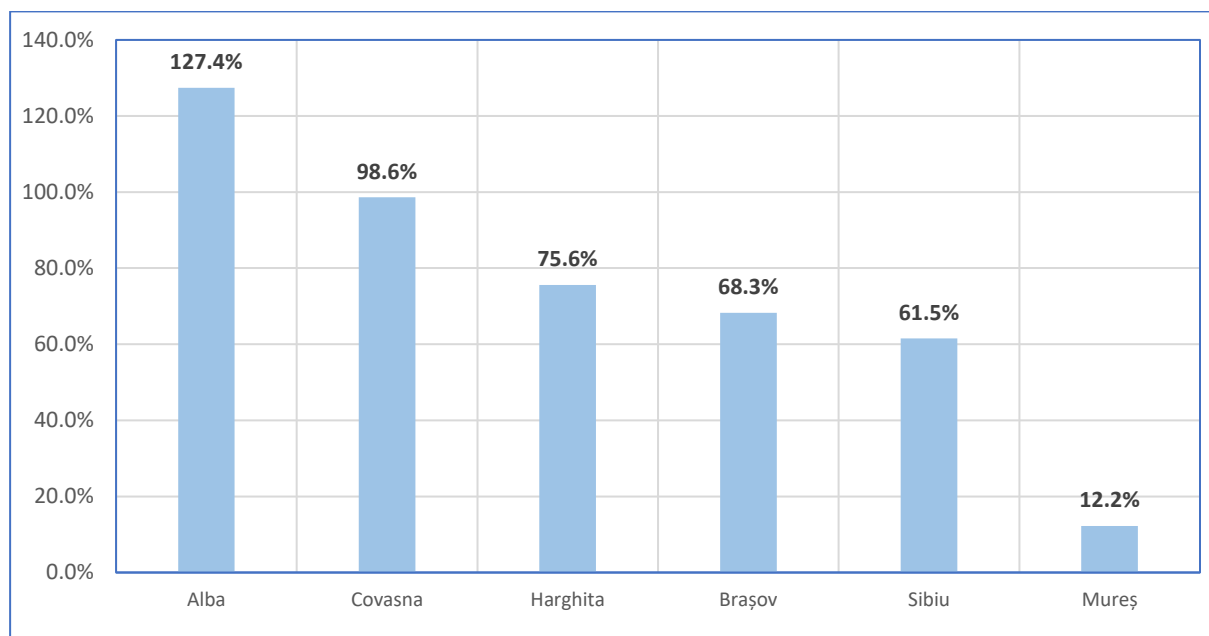

Figura nr. 10: Evoluția procentuală a numărului de sosiri în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

În anul 2022, în ceea ce privește numărul de sosiri turistice, județul Harghita ocupă penultimul loc, înregistrând doar 6,8% din totalul de 2.980.036 de sosiri din această regiune (sub media regională de 16,7%) și se poziționează după județele Brașov, Sibiu, Mureș și Alba. Județele care au avut un număr de sosiri peste media regională (16,7%) în anul 2022 sunt județele Brașov (1.405.004 sosiri) și Sibiu (532.979 sosiri).

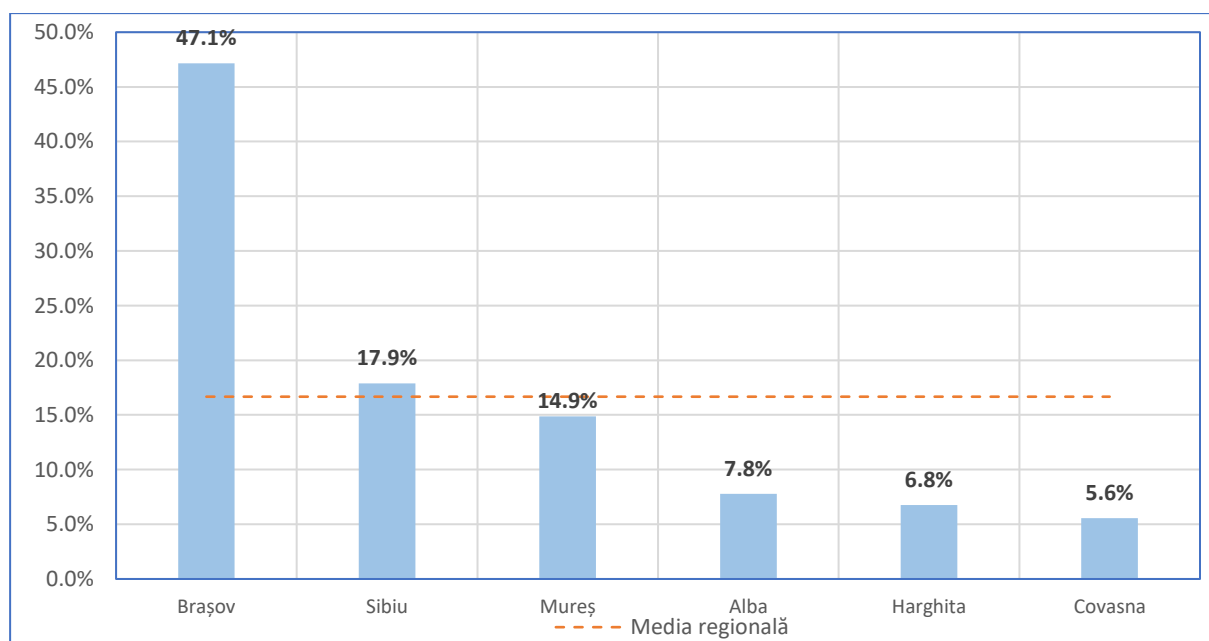

Figura nr. 11: Repartiția sosirilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Pentru județul Harghita în perioada 2013-2022, numărul de sosiri ale turiștilor a crescut semnificativ, de la 114.717 sosiri turistice în 2013, la 201.450 sosiri turistice în 2022. Numărul maxim al turiștilor sosiți în județul Harghita s-a înregistrat în anul 2019, atunci când acesta depășea 235.000 de turiști sosiți.

Pentru perioada 2020-2021 se constată o scăderea bruscă a numărului de turiști sosiți în județul Harghita aceasta fiind pusă în contextul epidemiologic cu SARS-COV2, sectorul turistic fiind printre cele mai afectate de pandemia și restricțiile impuse în anii respectivi.

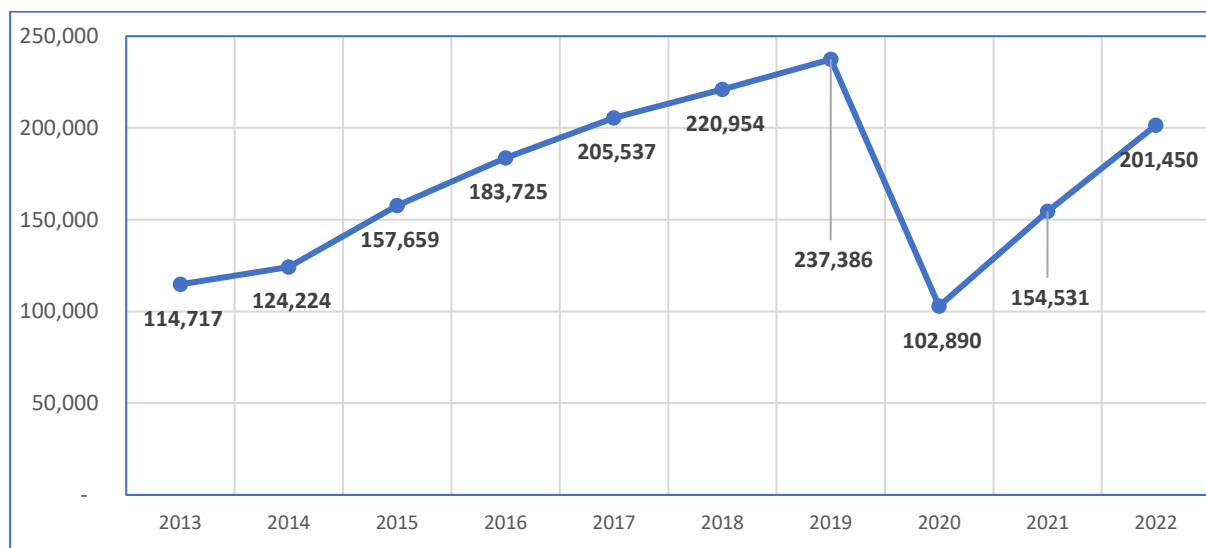

Figura nr. 12: Evoluția sosirilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

În plan teritorial, în perioada 2013-2021, în majoritatea unităților administrativ-teritoriale din județ, se constată o creștere a numărului de sosiri, dar există și un număr mare de UATB-uri unde numărul de sosiri turistice a scăzut.

Astfel, la nivel de unități administrativ teritoriale de bază, cele mai mari creșteri ale numărului de sosiri ale turiștilor au fost înregistrate în: comuna Lăzarea (2.394,2%, de la 52 sosiri în 2013 la 1.297 sosiri în 2022), municipiul Toplița (1.787,8%, de la 624 sosiri în 2013 la 11.780 sosiri în 2022), comuna Mădăraș (625,7%), comuna Căpâlnița (597,5%), orașul Cristuru Secuiesc (550,0%), comuna Dănești (497,1%), comuna Corund (413,3%), comuna Zetea (371,9%), comuna Lunca de Jos (262,7%) și comuna Suseni (221,2%).

Pentru comuna Remetea date înregistrate în platforma INS Tempo sunt disponibile începând cu 2014, când s-au înregistrat 12 sosiri de turiști, iar acest număr a crescut semnificativ în 2022, ajungând la 184 sosiri, ceea ce reprezintă o creștere de 1.433,3%. Pentru comuna Dârjiu, date cu privire la sosirile turiștilor au fost înregistrate începând cu început 2016, cu un număr de 8 sosiri în acel an. În 2022, numărul sosirilor de turiști a crescut de 1.687,5% la 122 sosiri.

Pe de altă parte, pentru perioada 2013-2022 se înregistrează o scădere a numărului de sosiri ale turiștilor în localitățile: comuna Cârța (95,5%), comuna Lupeni (93,4%), comuna Sâncrăieni (87,1%), comuna Voșlăbeni (84,3%), comuna Cozmeni (69,4%), comuna Ditrău (42,5%), comuna Sândominic (37,3%), comuna Siculeni (17,9%) și municipiul Gheorghieni (14,8%).

Pentru comuna Dealu și Șimonești înregistrări ale numărului de sosiri turistice au fost făcute începând cu anul 2015. Numărul de sosiri în aceste UATB-uri a scăzut cu 27,3% și respectiv 17,1%.

Orașul Băile Tușnad concentrează cea mai mare parte a cererii turistice de la nivel județean, înregistrând în anul 2022 peste 43.300 de mii de sosiri ale turiștilor, respectiv 21,5% din totalul județean. Orașul Băile Tușnad atrage un număr semnificativ de turiști datorită statutului de stațiune balneoclimaterică. Față de anul 2013, numărul de sosiri ale turiștilor din orașul Băile Tușnad a crescut cu 136,5%.

Un număr semnificativ de sosiri ale turiștilor în anul 2022 s-a înregistrat și în UATB-urile: municipiul Miercurea Ciuc, comuna Praid, municipiul Odorheiul Secuiesc, municipiul Gheorghieni, comuna Zetea, municipiul Toplița, orașul Borsec, orașul Vlăhița și comuna Joseni.

Municipiul Miercurea Ciuc, care este reședință de județ, a înregistrat 35.227 de sosiri (respectiv 17,5% din totalul județean). Comuna Praid a înregistrat 23.554 sosiri turistice și ocupă 11,7% din totalul județean. Aceasta este o destinație turistică populară datorită Salinei Praid.

Municipiul Odorheiul Secuiesc este al doilea cel mai mare municipiu din județul Harghita, după Miercurea Ciuc, și atrage turiști către diverse obiective turistice, printre care Parcul Mini Transilvania, Muzeul Porților Secuiești și un complex cu servicii hoteliere și spa. În 2022 în municipiul Odorheiul Secuiesc au fost înregistrate 19.961 sosiri (9,9% din totalul județean).

Municipiul Gheorgheni cu un număr de 13.825 sosiri și respectiv 6,9% din totalul județean atrage turiști în special datorită poziționării în apropierea resurselor turistice naturale Lacul Roșu (25km) și Cheile Bicazului (26km).

Comuna Zetea a înregistrat în anul 2022, un număr de aproximativ 13.732 sosiri, ceea ce reprezintă 6,8% din totalul județean. În comuna Zetea se găsește un număr semnificativ de structuri de cazare turistică, respectiv 42, din care 36 reprezintă pensiuni agroturistice.

Municipiul Toplița dispune de o ofertă turistică bogată, cuprinzând 12 structuri de cazare turistică, dintre care 10 sunt pensiuni turistice. În 2022, municipiul toplița a înregistrat 11.780 sosiri turistice, ceea ce reprezintă 5,8% din totalul județului.

Orașul Borsec deține statutul de stațiune balneoclimatică, acumulând 4,4% din sosirile turistice din județul Harghita (9.958 sosiri). Orașul Vlăhița cu 7.313, și respectiv 3,6% din sosirile turistice din județ, atrage turiști în special datorită izvoarelor termale din regiune. În comuna Joseni există o bogată ofertă de cazare turistică. Comuna dispune de 4 pensiuni agroturistice, 3 cabane turistice și 1 hostel.

Tabel nr. 5: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de sosiri turistice în anul 2022

Denumire UATB	Număr sosiri	Pondere în totalul sosirilor în Județ	Evoluția sosirilor în perioada 2013-2022
Orașul Băile Tușnad	43.320	21,5%	136,5%
Municipiul Miercurea Ciuc	35.227	17,5%	13,5%
Comuna Praid	23.554	11,7%	202,6%
Municipiul Odorheiul Secuiesc	19.961	9,9%	43,3%
Municipiul Gheorgheni	13.825	6,9%	-14,8%
Comuna Zetea	13.732	6,8%	371,9%

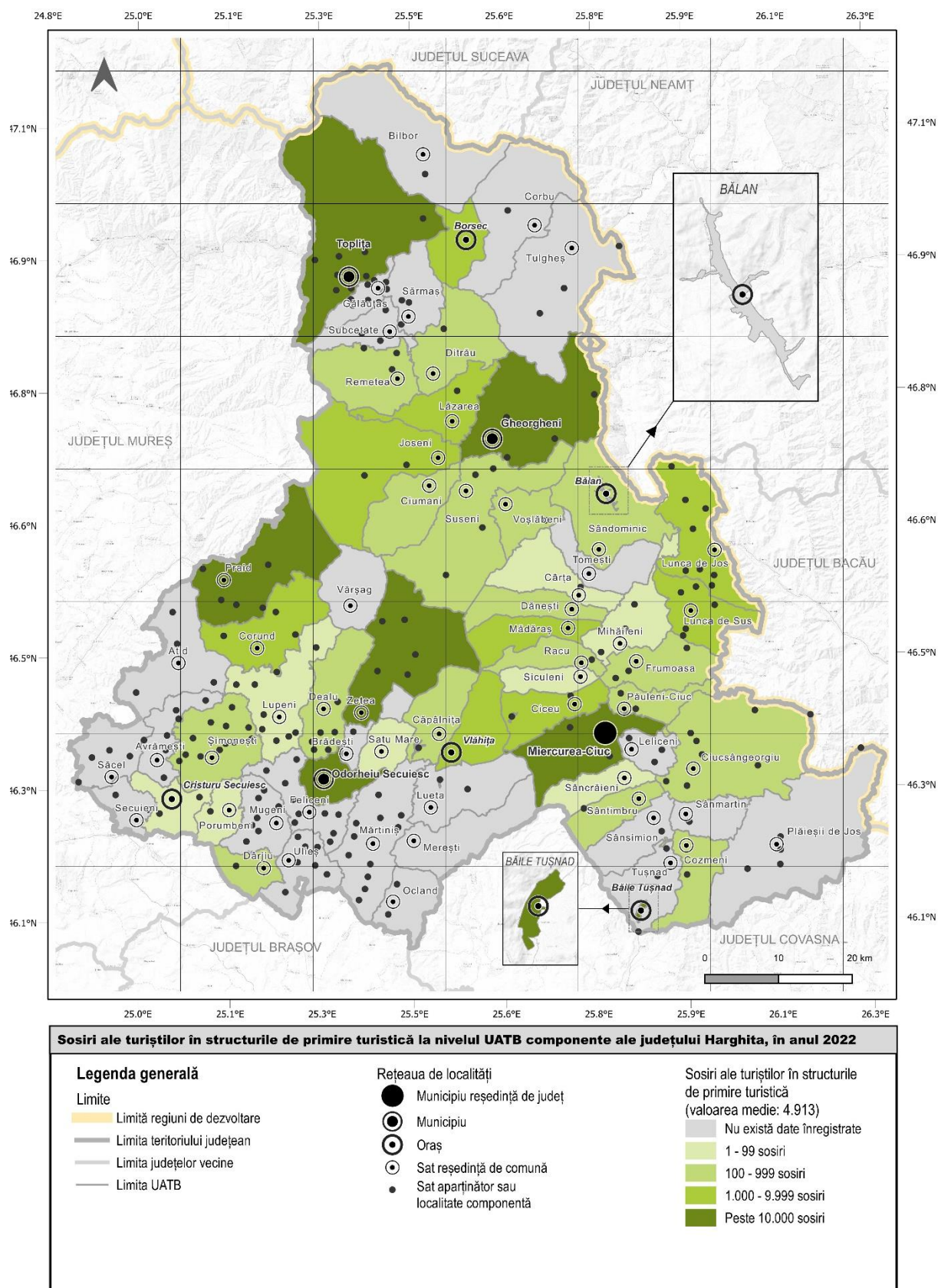
Municipiul Toplița	11.780	5,8%	1787,8%
Orașul Borsec	8.958	4,4%	172,1%
Orașul Vlăhița	7.313	3,6%	89,0%
Media județeană	4.913⁶⁰	2,4%	265,8%⁶¹
Comuna Joseni	3.822	1,9%	42,7%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

În funcție de tipul de structură turistică, cele mai multe sosiri ale turiștilor din anul 2022 au fost înregistrate la nivelul structurilor de tip hoteluri (cu 42,6% din totalul sosirilor din județ), urmate de pensiunile agroturistice (cu 21,2% din totalul sosirilor) și pensiunile turistice (cu 17,5% din totalul sosirilor din județ). Aceste trei tipuri de structuri de primire turistică însumează în total 81,4% din totalul sosirilor din anul 2022 din județul Harghita.

⁶⁰ Medie calculată în baza numărului sosirilor în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

⁶¹ Medie calculată în baza evoluției sosirilor în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

Cartograma nr. 10: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB ale județului Harghita, anul 2022

Sursa: Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

Structurile de primire turistică cu o pondere mai mică din totalul sosirilor în județul Harghita la nivelul anului 2022 sunt reprezentate de infrastructura de tip apartamente și camere de închiriat (5,1% din totalul sosirilor), moteluri (3,9% din totalul sosirilor), cabane turistice (3,2% din totalul sosirilor), vile turistice (2,5% din totalul sosirilor), hosteluri (2,5% din totalul sosirilor), sate de vacanță (0,7% din totalul sosirilor), căsuțe turistice (0,7% din totalul sosirilor) și bungalow-uri (0,02% din totalul sosirilor).

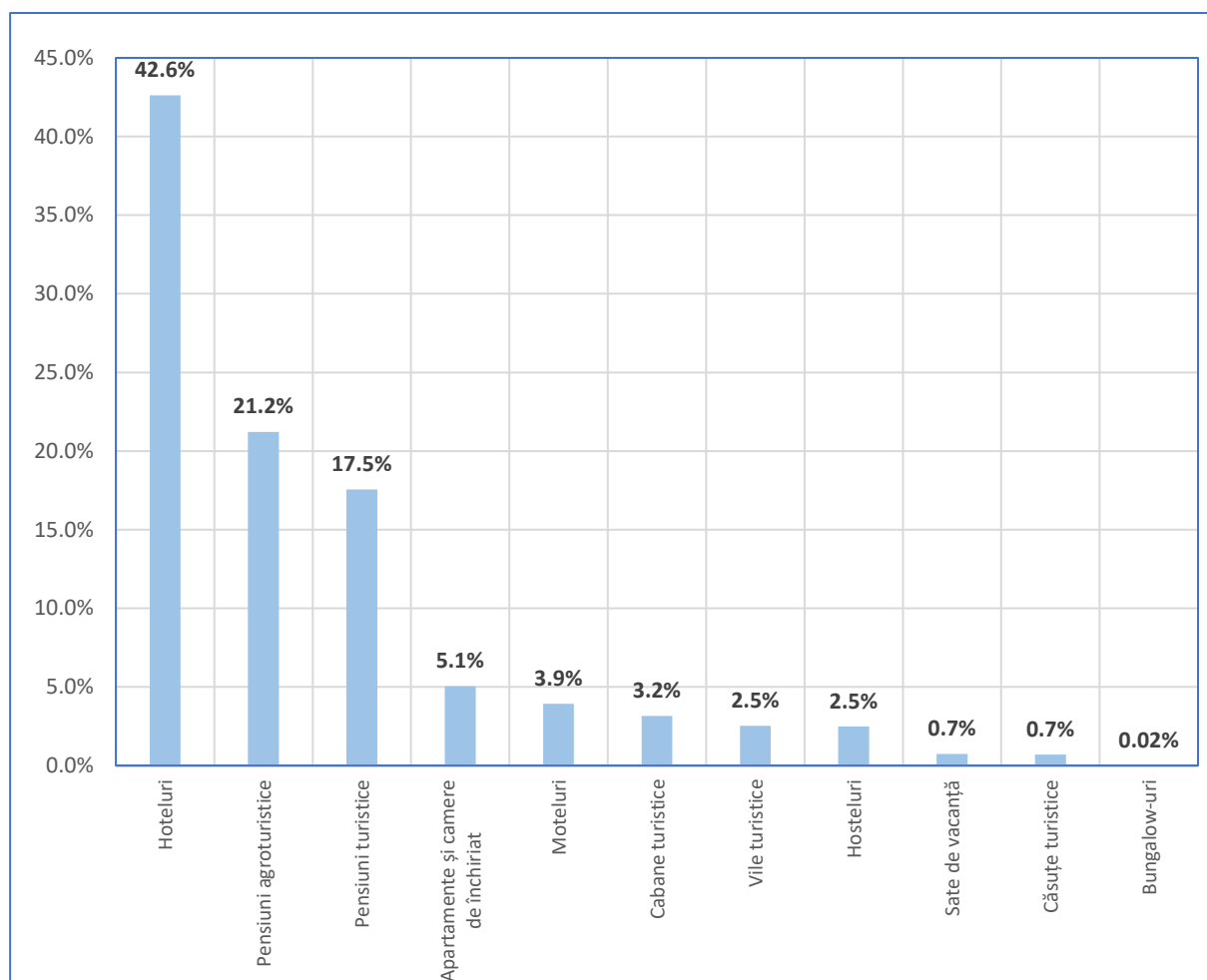

Figura nr. 13: Repartiția sosirilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

2.3.2.2 Înnoptări turistice

La nivelul Regiunii Centru, raportat la evoluția numărului de înnoptări de la nivel regional în perioada 2013-2022, județul Harghita se clasează pe locul 4, cu o creștere de 38,8%, fiind urmat de județul Covasna cu o creștere de 35,7% și județul Mureș, cu o creștere de 14,1%. Județul Alba a înregistrat cea mai mare evoluție (101,6%), urmat de județul Sibiu (67,2%) și Brașov (49,2%).

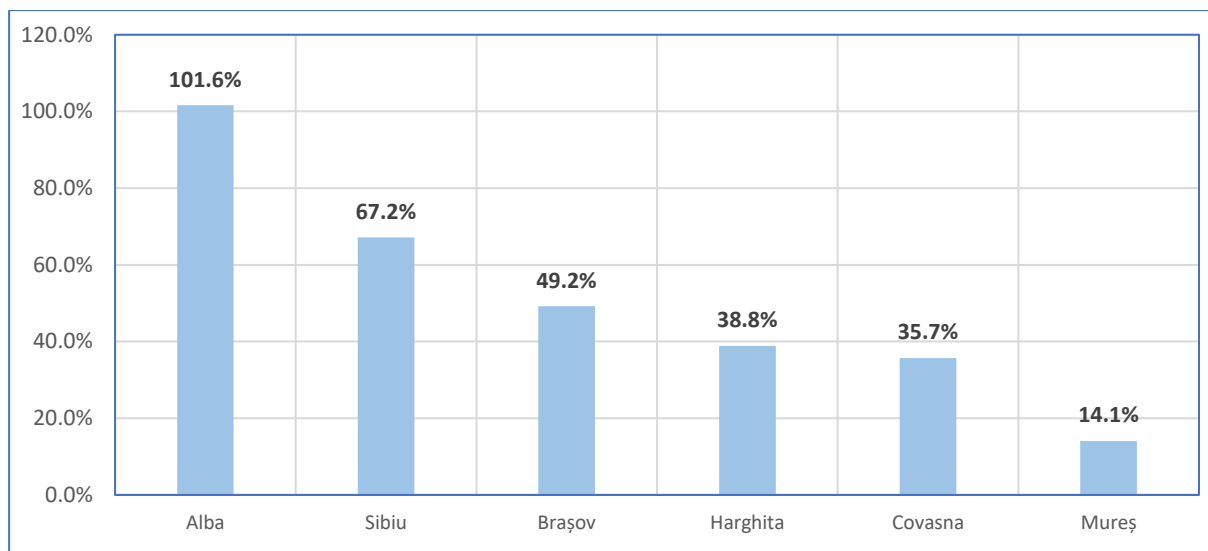

Figura nr. 14: Evoluția procentuală a numărului de înnoptări în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105D

Raportat la Regiunea Centru, în anul 2022 județul Harghita se clasează pe locul 5, cu o pondere de 7,6% din totalul de 5.868.917 de înnoptări turistice înregistrate în această regiune. Județul Harghita este urmat la o diferență mică de județul Alba, respectiv cu un procent de doar 7,3% din înnoptări. Județul Brașov este singurul județ care a avut în anul 2022 un număr de înnoptări peste media regională de 16,6%, cu o pondere de 44,6% din totalul înnoptărilor la nivelul regiunii.

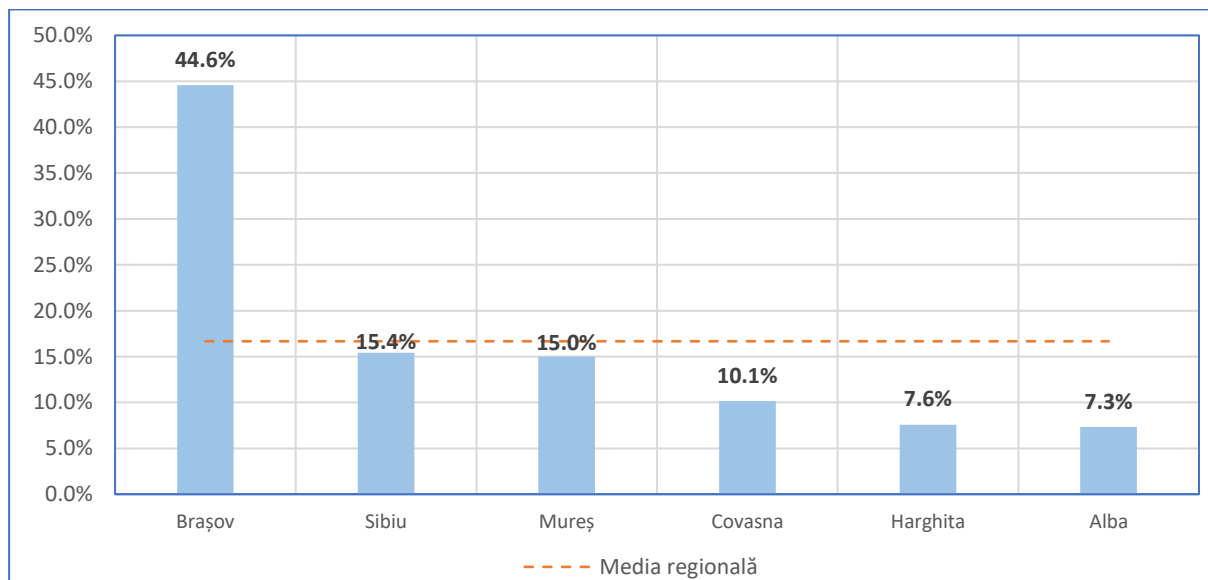

Figura nr. 15: Repartiția înnoptărilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105D

Numărul înnoptărilor în structurile de primire turistică arată o evoluție pozitivă în perioada 2013-2022. În perioada pre-pandemică, înnoptările înregistrau o creștere stabilă, moderată.

Începând cu 2021, numărul înnoptărilor turistice în Harghita crește rapid, dar nu a atins nivelul pre-pandemic.

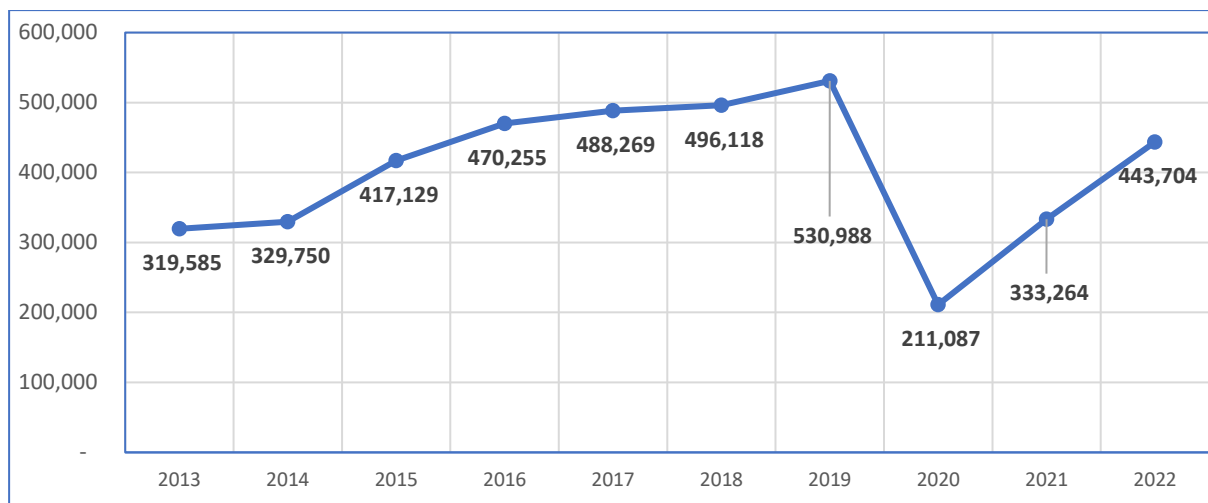

Figura nr. 16: Evoluția înnoptărilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

În plan teritorial, cele mai mari creșteri ale numărului de înnoptări au fost înregistrate la nivelul UATB: municipiul Toplița (19.212%), comuna Lăzarea (19.212%), orașul Cristuru Secuiesc (19.212%), comuna Mădăraș (19.212%), comuna Zetea (19.212%), comuna Lunca De Sus (19.212%) și comuna Dănești (19.212%).

O scădere a numărului de înnoptări a fost înregistrată în 11 unități administrativ teritoriale de bază, printre care: comuna Cârța (96,9%), comuna Lupeni (91,5%), comuna Voșlăbeni (78,3%), comuna Sâncrăieni (70,0%), comuna Ditrău (56,1%), comuna Cozmeni (47,3%), comuna Frumoasa (40,5%), comuna Ciumani (23,6%), municipiul Gheorghieni (20,6%), comuna Sândominic (14,05%) și comuna Ciceu (-1,8%). Pentru comuna Dârjiu, înregistrările cu privire la numărul înnoptărilor turistice au început în anul 2016, când s-au înregistrat 40 de înnoptări. Numărul acestora a înregistrat o creștere semnificativă de 590% până în anul 2022, ajungând la 276 de înnoptări.

În ceea ce privește comuna Dealu, înnoptările turistice au fost înregistrate pentru prima dată în anul 2015. Din acel moment până în 2022, numărul înnoptărilor a înregistrat o scădere de 47,3%. Situația similară se observă și în comuna Șimonești, unde înnoptările turistice au fost înregistrate începând cu anul 2015, iar până în 2022, acestea au înregistrat o scădere de 36,0%.

În topul UATB-urilor cu cel mai mare număr de înnoptări turistice, se regăsesc aceleași UATB-uri care au fost observate și la numărul de sosiri turistice. Acest lucru demonstrează în mod repetat că aceste destinații sunt cele mai de succes în județ în ceea ce privește turismul.

Tabel nr. 6: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de înnoptări turistice în anul 2022

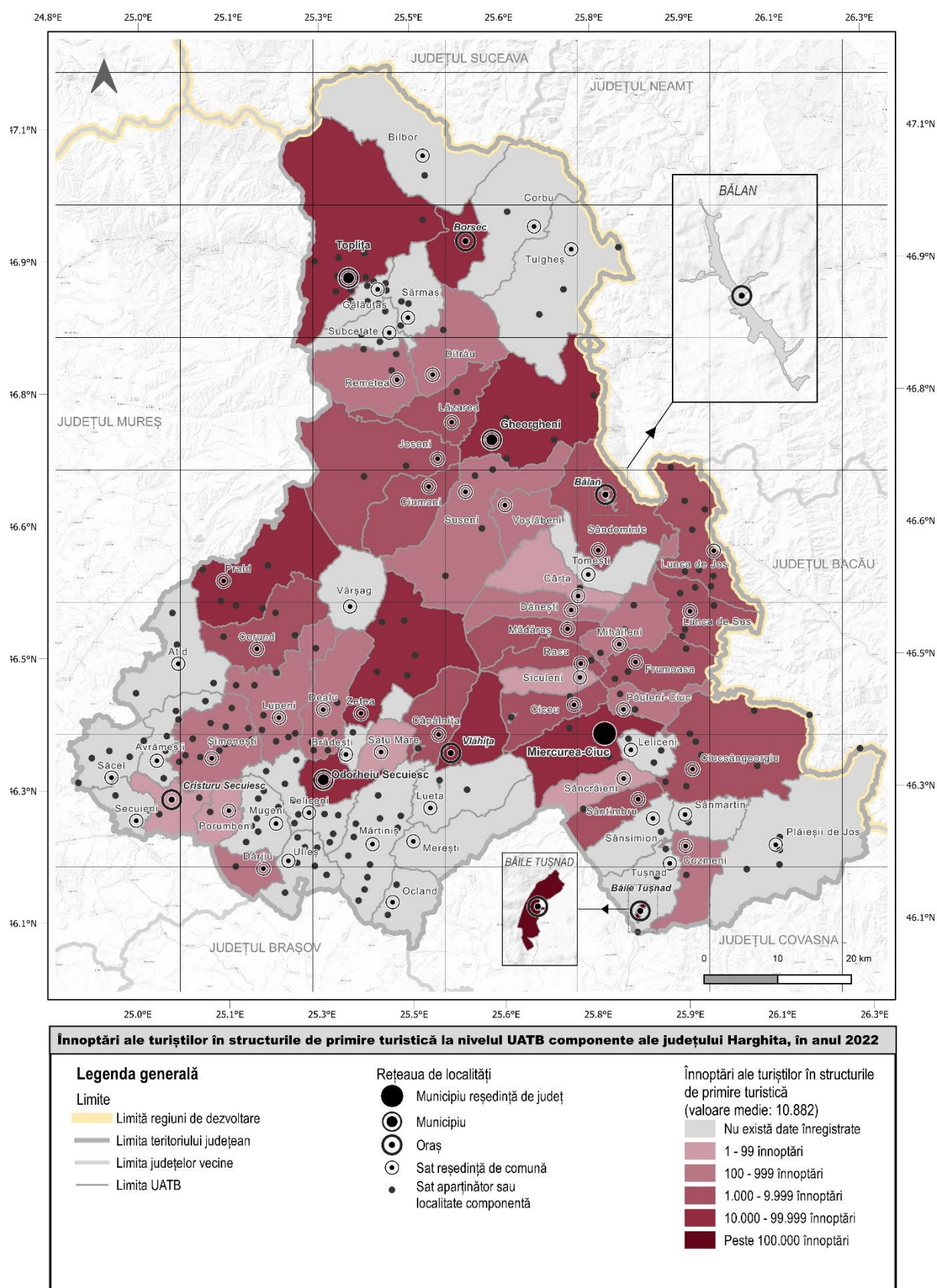
Denumire UATB	Număr înnoptări	Pondere în totalul înnoptări în județ	Evoluția înnoptărilor în perioada 2013-2022
Orașul Băile Tușnad	124.366	28,0%	4,0%
Municipiul Miercurea Ciuc	67.025	15,1%	18,9%
Comuna Praid	56.049	12,6%	169,5%

Denumire UATB	Număr înnoptări	Pondere în totalul înnoptări în județ	Evoluția înnoptărilor în perioada 2013-2022
Municipiul Odorheiu Secuiesc	34.990	7,9%	25,7%
Comuna Zetea	34.936	7,9%	355,5%
Municipiul Gheorgheni	23.590	5,3%	-20,6%
Municipiul Toplița	23.186	5,2%	2459,2%
Orașul Borsec	15.910	3,6%	133,7%
Orașul Vlăhița	14.401	3,2%	36,9%
Media județeană	10.822⁶²	2,4%	210,0%⁶³
Comuna Joseni	6.609	1,5%	15,4%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

⁶² Medie calculată în baza numărului de înnoptări turistice în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

⁶³ Medie calculată în baza evoluției înnoptărilor în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

Cartograma nr. 11: Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

În anul 2022, aproape jumătate din numărul înnoptărilor turistice din județul Harghita se înregistrează în structurile de cazare de tipul hotelurilor (46,5% din totalul înnoptărilor), acestea fiind urmate de pensiunile agroturistice din județ (cu 22,6% din totalul înnoptărilor) și pensiunile turistice (cu 14,5% din înnoptări), toate însumând 83,5% din totalul înnoptărilor din județ.

Un procent de 16,5% din totalul înnoptărilor sunt distribuite astfel: apartamente și camere de închiriat (4,2% din totalul înnoptărilor), moteluri (3,2% din totalul înnoptărilor), cabane turistice (3,0% din totalul înnoptărilor), vile turistice (2,3% din totalul înnoptărilor), hosteluri (2,2% din totalul înnoptărilor), sate de vacanță (0,8% din totalul înnoptărilor), căsuțe turistice (0,6% din totalul înnoptărilor) și bungalow-uri (0,02% din totalul înnoptărilor).

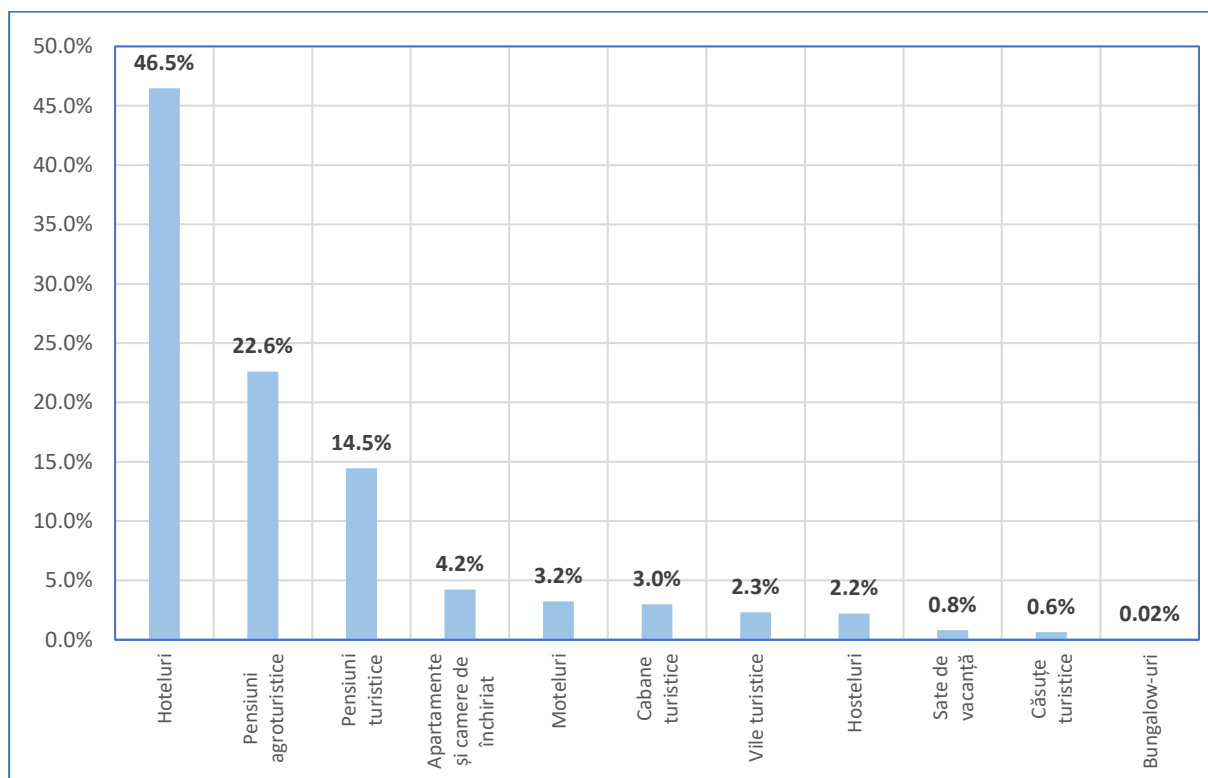

Figura nr. 17: Repartiția înnoptărilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

2.3.2.3 Durata medie de ședere

În plan regional, din punct de vedere al evoluției duratei de ședere a turiștilor la nivel regional în perioada 2013-2022, județul Sibiu și județul Mureș sunt singurele județe care au înregistrat o evoluție pozitivă, de 3,5% și respectiv 1,6%. Județul Alba a înregistrat o scădere de 11,3%, similar cu județul Brașov, care a înregistrat o scădere de 11,4%. Județul Harghita, care înregistrează o scădere de 20,9% a duratei medii de ședere în perioada 2013-2022 se poziționează pe locul 5 în ceea ce privește durata medie de ședere la nivelul județelor din Regiunea Centru.

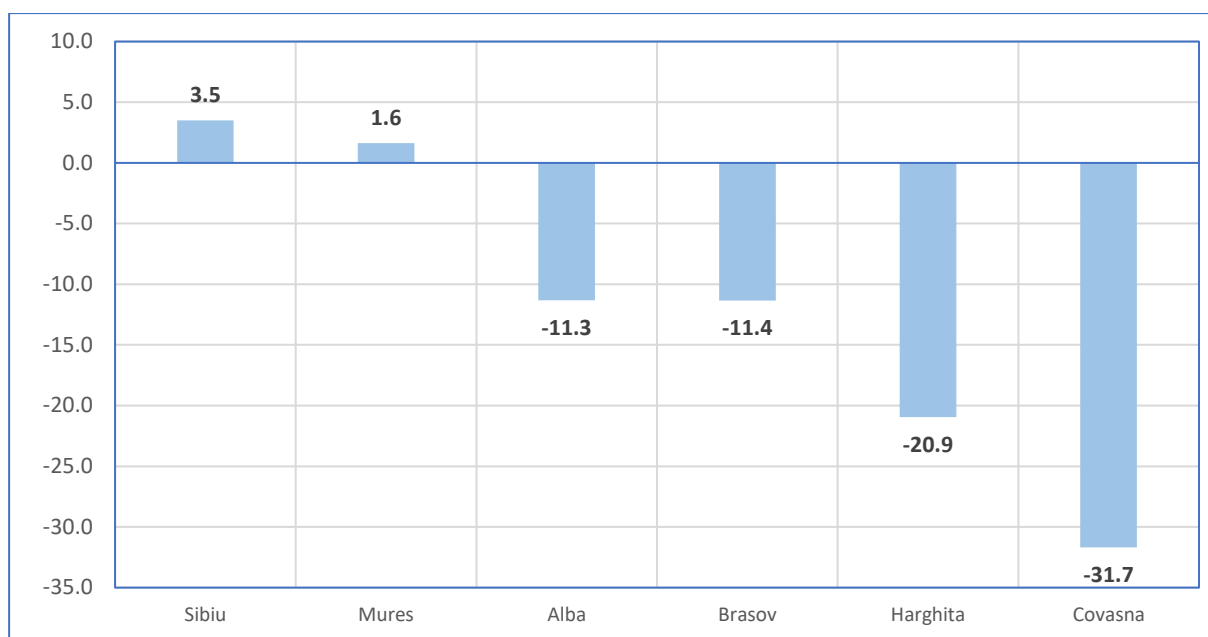

Figura nr. 18: Evoluția procentuală a duratei medii de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104B și TUR105D

La nivel regional media duratei de ședere în structurile de primire turistică în anul 2022 a fost de 2,2 zile, acest lucru poziționând județul Harghita la limită regională. Peste media regională se clasează doar județul Covasna, cu o durată medie de ședere a turiștilor de 3,6 zile. Județul Harghita este urmat de județul Mureș, cu o durată medie de ședere a turiștilor de 2,0 zile, alături de județul Brașov cu 1,9 zile, județul Alba cu 1,9 zile și județul Sibiu cu 1,7 zile.

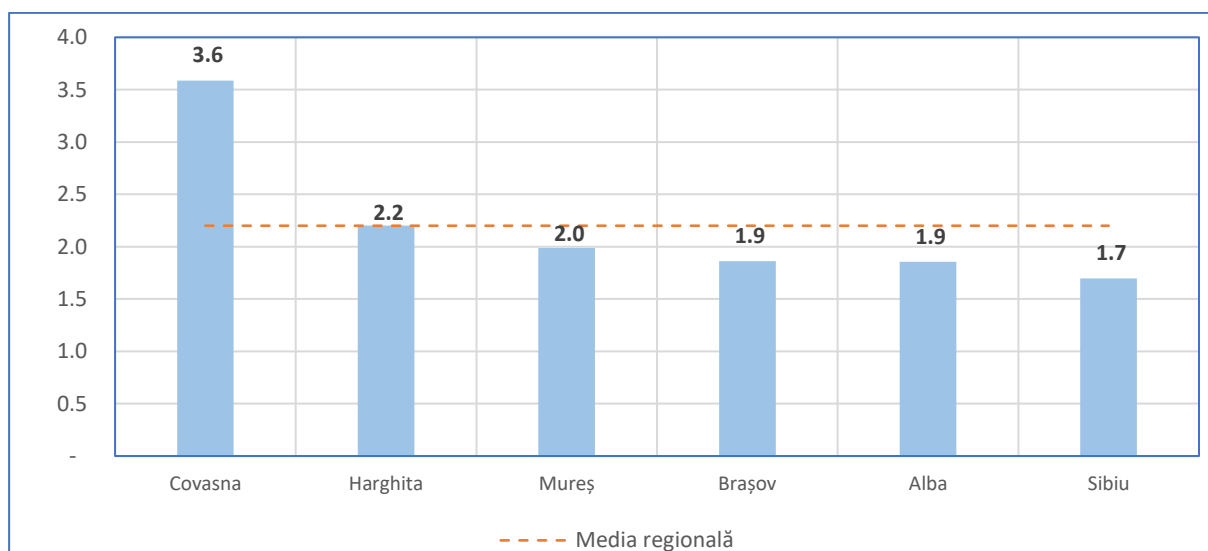

Figura nr. 19: Durata medie de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, nr. zile

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104B și TUR105D

În perioada 2013-2020 durata medie de ședere a turiștilor în județul Harghita a înregistrat o scădere constantă, timpul mediu petrecut de către o persoană în județul Harghita ajungând la un număr de 2,1 nopți/sejur în 2020, față de 2,8 nopți/sejur în anul 2013. În anii 2021 și 2022,

durata medie de ședere a turiștilor a înregistrat o creștere, atingând valoarea de 2,2 zile ceea ce se datorează recuperării turismului în urma restricțiilor impuse în timpul pandemiei.

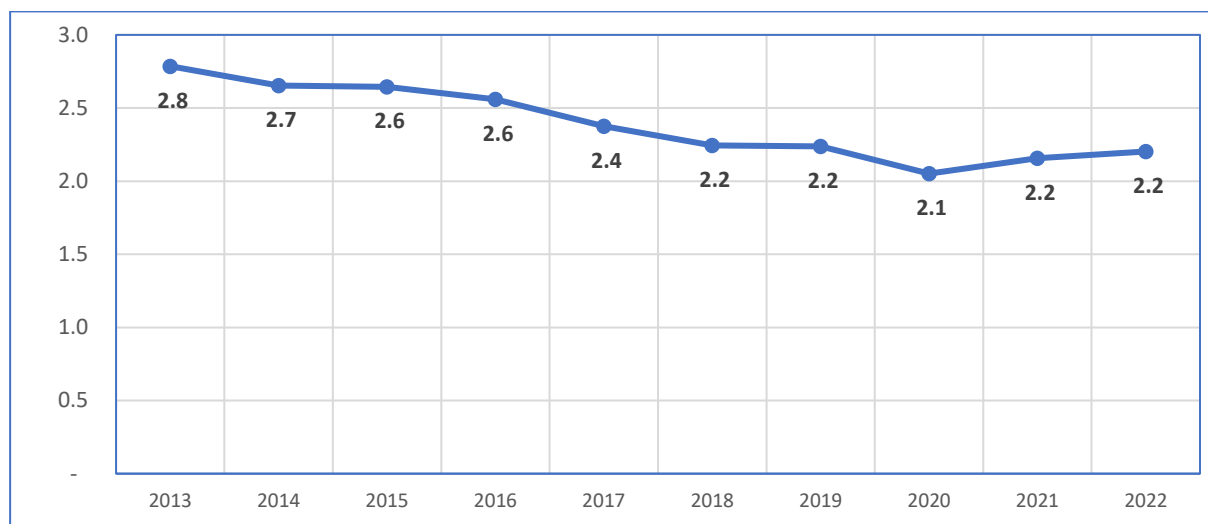

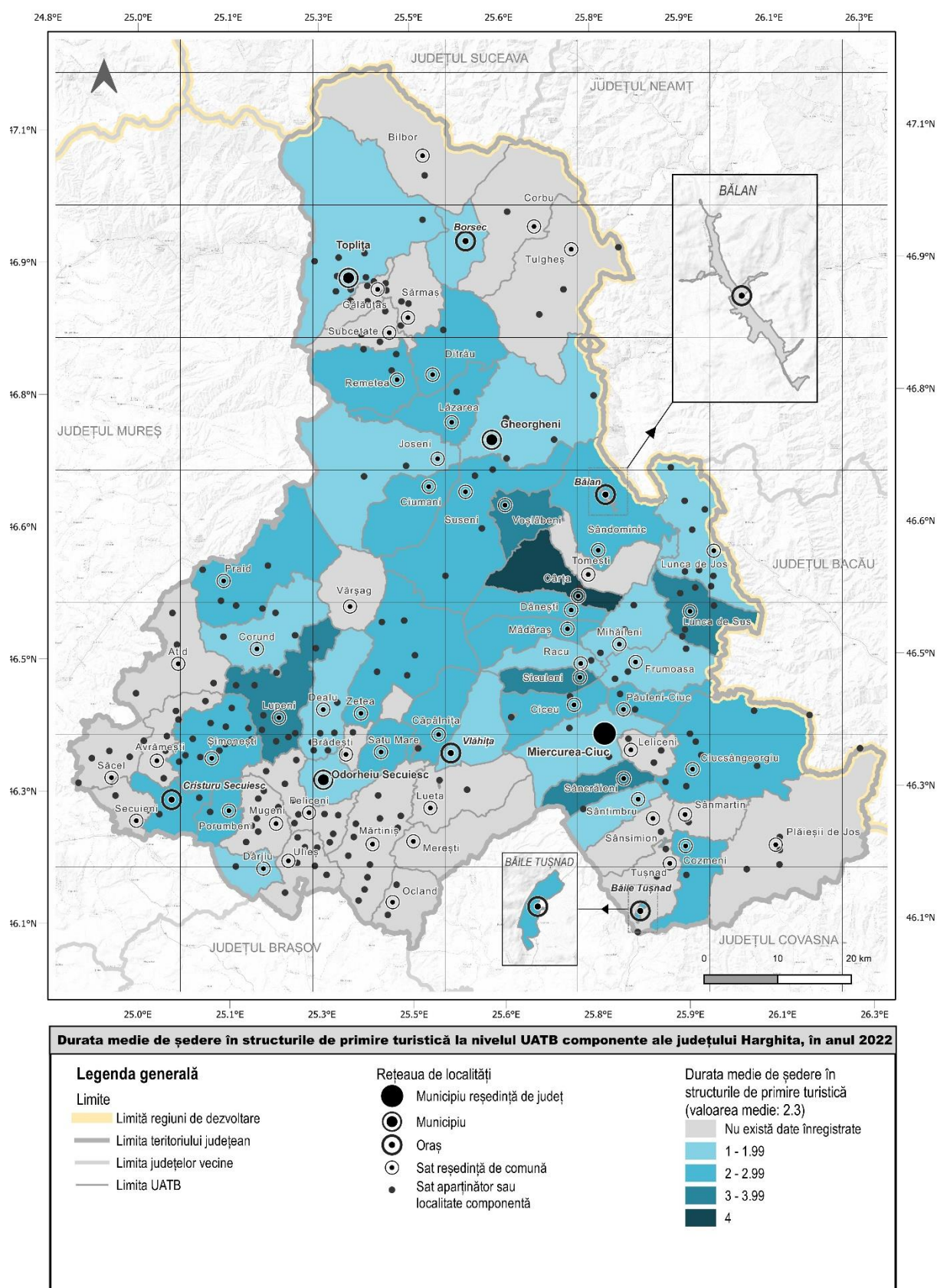
Figura nr. 20: Evoluția duratei medii de ședere în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

În ceea ce privește evoluția duratei unui sejur în plan teritorial, în perioada 2013-2022, conform datelor disponibile, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate în următoarele localități: Siculeni (148,9%), Sâncrăieni (132,0%), Cozmeni (72,0%), Voșlăbeni (38,2%), Sândominic (37,2%), municipiul Toplița (35,6%), Lupeni (28,0%), Lunca De Sus (24,3%), Suseni (21,2%) și orașul Cristuru Secuiesc. (20,3%).

Din punct de vedere a scăderii a acestui indicator la nivelul județului Harghita, cele mai mari scăderi ale duratei medii de ședere au fost înregistrate în localitățile: orașul Băile Tușnad (56,0%), Lăzarea (45,0%), Căpâlnița (44,9%), Ciumani (41,7%), Frumoasa (41,2%), Mihăileni (38,6%), Dănești (31,9%), Cârța (30,9%), Mădăras (30,4%) și Racu (28,8%).

La nivelul anului 2022, UATB-urile care au înregistrat cele mai lungi perioade de ședere ale turiștilor sunt: Cârța (4,00 nopți/persoană), Lupeni (3,14 nopți/persoană), Lunca De Sus (3,03 nopți/persoană), Sâncrăieni (3,00 nopți/persoană), Siculeni (3,00 nopți/persoană), Voșlăbeni (3,00 nopți/persoană), Șimonești (2,89 nopți/persoană), orașul Băile Tușnad (2,87 nopți/persoană), Cozmeni (2,73 nopți/persoană) și Ciceu (2,66 nopți/persoană).

Cartograma nr. 12: Durata medie de ședere în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

Durata lungă de ședere din aceste UATB-uri se datorează existenței pensiunilor agroturistice caracterizate prin implicarea turiștilor în activități gospodărești. Excepție face orașul Băile Tușnad, care o destinație de recreere.

Tabel nr. 7: Topul UATB din județul Harghita după durata medie de ședere a turiștilor în anul 2022

Denumire UATB	Durata medie de ședere în 2022	Evoluția duratei medii de ședere în perioada 2013-2022
Comuna Cârța	4,0	-30,9%
Comuna Lupeni	3,1	28,0%
Comuna Lunca De Sus	3,0	24,3%
Comuna Sâncrăieni	3,0	132,0%
Comuna Siculeni	3,0	148,9%
Comuna Voșlăbeni	3,0	38,2%
Comuna Șimonești	2,9	N/A
Orașul Băile Tușnad	2,9	-56,0%
Comuna Cozmeni	2,7	72,0%
Comuna Ciceu	2,7	-3,3%
Media județeană	2,3⁶⁴	0,0%⁶⁵

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

Raportat la tipul structurilor de cazare, durata medie de ședere a înregistrat o evoluție negativă în perioada 2013-2022 pentru toate tipurile de structuri de cazare cu excepția cabanelor turistice, unde durata medie de ședere a crescut cu 10,1% în perioada analizată. Cea mai mare scădere a duratei de ședere se observă în cadrul caselor turistice (30,0%), în cadrul hotelurilor (28,5%), în cadrul hostelurilor (25,9%), în cadrul vilelor turistice (22,5%) și a pensiunilor agroturistice (13,1%).

În anul 2022 s-a înregistrat cea mai mare valoare a duratei medii de ședere în cadrul bungalow-urilor (2,45 zile), urmând hotelurile (2,40 de zile), satele de vacanță (2,38 zile) și pensiunile agroturistice, (2,34 zile), acestea fiind la mare căutare în ceea ce privește turismul durabil și family-friendly.

⁶⁴ Medie calculată în baza duratei medii de ședere în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

⁶⁵ Medie calculată în baza evoluției duratei medii de ședere în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

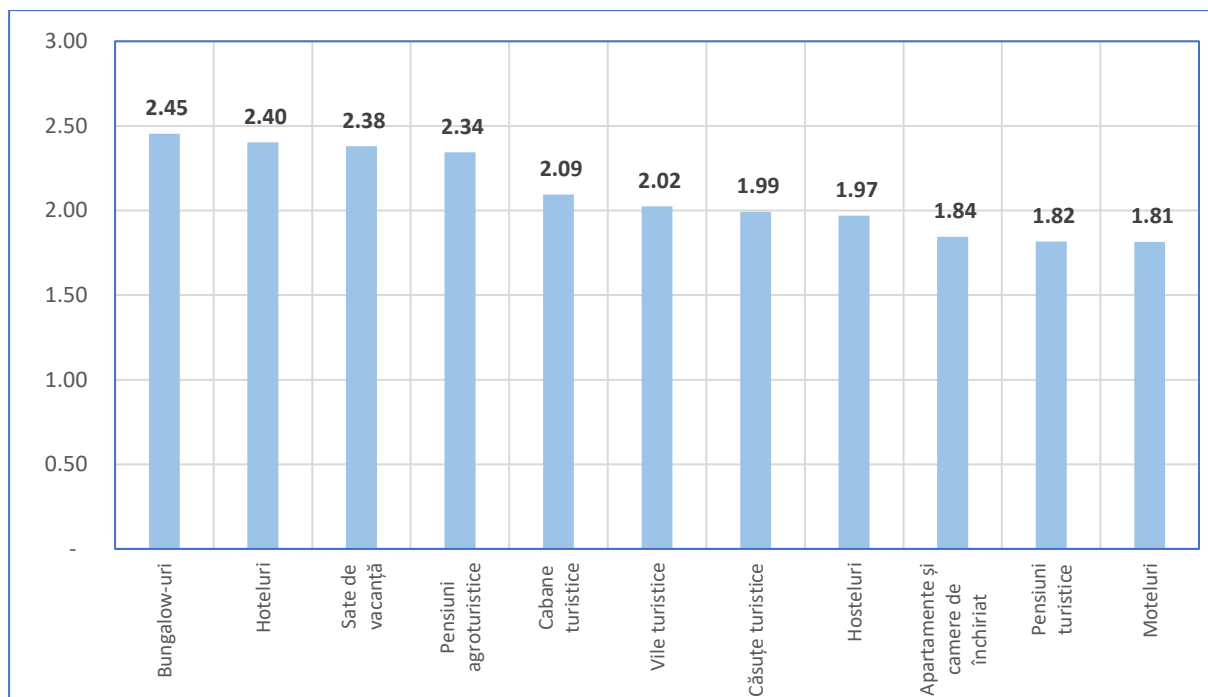

Figura nr. 21: Durata medie de ședere pe tipuri de structuri de primire turistică în județul Harghita, în anul 2022, nr. zile

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

2.3.2.4 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare

O analiză a raportului dintre cererea turistică și oferta turistică presupune în primul rând analiza celui mai relevant indicator și anume indicele de utilizare netă a locurilor de cazare. Conform Institutului Național de Statistică, acesta se calculează ca un raport al numărului de înnoptări realizate, raportat la capacitatea de cazare turistică în funcțiune dintr-o anumită perioadă.

Prin calcularea acestui indice, se poate obține o perspectivă asupra utilizării reale a infrastructurii turistice într-un anumit interval de timp. Cu cât indicele de utilizare netă este mai mare, cu atât capacitatea de cazare este utilizată într-o măsură mai mare și există o cerere turistică mai mare în acea perioadă. Astfel, acest indicator este util pentru a identifica o posibilă nevoie de extindere a capacității de cazare sau de alte investiții în infrastructura turistică, atunci când indicele înregistrează o valoare înaltă, dar și pentru a identifica o posibilă nevoie de promovare a destinației, atunci când indicele de utilizare netă a locurilor de cazare are valori mai scăzute.

Din punct de vedere a evoluției indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, județul Harghita a înregistrat cea mai mare creștere în perioada 2013-2022, de 34,2%. Județul Harghita este urmat de județul Brașov (cu o creștere de 33,2%), județul Mureș (cu o creștere de 19,8%), județul Covasna (cu o creștere de 12,0%) și județul Alba (cu o creștere de 5,2%). Județul Sibiu este singurul județ care a înregistrat o scădere a indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare, în perioada 2013-2022, de 13,2%.

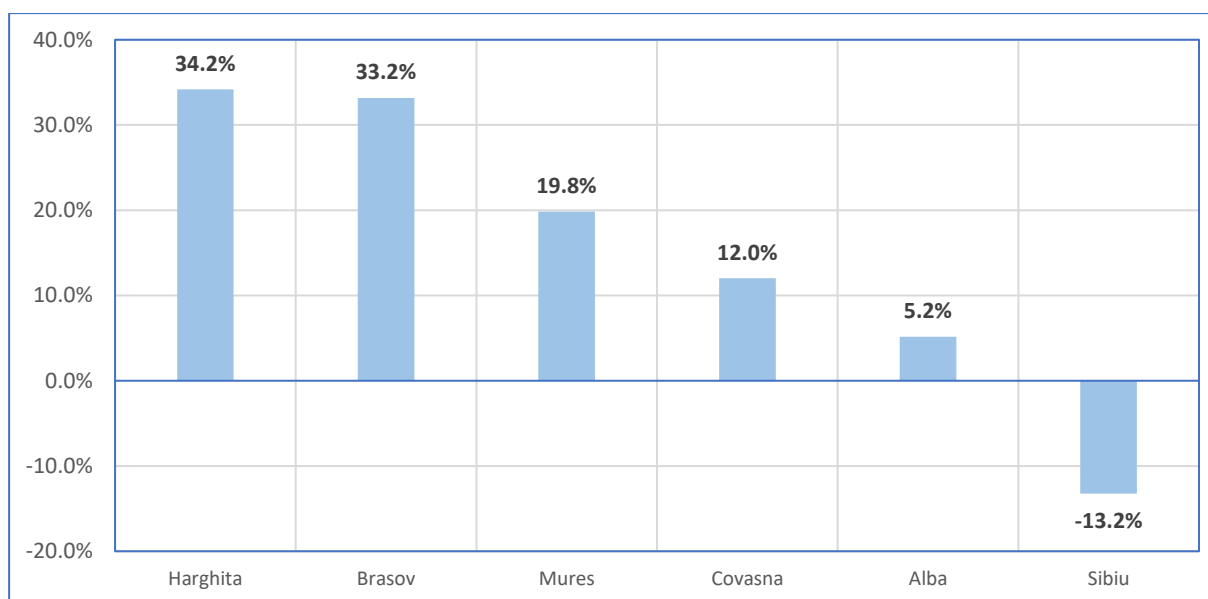

Figura nr. 22: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103B și TUR105E

Media indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în anul 2022 a fost de 26,7%, peste media regională fiind poziționate județele Covasna (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 40,1%) și Mureș (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 32,8%). Sub media regională se poziționează județul Brașov (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 25,9%), județul Sibiu (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 25,5%), județul Harghita (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 21,9%) și județul Alba (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 19,7%).

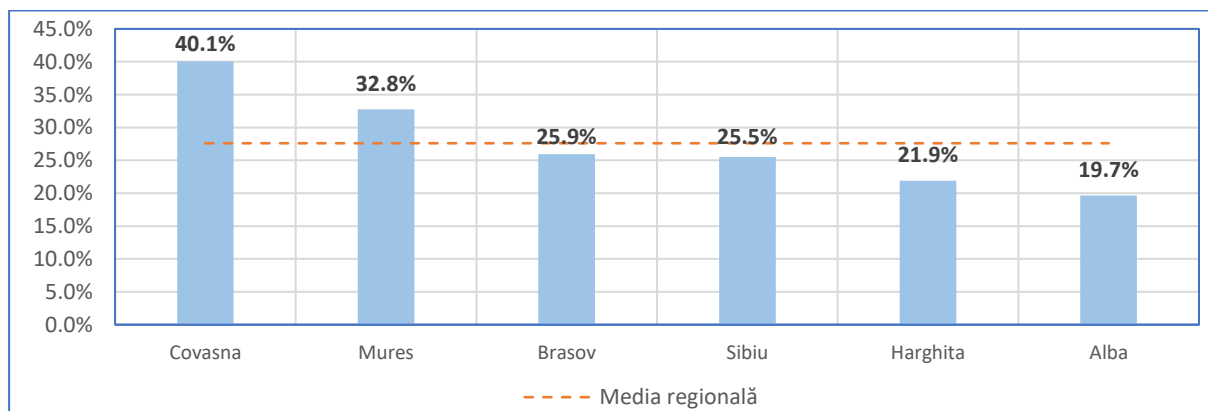

Figura nr. 23: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103B și TUR105E

În perioada 2013-2022, raportul cerere-ofertă a înregistrat o evoluție favorabilă. Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare s-a aflat pe un trend crescător, fiind influențat negativ numai de restricțiile impuse de pandemia de COVID-19 din 2020, când observă o scădere semnificativă de -30,5% comparativ cu anul 2019, când indicele de utilizare netă a locurilor de cazare a atins nivelul record de 22,3%. În anul 2021 și 2022 se observă o revenire a indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare, însă nu a reușit să depășească nivelul pre-pandemic.

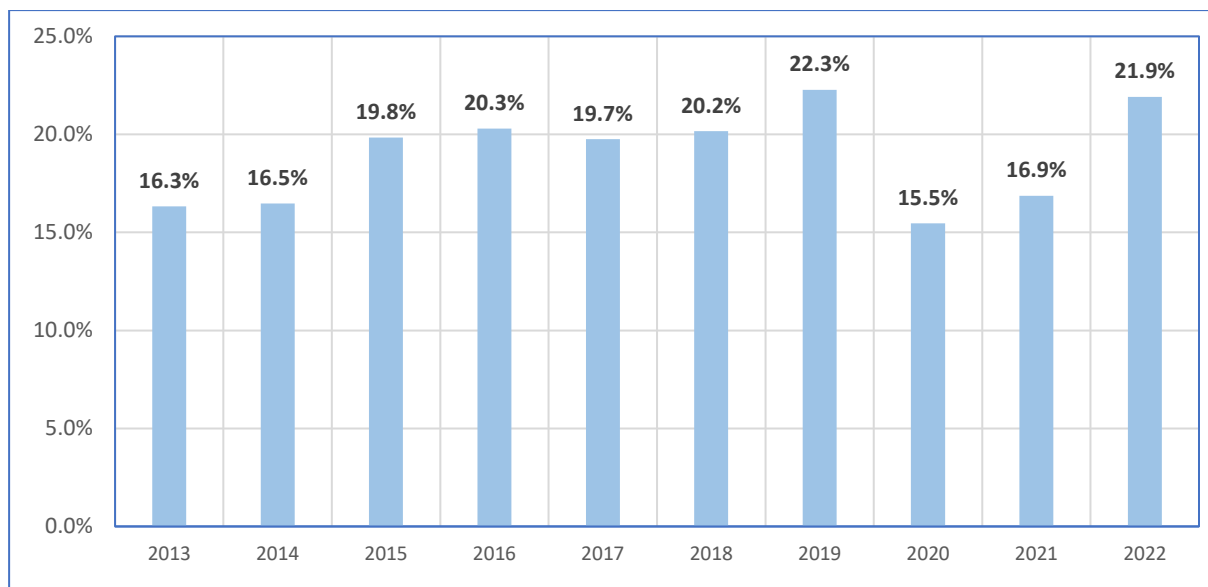

Figura nr. 24: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR102C și TUR105E

În plan teritorial, la nivelul anului 2022, localitățile cu cel mai înalt indice de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita sunt: comuna Sândominic (43,9%), comuna Ciceu (35,2%), orașul Băile Tușnad (31,8%), municipiul Toplița (30,5%), municipiul Miercurea Ciuc (26,5%), comuna Mădăraș (26,3%), comuna Joseni (24,1%), municipiul Odorheiu Secuiesc (23,6%), comuna Lăzarea (21,9%), orașul Vlăhița (21,4%) și comuna Sântimbru (21,2%).

Totodată cele mai scăzute ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare au fost înregistrate în: comuna Sâncrăieni (0,3%), comuna Cârța (0,8%), comuna Porumbeni (1,8%), comuna Lupeni (2,1%), comuna Șimonești (3,7%), comuna Satu Mare (3,7%), comuna Voșlăbeni (4,3%), comuna Frumoasa (4,6%), comuna Dănești (4,9%) și comuna Remetea (5,3%).

Un top al UATB din județul Harghita din punct de vedere al indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare raportate la media județeană este prezentat în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 8: Topul UATB din județul Harghita după indicele de utilizare netă a locurilor de cazare

Denumire UATB	Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare	Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022
Comuna Sândominic	43,9%	74,2%
Comuna Ciceu	35,2%	63,6%
Orașul Băile Tușnad	31,8%	-6,8%
Municipiul Toplița	30,5%	435,5%
Municipiul Miercurea Ciuc	26,5%	50,4%
Comuna Mădăraș	26,3%	197,3%
Comuna Joseni	24,1%	35,5%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	23,6%	33,0%

Denumire UATB	Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare	Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022
Comuna Lăzarea	21,9%	297,9%
Orașul Vlăhița	21,4%	135,3%
Media județeană	14,6%⁶⁶	177,7%⁶⁷

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103D și TUR105E

Raportat la tipurile de structuri de cazare din județul Harghita, din punct de vedere a evoluției indicelui de utilizare netă, în perioada 2013-2022 cele mai mari creșteri au fost înregistrate în unitățile de cazare de tip vile turistice (207,1%), moteluri (138,0%), urmate de pensiuni agroturistice (66,8%), pensiuni turistice (51,9%), căsuțe turistice (45,0%) și hoteluri (44,7%).

Creșterea indicelui de utilizare netă a vilelor turistice se datorează scăderii capacității de cazare a acestui tip de structură turistică (-59,3%), în timp ce numărul înnopțărilor a crescut cu 25% în perioada 2013-2022. Principalul factor de creștere a indicelui de utilizare netă pentru moteluri în județul Harghita a fost creșterea cererii pentru acest tip de structură de cazare – numărul înnopțărilor a înregistrat o creștere de 212,4%, în timp ce capacitatea de cazare a crescut cu 31,3% în perioada 2013-2022. Motelul este definit de INS ca ”unitate de tip hotel situat de obicei în afara orașelor, în apropierea drumurilor cu trafic aglomerat, echipată și amenajată pentru a satisface atât cazare cât și mâncare, precum și parcare în condiții de siguranță a vehiculelor”. Creșterea indicelui de utilizare netă a acestui tip de structură turistică indică preferința turiștilor pentru cazările mai accesibile, atunci când călătoresc în județul Harghita.

Descrășteri ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022 se înregistrează la nivelul unităților de cazare de tipul: cabane turistice (7,7%), hosteluri (18,2%), sate de vacanță (50,3%) și bungalow-uri (66,2%), cu mențiunea că în anul 2013 nu au fost raportate cazări în unitățile de cazare de tip bungalow-uri și sate de vacanță, acestea fiind disponibile în județ ulterior, începând cu anul 2014 și respectiv 2015.

Pentru anul 2022, cele mai crescute valori ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare au fost înregistrate în cadrul unităților hoteliere (38,3%) și vile turistice (29,4%). Cele mai multe tipuri de structuri de cazare înregistrează valori ușor scăzute, însă cu un puternic potențial de utilizare în următorii ani, astfel: pensiuni turistice (17,6%), moteluri (16,7%), pensiuni agroturistice (16,1%), cabane turistice (15,4%), hosteluri (15,3%), apartamente și camere de închiriat (11,9%), sate de vacanță (10,3%), căsuțe turistice (9,1%), iar cazările de tip bungalow au înregistrat un indice de utilizare netă în anul 2022 de numai 1,4%.

Trebuie menționat faptul că la nivelul anului 2022, indicele de utilizare netă înregistra valori lipsă pentru campinguri, tabere de elevi și preșcolari, iar la nivelul anului 2013 se înregistrează valori lipsă pentru apartamente, camere de închiriat, sate de vacanță și bungalouri.

⁶⁶ Medie calculată în baza indicelui de utilizare netă a locurilor de muncă în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

⁶⁷ Medie calculată în baza evoluției indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

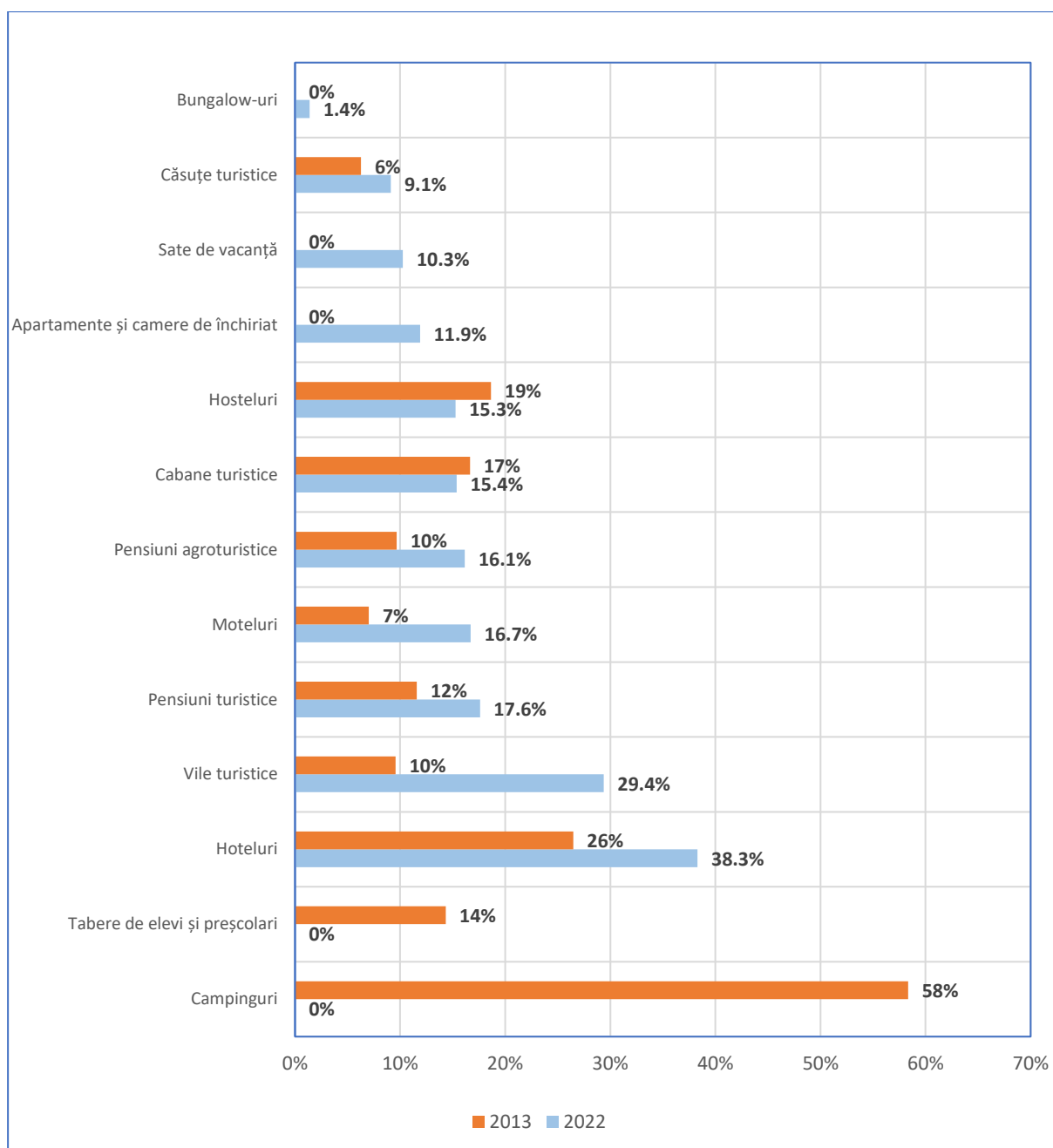

Figura nr. 25: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare pe tipuri de structuri de cazare în județul Harghita, 2013 vs. 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR102C și TUR105E

2.3.2.5 Elemente legate de sezonalitatea cererii turistice

Sezonalitatea cererii turistice dintr-un anumit județ este descrisă de numărul de sosiri și de înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare cu primire turistică dintr-o anumită lună sau sezon, comparativ cu celelalte sezoane sau alte luni ale anului calendaristic. În linii generale, sezonalitatea cererii turistice este influențată de un șir de factori, precum: tipul de resurse turistice existente, perioada celor mai populare evenimente care atrag turiști, tipologia ofertei de cazare din județ, precum și alți factori.

În cadrul Regiunii Centru, se observă un model similar de fluctuație sezonieră în toate județele din regiune. Județul Alba înregistrează o preferință semnificativă din partea turiștilor pentru sezonul de vară, cu 40,0% din cererea anuală concentrată în perioada verii. Județul Harghita urmează pe locul 2, concentrând 37,0% din cererea turistică în perioada de vară. La o mică diferență se află județul Sibiu, cu 36,2% din cererea turistică anuală fiind înregistrată în timpul verii.

În ceea ce privește județul Brașov, sezonalitatea cererii este cea mai puțin pronunțată, cu 30,2% din cerere în timpul verii și 23,7% în timpul iernii, datorită popularității destinației pentru sporturile de iarnă în sezonul rece. Județul Harghita are, de asemenea, un potențial important pentru dezvoltarea turismului în timpul iernii, ceea ce ar putea contribui la reducerea fluctuației sezoniere a cererii turistice.

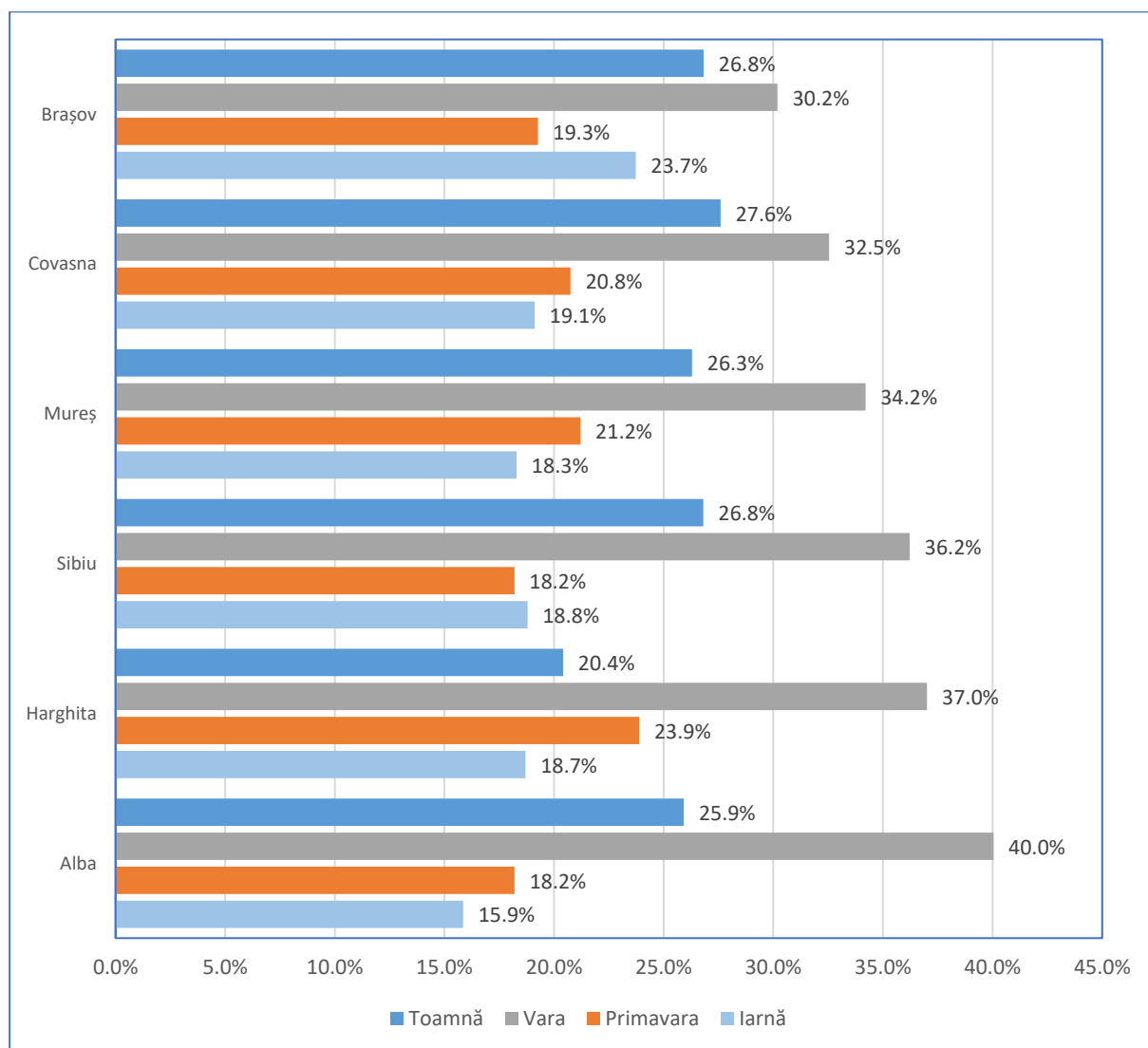

Figura nr. 26: Repartiția numărului de sosiri ale turiștilor în județele din Regiunea Centru, pe anotimpuri, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104G

Din perspectiva sezonalității cererii turistice în județul Harghita, se poate observa faptul că perioada de vară este cea mai solicitată, atât din punct de vedere al sosirilor (37,0% din sosiri) cât și al înnopțărilor (39,0% din înnopțări).

Ulterior, județul Harghita atrage mulți turiști primăvara (23,9% din sosiri și 22,1% din înnoptări) și toamna, cu aproximativ aceleași valori (20,4% din sosiri și 21,1% din înnoptări).

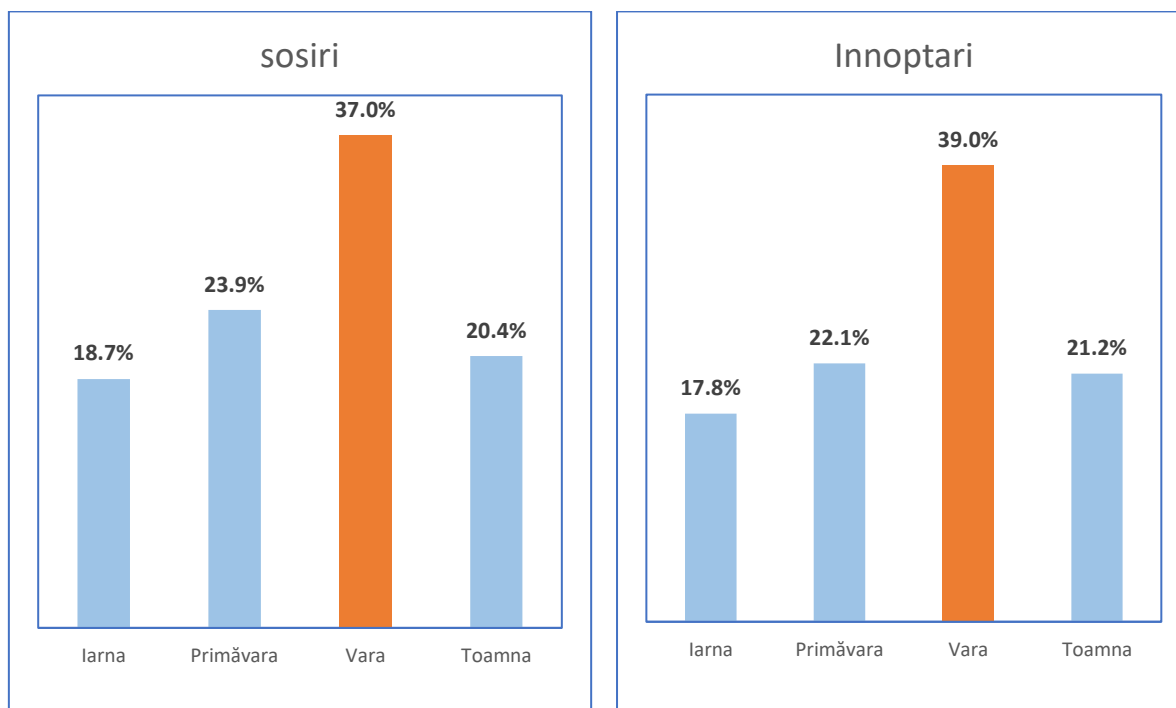

Figura nr. 27: Sezonalitatea cererii turistice din perspectiva sosirilor (stânga) și înnoptărilor (dreapta) turiștilor în unitățile de cazare, județul Harghita, anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104H și TUR105H

Cererea turistică în perioada de vară este în creștere datorită unui ansamblu de factori, printre care se pot menționa concediile de vară ale adulților și preferința pentru a vizita județul Harghita în scop recreativ și balnear în cadrul stațiunilor turistice.

Având în vedere caracteristicile geografice muntoase ale județului Harghita și resursele naturale bogate, turiștii sunt atrași să viziteze această zonă în perioada de vară pentru a se bucura de activități de hiking și pentru a vizita obiective turistice naturale⁶⁸.

Potențialul turistic al județului Harghita în perioada de iarnă poate fi valorificat prin pârtiile de ski disponibile (Harghita Bai, Toplița, Mădăraș etc.). Acestea pot deveni o importantă atracție turistică, care să crească fluxul de turiști în perioada iernii și respectiv să aplaneze sezonality cererii turistice.

Din punct de vedere al sosirilor, cea mai mare cerere este înregistrată în lunile iulie și august, situație similară fiind înregistrată și la nivelul numărului de înnoptări ale turiștilor în unitățile de primire turistică din județul Harghita.

⁶⁸ O detaliere a obiectivelor turistice naturale poate fi consultată în capitolul 2.2 Resurse turistice

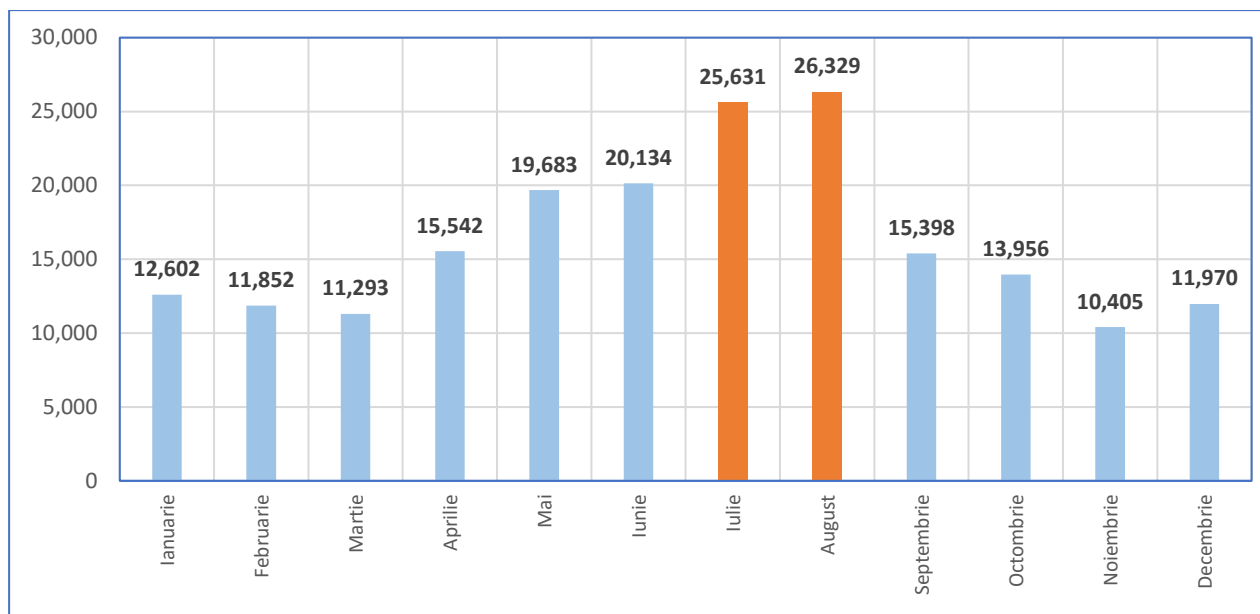

Figura nr. 28: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104H

Cele mai puține sosiri și înnopțări ale turiștilor au fost înregistrate în lunile februarie, martie și noiembrie. Aceste luni sunt mai puțin favorabile pentru activități de iarnă și sunt caracterizate de temperaturi reci, ceea ce le face mai puțin atrăgătoare pentru călătorii și vizitarea obiectivelor turistice.

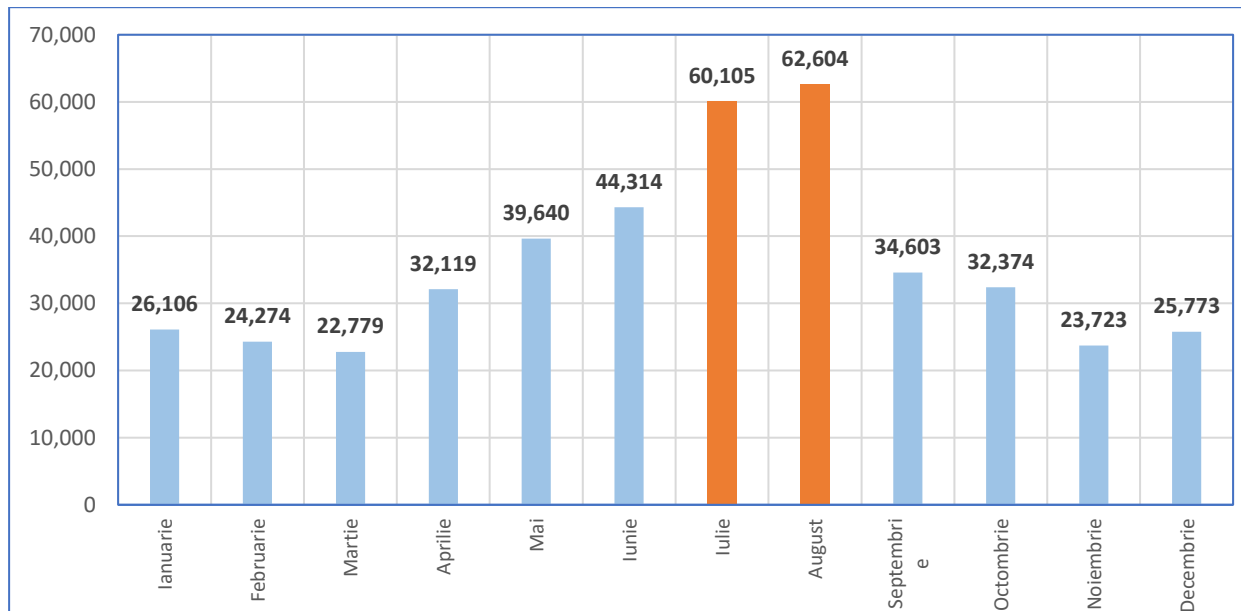

Figura nr. 29: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de înnopțări ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105H

Aceeași tendință de sezonabilitate se poate observa și în raport cu indicii de utilizare netă a locurilor de cazare, care arată raportul dintre cerere și ofertă. Astfel luna cu cel mai mare indice de utilizare a capacității de cazare este august, cu 37,7%, urmată de luna iulie cu 36,0% și luna

iunie cu 27,4%. Aceste luni reprezintă perioada de vârf a sezonului turistic, în care numărul de sosiri și înnoptări ale turiștilor este cel mai ridicat.

La polul opus, lunile cu cel mai mic indice de utilizare a capacității de cazare sunt: luna martie, cu 14,3%, urmată de lunile noiembrie și decembrie, ambele având un indice de 16,0% și respectiv 16,4%. Aceste luni reprezintă perioadele mai puțin aglomerate din punct de vedere turistic.

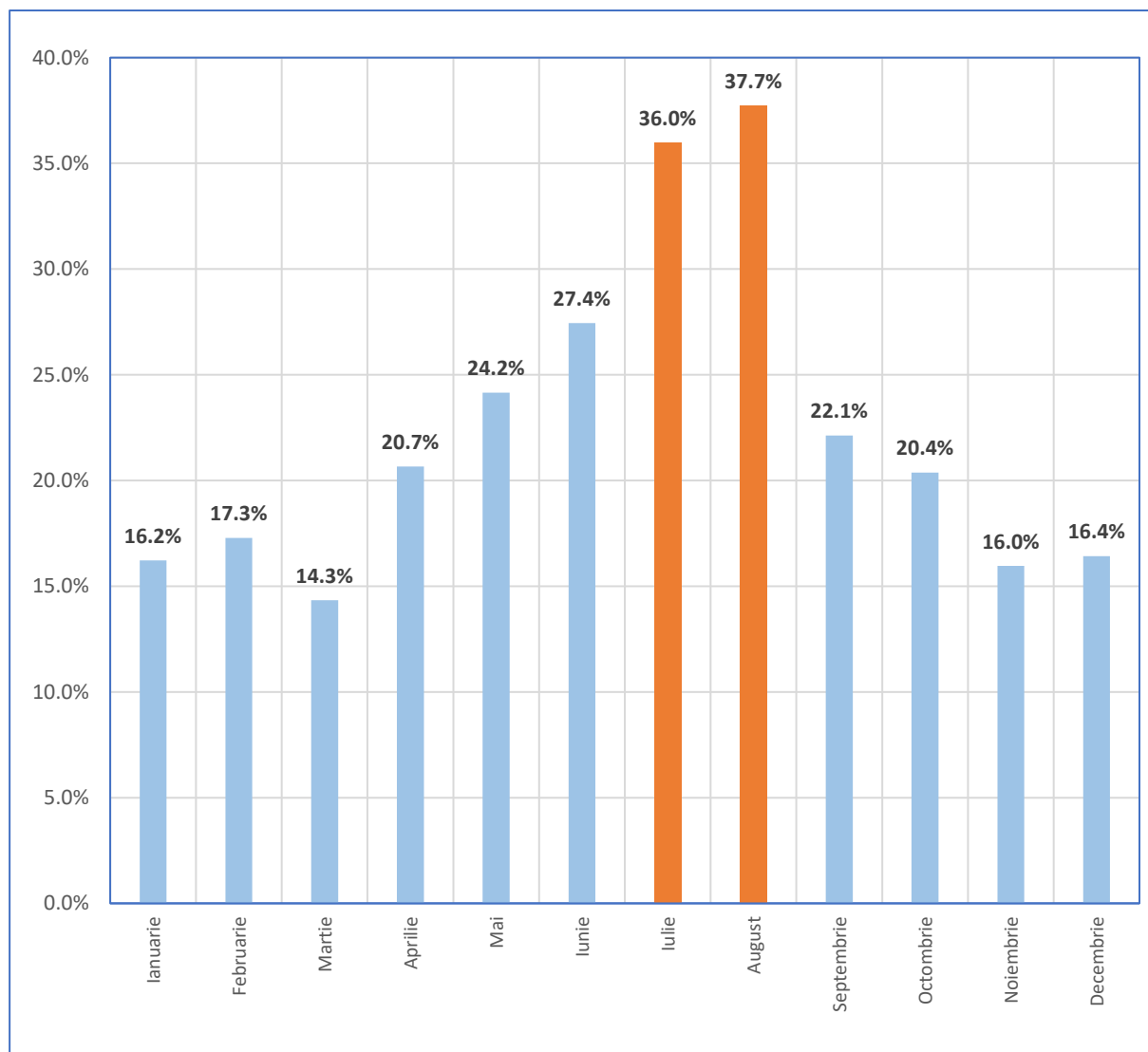

Figura nr. 30: Sezonabilitatea cererii turistice în funcție de indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103F și TUR105H

Referitor la proveniența turiștilor cei mai mulți turiști străini sosesc în județul Harghita în scop turistic în lunile de primăvară și vară, începând în special cu lunile aprilie, mai și iunie, valorile maxime fiind atinse în lunile iulie și august.

Lunile în care cei mai puțini turiști străini vizitează județul Harghita sunt în special februarie și noiembrie. Analizând valorile maxime și minime, rezultă faptul că numărul turiștilor străini este de 6 ori mai mic în luna noiembrie, comparativ cu luna iulie.

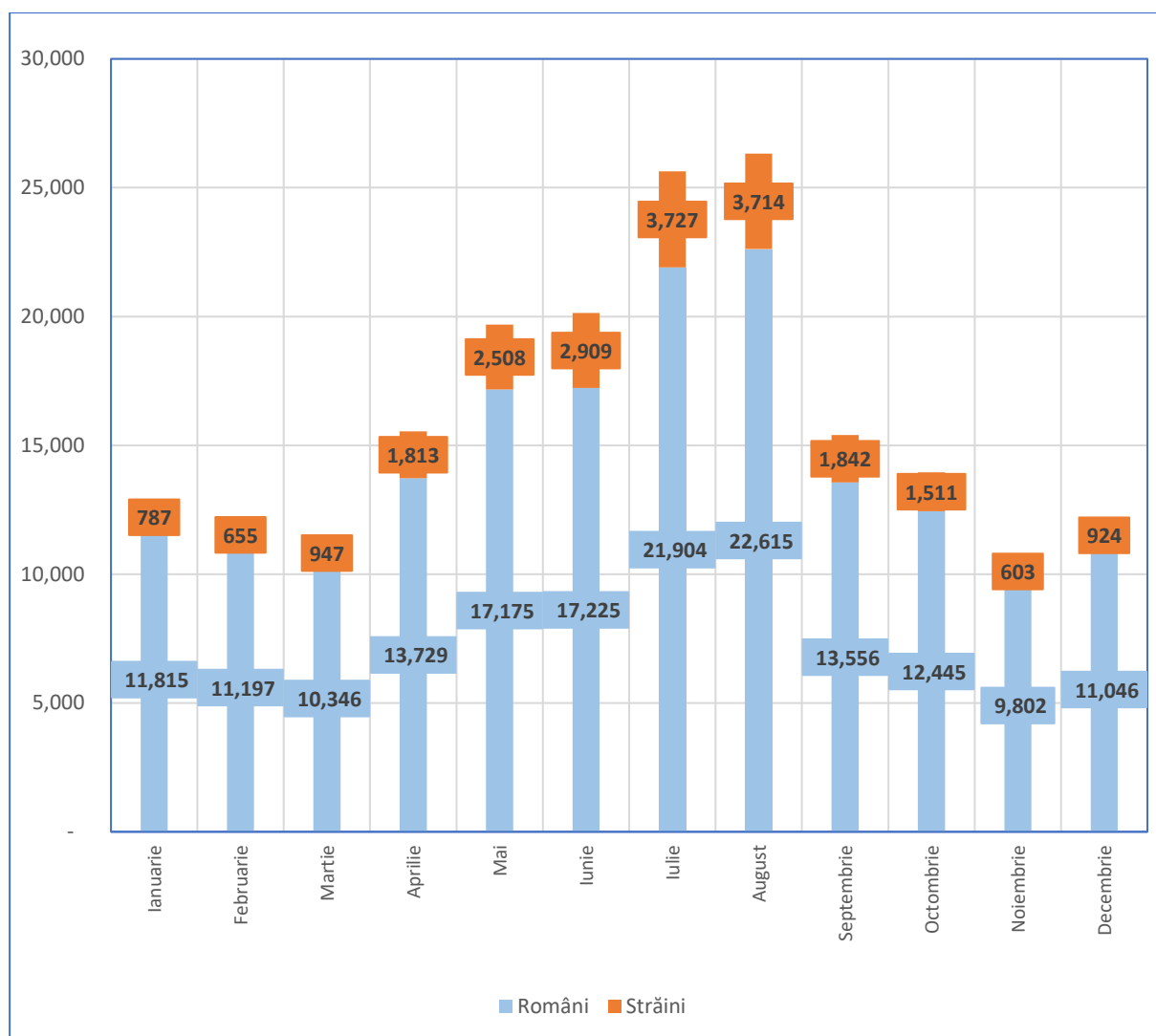

Figura nr. 31: Sezonalitatea cererii turistice în funcție proveniența turiștilor, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104G

2.3.2.6 Proveniența turiștilor

Din punct de vedere a evoluției față de anul 2013, în anul 2022, numărul sosirilor turiștilor străini în numărul total de sosiri în unitățile de cazare turistică a scăzut pentru toate județele din Regiunea Centru, cu excepția județelor Sibiu și Alba, unde ponderea turiștilor străini a înregistrat o creștere de 19,6% și respectiv 6,4%. La nivelul județului Harghita, numărul turiștilor străini a scăzut cu 15,1% poziționând astfel județul pe locul 5 la nivel regional, depășind doar județul Mureș.

În ceea ce privește evoluția numărului turiștilor români, cea mai mare creștere în perioada 2013-2022 a fost înregistrată de județul Alba (150,4%), urmat de județul Covasna (112,9%). Numărul turiștilor români sosiți în județul Harghita a crescut cu 102,6% în anul 2022 față de 2013, ceea ce poziționează județul pe locul 3 la nivel regional, depășind județele Brașov (82,4%), Sibiu (74,2%) și Mureș (21,5%).

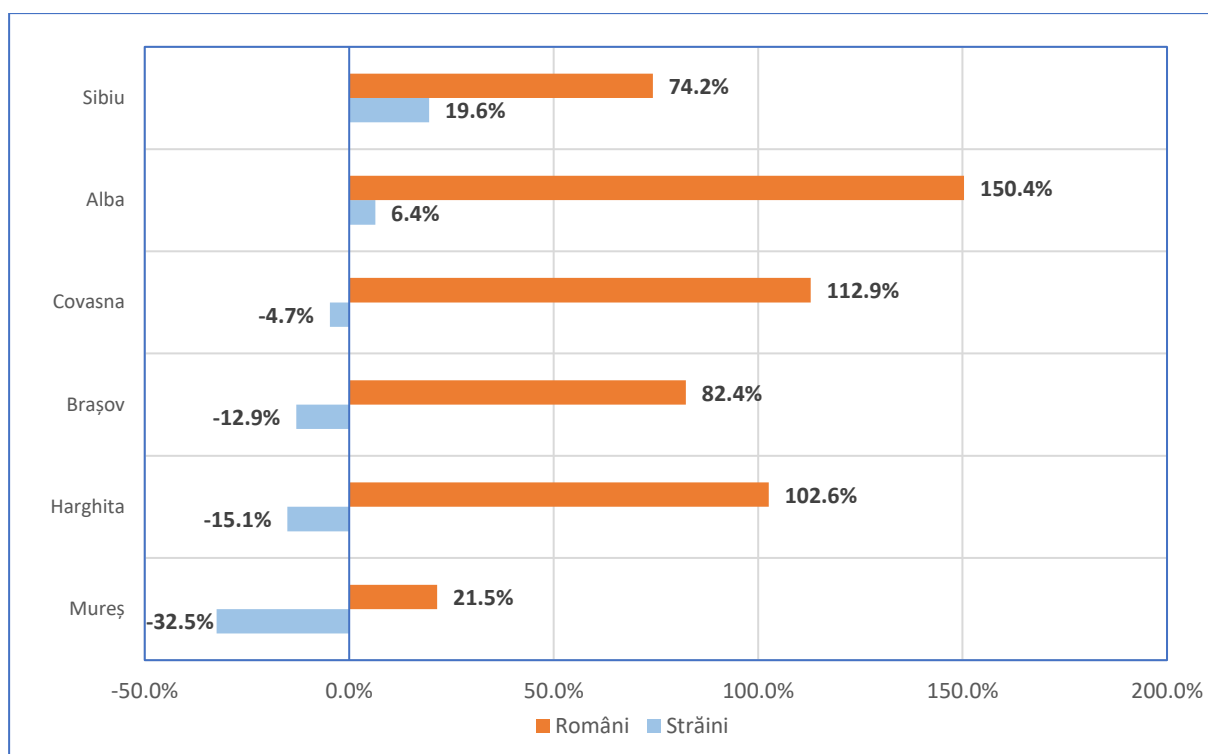

Figura nr. 32: Evoluţia numărului turiştilor sosiţi în judeţele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, după provenienţă, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Cea mai mare pondere a turiştilor străini în numărul total de sosiri în judeţul Harghita a fost înregistrat în anul 2016 când aceasta a atins nivelul de 25,8%. În schimb, cea mai mică pondere a turiştilor străini a fost înregistrată în anul 2020, când aceasta a scăzut la doar 4,9%. Acest fapt este explicat prin restricţiile impuse în contextul pandemiei COVID-19, care au afectat în mod considerabil călătoriile internaţionale şi fluxul de turişti străini în toată lumea.

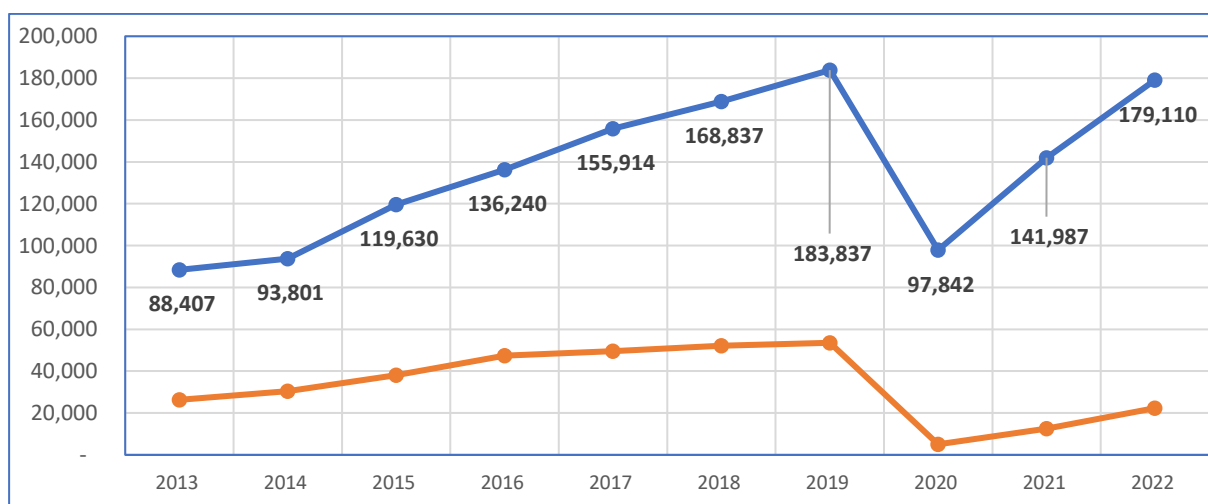

Figura nr. 33: Evoluţia turiştilor sosiţi în judeţul Harghita în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

La nivel anulului 2022, în ceea ce priveşte ponderea turiştilor străini din totalul turiştilor care au sosit în unităţile de cazare turistică, judeţul Harghita ocupă poziţia a 2-a cu un procent de 11,1% al turiştilor străini care au vizitat judeţul în anul 2022, fiind depăşit de judeţul Sibiu, unde turiştii

străini au avut o pondere de 17,2% din totalul turiștilor sosiți în județ în anul 2022. Județul Harghita fost urmat de județele Mureș (10,4% turiști străini), Brașov (7,7% turiști străini), Alba (7,5% turiști străini) și Covasna (5,8% turiști străini).

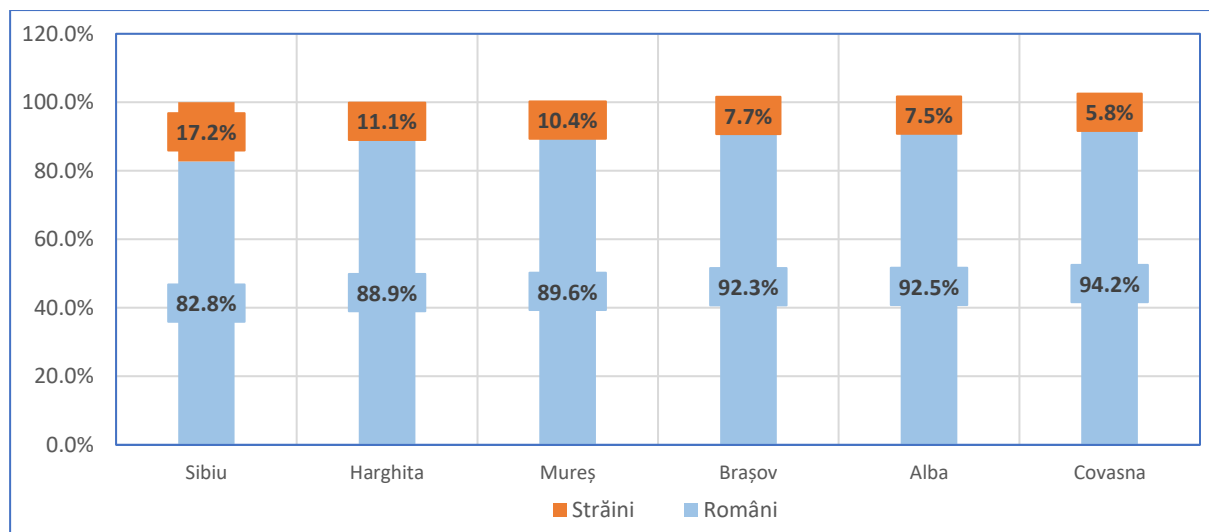

Figura nr. 34: Proveniența turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Conform informațiilor furnizate, cei mai mulți turiști străini care vizitează județul Harghita provin din Ungaria. Conform datelor Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în 2021 și 2022, din totalul persoanelor care au apelat la serviciile centrului, 83.9% proveneau din Ungaria. Restul 16,1% proveneau din țări precum Republica Moldova (4,5%), Israel (3,6%), Turcia (2,7%), Cehia (1,8%), Germania (1,8%), Croația (0,9%) și Franța (0,9%).

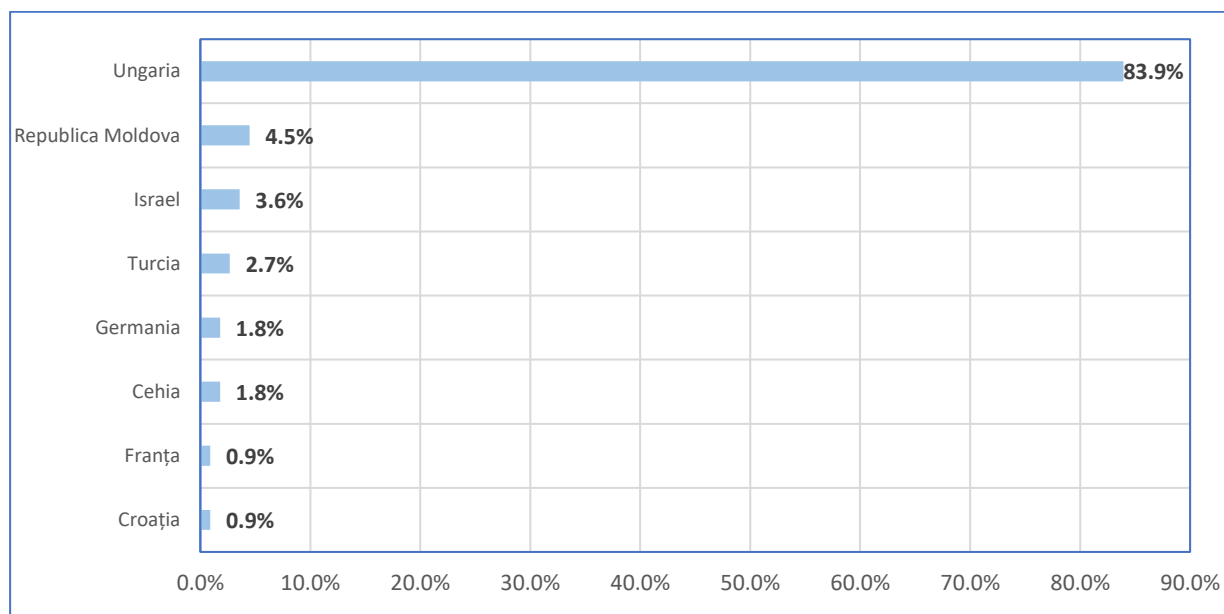

Figura nr. 35: Structura turiștilor străini care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de țara de origine

Sursa: Centrul de Informare Turistică Vlăhița

În ceea ce privește turiștii români, jumătate dintre aceștia provin din județul Harghita (27,0%) și Covasna (22,4%). Alte județe de origine a turiștilor români, sunt: Mureș (10,0%), Brașov (8,0%), București (8,0%), Cluj (3,6%), Sibiu (2,9%) și Hunedoara (2,7%).

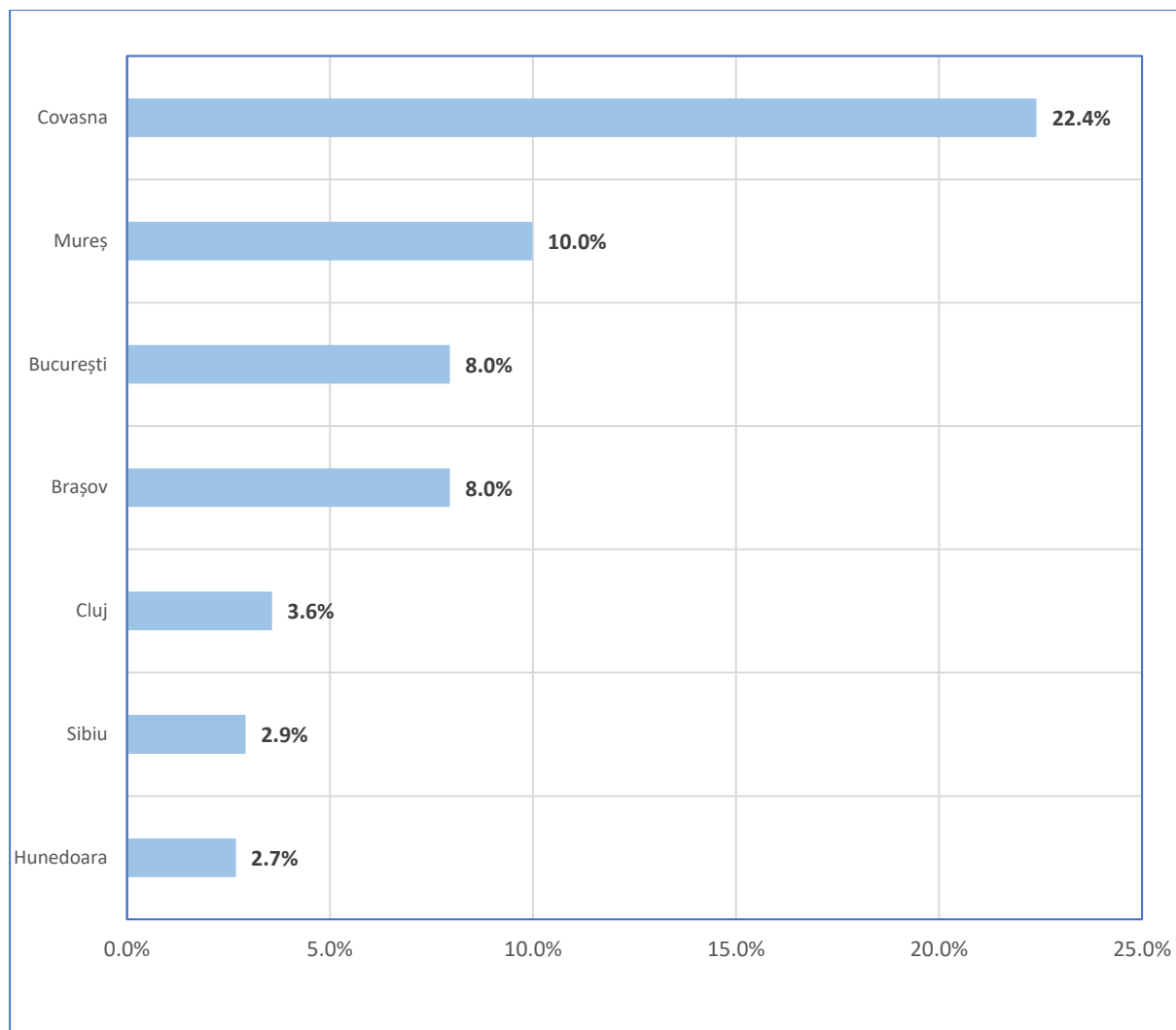

Figura nr. 36: Structura turiștilor români care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de județul de origine

Sursa: Centrul de Informare Turistică Vlăhița

O situație similară cu cea din orașul Vlăhița se observă și în orașul Borsec, unde cei mai mulți turiști străini sosesc din Republica Moldova și Ungaria. În ceea ce privește turiștii români, cei mai mulți provenind din județele Iași, Mureș, București, Constanța, Cluj, Suceava, Bacău, Satu Mare și Timiș⁶⁹.

În municipiul Toplița, țările de proveniență pentru cei mai mulți turiști străini sunt: Germania, Cehia, Polonia, Republica Moldova și Ungaria. În ceea ce privește turiștii români, nu există informații disponibile cu privire la regiunea sau județul de proveniență⁷⁰.

⁶⁹ Conform informațiilor furnizate din partea Centrului Național de Informare și Promovare Turistică Borsec

⁷⁰ Conform informațiilor furnizate din partea Centrului de Informare Turistică Toplița

2.4 Stațiunile turistice și balneoclimaterice din județul Harghita

În județul Harghita sunt atestate 12 stațiuni turistice în anul 2023, conform Anexei 5 la Hotărârea nr. 852 din 13 august 2008, pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, din care **10 prezintă statut de stațiuni turistice de interes local și 2 sunt stațiuni turistice de interes național (acestea prezintă inclusiv statut de stațiune balneoclimatică).**⁷¹

Localitățile Băile Tușnad și Borsec sunt singurele stațiuni incluse în categoria stațiunilor turistice de interes național, Băile Homorod, Ciumani, Corund, Harghita-Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu, Praid, Zetea, zona Băile Bánffy (municipiul Toplița) și zona turistică a comunei Lupeni fiind considerate stațiuni de interes local.

O listă a stațiunilor turistice se poate consulta în Anexa la secțiunea dedicată – 3. Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice din județul Harghita.

În plus, Băile Tușnad și Borsec (arealul Borsecul de Sus) sunt incluse și în lista stațiunilor balneoclimatice, din hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011, forma actualizată, privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură.⁷² Conform ORDONANȚEI nr. 109 din 31 august 2000 privind stațiunile balneare, climatice și balneoclimatice și asistentă medicală balneară și de recuperare, condițiile care trebuie îndeplinite pentru clasificarea acestora ca atare sunt următoarele:

Stațiune balneară: localitatea sau/și arealul care dispune de resurse de substanțe minerale, științific dovedite și tradițional recunoscute ca eficiente terapeutic, de instalații specifice pentru cură și care are o organizare ce permite acordarea asistentei medicale balneare în condiții corespunzătoare;

Stațiune balneoclimatică: localitatea sau/și arealul care îndeplinește condițiile prevăzute la lit. a) și b). Prin areal se înțelege o zonă delimitată topo-geo-climatic din localitate sau din afara acesteia care are factori naturali de cură. Sunt considerați factori naturali: apele minerale terapeutice, lacurile și nămolurile terapeutice, gazele terapeutice, ansamblul elementelor fizico-chimice/climatice ale litoralului marin și factorii sanogeni ai principalelor tipuri de bioclimă a României, inclusiv de la nivelul grotelor și salinelor.

În continuare, urmează să fie prezentate și detaliate cele 12 stațiuni turistice de interes național și local, localizate pe teritoriul județului Harghita, cu accent pe ofertele turistice pe care le dețin. Atestarea stațiunilor turistice se face de Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale, la solicitarea autorităților administrației publice locale, și se aprobă prin hotărâre a Guvernului.

Stațiunea Băile Tușnad se bucură de o poziționare favorabilă în cadrul Depresiunii Ciucului, între Munții Harghita și Badoc. Dezvoltarea stațiunii s-a datorat resurselor naturale prezente în teritoriu, turiștii fiind atrași de efectele curative ale apelor minerale, izvoarelor mezotermale și mofetelor. A doua stațiune încadrată în stațiunile de importanță națională și inclusă în lista stațiunilor balneoclimatice este **Stațiunea Borsec**. Popularitatea stațiunii se trage încă din 1806, de când s-a început dezvoltarea primei fabrici de îmbuteliere a apei minerale.

⁷¹ Lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local: Lista-statiuni-ian-2023.pdf (gov.ro) [10.07.2023]

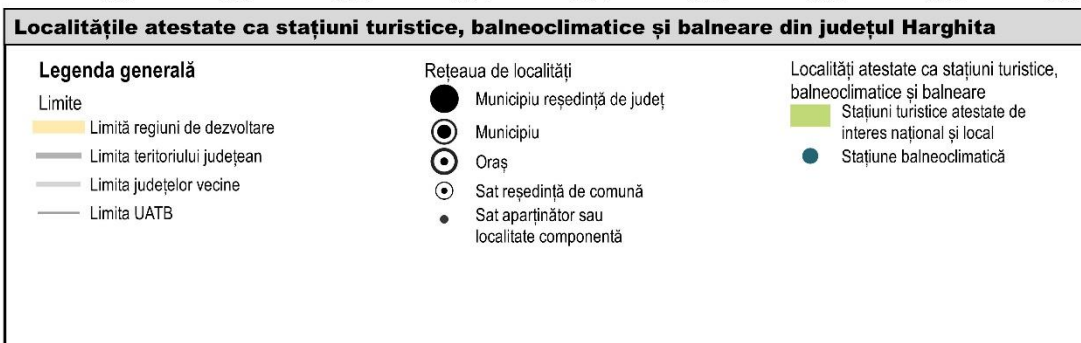
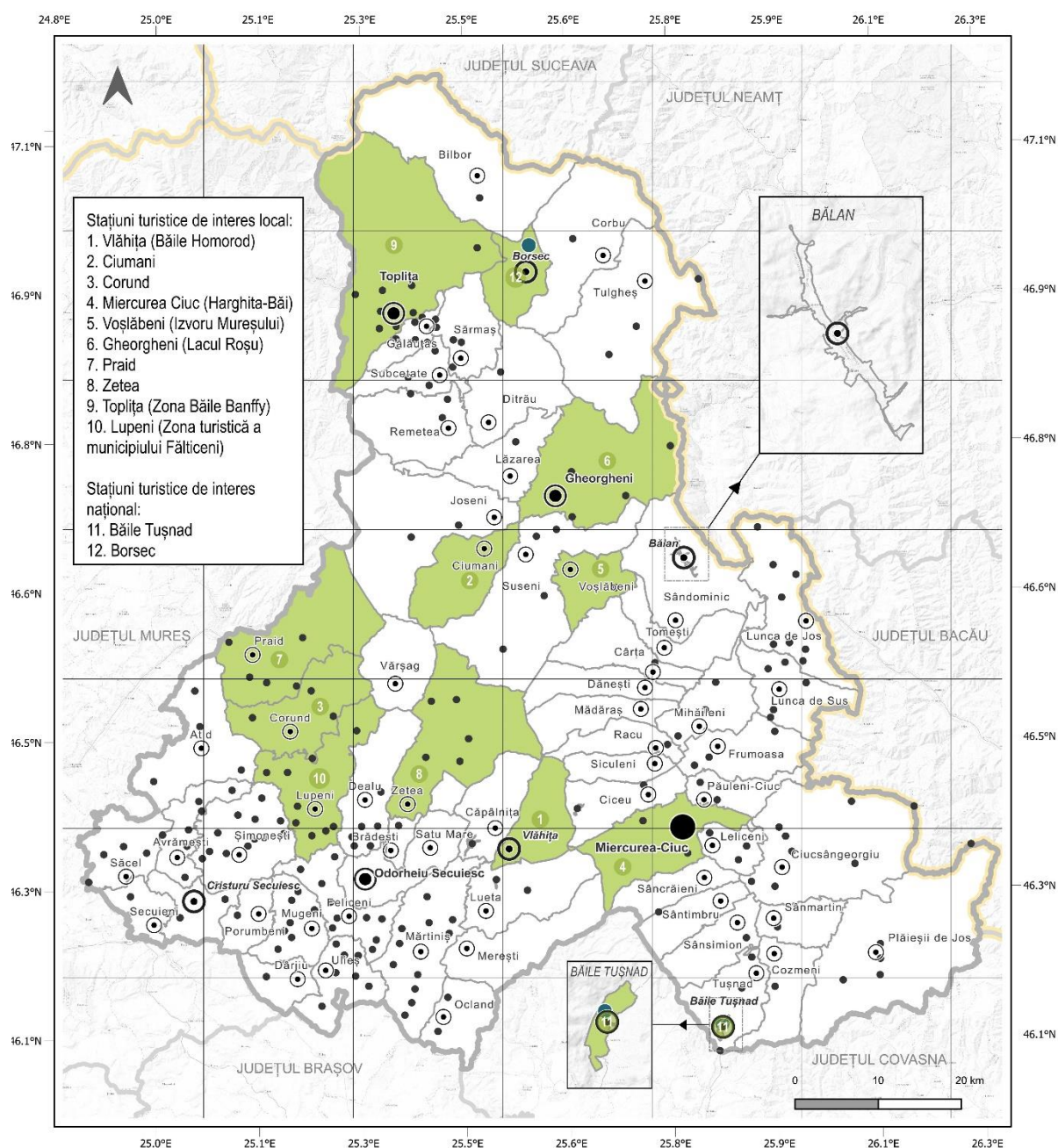
⁷² HOTĂRÂRE nr. 1.016 din 12 octombrie 2011 (*actualizată*): <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132357> [10.07.2023]

Pentru a putea dobândi statutul de stațiune turistică de interes național, Stațiunea Băile Tușnad și Stațiunea Borsec au îndeplinit o serie de criterii obligatorii de atestare a stațiunii turistice:

- Amplasarea într-un cadru natural fără factori poluanți.
- Existența studiilor și documentelor care să ateste prezența și valoarea factorilor naturali de cură (ape minerale, nămol, lacuri terapeutice, saline, bioclimat etc.) din punct de vedere calitativ și cantitativ.
- Constituirea perimetrelor de protecție ecologică, hidrogeologică și sanitară a factorilor naturali de cură, în conformitate cu legislația în vigoare.
- Drum rutier modernizat și marcat cu semne de circulație.
- Transport în comun între stațiunea turistică și gara sau autogara care o deservește.
- Asistență medicală permanentă și mijloc de transport pentru urgențe medicale.
- Punct farmaceutic.
- Amenajarea și iluminarea locurilor de promenadă, apă curentă, canalizare, energie electrică.
- Număr minim de locuri (500) în structuri de primire turistice clasificate, din care minimum 30% clasificate la categoriile 3-5 stele/flori, cu excepția campingurilor.
- Localitățile montane trebuie să dispună de servicii de salvare montană – salvamont.
- Amenajări și dotări pentru relaxare în aer liber și plimbări (drumuri pietonale, locuri de promenadă), terenuri de joacă pentru copii.
- Semnalizarea obiectivelor turistice cu indicatoare de orientare și informare, tipărite, pe suport electronic sau web site și realizarea de materiale de promovare a stațiunii turistice și a zonei.

Pe lângă acestea, există o serie de criterii suplimentare de atestare a stațiunii turistice pe baza cărora se pot lua punctaje suplimentare. Punctajul minim pentru atestarea ca stațiune de interes național este de 135 de puncte, în timp ce punctajul minim pentru atestarea ca stațiune de interes local este de 90 de puncte.

În rândul stațiunilor de interes local se regăsește **comuna Zetea**, situată în zona centrală a județului Harghita, în sectorul nordic al Munților Harghitei. Comuna Zetea dispune de o diversitate de resurse turistice naturale rezultat al varietăților formelor de relief ce caracterizează arealul. Reprezentative se consideră a fi următoarele: resurse hidrominerale, ariile naturale protejate și resurse turistice antropice. Factorii naturali de cură a acestui bioclimat sunt: aer curat, fără praf și particule alergice, atmosferă ozonată.

Cartograma nr. 13: Localitățile atestate ca stațiuni turistice, balneoclimatice din județul Harghita

Sursa: Anexei 5 la hotărârea nr. 852 din 13 august 2008, pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice și Hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică

Praid (sat aparținător al comunei Praid) este o stațiune turistică recunoscută la nivel local din județul Harghita, popularitatea acesteia fiind dezvoltată în jurul Salinei Praid și a resurselor naturale și de cură. Pe lângă posibilitățile de petrecere a timpului liber, microclimatul salinei aduce beneficii sănătății, dar ajută la relaxare și revigorare. În plus, stațiunea este frecventată pentru băile sărate și efectele curative pe care acestea le au asupra articulațiilor, reumatismului sau a dermatozelor. Mai mult decât atât, în Praid se pot vizita Casa de fluturi exotici, Casa răsturnată sau Canionul de sare.

O altă stațiune cunoscută pentru ape minerale cu proprietăți curative și mofete este **Harghita Băi**. Compoziția chimică deosebită a mofetelor de aici, fac ca acestea să ofere o gamă variată de tratamente. Alte activități ce se pot face în stațiune constau în plimbări cu căruța spre Stânca Kossuth, escaladarea acesteia, vizitarea parcului de aventură (Balu Park) sau activități sportive pe pârtia Csipike.

Corund (sat aparținător al comunei Corund) este cunoscută pentru ceramica sa specifică fiind considerată un important centru de ceramică, atât la nivel național, cât și european, fapt ce îl determină să fie un obiectiv turistic în sine. *Corund se remarcă prin obiective naturale și istorice specifice, motiv pentru care este nevoie de protejarea moștenirii rurale care este extrem de importantă pentru ca turismul rural să se poată dezvolta într-o manieră pozitivă.*⁷³

Corund a devenit (alături de Horezu și Marginea), unul dintre cele mai populare centre de olărit din România. Localitatea dispune de asemenea și de suprafețe importante împădurite, în special pe teritoriul satelor Valea lui Pavel și Fântâna Brazilor, extrem de bine conservate ecologic, locuri unde se pot dezvolta importante proiecte de ecoturism: Promenada de la Corund, Rezervația Muntelui de Sare, ariile naturale protejate Dealul Melcului, Muntele de Sare de la Praid, Tinovul de la Fântâna Brazilor.

*Comuna Corund îndeplinește criteriile minime obligatorii pentru atestarea stațiunilor turistice de interes național și întrunește un punctaj de 145 de puncte la criteriile suplimentare, față de minimul de 90 de puncte necesare pentru atestarea ca stațiune turistică de interes local.*⁷⁴

Stațiunea Băile Homorod, ce aparține de orașul Vlăhița, care deși nu este încă atestată ca stațiune balneoclimatică, este frecventată de turiști pentru proprietățile apelor din izvoarele sale de apă minerală și a nămolurilor sapropelice.

Lacu Roșu este o stațiune turistică de interes local, atracția principală fiind lacul de baraj natural situat la baza munților Hășmașu Mare. Arealul turistic dispune de zone naturale împădurite și aer curat ce asigură condițiile favorabile de odihnă, precum și posibilitatea practicării unor activități sportive și de agrement.

Ciumani (sat aparținător al comunei Ciumani) este o stațiune turistică de interes local datorită prezenței izvoarelor minerale și a potențialului său natural dat de masivul montan Gurghiu, diversitatea vegetației și a bogăției faunei, factorilor naturali de cură: aer curat, bioclimat și aeroinizare, cu o influență benefică asupra organismului uman. Printre resursele turistice antropice care se regăsesc aici se poate menționa: porțile de lemn sculptate, monumentul eroilor, statuia lui Kossuth Ljos, monumentele secuiești (stâlpi tradiționali secuiești), muzee și

⁷³ Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_910-2022.pdf [10.07.2023]

⁷⁴ Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_910-2022.pdf [10.07.2023]

evenimente turistice și culturale sau a unor resurse turistice naturale precum urmele picioarelor lui Isus sub vârful Amza, baia de apă minerală.

*Localitatea Ciumani îndeplinește criteriile minime obligatorii pentru atestarea stațiunilor turistice de interes local și întrunește un punctaj de 175 puncte la criteriile suplimentare, față de minimul de 90 de puncte necesare pentru atestarea ca stațiune turistică de interes local.*⁷⁵

Izvoru Mureșului este o stațiune turistică de interes local situată în UATB Voșlăbeni. O parte reprezentativă a turismului zonei este marcată de turismul religios, datorită mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” cât și a pelerinajului organizat cu ocazia Rusaliilor Catolice, localitatea reprezentând și un punct important de popas al pelerinilor în drumul spre Șumuleu Ciuc⁷⁶. Turismul sportiv este un alt factor determinant al turismului din zonă, pârtia de schi și Complexul Sportiv Național reușind să atragă tineri din toată țara. Pe lângă acestea, pentru o zi relaxantă, izvorul turistic al Mureșului oferă turiștilor oportunitatea unei excursii în natură.

Zona Băile Bánffy din municipiul Toplița este cunoscută și vizitată în special pentru centrul wellness. La o distanță nu foarte mare de acest complex se află și Alpine Coaster – cea mai lungă pârtie de bob din România, cascada mezotermală din Toplița, centrul de echitație sau Castelul Urmanczy.

Zona turistică a comunei Lupeni aparține microregiunii Hegyalja, o zonă cu un foarte mare potențial turistic. Hegyalja este o microregiune păstrătoare a unor vechi tradiții, obiceiuri și meserii tradiționale precum cioplitul lemnului și realizarea porților tradiționale. Localitatea se află într-o zonă cu un potențial turistic deosebit confirmat de prezența în această zonă a cel puțin 3 localități: Sovata, Praid, Corund care se bucură de multă notorietate și reprezintă destinații turistice de succes.

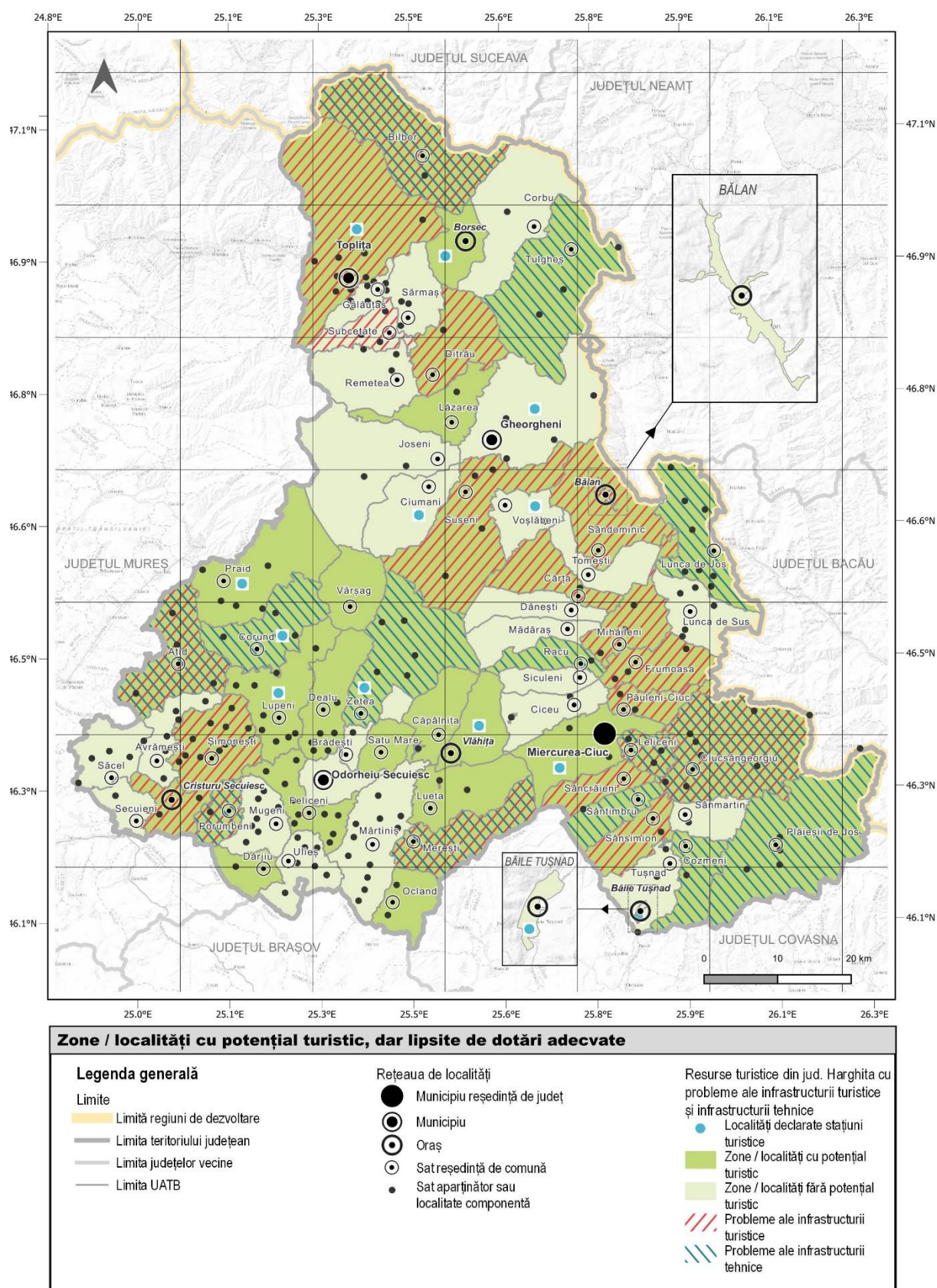
Turismul rural și agroturismul sunt cele care se pretează cel mai bine în zonă, zona turistică beneficiind de un cadru natural nepoluat și de un potențial cultural și istoric nealterat alături de o ofertă tot mai mult completată și de posibilitățile de recreere și agrement pentru turiști.

*Zona turistică a comunei Lupeni îndeplinește criteriile minime obligatorii pentru atestarea stațiunilor turistice de interes local și întrunește un punctaj de 205 puncte la criteriile suplimentare, față de minimul de 90 de puncte necesare pentru atestarea ca stațiune turistică de interes local.*⁷⁷

⁷⁵ Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_1580-2022.pdf

⁷⁶ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://voslobeni.ro/statiunea-izvoru-muresului/> [10.07.2023]

⁷⁷ Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_1580-2022.pdf

Cartograma nr. 14: Zone / localități cu potențial turistic, dar lipsite de dotări adecvate, 2023

Sursa: PATN, Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice conform HG nr. 89/2023

Cu toate că Harghita se află în topul județelor cu cele mai multe stațiuni turistice atestate, fiind depășit doar de Suceava și Maramureș și la egalitate cu Constanța, aici mai există zone sau localități care pot primi această recunoaștere. De exemplu, Băile Selters din Vlăhița (izvoare minerale naturale, valea de andezit), Sântimbru Băi (mofete, izvoare cu ape minerale, nămoluri cu efecte terapeutice) sau Bilbor (cel mai mare număr de izvoare minerale din județ, specii de plante și animale ocolite prin lege, monumente istorice), Băile Chiruți, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio (Corund), Iacobenii, Cașin, Valea Întunecoasă (Lunca de Jos), Băile Sântimbru-Pucioasa (Sâncrăieni) sau Băile Banffy (Toplița).⁷⁸

Conform Hotărârii nr. 89 din 31 ianuarie 2023 pentru modificarea anexelor nr. 1-8 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a VIII-a – zone cu resurse turistice, la nivelul județului Harghita s-au semnalat o serie de UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari, care prezintă o serie de probleme ale infrastructurii turistice sau ale infrastructurii tehnice.

Printre UATB care prezintă **probleme ale infrastructurii turistice** se numără: municipiul Toplița, orașul Cristuru Secuiesc și comunele Atid, Bilbor, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ditrău, Frumoasa, Lelicieni, Merești, Mihăilești, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Sâncrăieni, Sândominic, Sânsimion, Șimonești, Subcetate, Suseni și Tulgheș.

În același timp, există localități care dețin un fond substanțial de resurse turistice, dar care prezintă dificultăți în ceea ce privește infrastructura tehnică, fie din punct de vedere al dotării și deservirii zonelor sau al accesibilității acestora. În acest context putem menționa UATB: Bilbor, Tulgheș, Corund, Atid, Porumbeni, Zetea, Merești, Plăieșii de Jos, Ciucsângeorgiu, Sântimbru, Lelicieni, Racu sau Lunca de Jos. Printre acestea, UATB declarate stațiuni turistice precum Zetea și Corund sunt identificate ca fiind localități care prezintă probleme ale infrastructurii tehnice.

2.5 Zonele turistice din județul Harghita și forme de turism specifice acestora

Condițiile specifice ale dezvoltării istorice, economice și social-politice a județului Harghita, induse de poziționarea geografică și de condițiile geografice specifice, au permis dezvoltarea unor zone particulare din punct de vedere cultural-turistic. Astfel, județul Harghita beneficiază de un potențial turistic însemnat datorită resurselor turistice antropice, istorice, religioase, culturale, dar și datorită atracțiilor specifice turismului natural de excepție, rezervațiilor naturale protejate sau zonelor de petrecere a timpului liber și practicării sporturilor de iarnă, a turismului de sănătate și nu numai.

Zonarea resurselor turistice și balneare de pe teritoriul județului Harghita are ca scop delimitarea și caracterizarea unor arii și obiective de interes pentru dezvoltarea turismului. Cele mai importante zone turistice și balneare din județ, menționate prin PATJ 2010⁷⁹ sunt următoarele:

- zona Băile Tușnad, cu lacul Sfânta Ana de origine vulcanică și tivanul „Mohoș”, ce posedă bază de tratament.

⁷⁸ Strategia Integrată de Turism a județului Harghita pentru perioada 2020-2027

⁷⁹ PATJ, Faza I – Studii de Fundamentare, analiza și diagnoza, 2010

- zona Miercurea-Ciuc, cu băile locale Jigodin, Miercurea Ciuc, Harghita – Băi (mofete, pârtii de schi), complexul în stil baroc din Șumuleu, Cetatea „Miko”, casa memorială Nagy Imre, Muzeul Secuilor, complexe hoteliere, cabane, Palatul de Gheață etc. Aici există posibilități largi pentru practicarea drumețiilor, sporturilor de iarnă, tratament balnear etc.
- zona Masivul Hășmașul Mare, Izvorul Mureșului, orașul Bălan, cu Piatra Singuratică, peștera Șugo și alte atracții turistice.
- zona Gheorgheni – Lacul Roșu – Cheile Bicazului, Centrul de Creație Artistică de la Lăzarea, posibilități de practicare a excursiilor, sporturilor de iarnă, cu numeroase vile și cabane pentru turiști.
- depresiunea Borsec – cu stațiunea balneoclimaterică cu același nume, cu peste 20 de izvoare de apă minerală curative și de masă, condiții de cazare, masă și tratament.
- zona Toplița – Călimani, cu stațiunea locală „Bradul”, cu trasee turistice în masivul „Călimani” spre cele mai înalte vârfuri din partea centrală a Carpaților Răsăriteni (Pietrosu 2102 m, Negoiu 2046 m).
- zona de pe cursul superior al Târnavei Mari, Târnavei Mici, depresiunea Odorheiului și Cristurului cu numeroase așezări și atracții turistice, băi locale (Vlăhița, Szertesz, Chiruti, Homorod, salina Praid, Sósokút etc.), izvoare de apă minerală, condiții pentru drumeții, vânătoare, pescuit, sporturi de iarnă etc, așezăminte culturale, monumente istorice și tratament.

Amenajarea zonelor turistice are ca scop obținerea unei eficiențe sporite a activităților din domeniu, printr-o densitate mai mare a obiectivelor și a structurilor de primire, care să atragă fluxuri mai importante de turiști, dar să producă un impact cât mai redus asupra mediului.⁸⁰

Ținând cont și de investițiile realizate în ultimii ani în județul Harghita, tradiția dar și obiectivele turistice antropice și naturale existente alături de interesul turiștilor pentru a cunoaște mai bine această zonă, se poate vorbi de o gamă din ce în ce mai variată de **TIPOLOGII DE TURISM** care există sau care ar putea fi mai mult valorificate și promovate.

Turismul balneoclimatic, de sănătate și wellness, alături de apele minerale și mofete – turismului de wellness reprezintă asocierea turismului cu nevoia de a menține și de a îmbunătăți starea de bine a unei persoane. Această definiție include turismul de sănătate sau turismul balnear, dar permite și extinderea conceptului de wellness la o varietate de produse ce pot face parte dintr-un sejur, indiferent că este vorba de unul de afaceri sau de agrement.

Turismul de wellness este o formă specifică a turismului de odihnă care a luat o amploare mare, atât ca urmare a dorinței de a preveni anumite îmbolnăviri, cât și pe fondul creșterii surmenajului și a bolilor profesionale provocate de ritmul vieții moderne. Din această cauză, el este legat mai mult de anumite stațiuni cunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, pentru apele minerale, termale sau pentru nămoluri.

Calitatea și numărul ridicat al resurselor de apă minerală din județul Harghita au făcut ca acesta să fie considerat un centru balneoclimateric încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, apele minerale fiind valorificate atât în scop, cât și curativ sau de recreere.⁸¹ În jurul centrelor

⁸⁰ PATJ, Faza I – Studii de Fundamentare, analiza și diagnoza, 2010

⁸¹ Conform Strategiei Integrate de Turism a Județului Harghita 2020-2027, p. 156

balneoclimaterice s-au amenajat cu timpul stațiuni turistice, printre cele mai cunoscute și vizitate fiind stațiunea Băile Tușnad (stațiune de interes național și declarată stațiune balneoclimatică), Borsec (stațiune de interes național și declarată stațiune balneoclimatică), Băile Harghita (stațiune de interes local), Băile Homorod (stațiune de interes local) și stațiunea Praid (stațiune de interes local).

Anul 2023 este anul turismului de sănătate în județul Harghita. Acest an tematic se concentrează asupra serviciilor de turism care promovează menținerea sănătății și stilului de viață sănătos: centre de tratament, centre wellness, medicină populară sau turism activ. Astfel, pe tot parcursul anului există o serie de oferte și pachete atractive pentru turiștii pasionați de acest tip de turism – „Cura de sare”, „Liniște și relaxare la sat”, „Odihnă activă în Ținutul vulcanilor”, pachete de relaxare, pachete pentru sănătatea mentală, „Post-Covid Recharge”, sunt doar câteva din ofertele pregătite pentru anul acesta.⁸²

Arealul geografic variat al județului Harghita și infrastructura turistică dezvoltată din zonele bogate în resurse naturale, oferă posibilitatea practicării mai multor tipuri de activități – băi tradiționale, apiterapie, terapie cu sare / haloterapia pentru a vindeca afecțiunile respiratorii și bolile dermatologice, echitație terapeutică și activități asistate de cai în centrele de echitație, activități de recreere etc.⁸³

De asemenea, stațiunile de interes local atestate din județ oferă o gamă variată de activități culturale, naturale, gastronomice și turistice, pentru orice tip de călător. Județul dispune de o serie de lacuri naturale, mai ales în zonele montane și depresionare (precum Lacul Sfânta Ana sau Lacul Iezer), ecosisteme protejate (precum Tinovul Mohoș), peșteri, mofete, saline etc.

Ecoturismul – reprezintă una dintre formele turistice cu cea mai mare tendință de creștere în ultimii ani, în special în ariile naturale protejate sau în zonele rurale. Ecoturismul este un turism practicat în spații naturale sălbatice și culturale tradiționale, puțin modificate de om.

De asemenea, activitatea de a petrece vacanța se realizează în mijlocul naturii, prin întoarcerea la viața și obiceiurile tradiționale. Acest tip de turism se referă la toate activitățile ocazionate de petrecere a unei perioade de timp determinate în mediul rural, mijlocul de cazare fiind fie gospodăria țărănească, fie echipamente turistice generale cum sunt hanurile, hotelurile, popasurile etc., fiind bazat pe cunoașterea comunităților locale din aceste zone.

În ultimii ani, tot mai mulți turiști caută experiențe inedite când aleg să-și petreacă un sejur în astfel de zone. Meșteșugurile, patrimoniul natural și istoric, gastronomia, folclorul, portul popular, ospitalitatea locuitorilor, ofertele de agrement și de petrecere a timpului liber și gastronomia locului, oferă turiștilor pachete integrate diverse de a petrece vacanța în județul Harghita.

În prezent, la nivelul județului Harghita, **destinația „Băile Tușnad și Împrejurimile”**, alcătuită din unitățile administrativ teritoriale de bază Băile Tușnad, Cozmeni, Sâncrăieni, Sânsimion, Sântimbru, Tușnad, a primit din partea Ministerului Antreprenoriatului și Turismului recunoașterea de Destinație Ecoturistică. În acest moment, certificarea mai este deținută de zonele: Țara Dornelor (județul Suceava), Țara Hațegului – Retezat (județul

⁸² Toate ofertele și pachetele pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=z3btr-xu42iiaa [05.07.2023]

⁸³ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/mtaiom1woikv9q> [05.07.2023]

Hunedoara), Colinele Transilvaniei, Pădurea Craiului (județul Bihor), ECO Maramureș (județul Maramureș) și Ținutul Zimbrului (județul Neamț).

Inițiativa de dezvoltare a Destinației ecoturistice Băile Tușnad și împrejurimile este rezultatul mai multor activități ale Organizației GeoEcologică ACCENT, și presupune inclusiv realizarea de poteci tematice, trasee de bicicletă și realizarea de hărți ecoturistice ale zonei.⁸⁴

Cadrul natural și infrastructura locală permit practicarea mai multor activități în cadrul destinației. Aici sunt incluse: drumețiile, zonele dispunând de numeroase trasee și de singurul lac vulcanic din sud-estul Europei, Lacul Sfântă Ana, plimbări cu căruța trasă de cai, călăria, mountainbike, plimbarea pe două roți, ture e-bike-ul, zborul cu parapanta în tandem, rafting și kayaking, ture de downhill roller, schi și tururi cu sania trasă de cai.

O altă atracție a destinației este centrul de agrement „Wellness Tușnad” unde s-a dezvoltat balneologia de specialitate medicală de tip conservator care utilizează factorii naturali terapeutici, respectiv bioclima, gazele naturale, ape minerale, izvoarele și băile termale. Turiștii se pot bucura și de observarea de urși în natură, de tururi culturale și de fotografie în natură.⁸⁵

Pe lângă aceste resurse, zonele dețin și arii naturale protejate cu importanță științifică și ecologică. Condițiile climatice ale regiunii au dus la conservarea în aceste habitate a mai multor specii de plante și animale, relictice glaciare, vestigii ale ultimei glaciațiuni.

Turismul activ, sportiv și de iarnă – Turismul activ are multe aspecte comune cu ecoturismul și se intersectează, de asemenea, în unele activități cu turismul de aventură. În prezent, atât ecoturismul, cât și turismul activ vizează valorificarea, dar și protejarea naturii și biodiversității, scopul lor fiind de a avea un impact cât mai redus posibil asupra ecosistemului și locației vizitate.

La nivelul județului Harghita se poate spune că în mare parte turismul activ este combinat cu ecoturismul, resursele naturale existente oferind numeroase posibilități de practicare a activităților sportive și de petrecere a timpului liber pentru toate categoriile de vârstă, pe parcursul întregului an.

În județul Harghita se regăsesc pentru turiștii și locuitorii interesați de activități sportive și active: piste de bob (în Borsec, Lacul Roșu, Lunca de Sus, Toplița), programe turistice de drumeții (Canionul de Sare din Praid, drumeții în munții Ghimeș, munții Hășmașului, Ținutul Vulcanilor, Cetatea Bufniței, plimbări pe Valea apelor minerale etc.), centre de echitație (în Gheorgheni, Borsec, Dârjiu, Vărșag, Izvoare, Lupeni, Sânpaul, Toplița, Cotormani), ture cu bicicleta, ture mountaintour, rafting și caiac (în Băile Tușnad, Cristuru Secuiesc, Barajul Zetea, Sub Cetate), alpinism, sporturi extreme (parapantă, canyoning, scufundări, Segway montan, slackline, highline), paintball, parcuri de aventură etc.

Județul Harghita beneficiază de 12 pârtii de schi din 6 locații ce formează împreună regiunea SkiHarghita. Pârțiile de schi se află pe o rază de 117 de kilometri. Pe lângă schi, există și alte infrastructuri cum sunt patinoarele în aer liber (în Toplița, Miercurea Ciuc, Odorheiul Secuiesc, Gheorgheni, Cârța), sau activități de tipul: excursii cu sania trase de câini, plimbări cu sania

⁸⁴ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://bailetusnad.eco/cine-suntem/> [05.07.2023]

⁸⁵ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://observatorituristic.ro/destinatia-ecoturistica-baile-tusnad-si-imprejurimile/> [05.07.2023]

trase de cai, ture cu rachete de zăpadă, ture pe schiuri, plimbări cu snowboard-ul și snowmobil-ul.^{86 87}

Turismul cultural-istoric și religios – Turismul cultural este definit de către World Tourism Organization ca fiind orice deplasare a unei persoane din motive esențial culturale cum ar fi circuitele turistice de studiu, artele performative (dansul, teatrul, muzica etc.), circuitele culturale, călătoriile la festivaluri sau alte evenimente culturale, vizitele în locuri culturale și la monumente etc. Acest tip de turism abordează cultura unui loc, în special valorile ei artistice și se bazează pe resursele locale din categoria lăcașurilor de cult religios, a instituțiilor de cultură, a monumentelor istorice și a spațiilor cu potențial de valorificare culturală, inclusiv prin implicarea patrimoniului imaterial, care a devenit din ce în ce mai promovat.

În acest sens, un rol important îl au instituțiile culturale din județ precum Centrul Cultural Județean Harghita, alături de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii, alături de numărul mare de muzee care își desfășoară activitatea culturală pe teritoriul județului. Numeroasele proiecte culturale și educaționale de valorificare a patrimoniului cultural demarate de către Centrul Cultural Județean Harghita⁸⁸ pun în valoare patrimoniul cultural imaterial al județului prin organizarea de expoziții de produse artizanate, expoziții de ceramică, târguri, iarmaroace, bâlciuri, expoziții cu vânzarea produselor tradiționale și locale, evenimente tradiționale, festivaluri etc.

Județul Harghita este posesorul unui bogat și complex patrimoniu cultural, a cărui istorie este dovedită de prezența unui număr impresionant de vestigii arheologice și monumente istorice, aparținând diferitelor perioade istorice, începând cu perioada preistorică.

Patrimoniul religios, patrimoniul arheologic și cel istoric dețin un rol foarte important în dezvoltarea turismului cultural prin produse turistice precum circuite istorice, muzee și colecții, evenimente culturale periodice sau perpetuate în cadrul unor ateliere meșteșugărești și nu numai.

Elementele ce țin de patrimoniu cultural material și imaterial și o analiză detaliată a sectorului cultural a fost realizată în SF 8. Patrimoniul cultural și poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

În acest sens, trebuie menționată ruta de pelerinaj Via Mariae, care este un „drum spiritual turistic pe care turiștii îl parcurg în cadrul unei rețele extinse la nivelul Europei Centrale. Via Mariae face legătura în direcția est-vest între Mariazell din Austria, Budapesta, Máriapócs și Șumuleu Ciuc, iar în direcția nord-sud între Czestochowa, Esztergom, Budapesta și Medjugorje. Drumul trece prin Austria, Ungaria, România, Slovacia, Polonia, Croația, Bosnia), realizând astfel o rețea de trasee de pelerinaj bazate pe valorile locale, asemănător cu El Camino”.⁸⁹ Traseul se poate parcurge pe jos, cu bicicleta sau călare. Rețeaua existentă în județul Harghita este formată din 7 rute diferite, aflate fie integral în județ, fie conectându-l pe acesta de alte județe precum Mureș, Alba, Brașov, Covasna sau Arad. *O descriere detaliată a Rutei*

⁸⁶ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita> [05.07.2023]

⁸⁷ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/sport-si-aventura> [05.07.2023]

⁸⁸ Conform răspuns solicitare de date nr. înregistrat 596/23.06.2023 (nr. înregistrat la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023)

⁸⁹ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/lcm2cdnw7idtw> [06.07.2023]

Via Mariae se poate consulta în capitolul dedicat – Produse turistice specifice – programe, pachete, circuite, evenimente și are corespondență inclusiv cu SF 5. Transporturi și mobilitate.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Harghita, înființată la inițiativa și cu sprijinul Consiliului Județean Harghita, a creat o tură tematică numită „Pe urmele Papei Francisc” pentru a comemora evenimentul ținut de către Papa Francis în anul 2019, moment în care acesta a ținut Sfânta Liturghie la Altarul „Hármashalom” din Șumuleu Ciuc și a donat un trandafir de aur (Rosa d’Oro) Sanctuarului Marian. Ca obiective ce pot fi vizitate se poate menționa Altarul „Hármashalom” din Șumuleu Ciuc pe ruta pe care a făcut-o și Papa Francisc cu opriri la Biserica Sfânta Maria, Sanctuarul Marian și Casa Jakab Antal.⁹⁰

Alt eveniment care atrage turiștii din întreaga lume este și pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu Ciuc, început încă din 1567, și a devenit cel mai semnificativ pelerinaj al maghiarilor din 1990. Alături de acesta, programul *Harghita sacrală*⁹¹ propune turiștilor vizitarea mai multor obiective: biserici, mănăstiri, capele, bisericile fortificate, centrul sacral Șumuleu Ciuc sau ruta Regele Sfântul Ladislau⁹², acesta fiind prezent în memoria culturală a zonei.

Turismul de agrement – Prin agrement se înțeleg acele activități care se pot desfășura în intervalul dintre anumite momente ale zilei, când turistul nu mai este preocupat de odihnă, tratament balnear etc. Din acest punct de vedere structurile de agrement s-au diversificat tot mai mult, având forme specifice adaptate pentru aproape toate tipurile de turism: montan, litoral, urban, rural sau cultural.

Formele turismului de agrement și activitățile care se desfășoară la nivelul județului Harghita sunt variate, începând cu cele ce țin de turismul ecvestru-echitație, turismul de aventură, parapantă, turismul pentru sporturi nautice, pescuit sportiv sau sporturile de iarnă. Alături de acestea, stațiunile turistice recunoscute din județul Harghita atrag în fiecare an un număr mare de turiști pasionați de turismul de agrement.

Turismul rural și agroturismul – Acest tip de turism se referă la toate activitățile ocazionate de petrecerea unei perioade de timp în mediul rural, mijlocul de cazare fiind fie gospodăria țărănească, fie echipamente turistice generale cum sunt hanurile, hotelurile, popasurile etc. Turismul rural îmbrățișează toate activitățile turistice derulate în mediul rural, având drept scop valorificarea potențialului natural și uman al satelor tradiționale secuiești și este în strânsă legătură cu practicarea ecoturismului.

Județul Harghita este destinație *family-friendly*, oferind turiștilor cu familii o serie de atracții turistice chiar și în mediul rural. Județul are un puternic caracter rural, iar satele tradiționale, alături de tradițiile bine păstrate sunt foarte atractive pentru turiști.

La nivelul județului există de asemenea **localități și zone cu valori etno-geografice remarcabile**, care oferă turiștilor experiențe turistice în mediul rural. Zonele etno-geografice sunt zone ce prezintă particularități din punct de vedere al graiului, portului popular, obiceiurilor și tradițiilor. În mod tradițional fac parte din diferite provincii/zone istorice, care au o întindere teritorială mai mică, influențată de specificul fiecărei zone. În cazul Ținutului

⁹⁰ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/1cc5bd74dast6a> [06.07.2023]

⁹¹ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/harghita-sacrala-bqshobagijbv5w> [06.07.2023]

⁹² Mai multe informații pot fi consultate la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/hkmczua9ex-kzw> [06.07.2023]

Secuiesc arhitectura și tipologia clădirilor, peisajul antropic, peisajul natural sunt variate, însă se înscriu într-un țesut tipic ținutului, care prezintă tipologii diferite (Köllő,2023: 67).

Astfel, în studiul prezent, în vederea delimitării zonelor etnogeografice se va ține cont de delimitarea istorică a teritoriului, limita Scaunelor Secuiești ce au fost localizate pe teritoriul actual al județului: Scaunul Ciuc, Scaunul Gheorgheni și Scaunul Odorhei.

Elementele ce țin de patrimoniul etnografic al județului Harghita sunt prezentate detaliat în SF 8. Patrimoniul cultural și poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

Turismul gastronomic – Turismul gastronomic reprezintă experimentarea culinară a unei regiuni geografice și este considerat o componentă importantă a turismului. Alături de peisaj, cazare și climă, experiența culinară a ajuns definitorie pentru cei care caută experiențe memorabile. Acest lucru a adus un plus de imagine destinațiilor turistice și a impulsionat activitatea economică din destinație și din împrejurimi. Mai mult, cultura gastronomică reprezintă o nouă direcție de dezvoltare pentru județul Harghita, în cadrul acestuia fiind recunoscute o serie de produse tradiționale.

Cu o multitudine de produse tradiționale specifice, cunoscute în toată țara, gastronomia secuiască ocupă un loc aparte printre resursele turistice ale județului Harghita, fiind totodată un produs și o etichetă importantă pentru județ.

Pentru promovarea bucătăriei din această zonă, trebuie menționat și faptul că pe teritoriul județului Harghita există în acest moment o serie de Puncte Gastronomice Locale (PGL). Acestea sunt obiective reprezentate de bucătăriile particulare, unde se prepară alimente după rețete culinare specifice zonei, ce sunt servite direct către consumatorul final. Produsele preparate și servite în PGL sunt realizate din materii prime, pe cât posibil, din surse locale și sunt preparate, pe cât posibil, după metode tradiționale.

Conform Direcției Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (DSVSA) Harghita, pe teritoriul județului există 5 PGL acreditate – 3 acreditate în perioada 2019-2021 și 2 acreditate la începutul anului 2023⁹³ astfel: 1 PGL în satul Sântimbru Băi din UATB Sântimbru, 1 PGL în satul Șoimușu Mic în UATB Săcel, 1 PGL în satul Bilbor din UATB Bilbor, 1 PGL în satul Vârșag din UATB Vârșag și 1 PGL în satul Capu Corbului din UATB Corbu.

În timp ce 4 dintre aceste PGL funcționează strict ca puncte de luat masa, ferma care înglobează PGL de la Șoimușu Mic, oferă activități diverse de echitație, plimbare cu căruța, plimbare în natură, tabere și posibilitatea parcurii rulotelor, fiind singurii identificați din cele 5 Puncte Gastronomice Locale care să ofere acest lucru.

În același timp, pentru a veni în sprijinul producătorilor din zona montană, a fost instituită schema de calitate europeană „Produs Montan”. Procedura de acordare a dreptului de utilizare a mențiunii de calitate se realizează integral de către Agenția Națională a Zonei Montane, prin intermediul structurii teritoriale, respective Oficiul de Dezvoltare Montană Toplița. Printre produsele montane atestate se evidențiază: brânzeturi afumate și neafumate, brânzeturi topite și creme de unt – sat Bisericieni în UATB Lupeni, producerea brânzeturilor maturate din lapte de cea mai bună calitate achiziționată de la ferme din jurul municipiului Gheorgheni – sat Valea Strâmbă în UATB Suseni, produse lactate – UATB Odorheiul Secuiesc, produse lactate – sat Mădăraș în UATB Mădăraș, Mezei Attila (produse apicole), produse apicole – UATB Lăzarea

⁹³ Conform DSVSA Harghita: <http://harghita.dsvsa.ro/wpfb-file/32-dsvsa-harghita-punct-gastronomic-local-xls/> [04.07.2023]

și UATB Gheorgheni și gemuri, siropuri, sucuri și compoturi de fructe de pădure – UATB Gheorgheni.⁹⁴

La momentul realizării studiului, nu existau înregistrate produse alimentare recunoscute ca indicații geografice – DOP (denumire de origine protejată), IGP (indicație geografică protejată) sau IG (indicație geografică).⁹⁵ Sistemul de indicații geografice al UE protejează denumirile produselor care provin din anumite regiuni și au anumite calități sau ale căror renume este legat de teritoriul în care sunt produse.⁹⁶ În același timp, de pe teritoriul județului Harghita sunt colectate produse lactate utilizate pentru fabricarea, în județul Mureș, a telemelei de Ibănești, produs alimentar cu denumire de origine protejată (DOP).

Un proiect important de promovare a turismului gastronomic este proiectul „Local Flavours Turism autentic bazat pe arome culturale locale – „Authentic tourism based on local cultural flavours” realizat de către Consiliul Județean Harghita demarat în anul 2019. Prin acest proiect s-a dorit poziționarea județului Harghita ca destinație autentică ce poate susține patrimoniul cultural local și creează perspective mai bune pentru localnici. Atragerea turiștilor către locuri mai puțin recunoscute poate crea o distribuție mai uniformă a activității turistice și poate contribui la economii regionale de coeziune.⁹⁷

Turismul cinegetic – turismul cinegetic este o alternativa ecologică la expedițiile de vânătoare. Se adresează tuturor celor dornici să observe animalele sălbatice, fără a le vâna. Este o modalitate de a petrece timpul liber din ce în ce mai solicitată de către cei care sunt preocupați de sănătate, cunoaștere și protejarea fondului cinegetic. Datorită factorilor naturali și amplasării fizico-geografice favorabile, județul Harghita deține un potențial mare de dezvoltare a turismului cinegetic. Fauna bogată a zonei permite atât observarea animalelor sălbatice, cât și vânătoarea unor anumite specii prevăzute de către legile oficiale.

Conform platformei de promovare a județului, în teritoriu există observatoare de urși (în UATB Băile Homorod, Băile Tușnad, Borzont, Lacul Sfânta Ana sau Zetea) observatoare de păsări (în Munții Harghita sau la Refugiul ornitologic Sânpaul), activități de vânătoare și de pescuit (în Balta de la Sânpaul, balta de pescuit Lueta, balta Oțeni, Barajul Frumoasa, Barajul Zetea, lacul Rugănești, lacul de pescuit Sub Cetate, și pescuit la muscă cu ghidaj la poalele Munților Harghita).⁹⁸

⁹⁴ Conform site-ului Visit Harghita: <https://visitharghita.com/ro/places/produsmontan> [04.07.2023]

⁹⁵ Conform aplicației GIview: <https://www.tmdn.org/giview/gi/search>

⁹⁶ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_ro#pgi

⁹⁷ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://hargitamegy.ro/wp-content/uploads/2021/09/Local-Flavours_RO.pdf [06.07.2023]

⁹⁸ Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/harghita-salbatica-uu9d8myq_juv-q [06.07.2023]

2.5.1 Zonele turistice din județul Harghita

Pentru județul Harghita nu există o delimitare clară a **zonelor turistice**, însă se poate ține cont de o delimitare istorică a teritoriului – limita Scaunelor Secuiești (mod de organizare tradițională a societății secuiești), dat fiind faptul că țesutul rural caracteristic pentru Secuime este practic definitoriu în imaginea satelor și „orașelor” din zonă.⁹⁹

Regiunea Gheorgheni / fost Scaun Gheorgheni – Regiunea Gheorgheni se concentrează în special pe zona turistică Giurgeului, centrul fostului Scaun Gheorgheni fiind situat la poalele Munților Giurgeu. Municipiul Gheorgheni este învecinat cu trei așezări: Lăzarea, Joseni și Valea Strâmbă, alături de așezarea pitorească Lacu Roșu, cunoscută ca fiind o zonă turistică intens circulată de către turiști.

Gheorgheni este o localitate unică și diversă, datorită oamenilor cu naționalități, religii și culturi diferite care trăiesc în oraș, precum și diverselor atracții care pot fi vizitate. Municipiul se poate mândri cu numeroase locații turistice: centrul orașului, fosta piață centrală; monumentele istorice edificate de comunitatea armeană, bisericile, precum și muzeul cu o colecție bogată de obiecte arheologice, etnografice și mineralogice, Parcul dendrologic de 16 hectare denumit Grădina Csíky. ¹⁰⁰

Regiunea are ca **principale atracții turistice**: centrul istoric Gheorgheni, Cetatea Both din Gheorgheni, Capela Armenească și Catolică din Gheorgheni, localitatea Lăzarea cu Capela romano-catolică Sf. Anton, Mănăstirea Franciscană, Biserica romano-catolică, Castelul Lazăr, Biserica de lemn a fostei mănăstiri Pârâul Doamnei din Moglănești, Stațiunea Borsec cu ansamblul balnear 7 Izvoare, vilele și monumentele istorice din Borsec, mlaștina după luncă de la Voșlăbeni, moara de apă și piua din Remetea etc. ¹⁰¹

Regiunea Ciuc / fost Scaun Ciuc – Regiunea Ciuc cuprinde mare parte din zona centrală a depresiunii Ciucurilor, care este încadrat de lanțul vulcanic Harghita și Munții Ciucului, loc unde s-a dezvoltat *vatra* municipiului Miercurea-Ciuc – punctul central turistic al regiunii, alături de alte centralități secundare precum UATB Băile Tușnad, Harghita Băi, Șumuleu Ciuc sau Frumoasa.

Regiunea reprezintă o incursiune în istoria și cultura ținutului, și are ca **principale atracții turistice**: centrul istoric al municipiului Miercurea Ciuc alături de Cetatea Miko, ansamblul Bisericii romano-catolice Zămislirea Sf. Fecioare și Conacul Emeric Adorjan din Armășeni, Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc, ruinele turnului Bisericii Medievale Csonkatorony din Tomești, Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, centrul istoric și clopotnițele de lemn din Frumoasa, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Simion și Iuda din Cetățuia, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Cosma și Damian din Cozmeni, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Ioan Botezătorul din Delnița, moara de apă din Mădăraș, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Mihail din Mihăileni, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Nicolae din Nicolești, casele tradiționale din Bancu, cetatea păgână din Racu, Bisericile romano-catolice din Sântimbru, Racu, Misentea, Cârța, Sândominic, Lelicieni, Capela Salvator și Sfântul Anton

⁹⁹ KÖLLŐ MIKLÓS, Teză de doctorat „Morfologia așezărilor din secuime și tipologiile constructive. Evoluție istorică, situația din prezent. Diagnostic și tendințe, manuscris. Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București, 2023

¹⁰⁰ Conform site-ului oficial al Primăriei Municipiului Gheorgheni: <https://www.gheorgheni.ro/gheorgheni/> [06.07.2023]

¹⁰¹ Conform platformei: <https://tinutulsecuiesc-360.ro/gheorgheni.php> [06.07.2023]

din Șumuleu Ciuc, Drumul Crucii din Șumuleu Ciuc, Lacul Sfânta Ana, Munții Ciomatu, Tinovul Mohoș, Conacul Balasi din Imper sau Muzeul Etnografic din Plăieșii de Jos.¹⁰²

Regiunea Odorhei / fostul Scaun Odorhei – Regiunea este cunoscută în special datorită municipiului Odorheiul Secuiesc – aceasta fiind timp de mai multe secole centrul Scaunului Odorhei. Alături de acesta, UATB precum Corund, Cristuru Secuiesc, Dârjiu, Praid, Satu Mare, Secuieni, Vlăhița, Mugeni etc. atrag turiști pentru a descoperi **principalele atracții turistice** din regiune: Bisericile reformate de la Rugănești, Forțeni, Cușmed, Daia, Lutița, Feliceni, Porumbenii Mari, Ighiu, Mugeni, Dârjiu, biserica unitariană de la Avrămești și Mărtiniș, centrele istorice din Comănești, Șoimușu Mare, Șoimușu Mic, Cristuru Secuiesc, Odorheiul Secuiesc, Inlăceni, Satu Mare, Cetatea Budvar din Odorheiul Secuiesc, cioplitoarea de poartă tradițională din Sâncrai, Strâmtoarea Vârghiș din Merești etc.¹⁰³

Elementele ce țin de dezvoltarea istorică a județului Harghita și o prezentare clară a celor 3 scaune, se regăsesc detaliat în SF 2. Evoluția teritoriului județean și SF 8. Patrimoniul cultural și pot fi consultate pentru mai multe informații relevante.

2.6 Produse turistice specifice – programe, pachete, circuite, evenimente

Județul Harghita este una dintre destinațiile turistice din România care merită văzută cel puțin o dată în viață. Aceasta este preferată de către turiștii iubitori de natură, liniște și de locuri autentice, pline de tradiții și cultură. Județul Harghita reprezintă destinația perfectă pentru vizitatorii interesați să descopere și să experimenteze moștenirea vie reprezentată de diversitatea naturală și culturală ce-i conferă identitate.

RUTE CULTURAL-TURISTICE DEZVOLTATE PE PLAN LOCAL, REGIONAL, NAȚIONAL, TRANȘNAȚIONAL

Pentru județul Harghita, există în prezent o serie de rute cultural-turistice recunoscute de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, la nivel transnațional, național și regional incluse în programele și circuitele existente în județ¹⁰⁴.

Dintre acestea, pe teritoriul județului sunt incluse în acest moment o serie de rute culturale doar la nivel național și pe plan transnațional, astfel:

Rute culturale turistice dezvoltate pe plan transnațional

- Ruta bisericilor de lemn din România și din Republica Moldova.

Ruta transnațională a bisericilor de lemn din România și Republica Moldova, unul dintre cele mai importante proiecte de promovare a turismului din ultima perioadă, dezvoltat de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, în colaborare cu Agenția de Investiții din Republica Moldova, a câștigat locul al II-lea în cadrul concursului „Destinații ale Turismului Cultural Durabil 2021”, organizat de Rețeaua Europeană pentru Turism Cultural, în parteneriat cu Comisia Europeană pentru Turism.

¹⁰² Conform platformei: <https://tinutulsecuiesc-360.ro/ciuc.php> [06.07.2023]

¹⁰³ Conform platformei: <https://tinutulsecuiesc-360.ro/odorhei.php> [06.07.2023]

¹⁰⁴ Situația rutelor actualizată la 05 mai 2023

Ruta Bisericilor de Lemn din România și Republica Moldova cuprinde 183 de lăcașe de cult din 9 județe din România și 7 biserici de lemn din Republica Moldova:¹⁰⁵. La nivelul județului Harghita sunt incluse în cadrul acestei rute **bisericile de lemn din UATB Bilbor și Toplița**.

Ruta Via Transilvanica

Pe lângă aceste rute culturale turistice dezvoltate trebuie menționată și **Ruta Via Transilvanica**, fiind un traseu turistic de lungă distanță de 1.400 de kilometri care traversează România pe direcția NE-SV, de la Putna până la Drobeta Turnu Severin și poate fi traversat atât în cadrul unor drumeții cât și în cadrul unui traseu cicloturistic. Segmentul Sicularum din cadrul traseului Via Transilvanica traversează județul Harghita pe o porțiune de aproximativ 130 de km și trece prin UATB: Praid, Atia, Lupeni, Odorheiu Secuiesc, Mărtiniș, Dârjiu și Archita.

Tabel nr. 9: Segmente din ruta Via Transilvanica ce traversează județul Harghita

Nume segment	Număr km	Timp de parcurgere	Pericole
Sovata – Praid	17	6 ore	Animale sălbatice, trafic intens în Praid
Praid – Atia	16	5 ore	Animale sălbatice, trafic intens în Praid
Atia – Lupeni	24	8 ore	Porțiuni pe asfalt
Lupeni – Odorheiu Secuiesc	24	8 ore	Urcare abruptă și critică, porțiuni pe asfalt cu trafic ridicat
Odorheiu Secuiesc – Mărtiniș	19	6 ore și 30 de minute	Porțiuni pe asfalt cu trafic ridicat
Mărtiniș - Dârjiu	30	9 ore	Intersecții în câmp deschis
Dârjiu - Archita	16	5 ore	Intersecții în câmp deschis

Sursa: Ghidul drumețului pe Via Transilvanica

Ruta Via Mariae

Pe plan național județul Harghita ocupă un loc important în turismul religios, care combină experiențele spirituale cu cele ecoturistice. O mare parte a județului este străbătută de rutele căii internaționale de pelerinaj Via Mariae, fiind legată de Drumul Mariei din Ungaria și Austria. Rețeaua existentă în județul Harghita este formată din 7 trasee diferite, aflate fie integral în județ, fie conectându-l pe acesta de alte județe precum: Mureș, Alba, Brașov, Covasna sau Arad.

Tabel nr. 10: Segmente din ruta Via Mariae ce traversează județul Harghita

Traseu	Nume segment	Număr km	Timp de parcurgere
M05, M01	Sărățeni – Șiclod – Cușmed – Atid – Inlăceni	20,3	7 ore și 30 de minute
M05, M01	Inlăceni – Firtușu – Păuleni – Lupeni – Dealu	25,5	8 ore
M05, M01	Dealu – Zetea – Căpâlnița – Vlăhița	24	10 ore
M05, M01, M03	Vlăhița – Pasul Vlăhița (Tolvajos-tető) – Șumuleu Ciuc	30,3	10 ore
M05	Capela Contumaț – Apahavas – Pârâul Ugra – Biserica din Lunca de Sus / Colegiul Sfânta Elisabeta	20,7	8-9 ore
M05	Lunca de Sus – Muntele Frumos – Muntele Păgânilor – Frumoasa – Bârzava – Delnița – Păuleni Ciuc – Șumuleu Ciuc	26,8	9 ore și 45 de minute
M01	Sărățeni – Praid	14	4 ore și 30 de minute
M01	Praid – Culmea Bucin	30	11 ore

¹⁰⁵ Mai multe detalii se pot regăsi la adresa: <https://invest.gov.md/ro/biserica-lemn/>

Traseu	Nume segment	Număr km	Timp de parcurgere
M01	Culmea Bucin – Borzont – Joseni – Ciumani – Suseni	24	8 ore
M01	Suseni – Voșlăbeni – Cârța	26,6	9 ore
M01, M12	Cârța – Dănești – Mădăraș – Racu – Delnița – Păuleni Ciuc – Șumuleu Ciuc	25,7	8 ore și 30 de minute
M03	Sighișoara – Albești – Boiu Mic – Șoard – Secuieni – Filiaș – Cristuru Secuiesc	25,6	8 ore
M03	Cristuru Secuiesc – Rugănești – Șimonești – Cireșeni – Forțeni – Odorheiu Secuiesc	28,3	9 ore
M03	Odorheiu Secuiesc – Szarkakő – Băile Homorod – Căpâlnița – Vlăhița	25,5	8 ore
M12	Micloșoara – Bixad – Băile Tușnad – Tușnadu Nou – Tușnad	28	9 ore
M12	Tușnad – Vrabia – Cetățuia – Sânsimion – Sâncrăieni – Șumuleu Ciuc	25	8 ore
M12	Bilbor – Toplița	24,4	8 ore
M12	Toplița – Gălăuțaș – Sărmaș – Subcetate – Remetea – Ditrău	27,2	9 ore
M12	Ditrău – Ghiduț – Lăzarea – Joseni – Ciumani – Suseni	22,6	7 ore și 30 de minute
M28	Estelnic – Cărpineni – Iacobeni – Plăieșii de Jos	23,8	8 ore
M28	Plăieșii de Jos – Cinod – Ciucsângeorgiu	30,7	10 ore
M28	Ciucsângeorgiu – Misentea – Lelicieni – Șumuleu Ciuc	15,5	5 ore
M28	Coșnea – Vf. Viscol – Șoimeni – Șumuleu Ciuc	27,5	9 ore
M29	Filia – Sântimbru Băi	24,8	8 ore
M29	Sântimbru Băi – Șumuleu Ciuc	17	5 ore și 30 de minute
M24	Praid – Atia – Atid	24	8 ore

Sursa: Visit Harghita, Via Mariae

Spre deosebire de Via Transilvanica, Via Mariae acoperă mai multe localități din județul Harghita, acestea fiind însă incluse în trasee distincte (M05, M01, M03, M12, M28, M29 sau M24). Cu toate acestea, schimbarea traseului este posibilă pe diferite trasee turistice, precum Vlăhița – Pasul Vlăhița – Șumuleu Ciuc sau Cârța – Dănești – Mădăraș – Racu – Delnița – Păuleni Ciuc – Șumuleu Ciuc.¹⁰⁶

Ruta Via Ferrata

Traseele de Via Ferrata („drum de fier”) sunt trasee montane dotate cu structuri metalice – trepte de fier, poduri suspendate etc. pe toată lungimea traseului, care permit persoanelor să parcurgă în siguranță trasee asemănătoare cu cele de alpinism. Conform informațiilor regăsite în mediul online, la nivelul României există 16 trasee Via Ferrata amenajate, fiecare cu grade diferite de dificultate.¹⁰⁷

La nivelul județului Harghita au fost identificate 4 astfel de trasee regăsite în Cheile Vârghișului, Piatra Șoimului (UATB Corbu), Cheile Bicazului și Lacul Roșu și un traseu pe stânca Kecskévész de pe Harghita Mădăraș (UATB Mădăraș).

¹⁰⁶ Mai multe detalii se pot consulta la adresa: <https://visitharghita.com/ro/places/via-mariae-lcm2cdnw7idtw>

¹⁰⁷ Mai multe detalii se pot consulta la adresa: <https://www.via-ferrata.ro/despre/>

Tabel nr. 11: Trasee de Via Ferrata la nivelul județului Harghita

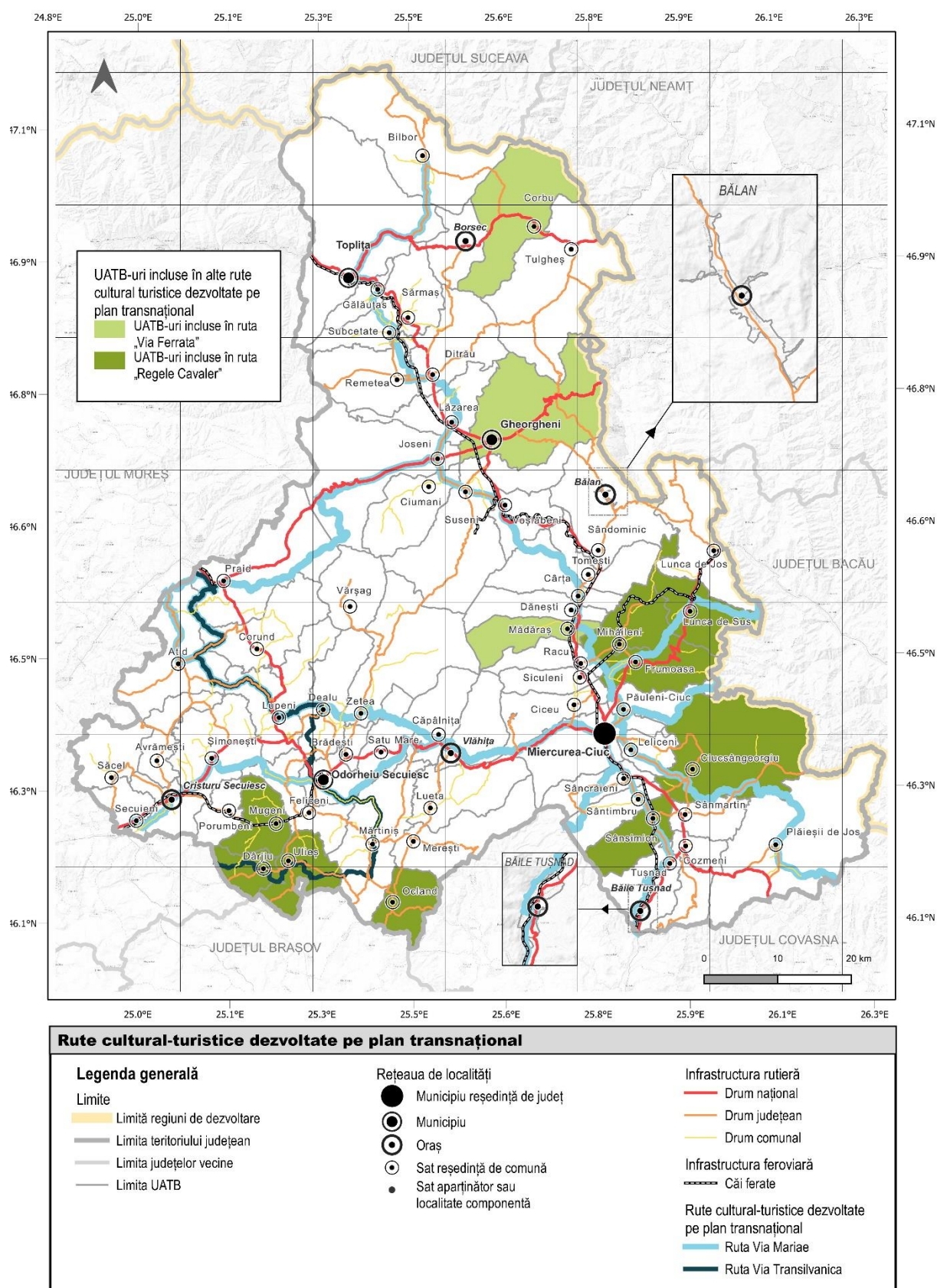
Dificultate	Nume segment	Număr km	Timp de parcurgere
B/C	Via Ferrata “Soim Calator” – Cheile Varghisului	240 m	2 ore
B/C, D, E	Via Ferrata “Piatra Șoimilor” – comuna Corbu		3 ore 30 min.
	Traseu Flaco Peregrinus ușor		45 min
	Traseu Falco Peregrinus greu		15 min
	Traseul Falco Tinnunculus extrem		45 min
C/D	Via Ferrata “Wild Ferenc” – Lacul Rosu, Cheile Bicazului	200 m	2 ore
B/C	Via Ferrata “Pericolul Caprelor” – Madaras	200 m	40 min

Sursa: via-ferrata.ro

Ruta Regele cavalier

Cunoscută și sub denumirea de Ruta Sfântul Ldislau, are incluse 49 de localități din România, Ungaria, Slovacia și Serbia. Pe teritoriul României, ruta include obiective turistice din județele Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu și Sălaj.

Pe teritoriul județului Harghita sunt incluse obiective turistice identificate în localitățile Armășeni (UATB Ciucsângeorgiu), Crăciunel (UATB Ocland), Daia (UATB Ulieș), Dârjiu, Frumoasa, Lunca de Sus, Mihăileni, Mugeni, Ocland, Sânsimion și Vasileni (UATB Ulieș).

Cartograma nr. 15: Rute culturale turistice dezvoltate pe plan transnațional

Sursa: Ghidul Via Transilvanica, viamariaecj.ro, via-ferrata.ro și visitharghita.ro

RUTE CULTURAL TURISTICE DEZVOLTATE PE PLAN NAȚIONAL

Ruta Cultural Turistică a Bisericilor de Lemn din România – biserici de lemn de pe teritoriul UATB Bilbor și UATB Toplița.

Valorificarea culturală și turistică a bisericilor din lemn se realizează la nivel național printr-o serie de trasee turistice-culturale tematice desfășurate pe teritoriul a mai multor județe. La nivel național este implementat un traseu cultural al bisericilor din lemn „Ruta Cultural Turistică a Bisericilor de Lemn din România” care însumează biserici din județele Bihor, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Suceava, Neamț, Arad, Mehedinți, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Bistrița Năsăud, Constanța, Argeș, Botoșani, Vaslui, Alba, Vrancea, Iași, Harghita, iar la nivel transnațional este implementată ruta transnațională a bisericilor de lemn din România și Republica Moldova.

Este oportună includerea bisericilor de lemn din județul Harghita în aceste trasee culturale, cu precădere a celor 2 biserici de lemn identificate – Biserica Sf. Nicolae din UATB Bilbor și Biserica fostei Mănăstiri Sfântul Ilie din Săuceni în UATB Toplița, ca monumente istorice, fapt ce ar contribui la creșterea notorietății turistice a patrimoniului vernacular al județului Harghita și ar contribui la dezvoltarea echilibrată în teritoriu a unor poli turistici care să promoveze cultura tradițională a județului.

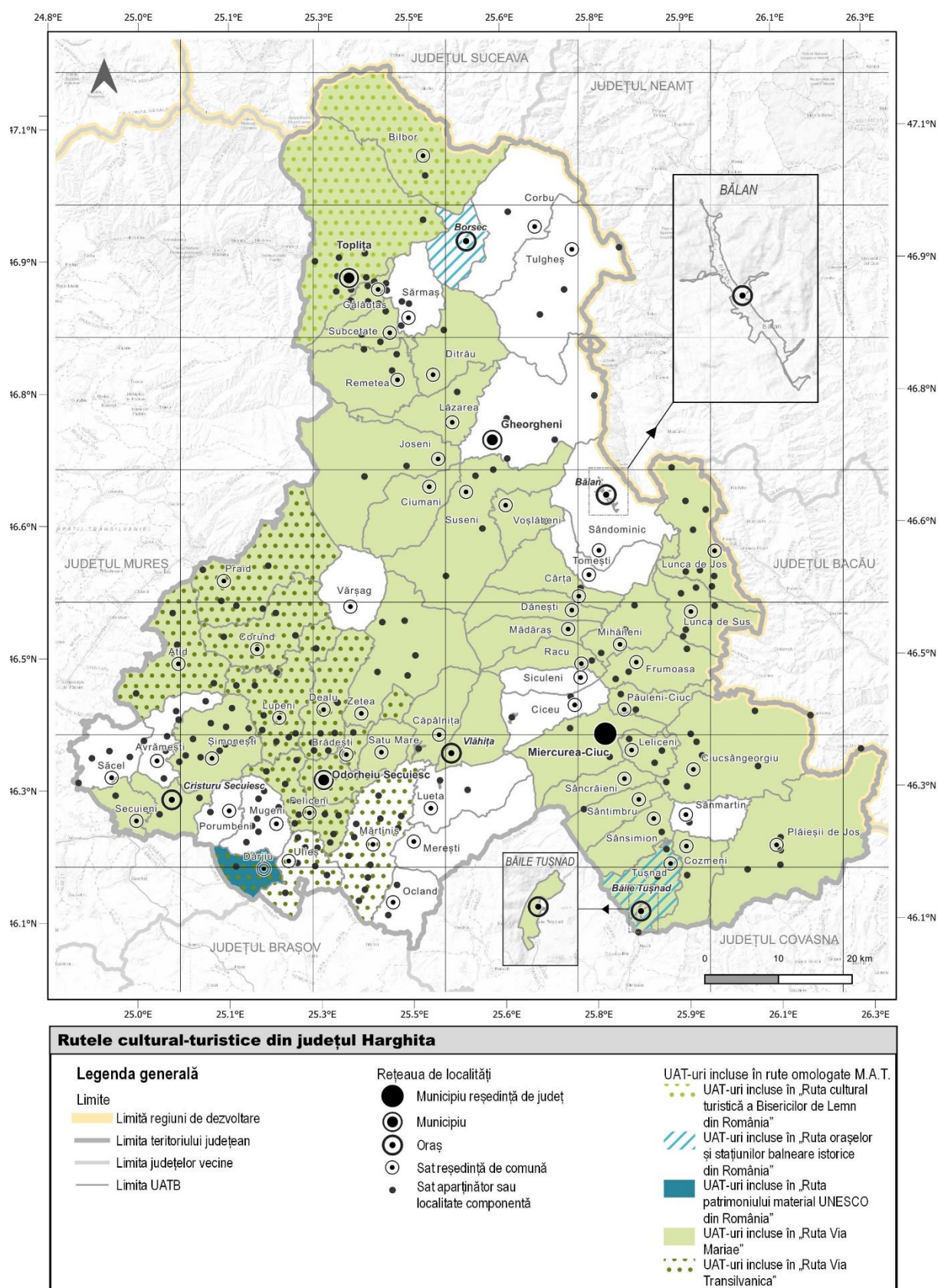
Ruta patrimoniului multiethnic din România – Cuprinde lăcașe de cult din județele: Cluj, Alba, Botoșani, Constanța și Harghita și Suceava. La nivelul județului Harghita, sunt incluse UATB care fac parte din Ruta VIA MARIAE.

Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice din România – Cuprinde orașele și stațiunile balneare care au patrimoniu din perioada medievală: Orașul Băile Tușnad cu stațiunea Băile Tușnad descoperită la 1842 și Orașul Borsec cu stațiunea Borsec cunoscută din 1804.

Ruta VIA MARIAE – Cuprinde obiective turistice din județele: Satu Mare, Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita, Bacău, Neamț, Suceava, Brașov, Covasna. La nivelul județului Harghita această rută se desfășoară la nivelul UATB-urilor: Secuieni, Cristuru Secuiesc, Șimonești, Feliceni, Odorheiu Secuiesc, Brădești, Satu Mare, Dealu, Lupeni, Corund, Praid, Atid, Zetea, Căpâlnița, Vlăhița, Bilbor, Toplița, Gălăuțaș, Subcetate, Remetea, Ditrău, Lăzarea, Joseni, Ciumani, Suseni, Voșlăbeni, Cârța, Dănești, Mădăraș, Racu, Mihăileni, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Frumoasa, Păuleni-Ciuc, Miercurea-Ciuc, Lelicieni, Ciucsângeorgiu, Sâncrăieni, Sântimbru, Sânsimion, Tușnad, Băile Tușnad, Cozmeni și Plăieșii de Jos.

Ruta patrimoniului material UNESCO în România – Satele transilvane cu biserici fortificate (UATB Dârjiu – Harghita).

Toate aceste obiective turistice incluse în cadrul rutelor cultural-turistice pot susține o dezvoltare viitoare a turismului în Harghita, alături de stimularea dezvoltării economice și sociale locale. Totodată, includerea acestora în rute naționale poate oferi un cadru de cooperare între județul Harghita și celelalte județele ale României care beneficiază de obiective turistice comune cuprinse în trasee.

Cartograma nr. 16: Rutele cultural-turistice din județul Harghita

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

RUTE CULTURAL-TURISTICE PNRR: OBIECTIVE INCLUSE ÎN VEDEREA PROMOVĂRII ȘI OBIECTIVE PROPUSE PENTRU RESTAURARE (INCLUSIV LISTA DE REZERVĂ)

Obiectivul Programului România Atractivă este de a crește atractivitatea destinațiilor turistice selectate în urma dezvoltării a 12 rute turistice/culturale tematice în zonele rurale defavorizate din România. Investiția presupune sprijin financiar pentru promovarea celor 12 rute și modernizarea /reabilitarea obiectivelor turistice cu impact național și internațional.

La nivelul județului Harghita au fost incluse în cadrul rutelor o serie de obiective turistice și culturale care au îndeplinesc criteriile necesare atât pentru promovare cât și pentru restaurare.

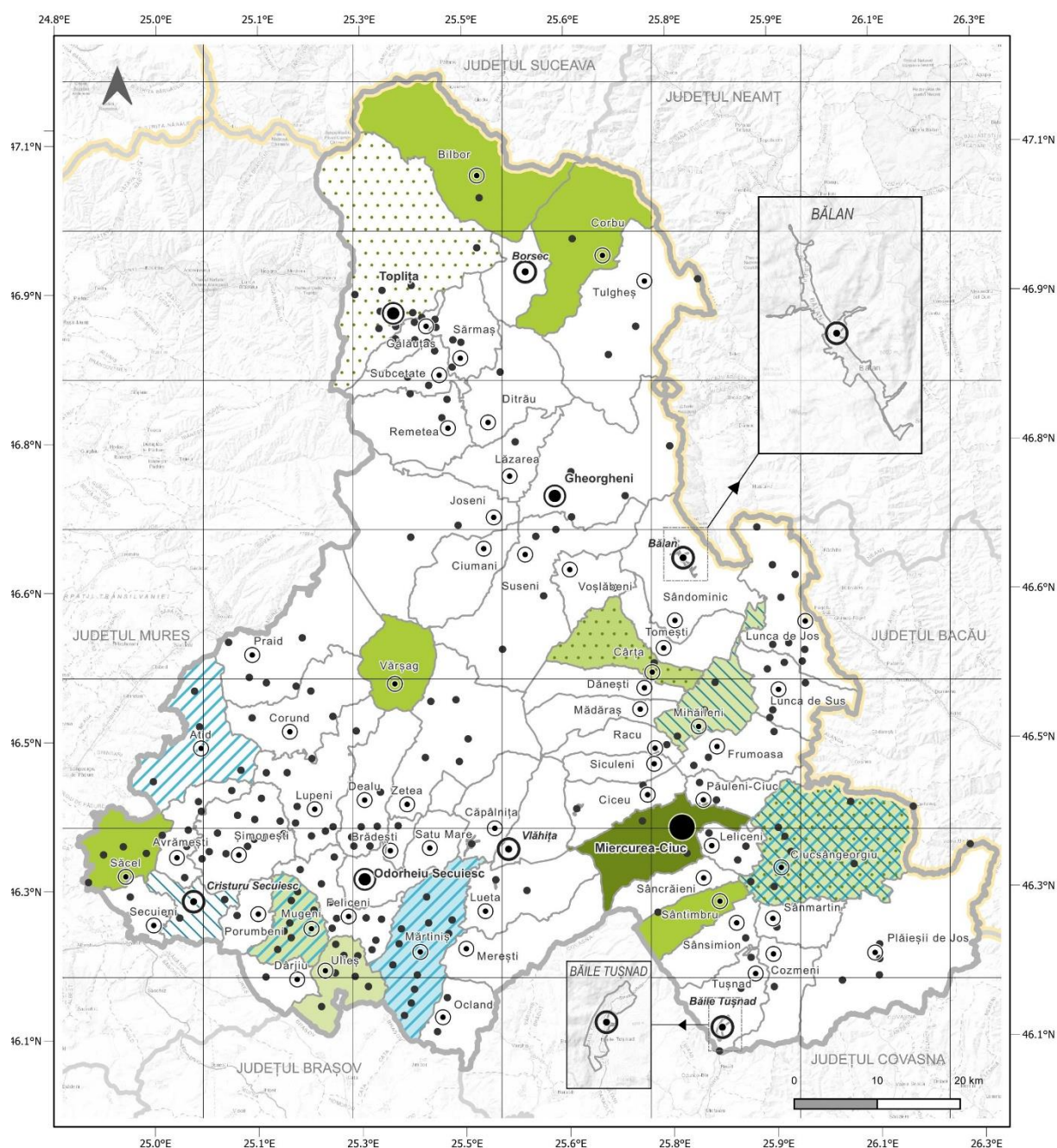
Județul Harghita **are** obiective turistice **incluse în 8 din cele 12 rute turistice / culturale** în vederea promovării. Lista obiectivelor incluse în rutelor turistice / culturale, în vederea **promovării** acestora pentru județul Harghita conține următoarele obiective:¹⁰⁸

- Traseul castrelor romane: Castrul roman de la Sânpaul, UATB Mărtiniș;
- Ruta cetăților: Cetatea Mikó, UATB Miercurea Ciuc;
- Ruta bisericilor fortificate: Biserica romano-catolică Sf. Gheorghe din UATB Ciucsângeorgiu, Biserica Romano-Catolică din UATB Cârța;
- Ruta castelelor: Castelul Urmánczy, UATB Toplița;
- Ruta curiilor: Conacul Gyárfás din UATB Cristuru Secuiesc, Conacul Biális din UATB Mihăileni, Conacul Adorjan Imre din UATB Ciucsângeorgiu, Fosta cazarmă de husari, construire anexă și împrejmuire din UATB Aita Mare;
- Traseul gastronomiei tradiționale românești: Traseul gastronomiei tradiționale în județul Harghita;
- Ruta Sfântului Ladislau: Biserica romano-catolică Zămislirea Sf. Fecioare din UATB Ciucsângeorgiu; Biserica Reformată Daia din UATB Ulieș; Biserica reformată Lupița (Biserica reformată și Zid de incintă cu turn de poartă) din UATB Mugeni; Biserica romano-catolică Sf. Mihail din Mihăileni din UATB Mihăileni;
- Ruta satelor cu arhitectură tradițională: gospodării tradiționale în UATB Atid, UATB Ciucsângeorgiu, UATB Mărtiniș, UATB Mugeni.

Majoritatea obiectivelor turistice dispun de infrastructura de bază necesară pentru a întâmpina vizitatori, cu toate acestea, o parte din obiectivele turistice necesită totuși îmbunătățiri pentru a deveni atrăgătoare pentru turiști.

Fiecare rută turistică va beneficia de o strategie de promovare a rutei, de materiale promoționale accesibile, pentru a asigura promovarea întregii rute turistice, de o aplicație pentru telefon dedicată celor 12 rute turistice/culturale precum și de realitate virtuală.

¹⁰⁸ <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/30610/pnrr-listele-cu-obiectivele-care-indeplinesc-criteriile-necesare-includerii-in-cadrul-rutelor-turistice-culturale-in-vederea-promovarii-respectiv-restaurarii-in-cadrul-programului-romania-atractiva>

Obiectivele incluse în rute culturale sau turistice în vederea promovării acestora (PNRR)		
Legenda generală	Rețeaua de localități	Obiectivele incluse în rute culturale sau turistice în vederea promovării acestora (PNRR)
Limite Limită regiuni de dezvoltare Limita teritoriului județean Limita județelor vecine Limita UATB	Municipii reședință de județ Municipiu Oraș Sat reședință de comună Sat aparținător sau localitate componentă	Ruta castelelor Ruta Sfântului Ladislau Traseul castrelor romane Ruta bisericilor fortificate Ruta cetăților Ruta satelor cu arhitectură tradițională Ruta curiilor Puncte gastronomice locale

Cartograma nr. 17: Obiectivele incluse în rutele turistice/ culturale în vederea promovării acestora (PNRR)

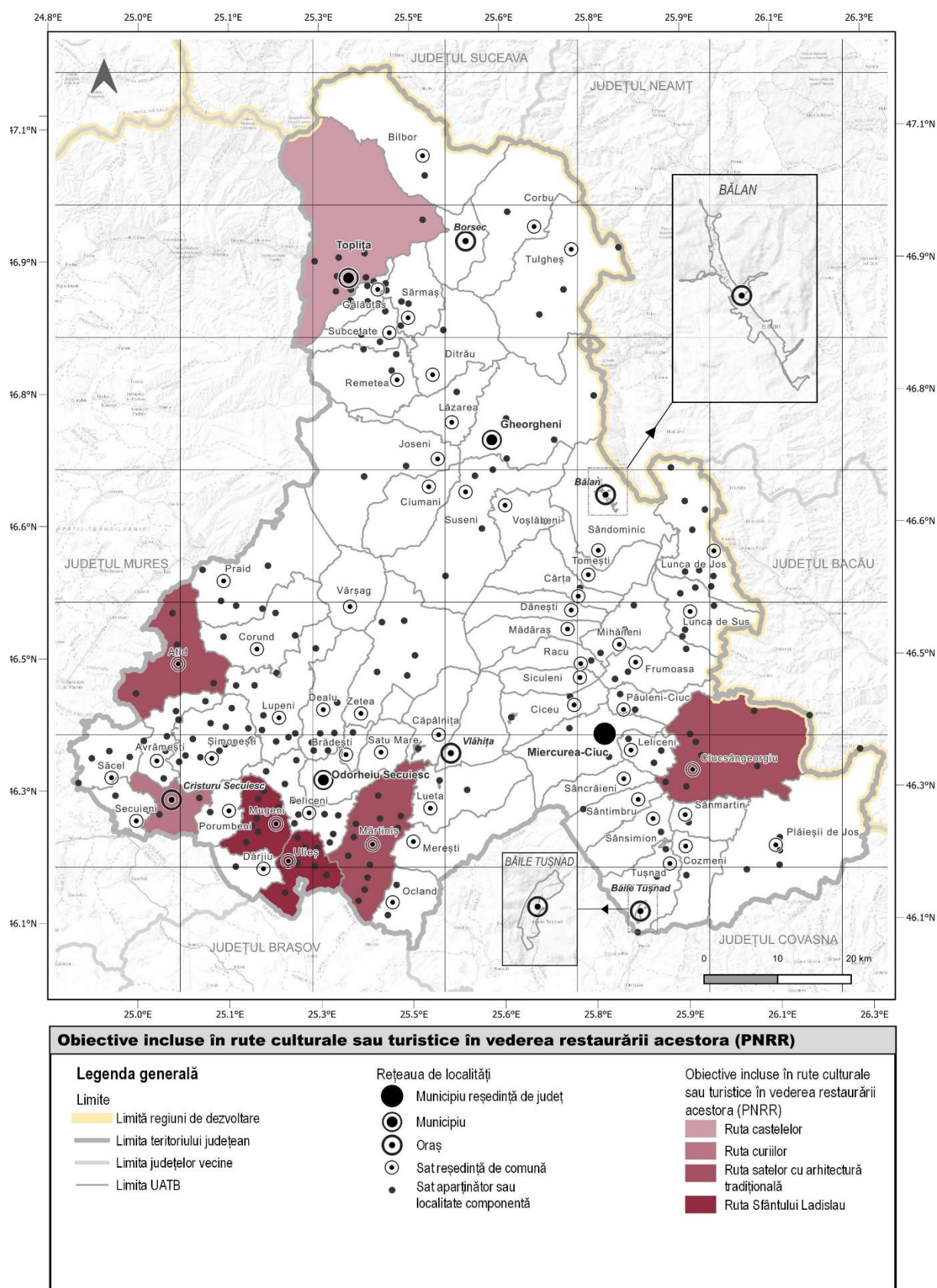
Sursa: www.fonduri-structurale.ro

Pe lângă obiectivele incluse în vederea promovării acestora, apelul a fost deschis și pentru includerea în rutele turistice/ culturale a unor obiective, în vederea **restaurării** acestora. Pentru județul Harghita, au fost incluse pe listă următoarele obiective:¹⁰⁹

- Ruta castelelor: Castelul Urmánczy din UATB Toplița;
- Ruta curiilor: Conacul Gyárfás din UATB Cristuru Secuiesc;
- Ruta Sfântului Ladislau: Biserica Reformate din UATB Lutița, Biserica Reformată Daia din satul Daia, UATB Ulieș;
- Ruta satelor cu arhitectură tradițională: Gospodării tradiționale în UATB Atid, Gospodării tradiționale în UATB Ciucsângeorgiu, UATB Mărtiniș.

Alături de acestea, există și o lista de rezervă a obiectivelor selectate în cadrul apelului 3 care îndeplinesc criteriile necesare includerii în cadrul rutelor turistice / culturale, în vederea restaurării acestora care includ: Curia Biális din Mihăileni în Ruta curiilor și gospodării tradiționale în UATB Mugeni în Ruta satelor cu arhitectură tradițională.

¹⁰⁹ <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/30610/pnrr-listele-cu-obiectivele-care-indeplinesc-criteriile-necesare-includerii-in-cadrul-rutelor-turistice-culturale-in-vederea-promovarii-respectiv-restaurarii-in-cadrul-programului-romania-atractiva>

Cartograma nr. 18: Obiective incluse în rute turistice/ culturale în vederea restaurării acestora (PNRR)

Sursa: www.fonduri-structurale.ro

TRASEE TURISTICE MONTANTE OMOLOGATE ÎN JUDEȚUL HARGHITA DE CĂTRE MAT

Conform Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, la nivelul județului Harghita sunt omologate (conform listei actualizate în data de 16.12.2022), un număr de **65 de trasee turistice montane** care pot fi practicate fie pe tot timpul anului, fie doar vara.

Majoritatea traseelor omologate sunt în munții Giurgeului (24 de trasee omologate), munții Harghitei (13 trasee omologate), munții Hășmaș (12 trasee omologate), munții Călimani (7 trasee omologate), munții Ciomatul Mare și masivul Perișani (cu câte 4 trasee omologate în fiecare) și un singur traseu omologat în munții Bodoc.

O listă completă a traseelor turistice se poate consulta în Anexe, la secțiunea dedicată - 4. Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita

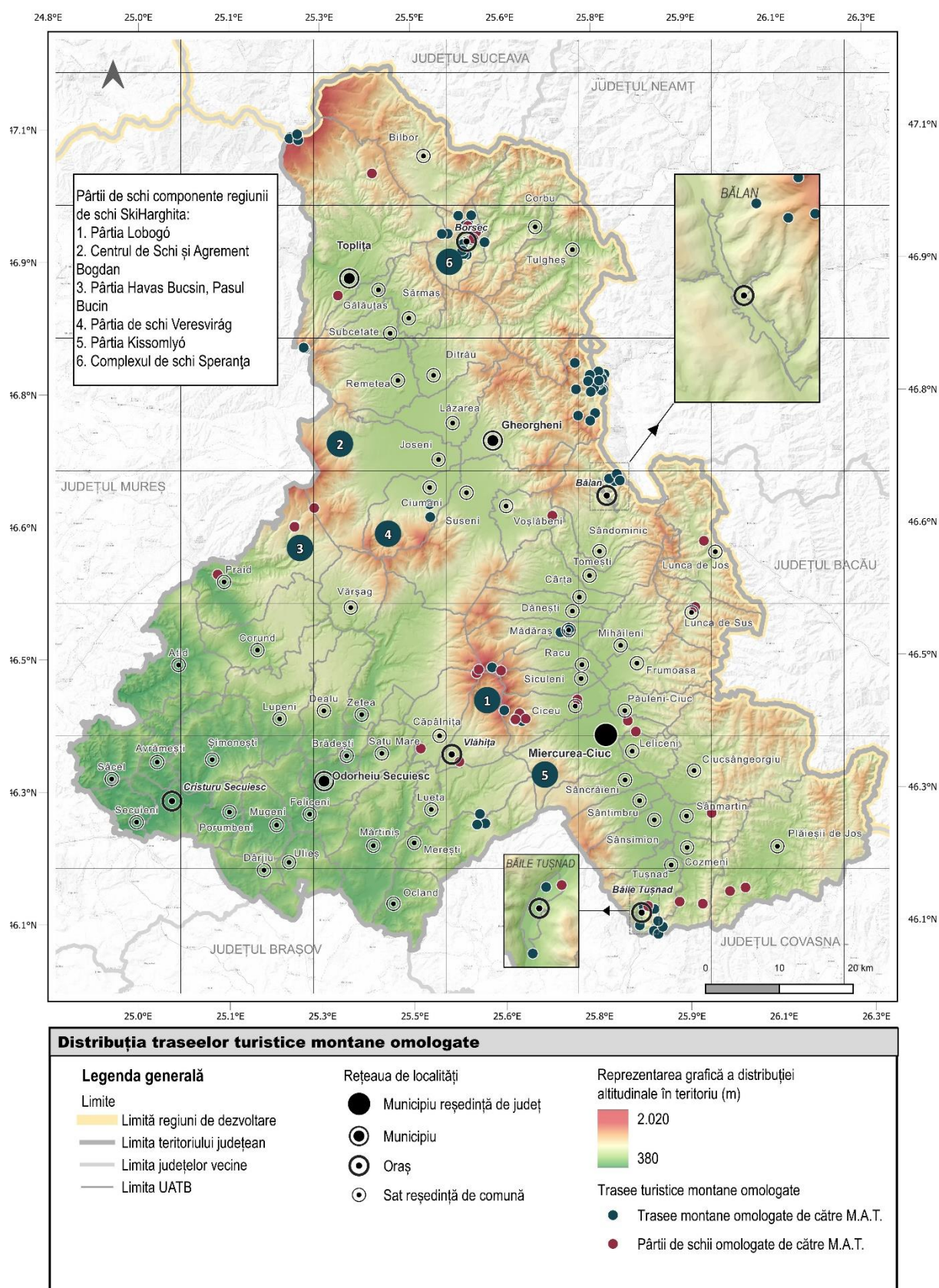
Alături de acestea, Ministerul Antreprenoriatului și Turismului a mai omologat pentru județul Harghita și un număr de **32 de pârtii de schi** (conform listei actualizate în 22.03.2023) care prezintă diferite grade de dificultate – de la foarte ușoară la dificilă.

O listă completă a pârtiilor de schi omologate se poate consulta în Anexe, la secțiunea dedicată – 5. Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita.

Județul Harghita este recunoscut pentru multele activități de iarnă care se pot desfășura, alături de programele și pachetele care sunt puse la dispoziție de diferiți operatori din județ. SkiHarghita este prima regiune de schi din România, care în prezent include 12 pârtii de schi din 6 locații:

1. Pârtia Lobogó, Băile Homorod;
2. Centrul de Schi și Agreement Bogdan;
3. Pârtia Havas Bucsin, Pasul Bucin;
4. Pârtia de schi Veresvirág, Ciumani;
5. Pârtia Kissomlyó, Șumuleu Ciuc;
6. Complexul de schi Speranța, Borsec.

Atracțiile de iarnă pentru turiști sunt multiple, aceștia putând să aleagă dintr-o gamă variată de activități: schi și snowboard la Muntele Roșu sau Pârtia de schi Harghita-Băi, drumeții în zăpadă la Lacul Sfânta Ana, plimbări cu sania trasă de câini sau cu căruța trasă de cai la Băile Tușnad, patinaj pe gheață la Patinoarul din Miercurea Ciuc, plimbări cu snowmobilul sau cu snowbus-ul numit Sherpa Alpina la Harghita-Băi, aventuri și drumeții la Cheile Bicazului și nu numai.

Cartograma nr. 19: Distribuția traseelor turistice montane omologate

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

În funcție de interesele turiștilor care vizitează destinația Harghita, au fost create o serie de produse turistice la nivelul județului, pentru ca aceștia să aibă parte de una dintre cele mai complexe destinații.

Pe lângă produsele turistice prezentate anterior, județul oferă turiștilor și pachete de echitație și ture călare, **turismul ecvestru fiind dezvoltat cu precădere în zonele Odorhei, Ciuc și Gheorgheni**. La nivelul localităților, sunt identificate centre de echitație în localitățile: Odorheiu Secuiesc, Cădăciu Mic, Vărșag, Izvoare Zetea, Păltiniș, Lupeni, Vlăhița, Sânpaul, Șoimoșu Mic, Merești, Miercurea Ciuc, Siculeni, Cinod, Cotormani, Sândominic, Tușnad, Șimonești, Gheorgheni, Borsec, Remetea și Lăzarea.

Județul Harghita dispune de un potențial turistic deosebit, de localități turistice și zone de agrement, renumite în țară și peste hotare. Datorită acestor resurse, Consiliul Județean Harghita a demarat continuu **programe și proiecte** care să valorifice aceste bogății pe care județul le deține.

Un astfel de proiect este cel realizat în parteneriat cu Universitatea Bologna (IT) intitulat „RURITAGE - Rural regeneration through systemic heritage-led strategies” prin Programul Horizon 2020¹¹⁰ și finalizat în anul 2022. Obiectivul general al proiectului RURITAGE a fost de a demonstra potențialul patrimoniului cultural și natural ca un puternic catalizator economic, social și de mediu pentru regenerare, dezvoltare durabilă, creștere economică și îmbunătățirea bunăstării oamenilor și a mediului de viață. Proiectul RURITAGE intenționează să promoveze managementul și responsabilitatea colectivă a patrimoniului cultural și natural, precum și integrarea patrimoniului în politicile naționale și europene.

Un alt proiect care merită o mențiune specială este și Drumul Sării Sovata-Praid, proiect localizat în județul Mureș și dezvoltat în cadrul stațiunii Sovata care are ca atracție turistică principală lacurile sărate și tratamentul balnear. Municipality și-a propus dezvoltarea zonei protejate de 70 hectare din mijlocul stațiunii, pentru a lărgii suprafețele de agrement și a pune în evidență munții de sare, lacurile sărate și arboretele de pe sărături. Prin acest proiect s-au creat facilități pentru parcurgerea și vizitarea zonelor protejate și accesul turiștilor pe trasee bine definite.¹¹¹

Acesta poate reprezenta un exemplu de cum pot fi legate în viitor cele două stațiuni turistice Sovata și Praid prin intermediul unui traseu turistic bine definit și conturat, axat pe promovarea și valorificarea elementelor comune ale celor două stațiuni – lacurile sărate și munții de sare.

În ceea ce privește promovarea și protecția resurselor naturale și culturale, Consiliul Județean Harghita a pregătit o serie de programe și proiecte care vor fi derulate în anul 2023 astfel:¹¹²

- Program de sprijinire a dansului și a obiceiurilor populare din județul Harghita;
- Program de sprijinire a culturii din județul Harghita;
- Program de sprijinire a cultelor religioase;

¹¹⁰ Conform Lista programelor / proiectelor de cooperare Teritorială Internațională din partea Consiliului Județean Harghita, nr. înregistrare 116660/2023.03.09

¹¹¹ Mai multe informații despre proiect: <https://www.uar-bna.ro/2018/proiecte/471/>

¹¹² Conform Lista programelor și proiectelor care vor fi derulate de către Consiliul Județean Harghita în anul 2023, nr. înregistrare 116660/2023.03.09

- Programul Consiliului Județean Harghita pentru promovarea valorilor locale și organizarea Zilei naționale a produselor agroalimentare românești;
- Program pentru promovarea turismului în județul Harghita pe anii 2022-2024;
- Program anual de colaborare al Consiliului Județean Harghita cu asociațiile și fundațiile cu activitate de turism din județul Harghita;
- Program de protecție a monumentelor istorice de pe teritoriul județului Harghita pe anii 2022-2024;
- Cercetări arheologice în județul Harghita;
- Program de colaborare în vederea derulării activităților cultelor religioase;
- Program Ocrotirea patrimoniului cultural imobil al județului Harghita pe anii 2022-2024.

Toate aceste programe pot avea efecte secundare în dezvoltarea turismului și promovarea resurselor de care județul Harghita dispune.

Resursele bogate din patrimoniul cultural constituie premisele necesare pentru dezvoltarea turismului cultural. Cu toate acestea, este la fel de important ca aceste obiective turistice să fie pregătite să primească turiști interni și externi, din punctul de vedere al accesibilității, infrastructurii, al semnalizării acestora, precum și în ceea ce privește disponibilitatea, cantitatea și calitatea informațiilor și promovarea în diferite limbi de circulație internațională, dar și includerea acestora în produse turistice diverse și complexe, calitatea dotărilor și alte activități disponibile pe lângă obiectiv.

3. Disfuncționalități, priorități și scenarii de dezvoltare

3.1 Analiza mediului intern și a mediului extern (SWOT)

Concluziile analizei situației existente pentru domeniul turistic și balnear al județului Harghita este sintetizat într-o analiză de tip SWOT în care punctele tari și punctele slabe sunt corelate cu analizele sectoriale ale mediului intern, iar oportunitățile și pericolele sunt corelate cu tendințele de dezvoltare, determinate de evoluții ale mediului exterior județului Harghita.

Puncte tari	Puncte Slabe
- Existența unor obiective turistice naturale cu o valoare excepțională – arii naturale protejate: 2 parcuri naționale, 39 de rezervații naturale și monumente ale naturii, 9 arii de protecție specială avifaunistică (SPA) și 23 de situri de importanță comunitară (SCI/SAC). - Existența unor arii naturale protejate și a unui peisaj de interes turistic: Lacul Roșu, Lacul Sfânta Ana, Muntele de sare Praid, Vulcanii Noroioși de la Filiaș, Rezervația geologică Dealul Melcului Corund, Salina Praid etc. - Existența unor stațiuni turistice balneare cu renume la nivelul României – Băile Tușnad, Borsec, Harghita Băi, Praid, Băile Homorod, Izvorul Mureșului, Lacul Roșu, Zetea, Zona Băile Banffy. - Existența mai multor localități atestate ca stațiuni turistice de către MAT care beneficiază de resurse antropice și naturale – Ciumani, Corund, Lupeni, Praid, Voșlăbeni, Zetea. - Multiple obiective culturale de interes turistic – muzee, teatre, case muzeale, colecții muzeale, centre istorice ale municipiilor, satele tradiționale și protejate (satul Dârjiu cu	- Cu toate că Harghita se află în topul județelor cu cele mai multe stațiuni turistice atestate, există zone sau localități care nu sunt recunoscute și promovate: Băile Selters din Vlăhița (izvoare minerale naturale, valea de andezit), Sântimbru Băi (mofete, izvoare cu ape minerale, nămoluri cu efecte terapeutice) sau Bilbor (cel mai mare număr de izvoare minerale din județ, specii de plante și animale ocolite prin lege, monumente istorice), Băile Chirui, Remetea, Băile Szeredai, Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța Băile Sărute, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio, Corund, Iacoveni, Cașin, Valea Întunecoasă, Sântimbru Băi, Băile Banffy. - Lipsa unui OMD – Organizație de Management a Destinației. - În prezent, tipologiile de turism care se pot practica pe teritoriul județului Harghita sunt accesate de vizitatori care au o perioadă relativ scurtă de ședere – sub 2,2 zile. - Lipsa traseelor de cicloturism din orașe și stațiuni turistice (cu excepția celor montane). - În anul 2022 județul Harghita deține un număr modest de număr de locuri de cazare (8.777 locuri de cazare cf. INS

Puncte tari	Puncte Slabe
Biserica Fortificată declarată monument UNESCO) etc. • Includerea în Programul Național LINES a 5 situri arheologice din județul Harghita, a 13 monumente de patrimoniu de interes național (cf. Legea 5/2000), a unui monument înscris în Lista Patrimoniului Mondial și a 4 monumente istorice înscrise în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial. • Includerea de obiective în 8 din cele 12 rute cultural / turistice pentru promovare și/sau reabilitare în Programul Național de Redresare și Reziliență (PNRR). • Potențialul centrelor istorice ale municipiilor Miercurea-Ciuc, Odorheiul Secuiesc, Gheorgheni, Toplița și orașelor Borsec, Cristuru Secuiesc, Vlăhița și Băile Tușnad de a fi veritabile muzee în aer liber. • Existența la nivelul județului Harghita a unui valoros patrimoniu cultural și natural pentru turism. • Prezența a 65 de trasee turistice omologate de către MAT și a 12 pârtii de schi în 6 locații din județ. • Pentru județul Harghita în perioada 2013-2022, numărul de sosiri ale turiștilor a crescut semnificativ, fiind înregistrată o creștere de 75,6% în anul 2022, față de anul 2013. • Numărul înnoptărilor în structurile de primire turistică a crescut în județul Harghita cu	Tempo), numărul acestora fiind mult mai scăzut decât cele din județe din Regiunea Centru, precum Brașov, Mureș sau Sibiu. • În anul 2022 județul Harghita înregistrează doar 12,4% din numărul total al locurilor de cazare din Regiunea de Dezvoltare Centru, acesta fiind pe locul 4 în clasament. În anul 2013, județul Harghita deținea 13,9% din numărul total al locurilor de cazare din Regiune. • Peste jumătate dintre unitățile administrativ teritoriale din județul Harghita (38 din 58 de UAT-uri), neavând acces la structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică acreditate de MAT (aprilie 2023). • La nivelul Regiunii Centru, în anul 2022, în ceea ce privește numărul de sosiri turistice, județul Harghita ocupă penultimul loc, înregistrând doar 6,8% din totalul de 2.980.036 de sosiri din această regiune (sub media regională de 16,7%). • Județul Harghita se clasează pe penultimul loc printre celelalte județe din Regiunea Centru, având o pondere de doar 7,6% din totalul de 5.868.917 de înnoptări turistice înregistrate în această regiune. • În 2013-2022, durata medie de ședere în structurile de primire turistică a înregistrat o scădere semnificativă de 20,9%, timpului mediu petrecut de către o persoană în județul Harghita,

Puncte tari	Puncte Slabe
aproximativ 38,8% din anul 2013, până în anul 2022. Prezența pe teritoriul județului Harghita a 5 Puncte Gastronomice Locale în: satul Sântimbru Băi din UATB Sântimbru, satul Șoimușu Mic în UATB Săcel, satul Bilbor din UATB Bilbor, satul Vărșag din UATB Vărșag și în satul Capu Corbului din UATB Corbu.	ajungând la un număr de 2,2 nopți/sejur în 2022, față de 2,8 nopți/sejur în anul 2013. - Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în anul 2022 județul Harghita a fost de 21,9%, sub media regională de 26,7%. - Din punct de vedere a evoluției indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, județul Harghita a înregistrat cea mai mare creștere în perioada 2013-2022, de 34,2%. - Sezonalitate accentuată în perioada caldă a anului: vara (37,0% înnoptări și 39,0% sosiri) spre deosebire de iarna (17,8% sosiri și 18,7% înnoptări). - În perioada 2013-2022, numărul turiștilor străini a scăzut cu 15,1%, ceea ce poziționează județul pe locul 5 la nivel regional.

Oportunități	Amenințări
- Accesibilitatea bună a județului datorită poziționării geografice favorabile. - Oportunitatea accesării finanțărilor europene și naționale pentru dezvoltarea și valorificarea resurselor culturale și turistice. - Interesul crescut pentru turismul de relaxare, balneo, spa. - Oportunitatea de accesare a finanțării europene și naționale	- Lipsa fondurilor pentru protejarea monumentelor naturale. - Notorietatea mai ridicată a unor destinații turistice de tradiție la nivel național, care atrag un număr mai mare de vizitatori și față de care județul Harghita are decalaje importante de recuperat – precum celelalte județe din Regiunea de

Oportunități	Amenințări
pentru protejarea și valorificarea patrimoniului natural. • Posibilitatea valorificării turistice și culturale a siturilor arheologice antice la nivel național și internațional prin realizarea de lucrări de restaurare, dezvoltare de activități cultural-turistice complementare și includerea acestora în trasee naționale sau transnaționale. • Dezvoltarea turismului sportiv prin amenajarea traseelor de cicloturism de interes național, în cooperare cu județele vecine.	Dezvoltare Centru, Sibiu, Brașov sau Mureș. • Întârzieri apărute în finanțarea, elaborarea și aprobarea planurilor de management ale ariilor naturale protejate pot duce la degradarea unor resurse turistice naturale. • Lipsa de colaborare între zonele turistice pentru dezvoltarea unui turism integrat.

3.2 Priorități de intervenție și scenarii de dezvoltare, măsuri pentru optimizarea și dezvoltarea potențialului turistic și balnear al județului Harghita

În vederea stimulării turismului, atât la nivelul zonelor urbane cât și la nivelul zonelor rurale, este nevoie de o dezvoltare continuă a tuturor formelor de turism practicabile, alături de susținerea acestora prin infrastructuri turistice, balneoclimatice, de petrecere a timpului liber, sportive etc. și dezvoltarea unor circuite turistice cu ajutorul tuturor resurselor identificate (naturale, culturale, materiale, imateriale etc.), atât la nivel local, cât și la nivel național și internațional.

La nivelul documentelor strategice realizate la nivelul județului Harghita, sunt evidențiate o serie de priorități de intervenție și măsuri în vederea dezvoltării potențialului turistic și balnear al județului Harghita. În acest sens, Strategia de Dezvoltare Economică Harghita 2030 propune dezvoltarea turismului și a ofertei turistice existente în județ, care să răspundă nevoilor, cerințelor și preferințelor turiștilor. Printre prioritățile enunțate în documentul strategic se prezintă:

- Amenajarea și valorificarea resurselor naturale și antropice.
- Stimularea dezvoltării structurilor de primire turistică și a altor infrastructuri conexe.
- Dezvoltarea sistemului organizatoric al turismului și îmbunătățirea managementului destinației turistice.
- Îmbunătățirea condițiilor formării capitalului uman în domeniul HoReCa.
- Realizarea unui marketing al destinației Harghita.

Măsurile în acest context sunt unele minimale, accentul fiind pus pe valorificarea resurselor turistice de care dispune județul și prin încurajarea fluxului de turiști o dată cu modernizarea și dezvoltarea structurilor de primire turistică în județ.

Județul Harghita este unul dintre cele mai bogate județe din țară în ceea ce privește resursele balneare și terapeutice (izvoare de apă minerală, mofete, aer curat). În județ sunt localizate 10 stațiuni de interes local și 2 stațiuni de interes național declarate stațiuni balneoclimaterice (Băile Tușnad și Borsec). Pe lângă acestea există în județ mai multe localități cu resurse și roluri balneare. Județul dispune de un potențial balnear deosebit care însă nu este valorificat suficient în acest caz fiind Băile Banffy, Toplița, Băile Sântimbru-Pucioasa sau Sâncrăieni.

Alte locații cu roluri balneare dar nefuncționale sau cu activitate sistată identificate sunt: Băile Selters, Băile Chirui, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța, Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio, Corund, Iacobeni și Cașin.

În acest context, în cadrul Strategiei Integrate de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020-2027 se propun o serie de intervenții punctuale:

- Reabilitarea și modernizarea mofetelor și bazelor de tratament nefuncționale: Băile Selters, Băile Chirui, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța, Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio, Corund, Iacobeni, Cașin, Valea Întunecoasă, Sântimbru Băi.
- Amenajarea centrelor de tratament Băile Banffy și Sâncrăieni.
- Amenajarea căilor de acces la resursele minerale a traseelor de cură de teren, a spațiilor de recreere și popas, a facilităților de utilizare a izvoarelor minerale, inclusiv organizarea accesibilității acestor stațiuni cu scopul de a ușura accesul populației în vârstă la serviciile terapeutice existente.

La nivelul județului Harghita au fost constatate diferențe în ceea ce privește calitatea structurilor de primire turistică, serviciile oferite de acestea, amplasarea sau chiar lipsa acestora. În acest sens se propune¹¹³:

- Creșterea numărului restaurantelor tradiționale și de fine-dining cu prioritate în UATB: Borsec, Sândominic, Sântimbru, Ciceu, Băile Tușnad, Joseni, Vlăhița, Carta, Zetea, Mădăraș, Miercurea-Ciuc, Ditrău, Gheorgheni, Corund, Toplița, Praid, Odorheiul Secuiesc.
- Modernizarea, dezvoltarea sau realizarea de noi dotări de wellness cu prioritate în UATB: Sândominic, Borsec, Ditrău, Corund, Toplița, Praid, Băile Tușnad, Sâncrăieni, Vlăhița, Zetea, Lupeni, Gheorgheni, Ciumani și reabilitarea și modernizarea bazelor de tratament nefuncționale.

Măsurile și recomandările cuprinse în Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita 2020-2027 includ acțiuni de cooperare și organizare administrativă în care este necesară implicarea consiliului județean:

- Crearea sistemului organizatoric al managementului destinației turistice la nivel local, microregional, județean și regional – Organizația de Management a Destinației.

¹¹³ Propunerile au ținut cont de intervențiile cuprinse în Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita 2020-2027, alături de completările autorului.

- Crearea Consiliului Consultativ al Turismului din județul Harghita;

La nivel local, există o serie de recomandări în ceea ce privește dezvoltarea resurselor turistice existente **la nivelul municipiului Miercurea-Ciuc**. Acestea presupun:

- Șumuleu-Ciuc, ca destinație turistică prioritară – prin îmbunătățirea accesibilității zonei și a atracțiilor turistice din zonă, construirea unui nou punct de observare, prezentarea valorilor religioase, istorice și culturale ale sanctuarului.
- Diversificarea tipurilor de cazare turistică în municipiul Miercurea-Ciuc și în zona de influență – realizarea unor unități hoteliere de 5 stele cu posibilitatea de a susține inclusiv turismul MICE.
- Planificarea și dezvoltarea traseelor turistice în municipiul Miercurea-Ciuc.
- Programul de extindere a facilităților de divertisment.
- Construcția de puncte de observare.
- Dezvoltarea serviciilor de turism de sănătate în Harghita Băi prin amenajarea serviciilor conexe și a unităților de cazare de tip spa și wellness.
- Reabilitarea zonei din jurul Castelului Mikó – are ca scop crearea unui spațiu care poate fi folosit pentru activități de agrement, turism și cultură;
- Reabilitarea lacului Suta și a împrejurimilor sale – dezvoltarea de zone de agrement, turism și recreere.

La nivelul **municipiului Toplița** au fost identificate o serie de recomandări și intervenții axate pe dezvoltarea infrastructurii turistice și valorificarea turistică a apelor balneare și termale aflate pe raza municipiului și în vecinătate:

- Identificarea și dezvoltarea zonelor de interes pentru turismul montan cu caracter activ cu areale de agrement;
- Identificarea și dezvoltarea zonelor de interes pentru sporturile de iarnă cu areale de agrement;
- Marcarea unor drumuri de biciclete pentru cicloturism;
- Program de actualizare și completare marcaje trasee turistice și identificare trasee turistice noi;
- Amenajarea conservativă a ariei naturale protejate “Cascadă de apă termală” și menținerea accesului la rezervația naturală;
- Valorificarea și promovarea locurilor unde se practică pescuitul sportiv;
- Reabilitarea și modernizarea Centrului Wellness - Băile Banffy Toplița;
- Înființare și amenajare parc dendrologic în municipiul Toplița;
- Identificarea și valorificarea izvoarelor mezotermale în baze de tratament.

Datorită resurselor turistice bogate de care dispune **municipiul Gheorgheni** și contextul natural favorabil, au fost identificate o serie de intervenții punctuale cu accent pe dezvoltarea turismului sportiv și cel balnear. Aceste intervenții presupun:

- Amenajare trasee turistice tematice tip Via Ferrata;
- Construire telegondolă/telecabină Gheorgheni - Vârful Pricske;

- Amenajare domeniu schiabil lângă KM 4;
- Amenajare pârtie de schi și piste bob la stațiunea Lacu Roșu;
- Înființare muzeu al alpinismului la stațiunea Lacu Roșu;
- Înființarea și dotarea Centru National de informare și promovare turistică în stațiunea Lacu Roșu;
- Reabilitarea Patinoarului artificial din Gheorgheni;
- Amenajarea unui ștrand-mini aquapark;
- Centru turistic și wellness la Lacul Roșu.

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a **Municipiului Odorheiul Secuiesc** pentru perioada 2015-2020-2025 propun o serie de intervenții ce presupun reabilitarea și dezvoltarea integrată a Băilor Szejke, amenajarea și revitalizarea centrului istoric al Municipiului Odorheiul Secuiesc, precum și amenajarea malului râului Târnava Mare în scopuri recreative și turistice.

Orașul Borsec dispune de un important fond turistic cu accent pe turismul de sănătate și pe cel sportiv. Prioritățile de intervenție în ceea ce privește UATB Borsec sunt axate pe dezvoltarea de baze de agrement, baza sportivă, reabilitarea căilor de acces, reabilitarea clădirilor, fără a ne limita la acestea. Au fost astfel identificate o serie de proiecte spațializabile, cu impact asupra dezvoltării turistice la nivelul județului Harghita:

- Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii turistice:
 - Extinderea pârtiei de ski, instalații de cablu, tunuri de zăpadă;
 - Realizarea parcului de agrement Speranța;
 - Reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea bazei sportive;
 - Captare și reamenajare Izvorul Pierre Curie și a izvorului de lângă Grota Urșilor;
 - Construirea unor hoteluri/pensiuni de capacitate mare;
 - Construirea unui traseu turistic Mocănița.
- Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber:
 - Construirea unui centru de echitație;
 - Amenajare parc balnear în poiana Hármasliget, situat lângă Centrul Balnear;
 - Amenajarea de terenuri de tenis în aer liber lângă terenul de fotbal Kerek și lângă parcul Millenium;
 - Construire bazin de înot lângă Centru balnear multifuncțional.
- Turismul activ, ca o direcție modernă de turism:
 - Speologie - realizarea de activități de prospectare, cartare și punere în circuitul turistic a Peșterii de stalactite, și amenajarea pentru vizitatori a Peșterii Urșilor și a Peșterii de Gheață;
 - Reamenajare și extindere trasee turistice. Amenajarea unui traseu montan (zona Tinoave-Sărmaș).

Pentru orașul Bălan, prioritățile de intervenție sunt concentrate asupra dezvoltării turismului și protejarea mediului natural. Astfel, la nivelul Strategiei de Dezvoltare Locală a orașului Bălan au fost identificate o serie de măsuri:

- Crearea de puncte/ centre de informare turistică;
- Marcarea traseelor turistice din zonă, în parteneriat cu administratorii/ proprietarii de drept ai terenurilor/ pădurilor.

Pe lângă cele menționate anterior, se recomandă intervenții în arealele cu cele mai multe înregistrări ale turiștilor, atât din punct de vedere al sosirilor, cât și al înnoptărilor și a duratei medii de ședere. Astfel de zone au fost identificate ca fiind UATB-urile: Sândominic, Ciceu, Băile Tușnad, Toplița, Miercurea Ciuc, Mădăraș, Joseni, Odorheiu Secuiesc, Lăzarea, Vlăhița, Cârța, Lupeni, Sâncrăieni, Voșlăbeni, Cozmeni, Praid, Zetea, Gheorgheni, Borsec. Cu toate acestea, nu intervențiile în dezvoltarea infrastructurii turistice nu este limitată doar la aceste areale, aceasta fiind nevoie a fi extinsă și modernizată în toate UATB-urile care beneficiază de resurse turistice naturale sau antropice.

Turismul de sănătate poate fi descris ca un turism verde, din punct de vedere ecologic, sustenabil, prin reducerea deteriorării mediului (flora, fauna, apa, pământ etc.) și aducerea de plus valoare mediului prin protejarea și conservarea ariilor naturale protejate. Stațiunile balneare, sunt situate în marea lor majoritate în interiorul sau în proximitatea ariilor naturale protejate.

Conform Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, sectorul balnear are nevoie de sprijin din partea autorităților naționale referitoare la priorități specifice:

- menținerea activității în stațiunile balneare și resorturile de sănătate - principalul motor pentru turism și sănătate;
- păstrarea și adaptarea locurilor de muncă la nevoile și tendințele actuale pentru mii de cadre cu înaltă specializare în tratamentul balnear;
- asigurarea condițiilor pentru continuarea funcționării stațiunilor balneare și păstrarea încrederii investitorilor.¹¹⁴

Este prioritară investiția în unitățile de cazare de mari dimensiuni care să poată susține și dezvoltarea turismului medical sau chiar MICE din UATB care sunt declarate stațiuni balneoclimatice, în municipiile și orașele atractive din punct de vedere turistic sau în zonele care beneficiază de o resursă turistică importantă. În acest context se pot amenaja astfel de dotări în UATB: Toplița, Bilbor, Borsec, Gheorgheni, Ciumani, Voșlăbeni, Praid, Corund, Lupeni, Zetea, Vlăhița, Miercurea-Ciuc sau Băile Tușnad.

¹¹⁴ Mai multe informații se pot consulta la adresa: <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2023/02/MEMO-5.pdf>

4. Elemente de diagnostic, concluzii și recomandări

Diagnosticul general prezintă, în baza analizei situației existente, o radiografie teritorială din punct de vedere al resurselor turistice și balneare de care județul Harghita dispune și a contextului teritorial interjudețean, având ca scop evidențierea principalelor disfuncții care condiționează dezvoltarea județului, alături de principalele atuuri care pot îmbunătăți dezvoltarea județului. Toate acestea stau la baza strategiei de dezvoltare a județului Harghita.

Analiza situației existente a identificat o serie de elemente definitorii ale județului din punct de vedere al domeniului turistic și balnear, alături de o serie de disfuncționalități. Suprapunerea acestora pe teren și pe configurația administrativă a județului conduce la o radiografie teritorială, pe baza căreia va fi fundamentată, în etapele ulterioare, strategia de dezvoltare pe termen mediu și lung a județului și planul de acțiune.

Județul Harghita dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat, fiind o activitate cu mari perspective de dezvoltare și cu importante resurse naturale (ape minerale, mofete, peisaje naturale specifice zonei montane, lacuri naturale, izvoare termale) și antropice (ca rezultat al bogatei istorii și caracterului multicultural și multiethnic care se reflectă în arhitectura, în tradițiile și obiceiurile locului). și pentru bogata istorie și cultură, care se reflectă în arhitectura, în tradițiile și obiceiurile locului. Rețeaua de stațiuni turistice de interes național și stațiuni balneoclimaterice (Băile Tușnad, Borsec) este întărită de stațiuni turistice de interes local (Băile Homorod, Ciumani, Conrud, Harghita-Băi, Izvorul Mureșului, Lacul Roșu, Praid, Zetea, zona Băile Bandy (municipiul Toplița) și zona turistică a comunei Lupeni).

Potențialul turistic deosebit poate constitui o oportunitate majoră pentru dezvoltarea județului Harghita, iar valorificarea acestuia poate transforma turismul în unul din cele mai importante sectoare ale județului, ajutând la dezvoltarea economică de ansamblu a județului. Cu toate acestea, pentru a deveni o destinație de notorietate internațională, județul Harghita trebuie să depună eforturi considerabile pentru dezvoltarea, modernizarea infrastructurii turistice existente și dezvoltarea de noi elemente de infrastructură.

Există în continuare factori balneari identificați și în alte zone ale județului, dar slab valorificați, care ar putea reprezenta baza unei dezvoltări turistice semnificative pe segmentul de spa și wellness precum: Băile Selters din Vlăhița, Sântimbru Băi, Bilbor, Băile Chiruți, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio (Corund), Iacobeni, Cașin, Valea Întunecoasă (Lunca de Jos), Băile Sântimbru-Pucioasa (Sâncrăieni) sau Băile Banffy (Toplița).

În același context, resursele naturale existente în județul Harghita oferă numeroase posibilități de practicare a activităților sportive și de petrecere a timpului liber, multe dintre acestea se petrec în cazul stațiunilor turistice care oferă turiștilor diverse posibilități: drumeții, alpinism, caiac-canoe, echitație, pescuit sportiv, ski, hochei, patinaj etc.

Conform Hotărârii nr. 89 din 31 ianuarie 2023 pentru modificarea Anexelor nr. 1-8 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a VIII-a – zone cu resurse turistice, la nivelul județului Harghita s-au semnalat o serie de UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari, care prezintă o serie de probleme ale infrastructurii turistice sau ale infrastructurii tehnice. **Probleme ale infrastructurii turistice au fost înregistrate în UATB: Toplița, Cristuru Secuiesc, Atid, Bilbor, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ditrău, Frumoasa, Lelicieni, Merești, Mihăilești, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Sâncrăieni, Sândominic, Sânsimion, Șimonești, Subcetate, Suseni și Tulgheș.** Probleme ale infrastructurii tehnice au fost înregistrate în UATB: Atid, Bilbor,

Ciucsângeorgiu, Corund, Cozmeni, Lelicieni, Lunca de Jos, Merești, Plăieșii de Jos, Porumbeni, Racu, Sântimbru, Tulgheș și Zetea. **De asemenea, în lista localităților cu probleme ale infrastructurii turistice și infrastructurii tehnice se regăsesc inclusiv localități declarate stațiuni turistice, precum: Corund, Zetea și Toplița.**

Pe termen lung, turismul din județul Harghita trebuie să situeze județul ca destinație turistică competitivă, bazată pe atractivitatea specificității balneoclimatic, de sănătate și wellness la care se asociază ecoturismul alături de destinația Băile Tușnad și împrejurimile, turismul activ, sportiv și de iarnă, cultural istoric și religios, turismul de agrement, turismul rural și agroturismul și turismul gastronomic.

În prezent, capacitatea turistică este limitată, aceasta fiind preponderentă în zonele turistice foarte atractive ale județului precum: Toplița, Borsec, Băile Tușnad, Gheorgheni, Vlăhița, Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Zetea, Lupeni, Corund sau Praid și un număr redus în alte zone atractive ale județului cum este cazul UATB Cristuru Secuiesc, Remetea, Dârjiu, Porumbeni, Atid (fără unități de cazare), Plăieșii de Jos (fără unități de cazare), Sânsimion (fără unități de cazare), Lelicieni (fără unități de cazare), Subcetate (fără unități de cazare), dar care beneficiază de resurse turistice antropice sau naturale.

Au fost identificate la nivelul județului o serie de areale cu un puternic potențial turistic bazat atât pe resursele turistice naturale, cât și pe cele antropice sau a dotărilor de care dispun: UATB-urile Miercurea-Ciuc, Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Băile Tușnad, Borsec, Cristuru Secuiesc și Vlăhița ca areale principale la nivel urban pentru dezvoltarea turismului – cu precădere în zonele în care există deja stațiuni turistice declarate.

Pentru UATB-urile din mediul rural au fost identificate o serie de localități cu potențial turistic dat fie de resursele naturale, fie de cele antropice, alături de statutul de stațiune turistică, ținându-se cont și de atracția acestora către turiști (numărul de sosiri, numărul de înnopțări, durata medie de ședere sau indicii de utilizare a capacității de cazare), alături de dotările și infrastructura turistică conexă care există. În acest sens se evidențiază UATB-urile: Bilbor, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ciumani, Corund, Cozmeni, Dârjiu, Ditrău, Felicieni, Frumoasa, Lăzarea, Lelicieni, Lunca de Jos, Lupeni, Merești, Mihăileni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Plăieșii de Jos, Porumbeni, Praid, Sâncrăieni, Sândominic, Sânsimion, Șimonești, Suseni, Vârșag, Voșlăbeni și Zetea.

În ceea ce privește **oferta turistică**, mai mult de jumătate din unitățile de cazare, respectiv 59% dintre acestea se află în mediul rural. Conform datelor înregistrate la nivelul Ministerului Antreprenoriatului și Turismului (aprilie 2023), **UATB cu cele mai scăzute infrastructuri de cazare se află în orașul Borsec (cu 34 de unități de cazare), urmat de municipiul Odorheiu Secuiesc (cu 34 de unități de cazare), orașul Vlăhița (cu 22 de unități de cazare), orașul Cristuru Secuiesc (cu 3 unități de cazare) și orașul Bălan (cu 1 unitate de cazare).** Trebuie menționat totodată și faptul că în prezent există o serie de unități de cazare neacreditate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, acestea regăsindu-se în regim hotelier pe platforme de tip Booking sau Airbnb, iar numărul unităților de cazare din marile municipii și orașe ar putea fi unul mult mai ridicat.

La nivelul mediului rural, **cele mai scăzute înregistrări se observă în zone cu puține obiective turistice promovate sau frecventate de turiști precum: Brădești, Cârța, Ciucsângeorgiu, Cozmeni, Frumoasa, Mădăraș, Remetea, Sâncrăieni, Sântimbru, Sărmaș**

și Tulgheș pentru care au fost identificate 3 unități de cazare în fiecare UATB, urmate de localitățile Dănești, Ditrău, Merești, Mihăileni, Ocland, Racu, Sândominic, Satu Mare care au înregistrat 2 unități de cazare în fiecare UATB, în timp ce în cazul UATB Corbu, Dârjiu, Feliceni, Mărtiniș, Porumbeni, Tomești și Tușnad se înregistrează câte o unitate de cazare.

UATB precum Ciucsângeorgiu, Sântimbru, Mihăileni, Cârța prezintă obiective turistice incluse în rutele turistice/culturale în vederea promovării acestora prin PNRR, iar UATB precum Tușând, Ditrău, Sândominic, Satu Mare, Dârjiu, Mărtiniș, Racu și Feliceni, au fost incluse în diferite rute cultural-turistice omologate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, datorită resurselor și atracțiilor de care dispun.

Dezvoltarea turismului este favorizată de existența posibilităților de cazare a turiștilor, pe teritoriul județului Harghita fiind înregistrate la nivelul anului 2023, un număr de aproximativ 676 de unități de cazare turistică, cu o capacitate totală de 13.692 de locuri de cazare. Dintre acestea, cea mai mare pondere este reprezentată de pensiunile turistice (310 unități de cazare), urmate de camerele de închiriat (157 de unități) și pensiunile agroturistice (58 de unități de cazare). Se constată un număr relativ redus de unități de cazare precum hoteluri, cabane turistice, căsuțe, popasuri turistice, camping sau bungalow. Comparativ cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Centru, **județul Harghita deține un număr modest de număr de locuri de cazare, numărul acestora fiind mult mai scăzut decât numărul locurilor de cazare din județe precum Brașov, Mureș sau Sibiu.**

Diversitatea ofertei de cazare este vizibilă pe teritoriul județului Harghita, și la nivelul distribuției unităților de cazare clasificate pe categoriile de confort. Astfel, din numărul total de 676 de unități de cazare, structurile de 3 stele sunt predominante, înregistrând aproximativ 30% din numărul total. Cu toate acestea, din punct de vedere al calității infrastructurii turistice, în special în contextul în care județul beneficiază de un număr ridicat de localități atestate ca stațiuni turistice, pe teritoriul județului Harghita se află **un număr destul de scăzut de cazări de 4 stele – doar 5 unități clasificate sau 4 flori / margarete – doar 7 unități clasificate, ceea ce poate reprezenta un dezavantaj în dezvoltarea experiențelor turistice sau în atragerea turiștilor care caută cazări și sejururi de lux sau în dezvoltarea turismului de conferințe pentru care sunt necesare unități de cazare de mari dimensiuni.**

În ceea ce privește distribuția infrastructurii de alimentație publică la nivelul județului Harghita, se remarcă o tendință de concentrare a acestora preponderent la nivelul municipiului Gheorgheni, a orașelor și a zonelor turistice mai cunoscute din județ. Din păcate, la nivelul orașelor Cristuru Secuiesc și Bălan nu s-au înregistrat structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pentru luna aprilie 2023. Trebuie ținut cont și de faptul că nu toate unitățile cu funcțiuni de alimentație publică se află în baza de date a MAT.

La nivelul mediului rural, cele mai multe structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică se regăsesc la nivelul UATB Praid, acesta fiind de altfel stațiune turistică de interes local, recunoscută pentru Salina Praid și apele curative. Cu toate acestea, peste jumătate dintre UATB din județul Harghita, (38 din 58 de UATB) nu prezintă facilități de alimentație publică clasificate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului.

În ceea ce privește **circulația turistică** în județul Harghita în perioada 2013-2022, numărul de sosiri ale turiștilor a crescut semnificativ, fiind înregistrată o creștere de 75,6% în anul 2022,

față de anul 2013. Cu toate acestea, **la nivelul Regiunii Centru în anul 2022, județul Harghita ocupă penultimul loc în ceea ce privește numărul de sosiri**, înregistrând doar 6,8% din totalul de 2.980.036 de sosiri din această regiune (sub media regională de 16,7%). Situația poate fi îmbunătățită în următorii ani prin intervenții periodice în infrastructura turistică, precum și a promovării mai intense a resurselor naturale și antropice de care dispune județul.

La nivel teritorial, se poate observa că orașul Băile Tușnad concentrează cea mai mare parte a cererii turistice de la nivel județean, înregistrând în anul 2022 peste 43.300 de mii de sosiri ale turiștilor, respectiv 21,5% din totalul județean. Orașul Băile Tușnad atrage un număr semnificativ de turiști datorită stațiunii balneoclimaterice cu același nume, care dispune de izvoare de ape minerale cu efecte terapeutice, dar și datorită cadrului deosebit de pitoresc al orașului. Față de anul 2013, numărul de sosiri ale turiștilor din orașul Băile Tușnad a crescut cu 136,5%.

Alături de creșterea sosirilor turiștilor, se observă la nivelul județului Harghita o creștere și a numărului de înnoptări în structurile de primire turistică, de aproximativ 38,8%. Cu toate acestea, **la nivelul Regiunii Centru, județul Harghita ocupă penultimul loc în ceea ce privește numărul de înnoptări**, înregistrând doar 7,6% din totalul de 5.868.917 de înnoptări turistice înregistrate.

În ceea ce privește numărul de înnoptări în structurile de primire turistică în plan teritorial, orașul Băile Tușnad a înregistrat 124.366 înnoptări, ceea ce reprezintă 28% din totalul înnoptărilor la nivelul județului Harghita. Alături de acesta, principalele zone de interes ale turiștilor au fost (în ordine descrescătoare în funcție de nr. de înnoptări): municipiul Miercurea Ciuc, comuna Praid, municipiul Odorheiul Secuiesc, comuna Zetea, municipiul Gheorgheni, municipiul Toplița, orașul Borsec și orașul Vlăhița.

Durata medie de ședere în structurile de primire turistică a înregistrat o scădere semnificativă de 20,9%, timpului mediu petrecut de către o persoană în județul Harghita, ajungând la un număr de 2,2 nopți/sejur în 2022, față de 2,8 nopți/sejur în anul 2013. Acest lucru este cauzat în primul rând de evoluția prețurilor urmată de scăderea interesului turiștilor pentru destinațiile din județ, odată cu creșterea atracției și vizitării destinațiilor din străinătate. Cele mai mari scăderi ale duratei medii de ședere au fost înregistrate în localitățile: orașul Băile Tușnad (56,0%), Lăzarea (45,0%), Căpâlnița (44,9%), Ciumani (41,7%), Frumoasa (41,2%), Mihăileni (38,6%), Dănești (31,9%), Carta (30,9%), Mădăras (30,4%) și Racu (28,8%).

Județul dispune de un potențial balnear deosebit, dintre cele 33 de localități cu resurse balneare existente în Regiunea Centru, aproximativ un sfert sunt în județul Harghita, însă puține dintre acestea sunt dotate cu structuri de tratament funcționale sau la standarde actuale.

În acest context, Harghita se află în topul județelor cu cele mai multe stațiuni turistice atestate însă există zone și localități care se bucură de importante resurse terapeutice dar care nu sunt recunoscute sau promovate suficient: Băile Selters din Vlăhița (izvoare minerale naturale, valea de andezit), Sântimbru Băi (mofete, izvoare cu ape minerale, nămoluri cu efecte terapeutice) sau Bilbor (cel mai mare număr de izvoare minerale din județ, specii de plante și animale oculte prin lege, monumente istorice), Băile Chiruți, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio (Corund), Iacobenii, Cașin, Valea Întunecoasă (Lunca de Jos), Băile Sântimbru-Pucioasa (Sâncrăieni) sau Băile Banffy (Toplița).

5. Bibliografie

LEGISLAȚIA ÎN DOMENIU

Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – Zone protejate;

Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul modificată și completată cu Legea nr. 289 / 2006;

Legea nr. 755 /2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România;

Legea nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența în 2002, respectiv identificarea peisajelor valoroase de pe teritoriul județului Harghita, recunoașterea și protejarea acestora potrivit legislației în vigoare;

Legea nr. 190 /2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice;

O.G. nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România;

O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului;

O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare;

O.U.G. 142/2008, Unități administrativ teritoriale cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari;

HG nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora;

HG nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare;

HG nr. 663/2016 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare;

HG nr. 558/2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism – Masterplanul investițiilor în turism – și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism;

HG nr. 358/2019 privind aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a ecoturismului – context, viziune și obiective – 2019-2029;

HG nr. 571/2019 privind aprobarea Strategiei pentru dezvoltarea turismului balnear;

HG nr. 874/2021 pentru modificarea anexelor nr. 1-8 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice;

HG nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;

HG nr. 898/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură;

Ordinele Ministrului Mediului nr. 46/2016 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare;

Ordinele Ministrului Mediului pentru aprobarea Planurilor de management și Regulamentelor anumitor situri Natura 2000, conform informațiilor prezentate în Lista siturilor Natura 2000:

Ordin nr. 1287/2015 privind aprobarea Planului de management al sitului de importanță comunitară ROSCI0007 Bazinul Ciucului de Jos;

Ordin nr. 753/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0252 Toplița – Scaunul Rotund Borsec;

Ordin nr. 909/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0090 Harghita Mădăraș și al Rezervației naturale 2.493 Lacul Dracului;

Ordin nr. 996/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului siturilor Natura 2000 ROSPA0027 Dealurile Homoroadelor și ROSCI0036 Chile Vârghișului;

Ordin nr. 1523/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului Parcului Național Cheile Bicazului – Hășmaș și al siturilor Natura 2000 ROSCI0027 și ROSPA0018 Cheile Bicazului – Hășmaș (fără suprafața de suprapunere cu ROSCI0033 Chile Șugăului – Munticelu);

Ordin nr. 1553/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului siturilor Natura 2000 ROSPA0028 Dealurile Târnavelor și Valea Nirajului, ROSCI0186 Pădurile de Stejar Pufos de pe Târnavă Mare, ROSCI0297 Dealurile Târnavei Mici – Bicheș și ROSCI0384 Râul Târnavă Mică;

Ordin nr. 1408/2017 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului ROSCI0248 – Tinovul Mohoș – Lacul Sf. Ana;

Ordin nr. 1764/2020 privind aprobarea Planului de management al sitului Natura 2000 ROSCI0357 Porumbeni;

PUBLICAȚII DE SPECIALITATE

KÖLLŐ MIKLÓS, Teză de doctorat „Morfologia așezărilor din secuime și tipologiile constructive. Evoluție istorică, situația din prezent. Diagnostic și tendințe, manuscris. Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București, 2023

Brezee et al., The Roman Frontiers of Dacia [Frontierele Romane ale Daciei]. Oxford: Archaeopress, 2021

STUDII DE SPECIALITATE

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a UE

Agenda 21 pentru Cultură, demers al Comitetului pentru Cultură

Agenda Europeană pentru Turism 2030

Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei
 Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural
 Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale
 European Charter For Sustainable Tourism in Protected Areas
 European Framework for Action on Cultural Heritage
 Master Plan pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026
 Noua agendă europeană pentru cultură
 Planul de Acțiune pentru Valorificarea Patrimoniului Cultural în vederea sporirii competitivității turismului (2022)
 Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) – Secțiunea a VIII-a
 Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Harghita 1999
 Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Harghita 2010-2017
 Planul de Dezvoltare Regională 2021-2027 Regiunea Centru și strategiile de dezvoltare regională
 Programul pentru Dezvoltarea Investițiilor în Turism – Master Planul Investițiilor în Turism
 Rezoluția Parlamentului European privind promovarea sectoarelor culturale și creative europene ca surse de creștere economică și generatoare de locuri de muncă
 Strategia Culturală a județului Harghita 2021-2030
 Strategia de dezvoltare a județului Harghita 2015-2020-2025 – program de dezvoltare economică, socială, culturală și instituțională a județului;
 Strategia de Dezvoltare Economică Harghita 2030
 Strategia de Dezvoltare Locală a orașului Bălan
 Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Harghita pe perioada 2021-2030
 Strategia de protecție a monumentelor istorice din județul Harghita (2013-2023)
 Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru (RIS3)
 Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Gheorgheni
 Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Miercurea Ciuc precum și a Zonei Urbane Funcționale aferente
 Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Toplița pentru perioada 2021-2030
 Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a orașului Borsec
 Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană Durabilă a municipiului Odorheiu Secuiesc pe perioada 2015-2020-2025
 Strategia Integrată de Turism a județului Harghita 2020-2027
 Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030
 Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului 2019-2029
 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

RESURSE WEB

Consiliul Județean Harghita, Local Flavours Turism autentic bazat pe arome culturale locale: https://hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2021/09/Local-Flavours_RO.pdf [06.07.2023]

Consiliul Județean Harghita, Raport de mediu pentru Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor 2020-2025, martie 2021, document disponibil la adresa: https://judetulharghita.ro/wp-content/uploads/2021/04/20210309_Raport_de_Mediu_PJGD_Harghita_clean.pdf [28.04.2023]

DSVSA Harghita: <http://harghita.dsvsa.ro/wpfb-file/32-dsvsa-harghita-punct-gastronomic-local-xls/> [04.07.2023]

INS, Direcția Județeană de Statistică Harghita: <https://harghita.insse.ro/despre-noi/despre-judetul-harghita/geografie/> [28.04.2023]

Inventarul ariilor naturale protejate din România: http://ananp.gov.ro/wp-content/uploads/inventar_arii_Ro_v1-00000003.pdf [28.04.2023]

IUCN, Ghidul privind Aplicarea Categoriilor de Management al Ariilor Protejate, document disponibil la adresa: <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/PAPS-016-Ro.pdf> [28.04.2023]

Portal Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru: <http://www.adrcentru.ro/>

Portal Primăria Municipiului Gheorgheni: <https://www.gheorgheni.ro/>

Portal Primăria Municipiului Gheorgheni: <https://www.gheorgheni.ro/gheorgheni/> [06.07.2023]

Portal Primăria Municipiului Miercurea Ciuc: <https://miercureaciuc.ro/ro>

Portal Primăria Municipiului Odorheiul Secuiesc: <https://www.udvarhelyi.ro/ro/>

Portal Primăria Orașului Bălan: <https://www.orasulbalan.ro/ro/>

Portal Ținutul Secuiesc: https://tinutulsecuiesc-360.ro/index_ro.php [06.07.2023]

Portalul Carpathina Escapes: <https://carpathianescapes.ro/ro> [12.07.2023]

Portalul Companiei Naționale de Investiții: <https://www.cni.ro/proiecte/proiecte> [04.07.2023]

Portalul Destinației Turistice Băile Tușnad și împrejurimile: <https://bailetusnad.eco/cine-suntem/> [05.07.2023]

Portalul Fonduri-Structurale.ro, Listele cu obiectivele care îndeplinesc criteriile necesare includerii în cadrul rutelor turistice/culturale în vederea promovării, respectiv restaurării, în cadrul programului România Atractivă: <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/30610/pnrr-listele-cu-obiectivele-care-indeplinesc-criteriile-necesare-includerii-in-cadrul-rutelor-turistice-culturale-in-vederea-promovarii-respectiv-restaurarii-in-cadrul-programului-romania-atractiva> [04.07.2023]

Portalul Hargita Outdoor: <https://hargitaoutdoor.com/> [12.07.2023]

Portalul LIMES: <https://limesromania.ro/ro/articole/despre-proiect/> [12.07.2023]

Portalul Nina Adventures: <http://ninadventures.com/> [12.07.2023]

Portalul Observator Turistic: <https://observatoruristic.ro/destinatia-ecoturistica-baile-tusnad-si-imprejurimile/> [05.07.2023]

Portalul România Sălbatică: <https://romaniasalbatica.ro/ro/parc-national/cheile-bicazului-hasmas> [28.04.2023]

Portalul Salina Praid: <http://www.salinapraid.ro/istorie-minerit> [28.04.2023]

Portalul SkyGyimes: <http://www.skigyimes.ro/ro/ski-deals.html> [04.07.2023]

Portalul Stațiuni Balneare: <https://statiunibalneare.com/blog/afectiuni-tratate-la-baile-tusnad/> [04.07.2023]

Portalul Visit Borsec: <http://www.visitborsec.ro/ro/Descopera/Borsec.html> [04.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Ruta Via Mariae: <https://visitharghita.com/ro/places/via-mariae-lcm2cdnw7idtww>

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Animale Sălbatică:
https://visitharghita.com/ro/places/harghita-salbatica-uu9d8myq_juv-q [06.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Anul turismului de sănătate:
<https://visitharghita.com/ro/places/mtaiom1woikv9q> [05.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Biserica fortificată din Dârjiu, Cetatea Slăninilor:
<https://visitharghita.com/ro/places/biserica-fortificata-din-darjiu-luqlp3wlgqlebq> [28.04.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Centre de tratament:
https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=wsr0demv6-ocjw# [04.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Harghita Băi: <https://visitharghita.com/ro/places/baile-harghita-2jy5vuzvtmpzjg> [04.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Harghita Culturală:
<https://visitharghita.com/ro/places/harghita-culturala-r3a-d7tbnalb3g> [28.04.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Harghita Sacrală:
<https://visitharghita.com/ro/places/harghita-sacrala-bqshobagijbv5w> [06.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Locații:
https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=ncmtxccrm3rtqg%7Crezerva-ie-naturala_1529996654# [28.04.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Pe urmele Papei Francisc:
<https://visitharghita.com/ro/places/1cc5bd74dast6a> [06.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Pista de bob: <https://visitharghita.com/ro/places/pista-de-bob-toplita> [04.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Produs Montan:
<https://visitharghita.com/ro/places/produsmontan> [04.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Regele Cavaler:
<https://visitharghita.com/ro/places/hkmczua9ex-kzw> [06.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Ski Harghita: <https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita> [05.07.2023]

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Sport și Aventură: <https://visitharghita.com/ro/places/sport-si-aventura> [05.07.2023]

DATE FURNIZATE DE INSTITUȚIILE PUBLICE

Date furnizate din partea Centrului Național de Informare și Promovare Turistică Borsec prin adresa cu nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023

Date furnizate din partea Centrului de Informare Toplița prin adresa cu nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023

Date furnizate din partea Consiliului Județean Harghita prin adresa cu nr. înregistrare 116660/2023.03.09

Date furnizate din partea Centrului Cultural Județean Harghita prin adresa cu nr. înregistrare 596/23.06.2023 (nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023)

Date furnizate din partea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii

Date furnizate din partea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Harghita

Date furnizate din partea Agenției de Dezvoltare Județeană Harghita

6. Anexe

6.1 Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee și colecții muzeale ¹¹⁵	Cinema
MEDIUL URBAN					
1	83320	Miercurea Ciuc	x	M	x
2	83561	Gheorgheni	x	M	
3	83133	Odorheiu Secuiesc	x	M	x
4	83632	Toplița	x	M	x
1	83428	Băile Tușnad			
2	83464	Bălan			x
3	83491	Borsec			
4	83525	Cristuru Secuiesc		M	x
5	83749	Vlăhița			
MEDIUL RURAL					
1	83785	Atid		M	
2	83847	Avrămești			
3	83936	Bilbor			
4	83151	Brădești			
5	83963	Căpâlnița			
6	84102	Cârța		x	
7	86461	Ciceu			
8	83981	Ciucsângeorgiu		M	
9	84086	Ciumani		x	
10	84148	Corbu			
11	84175	Corund		x	
12	86446	Cozmeni		M	
13	84237	Dănești		x	
14	84380	Dârjiu			
15	84264	Dealul			
16	84344	Ditrău			
17	83197	Felicești			
18	84415	Frumoasa			
19	84460	Gălăuțuș		x	
20	84558	Joseni		x	
21	84594	Lăzarea			
22	86479	Lelicești			
23	84629	Lueta		x	
24	84656	Lunca de Jos			
25	84754	Lunca de Sus		x	
26	84825	Lupeni		x	

¹¹⁵ M=muzeu

x= colecție muzeală, casă memorială, casă muzeu, colecție

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee și colecții muzeale¹¹⁵	Cinema
27	86438	Mădăraș		x	
28	84923	Mărtiniș			
29	85056	Merești		x	
30	85074	Mihăileni			
31	85127	Mugeni			
32	85243	Ocland		x	
33	83375	Păuleni-Ciuc			
34	85289	Plăieșii de Jos		x	
35	86487	Porumbeni			
36	85341	Praid		x	
37	86495	Racu			
38	85412	Remetea		x	
39	85467	Săcel			
40	85680	Sâncrăieni		x	
41	85760	Sândominic		x	
42	85788	Sânmartin			
43	85840	Sânsimion			
44	86519	Sântimbru			
45	85528	Sărmaș			
46	86501	Satu Mare		x	
47	85582	Secuieni			
48	85626	Siculeni			
49	85984	Șimonești		x	
50	85877	Subcetate		x	
51	85920	Suseni		x	
52	86453	Tomești			
53	86133	Tulgheș		x	
54	86188	Tușnad		M	
55	86222	Ulieș			
56	86311	Vârșag			
57	86339	Voșlăbeni		x	
58	86366	Zetea		x	

Sursa: : INS Tempo-online TEMPO_ART103D / ART101B / 104C și Baza de date Muzee și Colecții din România - INP (cIMeC)

6.2 Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*	total tipuri
1	83320	Miercurea Ciuc	x	x	x	x	x	x				x	x	8
2	83561	Gheorgheni	x			x	x			x			x	5
3	83133	Odorheiu Secuiesc			x		x						x	3
4	83632	Toplița	x		x		x			x			x	5
TOTAL MUNICIPII			3	1	3	2	4	1	0	2	0	1	4	21
1	83428	Băile Tușnad			x				x			x	x	4
2	83464	Bălan	x											1
3	83491	Borsec						x		x	x		x	4
4	83525	Cristuru Secuiesc			x				x					2
5	83749	Vlăhița	x		x			x			x		x	5
TOTAL ORAȘE			2	0	3	0	0	2	2	1	2	1	3	16
TOTAL URBAN			5	1	6	2	4	3	2	3	2	2	7	37
1	83785	Atid												
2	83847	Avrămești	x											1
3	83936	Bilbor												
4	83151	Brădești												
5	83963	Căpâlnița												
6	84102	Cârța			x		x							2
7	86461	Ciceu												
8	83981	Ciucsângeorgiu	x										x	2
9	84086	Ciumani						x					x	2
10	84148	Corbu												
11	84175	Corund									x	x		2
12	86446	Cozmeni									x		x	2

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*	total tipuri
13	84237	Dănești												
14	84380	Dârjiu											x	1
15	84264	Dealu												
16	84344	Ditrău	x											1
17	83197	Felicești												
18	84415	Frumoasa												
19	84460	Gălăuțuș												
20	84558	Josani						x						1
21	84594	Lăzarea	x											1
22	86479	Lelicești												
23	84629	Lueta	x											1
24	84656	Lunca de Jos									x			1
25	84754	Lunca de Sus								x				1
26	84825	Lupeni	x										x	2
27	86438	Mădăraș												
28	84923	Mărtiniș	x											1
29	85056	Merești											x	1
30	85074	Mihăileni												
31	85127	Mugeni												
32	85243	Ocland									x			1
33	83375	Păuleni-Ciuc												
34	85289	Plăieșii de Jos												
35	86487	Porumbeni												
36	85341	Praid			x			x				x	x	4
37	86495	Racu												
38	85412	Remetea											x	1
39	85467	Săcel											x	1

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*	total tipuri
40	85680	Sâncrăieni												
41	85760	Sândominic												
42	85788	Sânmartin												
43	85840	Sânsimion												
44	86519	Sântimbru											x	1
45	85528	Sărmaș												
46	86501	Satu Mare												
47	85582	Secuieni												
48	85626	Siculeni											x	1
49	85984	Șimonești												
50	85877	Subcetate							x				x	2
51	85920	Suseni												
52	86453	Tomești												
53	86133	Tulgheș												
54	86188	Tușnad											x	1
55	86222	Ulieș												
56	86311	Vărșag											x	1
57	86339	Voșlăbeni	x											1
58	86366	Zetea							x			x		2
TOTAL COMUNE			8	0	2	0	1	3	2	1	4	3	4	38
TOTAL JUDEȚ			13	1	8	2	5	6	4	4	6	5	11	75

* saline, spa, wellness, mofete, centre de echitație etc.

Sursa: Visit Harghita, cercetare autor

6.3 Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice din județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Stațiuni turistice de interes național	Stațiuni turistice de interes local	Statut de stațiune balneoclimatică
1	83320	Miercurea Ciuc		X (Harghita-Băi)	
2	83561	Gheorgheni		X (Lacu Roșu)	
3	83133	Odorheiu Secuiesc			
4	83632	Toplița		X (Zona Băile Banffy)	
TOTAL MUNICIPII				3	
1	83428	Băile Tușnad	X		X
2	83464	Bălan			
3	83491	Borsec	X		X
4	83525	Cristuru Secuiesc			
5	83749	Vlăhița		X (Băile Homorod)	
TOTAL ORAȘE			2	1	2
TOTAL URBAN			2	4	2
1	83785	Atid			
2	83847	Avrămești			
3	83936	Bilbor			
4	83151	Brădești			
5	83963	Căpâlnița			
6	84102	Cârța			
7	86461	Ciceu			
8	83981	Ciucsângeorgiu			
9	84086	Ciumani		X	
10	84148	Corbu			
11	84175	Corund		X	
12	86446	Cozmeni			
13	84237	Dănești			
14	84380	Dârjiu			
15	84264	Dealul			
16	84344	Ditrău			
17	83197	Felicești			
18	84415	Frumoasa			
19	84460	Gălăuțuș			
20	84558	Josani			
21	84594	Lăzarea			
22	86479	Lelicești			
23	84629	Lueta			
24	84656	Lunca de Jos			
25	84754	Lunca de Sus			

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Stațiuni turistice de interes național	Stațiuni turistice de interes local	Statut de stațiune balneoclimatică
26	84825	Lupeni		X (Zona turistică a comunei Lupeni)	
27	86438	Mădăraș			
28	84923	Mărtiniș			
29	85056	Merești			
30	85074	Mihăileni			
31	85127	Mugeni			
32	85243	Ocland			
33	83375	Păuleni-Ciuc			
34	85289	Plăieșii de Jos			
35	86487	Porumbeni			
36	85341	Praid		X	
37	86495	Racu			
38	85412	Remetea			
39	85467	Săcel			
40	85680	Sâncrăieni			
41	85760	Sândominic			
42	85788	Sânmartin			
43	85840	Sânsimion			
44	86519	Sântimbru			
45	85528	Sărmaș			
46	86501	Satu Mare			
47	85582	Secuieni			
48	85626	Siculeni			
49	85984	Șimonești			
50	85877	Subcetate			
51	85920	Suseni			
52	86453	Tomești			
53	86133	Tulgheș			
54	86188	Tușnad			
55	86222	Ulieș			
56	86311	Vărsag			
57	86339	Voșlăbeni		X (Izvoru Mureșului)	
58	86366	Zetea		X	
TOTAL COMUNE				6	
TOTAL JUDEȚ			2	10	2

Sursa: <https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/96733>,
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132357>

6.4 Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
1	Lacul Roșu - Cabana Suhard - Șaua Suhard - Platoul Suhardul Mic	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi albastru	1 ½ h	mic	nu necesită echipament special
2	Lacul Roșu - Balconul de Piatră - Drumul lui Marton Ferenc - Crescătoria de păstrăvi - centrul stațiunii Lacul Roșu	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	cruce roșie	1 ¼ h	mic	echipament de drumeție de complexitate medie
3	Lacul Roșu - Balconul de Piatră - Valea pâraului Suhard - Piatra Licoș - Peștera Licoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	cruce albastră	3 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
4	Lacul Roșu - Poiana lui Paleu - Fagul Roșu - Piatra Cherecului - Poiana Albă	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct albastru	4 ¼ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
5	Lacul Roșu - Șaua Piatra Roșie - Poiana Ghilocoș - Belvedere Piatra Ghilocoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi roșu	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
6	Poiana Ghilcoș - Piatra Ghilcoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct dublu albastru	¾ h	mic	nu necesită echipament special
7	Poiana Puturosu (Cab. Lomas) - Valea Lomașului - refugiul Lomășitei - Izvorul Lomășitei - Vârful Rețitiș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	triunghi albastru	4 - 5 h	mediu	nu necesită echipament special
8	Gura P. Voivodeasa - Gura Lomașului - Poiana Puturosu - Lacul Iezer	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	cruce albastră	4 - 5 h	mediu	nu necesită echipament special
9	Monument Secu - Poiana Voivodeasa - Canton Dealu Alb - Izvoarele Purcelului - Șaua Rețitiș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	cruce roșie	8 - 9 h	mediu	nu necesită echipament special
10	Băile Tușnad - Lacul Ciucaș - Stânca Șoimilor	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	triunghi roșu	1 ½ h - 2 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
11	Băile Tușnad - Cabana Lacul Sf. Ana	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	cruce roșie	3 - 3 ½ h urcare/ 2-2 ½ h coborâre	mic	nu necesită echipament special
12	Băile Tușnad - Cabana Sf. Ana - Muchia Lacului - Bixad	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	bandă albastră	5 - 6 h	mic	nu necesită echipament special
13	Pensiunea Hatar - Cabana Lacul Sf. Ana	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	cruce albastră	2 h urcare/ 1 ½ h coborâre	mic	nu necesită echipament special
14	Vf. Tătar - Niergheș - Pasul Pângăraț - Poiana Calului - Poiana Albă - Șaua Dantiaș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	linie roșie	8 ½ h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie
15	Gâtul Nyerges - Drumul Lapoș - Gâtul Licoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct albastru	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
16	Lacul Roșu - Șaua Piatra Roșie - Drumul Vărarilor - Șaua Czifra - Cheile Bicazului	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi galben	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
17	Lacul Sf. Ana - Țețlea	Consiliul Județean Harghita	M-ții Bodoc	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
18	Băile Tușnad - Turnul Apor - Băile Tușnad	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct roșu	50 min - 1 h	mic	nu necesită echipament special
19	Băile Tușnad - Vf. Cetății	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct albastru	30-40 min. cu retur	mic	nu necesită echipament special
20	Băile Tușnad - Vf. Ciomatul Mare-și retur	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	triunghi albastru	30 min	mediu	nu necesită echipament special
21	Harghita Băi (Cabana Uz Bence) - Subpădure	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	cruce albastră	3 ½ h - 4 h urcare/ 2 - 2½ h coborâre	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
22	Cabana Harghita - Mădăraș - Muntele Mic - Lacul Pracului - Vf. Fagul Roșu - Pasul Liban	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	bandă albastră	8 - 10 h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
23	Satul Căpâlnița - Culmea Ascuțită - Izvorul Cihanoș - Piatra Altarului - Cabana Harghita - Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	cruce albastră	5 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
24	Satul Zetea - Dealul Fedeliu - Poiana Muntele Mare - Cabana Harghita - Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct albastru	8 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
25	Cabana Harghita Băi - Colțul Teșit - Poiana Racu - Poiana Mare - Cabana Harghita - Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	bandă albastră	4 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
26	Băile Selters - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Județean Harghita	Masivul Perșani	bandă galbenă	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex/ iarna schiuri de tură
27	Băile Chirui - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Județean Harghita	Masivul Perșani	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex/ iarna schiuri de tură
28	Comuna Lueta - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Județean Harghita	Masivul Perșani	cruce galbenă	2 ½ - 3 h	mediu	echipament de drumeție special și complex
29	Comuna Merești - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Județean Harghita	Masivul Perșani	punct galben	2 ½ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
30	Cabana Harghita Mădăraș - Cascada Szoko	Consiliul Județean Harghita	Munții Harghitei	cercuri duble de culoare albă și roșie	1 h dus/ 1 ¼ h la întoarcere	mediu	echipament de drumeție special și complex
31	Oraș Vlăhița - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	Munții Harghitei	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex
32	Satul Izvoarele - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	Munții Harghitei	cruce albastră	2 ½ h - 3 h	mediu	echipament de drumeție special și complex

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
33	Satul Izvoarele - Cabana Harghita Mădăraș prin Valea Sugo	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	cruce roșie	3 ¼ - 3 ¾ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
34	Cabana Harghita Mădăraș - Vârful Harghita Mădăraș prin Coltul Berszan - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	triunghi roșu	1 ½ - 1 ¾ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
35	Lacu Roșu - Pârâul Oii - Poiana Albă	Consiliul judetean Harghita	Munții Hășmaș	linie albastră	3 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
36	Lacu Roșu - Bicăjel - Lacu Roșu	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	dungă galbenă	2 ¾ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
37	Cheile Bicazului - Poiana Cupaș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	triunghi roșu	2 ½ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
38	Cheile Bicazului - Poiana Vincli	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	punct roșu	4 ½ h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie
39	Pr. Oii - Pr. Bicăjel - Lacu Roșu	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	punct roșu	4 ½ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
40	Pârâul Cupaș - Poiana Cupaș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce roșie	¾ h	mic	echipament de drumeție de complexitate medie
41	Cabana Piatra Singuratică - Poiana Albă	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	bandă roșie	2 ¾ h	mic/ grad mare de dificultate iarna	nu necesită echipament special/ iarna schiuri de tură
42	Cabana Piatra Singuratică - Șaua Tarcăului	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	bandă roșie	2 ¼ h	mediu/ grad mare de dificultate iarna	nu necesită echipament special
43	Bălan - Cab. Piatra Singuratică (Pârâul Kovacs)	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce galbenă	1 ¾ - 2 ¼ h	mediu	nu necesită echipament special

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durăță traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
44	Bălan - Cab. Piatra Singuratică (Pârâul Szep)	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	triunghi roșu	2 ½ - 2 ¾ h	mediu	nu necesită echipament special/ iarna schiuri de tură
45	Bălan - Cabana Piatra Singuratică - Stânca ” La Panda”- retur sau marcajul Bălan - Cabana	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce albastră	¾ - 1 ¼ h	mediu	nu necesită echipament special
46	Bălan (Fântâna lui Gal) -Șaua Tarcăului	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce roșie	1 ½ - 2 ¼ h	mic	nu necesită echipament special
47	Toplița - Cartier Călimănel - Vf. Runcului - Vf. Toaca - Cica Mică - Cica Mare - Vf. Retitis	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	bandă galbenă	10 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
48	Sat Gălăuțaș - Dl. Plopișului - Poiana lui Filip - Vf. Taulet - Stâncile Coloape - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	cruce albastră	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
49	Toplița - cartier Măgheruș - Pârțile Magheruș și Bradul - Poiana Refugiu Bătrâna - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	triunghi albastru	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
50	Toplița - Pârția Bradul - Poiana de sub Vf. Bătrâna - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	bandă albastră	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
51	Borsec - Izvorul Străvechi - Peștera de Gheață - Grota Urșilor-Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie și triunghi roșu	1 ½ h	mic	nu necesită echipament special
52	Borsec - Izvorul Străvechi - Izvorul Pierre Curie - Cetatea Bufnițelor - Valea Vinului-Borsecul de Jos - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie	2 h	mic	nu necesită echipament special
53	Borsec - Făgețel - Groapa Rotundă - Șapte Izvoare - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	3 ½ h	mic	nu necesită echipament special
54	Borsec - Făgetul Mare - Făgețelul-Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	4 h	mic	nu necesită echipament special
55	Borsec - Bulevardul 7 Izvoare - Str. Stadionului - 7 Izvoare - Valea Nadășa - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce albastră	2 h	mic	nu necesită echipament special

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durăță traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
56	Borsec - Valea Vinului/DN15 - Valea lui Filip Andrei și retur	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie	2 ½ h	mic	nu necesită echipament special
57	Borsec - Str. Malnaș - Pârâul Malnaș - Valea Vinului - Str. Ditrăului- Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	triunghi albastru	3 ½ h	mic	nu necesită echipament special
58	Borsec - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	4 h	mic	nu necesită echipament special
59	Borsec - Valea Hanzel - Vârful Arcoza - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă roșie	4 ½ h	mic	nu necesită echipament special
60	Borsec - Muntele Dosul Bâtcii - Capu Corbului- Pârâul Cupelor- Uzina de apă 7 Izvoare - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	punct albastru	4 ½ h	mic	nu necesită echipament special
61	Borsec- Valea Nadășa - Făgetul Mare -Culmea Mezovești- Vf. Țibra- Casa Țifrei - Valea Bistricioarei- Pârâul Cupelor - Uzina de apă 7 Izvoare -Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră și punct albastru	8 ½ h	mediu	nu necesită echipament special
62	Borsec - Str. Carpați - Valea Nadășa - Vârful Arcoza - Pasul Creangă - Borsecul de Jos - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră și bandă roșie	8 h	mediu	nu necesită echipament special
63	Borsec - Valea Vinului/ DN 15 - Vf. Bâta - Valea Cupelor - Culmea Mezovești/Vârful Făget - Poiana Arcoza - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie, bandă albastră, bandă roșie	10 - 11 h	mediu	nu necesită echipament special
64	Borsec - Borsecul de Jos - Pasul Creangă - Vf.Sărmaș - Pasul Chiozrez - Valea Tinova - Valea Vinului - Borsecul de Jos - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	9 -10 h	mediu	nu necesită echipament special
65	Primăria Borsec - Str. Cimitirului - Izvorul 10 - Borsec (Biroul de informare turistică)	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce albastră	1 h	mic	nu necesită echipament special

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, date 16.12.2022

6.5 Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita

Nr. crt.	Data emiterii	Denumire pârtie schi	Administrator	Amplasare	Lungime (metri)	Grad de dificultate
1.	26-Jan-2006	Csipike	S.C. Harold - Sky S.R.L.	Harghita Băi	275	
2.	1-Feb-2006	Lobogo	S.C. Benluma S.R.L.	Homorod Băi	400	
3.	1-Feb-2006	Csango	S.C. Turism montan Ro S.R.L.	Valea Rece	450	
4.	1-Feb-2006	Elod	S.C. Elod Sport S.R.L.	Sânmartin	310	
5.	1-Feb-2006	Sky Bogdan	P.F. Gyorfi Ferencz	Praid	500	
6.	1-Feb-2006	Kossuth	S.C. Krater S.R.L.	Harghita Băi	510	
7.	1-Feb-2006	Miklos	Asociația de schi Miercurea Ciuc	Harghita Băi	388	
8.	6-Feb-2006	Greces	S.C. Bar Tour Schi S.R.L.	Izvorul Mureșului	380	
9.	6-Feb-2006	Tolvajos	S.C. Cito Electric S.R.L.	Miercurea Ciuc	480	foarte ușoară
10.	6-Feb-2006	Șumuleu	S.C. Cito Electric S.R.L.	Miercurea Ciuc	400	
11.	6-Mar-2006	Nagy Mihaly	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	850	
12.	6-Mar-2006	Kicsi Mihaly	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	320	
13.	6-Mar-2006	Sugo	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	850	
14.	6-Mar-2006	Măgheruș	S.C. Farmacia Nova S.R.L.	Toplița	860	
15.	6-Mar-2006	Bradul	S.C. Farmacia Nova S.R.L.	Toplița	1000	
16.	15-Apr-2010	Csatavesze	S.C. Snow Tours S.R.L.	Pasul Bucin	1149	ușoară
17.	15-Apr-2010	Havas Bucsin	S.Snow Tours S.R.L.	Pasul Bucin	1149	ușoară
18.	21-Feb-2011	Pârtia Speranța	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	680	medie
19.	21-Feb-2011	Pârtia Verőfény	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	726	ușoară
20.	21-Feb-2011	Pârtia Prichindelul	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	814	ușoară
21.	21-Feb-2011	Pârtia Tușnad	Asociația de turism Băile Tușnad	Băile Tușnad	342	medie
22.	23-Nov-12	Tolvayos	SC Oxigen SRL	Pasul Tolvayos	480	
23.	07-Nov-14	Piricske	S.C. Mountain-Rest S.R.L.	Ciceu	270	ușoară
24.	15-Mar-2016	Bogdan 1	S.C. Bogdantur S.R.L.	Praid	760	medie
25.	15-Mar-2016	Bogdan 2	S.C. Bogdantur S.R.L.	Praid	560	ușoară
26.	21-Ian-2019	Skigyimes 1	Forestaron SRL	Sat Lunca de Sus	800	medie

Nr. crt.	Data emiterii	Denumire pârtie schi	Administrator	Amplasare	Lungime (metri)	Grad de dificultate
27.	21-Ian-2019	Skigyimes 2	Forestaron SRL	Sat Lunca de Sus	800	ușoară
28.	27-Feb-2019	Kossuth 1	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	652	dificilă
29.	27-Feb-2019	Kossuth 2	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	785	medie
30.	27-Feb-2019	Kossuth 3	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	930	ușoară
31.	27-Feb-2019	Miklos	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	315	medie
32.	10-Feb-2022	Csipike	Asociația Composesorală Ciceu	Miercurea Ciuc	300	ușoară

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, 22.03.2023

